

Riksdagens protokoll

2011/12:82

Onsdagen den 14 mars

Kl. 09.00 – 19.11

Protokoll
2011/12:82

1 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:272

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:272 Renovering av dricksvattenledningar
av Katarina Köhler (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 23 mars 2012.
Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 1 mars 2012

Miljödepartementet

Lena Ek (C)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

2 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:

RiR 2012:4 Att styra självständiga lärosäten

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2011/12:87 till miljö- och jordbruksutskottet

Motion

2011/12:K9 till konstitutionsutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Försvarskommitténs betänkanden 2011/12:FöU3 och FöU4
Konstitutionskommitténs betänkanden 2011/12:KU11, KU6 och KU12
Skatteutskottets betänkanden 2011/12:SkU15 och SkU17
Justitiekommitténs betänkande 2011/12:JuU15

5 § Bemyndigande om krav på och kontroll av vissa elmätare

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2011/12:NU11
Bemyndigande om krav på och kontroll av vissa elmätare (prop.
2011/12:62).

Förste vice talman konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §).

*Jämställdhetspolitikens
inriktning 2011–2014*

6 § Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU6
Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014 (skr. 2011/12:3).

Anf. 1 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera den absolut viktigaste politiska frågan. Det handlar om rättvisa och om mänskliga rättigheter. Det är inte en kvinnofråga, utan det handlar om jämställdhet.

Vi i Sverige är inte längre i topp på jämställdhetsmätningar. Nu ligger vi fyra, för våra grannländer har gått förbi oss. Regeringen är nöjd och säger sig satsa pengar på jämställdhet. I den ena budgetkolumnen ser det ut som att man satsar pengar på jämställdhet. Men i den andra kolumnen minskar man anslag så att det slår hårdare mot kvinnor än män. Det är som i sagan om kejsarens nya kläder: Det kostar pengar, men man ser inget resultat.

I dag jobbar kvinnor gratis från kl. 15.51 till kl. 17.00, men männen har betalt ända fram till kl. 17.00. I pengar blir det mycket; det motsvarar 4 400 kronor mindre i månaden. Det blir 52 800 per år om man räknar upp kvinnors faktiska sysselsättningsgrad till heltid. Inkomstskillnaden blir 7 600 kronor per månad vilket ger 91 200 kronor per år. På tio år blir det väldigt mycket pengar. I mitt område, där jag bor, kan man till och med köpa ett hus för dessa pengar – kontant.

34 procent av kvinnorna jobbar deltid, vilket ger sämre lön och löneutveckling, men också en sämre hälsa. 100 000 kvinnor vill jobba mer; det vet vi i dag. I dag tar 22 procent av männen ut föräldrapenning. År 2011 anmäldes 27 800 fall av kvinnor som misshandlades. Om man är børs-vd är det mycket vanligare att heta Johan, Per eller Anders än att vara kvinna.

Redan 2006, när vi såg att det var alltför stor skillnad som man inte kunde förklara, fattade vi här i riksdagens kammare ett beslut som vi alla röstade om och fick majoritet för. Det gällde nya mål för jämställdhetspolitiken. Det handlade om jämn fördelning av makt och inflytande och ekonomisk jämställdhet. Det handlade om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Sedan dess har vi fått en annan regering som driver jämställdheten och arbetet med den i en helt annan riktning. Arbetet var ändå lite på gång, och vid den tiden ansågs Sverige vara i topp.

Det är inte bara lönen som diskriminerar kvinnor i arbetslivet, utan nu larmar forskarna om att man tror att kvinnor dör tidigare på grund av stressen och dubbelarbetet. Vi vet att kvinnor sällan får sina arbetsskador godkända. Det finns alldeles för lite forskning om kvinnors hälsa och arbetsmiljö.

Låt mig bara ta ett exempel. I dag ska vi arbeta tills vi blir lite äldre, är det många som förutspår. Vi har en statsminister som säger att vi ska jobba fram till 75 år. Då ska man ta i beaktande att forskarna säger att äldre kvinnor inte har möjlighet att sitta ned en tiondel av sin arbetade tid.

Fru talman! Vem minns inte Försäkringskassans reklam där Lennart Hoa-Hoa Dahlgren på 70-talet uppmanade fler pappor att ta ut föräldraförsäkring och vara en barnledig pappa? Det har hänt lite sedan vi såg den reklamen, men det går alldeles för sakta.

Om vi inte gör något åt detta kommer det att ta flera generationer innan mamor och pappor gör ett jämnt uttag av föräldraledigheten. Det innebär att barn som föds just i dag inte kommer att dela lika när de blir föräldrar. Kanske gör deras barn i sin tur det, men det är inte att lita på.

Enligt ISF har inte jämställdhetsbonusen hjälpt till. De hävdar att det är fler pappamånader som ger resultat. Det är viktigt att föräldrar delar på ansvaret för barnens skull, men också för att kvinnor och män ska kunna konkurrera på lika villkor på arbetsmarknaden. Vi vet att kvinnor och män har ungefär samma lön fram till dess att de blir föräldrar, men sedan händer något. Då ser man att män premieras med högre lön och bättre löneutveckling, men kvinnor stannar upp i löneutvecklingen.

Vi fortsätter att bygga in regler som cementerar att kvinnor behandlas som en andrahands arbetare som värderas mycket sämre på arbetsmarknaden. Detta beror bland annat på att vi har en borgerlig regering som inte vågar tala om att kvinnor och män måste dela lite mer lika. Regeringen vågar inte fatta politiska beslut som ger resultat – om man nu alls vill ha ett jämställt samhälle.

Direkt efter det att den nya regeringen vann valet 2006 gjorde man stora förändringar som fick påverkan på jämställdheten. Man lade ned ALI, som hade börjat forska om kvinnors hälsa och arbetsmiljö. Man tog bort den reglering som skulle leda till färre visstidsanställningar. Man tog bort systemet med lönekartläggning varje år för företag som hade anställt tio personer. Regeringen för en ekonomisk politik som ger mer till redan rika män, och den har sett till att vi har sämre trygghetssystem och välfärd, vilket drabbar kvinnor mer än män.

Trots att kvinnor utbildar sig mer än män får de inte möjlighet att komma in i maktens korridorer. I börsnoterade bolags styrelser är bara 11 av de 255 som finns där kvinnor. Men det finns 15 stycken som heter

Johan, det finns 14 som heter Per och det finns 13 som heter Anders enligt Veckans Affärers Andersindex.

I dag kvoterar män in i bolagsstyrelser för att de är män. Jag kan ibland fundera på hur det känns att inte få komma in på egna meriter utan bara för att man har ett visst pojknamn eller kön. Jag undrar hur det känns för männen.

Självklart är det inte bara politiska beslut som påverkar om vi kommer att få ett jämställt samhälle, men de är mycket viktiga förutsättningar för att nå jämställdhet. Det handlar också om attityder och om hur vi fostrar våra barn. Låt mig ta några exempel.

Pojken som syr shorts och bakar muffins blir uppskattad och uppmuntrad. Man säger till honom: Åh, vad duktig du är. Kan du detta? Han får en enorm uppmärksamhet och påminns om detta i stort sett hela livet. Men när en flicka kan byta däck och vet hur man fyller på spolarvätska i bilen tittar grannar och föräldrar på henne, rynkar på näsan och blir lite oroliga i stället för att uppmuntra henne. Det är ju bra att även flickor kan byta däck, precis som det är bra att killar kan baka och sy, men vi uppmuntrar dem att fastna i gamla, traditionella könsuppgifter.

Jag kan ta några andra exempel. Jag som har jobbat i barnomsorgen ser det väldigt ofta. Både föräldrar och vi personal säger många gånger till tjejer när de springer och klättrar: Akta dig! Ta det försiktigt! Vi springer nästan fram och bromsar dem. Men när killarna kommer i ilfart och ska klättra ropar många: Heja på! Vad snabb du är! På det viset får de uppmärksamhet och utvecklas åt helt olika håll.

Som föräldrar och mor- och farföräldrar ställs man ofta inför konstiga situationer. Hur reagerar man på sådana enkla saker som att barnbarnet eller sonen önskar sig ett par rosa tenniskor? Vågar man ge honom det? Eller vågar man ge tjejerna tröjor med monster på när de vill ha det? Vad ska alla andra tycka och tänka?

Fru talman! Vi socialdemokrater har en politik för ett jämställt samhälle som är bra för alla. Det handlar om en god arbetsmiljö och arbetstider som går att förena med ett bra familjeliv och ett socialt liv. Vi vill ha en bra fungerande barnomsorg som även finns för de föräldrar som jobbar kvällar, nätter och helger. Vi vill ha en bra äldreomsorg eftersom vi vet att kvinnor tar ett större ansvar för de äldres omvårdnad. Vi vill ha en tredelad föräldraledighet, en del till mamman, en del till pappan och en del där man fritt kan välja det som passar familjen bäst. Vi vill ha heltid för den som önskar det och minska antalet visstidsanställningar. Vi tycker också att det är jätteviktigt att vi beaktar att många som jobbar mycket mer än heltid önskar heltid. Det ska också vara en rätt att ha heltid och inte behöva jobba mer än heltid. Vi vill ha tillbaka en arbetsmiljöforskning av hög kvalitet om kvinnors arbetsmiljö och hälsa. Vi vill ha kvotering till bolagsstyrelser. Vi vill gå ytterligare steg för att förhindra våld och hot mot kvinnor.

Detta kräver utbildning, nytänkande och möjligheter. Då kommer det också att ge resultat. Men det handlar också om politiska viljor och politiska beslut som måste fattas. Resultaten av detta kommer att vara bra för både kvinnor och män, och det tjänar vi alla på. Det handlar om rättvisa och mänskliga rättigheter.

Fru talman! Vi står självfallet bakom alla våra reservationer men för att vinna tid yrkar vi bifall till reservationerna 2 och 5.
(Applåder)

Anf. 2 GUNVOR G ERICSON (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi jämställdhet och den jämställdhetspolitiska inriktningen. Det finns en omfattande beskrivning av områden i det svenska samhället där vi ser bristande jämställdhet. De konkreta insatserna och åtgärderna för att på allvar uppnå ökad jämställdhet saknas dock i den redogörelse som vi har att debattera i dag.

En tydlig punkt där vi i Miljöpartiet skiljer oss från regeringen är kvotering till bolagsstyrelser. Vi ser helt olika lösningar på problemet. Miljöpartiet vill uppnå ett jämställt samhälle och föreslår därför konkreta politiska åtgärder för att komma till rätta med ojämställdheten, bland annat rent representationsmässigt, men det har regeringen, tillsammans med Sverigedemokraterna, satt stopp för.

Vi väntar också fortfarande på att regeringen ska komma med en utredning om män och jämställdhet. Ni skrev faktiskt om en sådan i budgeten, men jag har inte sett till den ännu. Det skulle glädja mig mycket om ni kunde ta fram det arbetet eftersom Miljöpartiet har drivit på att det behövs en utredning om män och olika maskuliniteter.

Regeringens skrivelse innehåller bland annat ett uppdrag till Arbetsmiljöverket att under mandatperioden utveckla och genomföra särskilda insatser för att förhindra att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Det är bra och oerhört viktigt, men just nu behövs inte fler studier. Vi vet redan att det är problematiskt. Det som behövs är handling från Arbetsmiljöverkets sida. De måste visa hur de ska utveckla sitt tillsynsarbete. Det finns många utredningar som påvisar problem men väldigt få föreskrifter. Regeringen behöver vara tydlig med uppdraget så att det faktiskt händer någonting. Problemen är välkända, och det är det jag vill fokusera på i den här debatten.

Från forskning, myndigheter och medier får vi ständiga rapporter om ojämställdhet i arbetslivet. Kvinnor arbetar till exempel deltid i betydligt större omfattning än män både frivilligt och ofrivilligt, framför allt inom vård och omsorg. Av de sysselsatta arbetar en tredjedel av kvinnorna deltid även om andelen heltidsarbetande har ökat de senaste tio åren. Bland männen arbetar nästan 90 procent heltid, och allra mest arbetar män med små barn.

Arbetsmiljölagen är ojämsställd och utformad efter män som norm och efter mäns arbete. I antologin *Perspektiv på kvinnors hälsa i arbetslivet*, en bok som jag verkligen rekommenderar till läsning, skriver forskaren Maria Steinberg vid Örebro universitet: Arbetsmiljölagen skrevs ursprungligen 1889, i första hand för att skydda industri- och verkstadsarbetare. Den har inte omarbetats tillräckligt sedan dess. Dagens arbetsmiljölagen bygger på tankar från 1970-talet, men samhället har förändrats mycket på 40 år. I dag är bara 15–20 procent av arbetskraften inom tillverkningsindustrin. Lagen är också utformad så att det blir lättare att ställa krav inom mansdominerade yrken. Arbetsmiljöverket, som tillämpar lagen, gör det därför oftare på traditionellt manliga arbetsplatser. Till exempel finns det speciallagar som rör byggnadsverksamhet. I vård,

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Jämställdhetspolitikens
inriktning 2011–2014*

skola och omsorg, som är mer kvinnodominerade, finns det väldigt få regler.

Samtidigt ser vi att allt fler kvinnor mår dåligt på grund av stress på jobbet. TCO presenterade häromveckan sin stora stressbarometer. Den är ett mått på utvecklingen i arbetslivet för tjänstemän inom TCO och Saco. Resultatet visar ett arbetsliv där flera yrkesgruppers arbete präglas av stark stress och höga krav men alltför sällan balanserat av inflytande och stöd.

Stressbarometern visar att utbildning och vårdsektorn är värst drabbade. Jobbet fortsätter för många tjänstemän även efter arbetstid, och kraven ökar hela tiden i arbetslivet. Men människor kan inte vara utsatta för hård press år efter år och samtidigt klara att vara högpresterande ett helt arbetsliv.

Samtidigt som de flesta trivs med sitt jobb signalerar rapporten om en tickande ohälsobomb som behöver åtgärdas. Jag som också sitter i socialförsäkringsutskottet kan tycka att det är konstigt att en sådan massiv majoritet av sjukpenningdagarna fortfarande utbetalas till kvinnor. Nästan 90 000 kvinnor var i januari 2012 sjukskrivna jämfört med lite drygt 46 000 män.

Nedläggningen av Arbetslivsinstitutet var ett stort misstag, säger TCO. I dag saknas till och med något så självklart som enkla metoder att på ett mätbart sätt utvärdera den psykosociala arbetsmiljön som exempelvis Arbetsmiljöverket kan använda på sina inspektioner.

Stressbarometern visar på ett antal obalanser i tjänstemännens arbetsliv. Det råder obalans mellan förväntningar och de resurser som ställs till förfogande, mellan kraven som ställs och kontrollen över den egna arbetssituationen och mellan arbetsinsats och belöning. Kvinnliga tjänstemän upplever en betydligt högre arbetsrelaterad psykisk stress än sina manliga kolleger, vilket bland annat visar sig i att det är en högre andel kvinnor med sömnsvårigheter och sämre möjligheter att lämna över arbetsuppgifter till kolleger.

57 procent av tjänstemännen är vid arbetsdagens slut för trötta eller saknar tid för vänner och familj. 56 procent har svårt att koppla bort tankarna från jobbet när de är lediga. Över hälften tycker att det är en obalans mellan arbetsinsats och belöning och har så hög arbetsbelastning att de måste dra in lunchen eller arbeta över. Inom vården är det dessutom vanligt att man inte har någon lunch, utan man har måltidsuppehåll. På allt fler ställen runt om i landet ser vi kommuner som lägger in delade turer för att få schemat att stämma och minska kostnaderna inom vården och omsorgen.

När tiderna var något bättre var det också bättre arbetstider, och tjejer och killar inom vård- och omsorgsverksamhet kunde jobba två helger av fem. I dag jobbar de allra flesta varannan helg och många med delade turer, vilket innebär en klart försämrad arbetsmiljö.

Jag vill också särskilt lyfta fram invandrade kvinnors hälsa och arbetsvillkor i Sverige. Allra svårast på arbetsmarknaden har kvinnor med utomeuropeisk bakgrund det. Det är framför allt kvinnor som arbetar deltid, både frivilligt och ofrivilligt. Deltid förekommer främst inom kommun- och landstingssektorn. Där är 85 procent av de anställda kvinnor. Andelen personer med utomeuropeisk bakgrund är hög. I åldersgruppen 25–54 år är det dubbelt så många med utomeuropeisk bakgrund

som med svensk bakgrund bland de visstidsanställda, alltså anställda som inte vet hur länge de har ett jobb.

I tidigare nämnda bok i kapitlet om invandrades hälsa och arbetsvillkor i Sverige skriver man: Utrikes födda kvinnors hälsa är sämre jämfört med befolkningen i genomsnitt, och långtidssjukskrivning och förtidspensionering är högre i denna grupp. Andelen sysselsatta bland utrikes födda kvinnor är också lägre jämfört med genomsnittet. Könsbunden rasism är uppenbar på den svenska arbetsmarknaden, och etnisk diskriminering är ett stort problem. Utrikes födda kvinnor drabbas av arbetslöshet eller tillfälliga anställningar i högre utsträckning än inrikes födda. Trots jämförbar utbildning och erfarenhet behandlas invandrare sämre i arbetslivet i form av att de får lägre löner eller utestängs från kompetensutvecklingsmöjligheter.

Utrikes födda kvinnors arbetsrelaterade hälsa måste man ta på största allvar, och jag hoppas att den pågående AKKA-utredningen kommer att göra det.

Könsskillnader vid bedömning av arbetsskada är ett välkänt problem. Det är svårare för kvinnor än för män att få ersättning från arbetsskadeförsäkringen vid sjukdom. Inspektionen för socialförsäkringen har granskat ansökningar från 2009 och 2010 och har kommit fram till att 39 procent av männen beviljades ersättning men bara 24 procent av kvinnorna.

Vi har också i reportaget *De oförsäkrade* som nyligen sändes i SVT sett alarmerande många fall där kvinnors arbetsskador inte godkänns. I programmet beskrivs tydligt vad som måste betecknas som en strukturell diskriminering i bedömningen av arbetsskador. Endast två av hundra inom vårdyrken får sina skador godkända som arbetsskador. En av tre byggnadsarbetare får sina skador godkända som arbetsskador. Det visar sig att Försäkringskassan i flera fall inte gjort individuella bedömningar. I fyra fall av tio har man inte heller gjort undersökningar av arbetsmiljön, och det saknas ofta uppgifter om skadliga faktorer i arbetet när det gäller vård- och omsorgsarbete.

År 2002 gjordes en lagändring för att förbättra arbetsskadeförsäkringen och se till att den även omfattar skadorna inom vården. Det är ett politiskt ansvar att se till att människor får ersättning på lika villkor och att de garanteras likvärdiga bedömningar och likvärdiga kriterier.

Miljöpartiet vill utreda huruvida socialförsäkringsministern har brutit i sitt ansvar för att garantera att Försäkringskassan arbetar i enlighet med de lagar som riksdagen har beslutat och som ska styra verksamheten, och vi har därför gjort en KU-anmälan.

Det här är arbetssituationen för kvinnor i Sverige i dag. Fredrik Reinfeldt talar ofta om att kvinnor måste arbeta mer och längre, men han tar inget ansvar för hur de ska orka detta. I stället skuldbelägger han kvinnor som kanske inte orkar arbeta heltid eller som rent av uppmanas av sina arbetsgivare att gå ned i deltid på grund av ohälsa relaterad till arbetet.

I samma anda drar regeringen ned på resurserna i välfärden, vården, omsorgen och skolan genom minskade intäkter på grund av sänkta skatter. Det gör att många kvinnor som arbetar inom välfärden får färre kolleger samtidigt som arbetsbördan blir tyngre. Reinfeldt tar inte ansvar för att vi får ett socialt hållbart samhälle och en socialt hållbar arbetsmarknad.

I dag har vi en arbetsmarknad där vissa med fysiskt krävande yrken, såsom brandmän, får träna på arbetstid eftersom det krävs för att de ska kunna göra sitt jobb. För kvinnodominerade yrken med fysiskt krävande arbetsuppgifter, till exempel tunga lyft, gäller inte samma förmåner. Det leder till tidigare nämnda problematik.

I regeringens skrivelse talas om jämställdhetsproblematik. Vad får det för konkret betydelse för alla dessa kvinnors arbetssituation varje dag?

Miljöpartiet vill se en arbetsmarknad med aktiva och förebyggande insatser mot ohälsa och arbetsskador. Jag har träffat sjuksköterskor som jobbar med just rehabilitering av personer som drabbas av ohälsa av olika slag. De betonar vikten av förebyggande arbete, men det handlar om ökade resurser, och där brister det i dag. Kvinnors drivkraft att arbeta är minst lika stor som mäns, men det handlar om att ge dem samma förutsättningar och livsvillkor för att forma sina liv. Så ser det inte ut i dag.

Självklart står Miljöpartiet bakom samtliga reservationer, men för tidsvinnande yrkar vi bifall endast till reservation 2 om arbetsmiljöfrågor. (Applåder)

Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Låt mig först konstatera att jämställdhetsarbetet i den här kammaren har gått bakåt sedan förra året. Då deltog förutom jag själv i en liknande debatt ytterligare en man. Jag kan nu konstatera att inga andra män är uppsatta på talarlistan, och jag uppmanar de män som finns här i kammaren och de som tittar på debatten i vårt intern-tv-system att komma ned till kammaren och delta i jämställdhetsdebatten. Det behövs.

Det finns en anledning till att det ser ut så, att inga andra män är uppsatta på talarlistan, och det är att de andra partierna ser jämställdhetsarbetet som en kvinnofråga. Men jämställdhet är ingen kvinnofråga. Det är i allra högsta grad en fråga för män och om män.

Det påstås vara mäns ovilja till jämställdhet mellan könen som ligger bakom problemet att män tar ut en mindre del av föräldraförsäkringen. Vissa av oss kanske har andra idéer om vad det beror på och också ifrågasätter om det är ett problem att familjer väljer själva.

Det påstås vara män och manliga strukturer som hindrar kvinnor att ta plats i bolagsstyrelserna. Kanske är det så, men det kan också bero på kvinnors självval av utbildning, yrke och karriärvägar. Däremot är vi helt överens om delar av problemformuleringen. Jag tror att fler kvinnor i ledande positioner skulle vara bra för många företag och myndigheter. Några av de bästa chefer jag mött i min yrkeskarriär har varit just kvinnor.

Män är i dag i minoritet på våra högre utbildningar. Den obalans och den faktiska eller upplevda bristen på jämställdhet på den svenska arbetsmarknaden när det gäller karriärmöjligheter och löneutveckling kommer, inte minst av detta skäl, att i mångt och mycket med tiden självregleras. Vem vet, kanske står vi här om 15 år och debatterar att män diskrimineras på den svenska arbetsmarknaden.

Män har ett oerhört ansvar för att alltför många kvinnor blir psykiskt och fysiskt misshandlade i hemmet. Det är i huvudsak manliga strukturer som förnekar flickors och kvinnors självval när det gäller partner, utbildning, umgänge och övriga livsval. Det är inte bara de män som slår som måste förändra sitt beteende. Även vi andra män har ett ansvar för att

komma till rätta med problemen. Av just dessa orsaker är det djupt olyckligt att så få män deltar i den här debatten i dag.

Oavsett om det är en svensk man som på fyllan misshandlar sin fru på fredagskvällen, oavsett om det är unga pojkar som i skolan trakasserar och kränker unga flickor, oavsett om det är män och manliga strukturer som i hederns namn och i skydd av sitt ursprung och sin kultur kränker flickors och kvinnors mänskliga rättigheter och rätt till självval är det ett problem skapat av män, om män, och i lösningen måste män delta.

I Sveriges riksdag finns män av olika åldrar, män ur olika samhällsskikt, män med olika religiösa, kulturella och nationella ursprung – män med olika värderingar med sig från sin uppväxt. Många av dessa män sitter just nu och tittar på den här debatten antingen i kammaren eller genom intern-tv-systemet. Kom ned och delta i debatten!

Fru talman! Sverigedemokraterna vill se ett jämställt samhälle där alla medborgare har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter till eget val av utbildning och arbete. Vi har kommit rätt långt när det gäller jämställdhetspolitiken. Den svenska arbetsmarknaden är relativt jämställd med små skillnader i lön mellan kvinnor och män. Förutsättningarna för såväl kvinnor som män är goda. Sysselsättningsgraden är visserligen högre för män än för kvinnor, men arbetslösheten är lägre för kvinnor än för män.

Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för såväl kvinnor som män är goda. Den svenska arbetsmarknaden tycks också vara relativt jämlik när man tittar på löner. När lönerna mellan kvinnor och män korrigeras för faktorer som yrke, utbildning, ålder, sektor och arbetstid är differensen fem sex procent. Den löneskillnaden är oförklarad men inte nödvändigtvis osaklig och kan mycket väl ha samband med faktorer som inte finns med i modellen, såsom arbetsledansvar, yrkeserfarenhet och annat.

Det finns inga belägg för att diskriminering står för denna lönedifferens mellan kvinnor och män. Det går dock inte att utesluta att så är fallet, och skulle det vara så är det oacceptabelt. Sverigedemokraterna står bakom principen om lika lön för lika arbete. Osakliga löneskillnader kan aldrig accepteras.

Det intressanta är framför allt att kvinnor i större utsträckning tycks välja utbildningar, och därmed yrken, som generellt sett ger lägre lön. Fortfarande har våra tekniska högskolor och handelshögskolor en överrepresentation av män medan andra utbildningar, till exempel lärarutbildningar och utbildningar inom vård och omsorg, har en överrepresentation av kvinnor. Vi har också en överrepresentation av män i bolagsstyrelserna, något som dock inte kan förklaras av diskriminering utan av de olika livsval kvinnor och män gör.

Kvotering enbart på grund av kön vill vi ska vara förbjudet i all offentlig verksamhet. Kvotering innebär inte någon positiv särbehandling, som vissa av dess förespråkare vill göra gällande. Tvärtom innebär kvotering i samtliga fall att någon annan diskrimineras. Inte minst har skattebetalarna rätt att kräva mest värde för pengarna. Det får man med rätt kvinna, eller man, på rätt plats. Det är också ett steg bort från en jämställd arbetsmarknad om den offentliga sektorn börjar anställa på grundval av kön och inte kompetens.

Fru talman! Sverigedemokraterna tror inte på kortsiktiga lösningar inom jämställdhetsområdet, såsom jämställdhetsbonusen. Vi tror inte att jämställdhetspolitiken förbättras genom statliga pekpinor som söker detaljstyra föräldrars uttag av föräldraförsäkringen. Det är diskriminering av de föräldrar som inte har ekonomiska eller andra möjligheter att dela på föräldraförsäkringen.

Könsrelaterat våld är ett av de största jämställdhetspolitiska problemen. Begreppet ”mäns våld mot kvinnor” är emellertid något snävt eftersom det dels finns ett våld mellan kvinnor och män, dels finns ett utbrett våld i samkönade relationer. Vi förespråkar därför en återgång till det tidigare begreppet ”könsrelaterat våld”. Likväl vill vi betona att könsrelaterat våld måste beläggas med högre straff än i dag. Straffen ska skärpas, resurser ska tillföras och lagstiftningen ska utvidgas för att på ett tydligare sätt än i dag beivra könsrelaterat våld. Regeringen har varit alltför passiv i frågan.

Fru talman! Ungdomar har i allmänhet haft en sämre hälsoutveckling än övriga åldersgrupper, och det gäller i synnerhet unga kvinnor. Unga kvinnor känner sig mer stressade, äter mer antidepressiva medel och andra läkemedel. Den psykiska pressen på kvinnor utgör enligt oss sverigedemokrater ett allvarligt hot mot jämställdheten både i skolan och på arbetsmarknaden. Det görs inte tillräckligt åt arbetsmiljön i skolan, där landets flickor och kvinnor mår sämre än någonsin. Regeringen bör därför presentera konkreta åtgärder för att komma till rätta med situationen.

Jämställdhetspolitikens utmaningar är flera och situationen är svåranalyserad. Flickor har högre betyg än pojkar, kvinnor tar i större utsträckning än män gymnasieexamen, 50 procent fler kvinnor än män studerar på högskolan, men kvinnor har genomgående sämre hälsa, inte minst på grund av ökad psykosocial ohälsa i skolan. Situationen med kvinnors verkliga eller upplevda ohälsa har inte analyserats i tillräcklig utsträckning, och därmed saknar vi nycklar till att lösa detta stora jämställdhetsrelaterade problem.

I skrivelsen konstateras att i en fjärdedel av fallen där kvinnor utsatts för våld var förövaren en närstående. Det innebär att i hela 75 procent av misshandelfallen har misshandeln skett genom någon som inte är närstående, tvärt emot vad som ofta anges i medierna eller av andra politiker. Män utsätts dubbelt så ofta som kvinnor för misshandel, men kvinnor är dubbelt så ofta oroliga för att utsättas för just misshandel. Den upplevda otryggheten är starkt överrepresenterad bland kvinnor. Även om det faktiskt är så att män oftare drabbas av misshandel är otryggheten, verklig eller upplevd, ett stort problem som hindrar kvinnors fulla deltagande i samhällslivet.

När det gäller offer för sexualbrott konstateras en överrepresentation om hela två och en halv gånger bland 16–24-åriga kvinnor jämfört med samtliga kvinnor. Siffrorna antyder också en kraftig ökning av sexualbrott mot kvinnor över tid.

Vi sverigedemokrater efterlyser konkreta förslag för att bekämpa otrygghet, såväl självupplevd som verklig. I dag görs alltför lite, om ens något, för att bekämpa problemen. Konkreta åtgärder bör presenteras av regeringen. Särskilt fokus bör ligga på sexualbrott mot framför allt unga kvinnor, där problemen är som mest akuta.

Kvinnors ofrihet återspeglas framför allt när man tittar på förekomsten av hedersrelaterat våld och det faktum att många inte själva kan välja sin partner. Det är nu tio år sedan Fadime mördades, och ingenting har hänt. Debatten lyser med sin frånvaro. Regeringen borde omedelbart presentera konkreta lagförslag som syftar till att förbättra situationen för människor som på grund av hederskultur till exempel inte kan välja sin partner.

De unga tjejer som i sommar efter att ha gått ut nian riskerar att giftas bort mot sin vilja gick inte ens i skolan den dag då ansvarig minister Mona Sahlin lovade bot och bättring efter att Fadime mördats. En hel generation har offrats. Samma flickor gick i fjärde klass när regeringen presenterade sin *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*, och ingenting har hänt. Elefanten mitt i rummet är gigantisk. Ingen av er vågar ta tag i de bakomliggande strukturerna.

Låt mig därför vara extra tydlig. Hedersförtryck och hederskultur innebär brist på all heder. Där finns absolut ingen heder. Det är en skamkultur! Det är skamvåld!

Jag kan också tyvärr konstatera att den politik ni andra partier producerat i den här kammaren de senaste tio åren i det här fallet i mångt och mycket är en skampolitik.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservationerna 1, 4, 7, 9 och 11.

Anf. 4 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! Jämställdhetspolitiken har en enorm sprängkraft. Ibland låter det som om alla är överens om att jämställdhet är ett mål att sträva efter, men samtidigt finns det knappast något politikområde som väcker så oerhört mycket ilska och motstånd så fort denna ambition omvandlas i konkreta politiska förslag. Det tror jag att personer från alla partier har märkt.

Det är inte så konstigt. Medan det är enkelt att instämma i att könsdiskriminering i arbetslivet är oacceptabelt och att kränkningarna av kvinnors rätt till sin egen kropp och sexualitet måste stoppas är det betydligt svårare att förändra invanda mönster, strukturer och maktförhållanden.

När det väl kommer till kritan och sjuksköterskor, butiksbiträden och städskor kräver större löneökningar och rimliga arbetsvillkor, då slår motståndet till. Då börjar arbetsgivarorganisationerna varna för kris och konkurs, och finansministern hotar med stigande inflation och skenande arbetslöshet. Och när kvotering kommer på tal blir det plötsligt en allmän sanning att kvinnor nog egentligen saknar den kompetens eller vilja som krävs eller att män inte är lämpliga att ta hand om små barn.

Det är helt enkelt lättare att förespråka jämställdhet i teorin än i praktiken. Därför är det så viktigt att en jämställdhetspolitik är systematisk, framsynt och modig.

Fru talman! De jämställdhetspolitiska mål som antogs i mitten av 2000-talet var framsynta, konsekventa och modiga. De tog sikte på att omfördela både makt och resurser och väjde inte för att tydligt definiera också det som försiggår i hemmen och i nära relationer som angelägenheter för hela samhället och därmed för politiken.

I huvudsak har den borgerliga regeringen behållit den övergripande analys och de målsättningar som formulerades av den rödgröna majoriteten 2005. När det gäller området mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer och hedersrelaterat våld har den borgerliga regeringen genomfört flera förslag som bland annat Vänsterpartiet lagt fram. Det är självklart bra, även om det förstås finns mer att göra på detta område. Jag tänkte lyfta fram ett par saker.

Frågan om kvinnojourernas finansiering är en sådan fråga som ännu inte är löst på ett bra sätt. Trots att alla är överens om att kvinnojourerna gör ett ovärderligt arbete och att det är ett otvetydigt samhällsansvar att skydda och stödja kvinnor och barn som utsätts för våld i hemmet jobbar kvinnojourerna fortfarande i hög grad ideellt och måste använda värdefull tid till att ansöka om olika projektbidrag för att hålla sin verksamhet levande, inte sällan i konkurrens med andra kommunala aktiviteter.

Vänsterpartiet presenterade därför på internationella kvinnodagen den 8 mars ett förslag till hur en stabil statlig finansiering av kvinnojourerna skulle kunna genomföras. Den här modellen skulle frigöra tid och resurser för kvinnojourernas aktivister att arbeta, stödja och hjälpa våldsutsatta kvinnor och barn i stället för att ägna sig åt att jaga pengar. Jag hoppas verkligen att regeringen är beredd att omfamna det här förslaget. Kvinnojourerna gör ett ovärderligt arbete, och det är hög tid att staten tar sitt fulla ansvar för att ge dem rimliga arbetsvillkor och på så sätt markera att det är vårt ansvar att ta hand om misshandlade kvinnor.

Rädslan för att utsättas för våld och sexuella övergrepp beskrivs i regeringens skrivelse som en inskränkning i alla kvinnors rörelsefrihet. Så är det förstås. Det är ett demokratiskt problem att så många kvinnor och tjejer upplever en rädsla för att röra sig fritt ute i samhället därför att de är oroliga för att drabbas av våld. Jag noterar att regeringen nu har lagt fram ett förslag om att införliva trygghetsaspekten i planeringen av bostadsområden och andra offentliga miljöer. Det är mycket bra att man tar tag i den frågan.

Men även här önskar vi oss mer. Det som jag tycker saknas är åtgärder för att ge tjejer och kvinnor redskap att övervinna rädslan samt möjligheter att försvara sin egen integritet och ta plats i det offentliga rummet. Vänsterpartiet har länge drivit kravet att tjejer ska erbjudas feministiskt självförsvar i skolan. Det är en konkret åtgärd. Detta är ett förslag som alltid genererar invändningar och aggressiva påhopp från motståndare, oftast därför att de inte har en aning om vad det handlar om.

Jag råder alla kvinnor som sitter i den här kammaren och alla andra som lyssnar att anmäla er till en kurs i feministiskt självförsvar om ni ännu inte har gjort det. Det finns många som har sådana. Ni kommer då snart att inse att det inte alls är fråga om någon allmän utbildning i slagsmål. Feministiskt självförsvar handlar om att gemensamt, tillsammans med andra kvinnor, tala om erfarenheter av otrygghet och rädsla och formulera det absurda i att tvingas begränsa sitt livsutrymme och sin rörelsefrihet på grund av denna rädsla. Det handlar om att hjälpas åt att bygga upp insikten att ens egen kropp och person är värda att värna mot kränkningar och att man kan klara av att ta sig ur en våldsamt situation även om man är fysiskt svagare än sin angripare.

I grund och botten är det ganska hemskt att man ska behöva tala om för unga tjejer på 2000-talet att de är värda att försvara och att de har rätt

att försvara sig. Men så ser det faktiskt ut. Jag kan vittna om att väldigt många av de både unga och lite äldre kvinnor som har gått kurser i feministiskt självförsvar upplever det som en oerhörd befrielse. Det är inte så att de ger sig ut på gator och torg och slår andra, utan vad det handlar om är att man kan ge sig ut på gator och torg och i det offentliga rummet utan att känna sig förminskad, rädd och orolig.

Det handlar om att utöka sitt livsutrymme och av egen kraft utmana vardagsrädslan och ta full plats i det offentliga rummet. Det tycker vi att alla unga svenska tjejer borde erbjudas i den svenska skolan.

Fru talman! På ett övergripande plan kan man nog säga att det råder en hyfsat bred politisk samsyn i de frågor som rör kampen mot sexualiserat våld och sexualbrott. Men det ser radikalt annorlunda ut när vi kommer till den ekonomiska jämställdheten.

I skrivelsen fortsätter regeringspartierna att framställa jobbskatteavdraget, RUT-bidraget och jämställdhetsbonusen som de huvudsakliga åtgärderna för att nå ekonomisk jämställdhet. Men sanningen är ju att efter fem år av den politiken har vi kunnat se att det mesta av jobbskatteavdragets miljarder gått till män, att RUT-bidraget i första hand blivit en ersättning för en urholkad hemtjänst där lågavlönade kvinnor jobbar deltid, och att jämställdhetsbonusen enligt en alldeles färsk granskning inte haft någon effekt alls på mäns uttag av föräldraledigheten.

Den krassa verkligheten är att inkomstklyftan mellan kvinnor och män har ökat med ungefär 900 kronor i månaden sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Nära en halv miljon kvinnor lever i dag i fattigdom, vilket är en ökning med 116 000 sedan 2006. Ungefär 60 000 av de fattiga kvinnorna är ensamstående föräldrar. Det är mycket av förklaringen bakom den ökande barnfattigdom vi ser. Det finns inte barn som är vare sig fattiga eller rika. Men det finns allt fler barn i Sverige i dag som har fattiga föräldrar. De fattiga föräldrarna är oftast ensamstående kvinnor.

Det är inte för att kvinnors löner har sjunkit sedan 2006 som utvecklingen ser ut som den gör. Det är effekterna av regeringens fördelningspolitik som systematiskt har missgynnat gruppen kvinnor. Medan skattesänkningarna har gynnat gruppen män mest har försämringarna av sjukförsäkringen, a-kassan och urholkningen av underhållsstödet slagit hårdast mot kvinnor.

Samtidigt har det, också det till priset av skattesänkningarna, skurits ned på vård och omsorg. Antalet kvinnor som inte kan jobba heltid därför att det helt enkelt inte finns barnomsorg på de tider de skulle kunna jobba kvällar, nätter och helger har blivit fler.

Antalet kvinnor som tvingats gå ned i arbetstid eller helt och hållet stiga bort från arbetsmarknaden därför att det inte finns äldreomsorg till deras gamla föräldrar har också blivit fler. Allra vanligast är det med oavlönat anhörigvårdsarbete bland lågutbildade kvinnor och kvinnor som är födda utanför Sverige.

De tilltagande bristerna i välfärdssystemen befäster och förstärker redan befintliga ojämlikheter mellan könen, mellan samhällsklasser och på grund av etnicitet. På det ekonomiska området går det helt enkelt inte att tala om någonting annat än ett rejält bakslag för jämställdheten under den borgerliga regeringstiden.

För att vända den utvecklingen går det inte att fortsätta med mer av samma politik. Det krävs en helt annan, medveten och systematisk poli-

tik som angriper rötterna till de djupa klyftor som finns mellan kvinnors och mäns arbete, ekonomi och hälsa. Den politiken står Vänsterpartiet för.

Det är därför vi föreslår att föräldraförsäkringen ska delas lika mellan föräldrarna. Fler män måste ta sin del av föräldraansvaret och kvinnor och män dela lika på det obetalda hemarbetet för att de ska kunna ha likvärdiga villkor i arbetslivet.

Det är därför vi vill stärka rätten till fasta jobb på heltid så att kvinnor får en reell möjlighet att försörja sig på sitt arbete.

Det är därför vi vill avskaffa RUT-bidrag och vårdnadsbidrag och i stället bygga ut den kommunala barnomsorgen och äldreomsorgen som är de viktigaste nycklarna till att både kvinnor och män i alla samhällsklasser ska ha reell möjlighet att förvärvsarbeta.

Det är därför vi också vill öka pressen på arbetsgivare att motverka diskriminerande lönestrukturer och ta ansvar för de arbetsmiljöer där kvinnor slits ut, stressas sönder och utsätts för hot och våld.

Vänsterpartiet har en lång rad förslag på den sortens systematiska och framsynta politik som behövs om de jämställdhetspolitiska målen ska nås.

Det lite sorgglustiga i sammanhanget är att de analyser som finns i regeringens jämställdhetsskrivelse pekar fram emot att det är precis den sortens politik som behövs. Ändå väljer regeringen att driva en ekonomisk politik och en arbetsmarknadspolitik som går i rakt motsatt riktning.

Det är det som bekräftar att det är betydligt lättare att säga sig vara för jämställdhet i teorin än att göra något för den i praktiken.

Fru talman! Jag står självklart bakom alla Vänsterpartiets reservationer och förslag, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna nr 2 och 5.

(Applåder)

Anf. 5 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! För er som tycker att det har varit tillräckligt med jämställdhetsdebatter nu när vi har passerat internationella kvinnodagen vill jag bara säga att jämställdhet är en fråga som berör oss alla i Alliansen året om.

Det är därför glädjande att vi i dag ska debattera regeringens skrivelse *Jämställdhetspolitikens inriktning för 2011–2014*. Betänkandet behandlar också följdmotioner med anledning av skrivelsen och även motioner från allmänna motionstiden hösten 2011.

Det har skett en historisk satsning för ökad jämställdhet i Sverige sedan Alliansen vann valet. Målet för Alliansens jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Vi har fyra delmål som anger inriktningen på detta område.

Det första delmålet är en jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

Det andra delmålet är ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjlighet och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Det tredje delmålet är jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ha samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.

Det fjärde delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Under 2011 har regeringen beslutat om en rad olika uppdrag för mandatperioden kopplade till dessa delmål. Under 2012 fortsätter arbetet med bland annat att utveckla och skapa förutsättningar för ett jämställdhetsperspektiv som ska integreras i all verksamhet som bedrivs inom stat, kommun och landsting.

Det handlar om åtgärder för att främja jämställdheten på arbetsmarknaden, fortsatt satsning för att främja jämställdhet i skolan, motverka mäns våld mot kvinnor och fortsätta att öka kunskapen om kvinnors hälsa. Det gäller även att fortsätta arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Jag kommer att belysa några exempel senare i mitt anförande.

Fru talman! Sverige lyfts ofta fram som en förebild när det gäller jämställdhet. Trots detta – vilket tidigare talare har varit inne på – spelar kön fortfarande stor roll för människors livsvillkor i vårt land. Det finns åtgärder och politiska reformer som är viktiga för att skapa ett samhälle som möjliggör verklig jämställdhet. Jämställdhetsarbetet kräver därför fortsatt intresse och engagemang för att öka varje människas möjlighet att växa av egen kraft.

Jämställdhet är därför ett område som är och kommer att vara centralt för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt. För mig som moderat innebär jämställdhet frihet – frihet för både män och kvinnor att själva bestämma hur deras liv ska se ut.

Det sägs att regeringen inte har satsat. Men under föregående mandatperiod ökade ambitionerna, och satsningarna skiljde sig tydligt från tidigare regeringars satsningar. Nu fortsätter vi det arbetet. Under denna mandatperiod satsar vi 957 miljoner kronor på åtgärder inom jämställdhetsområdet. Det är 239 miljoner kronor för 2012.

Fru talman! Det finns, som jag sade, många åtgärder och politiska reformer som är viktiga för att skapa ett samhälle som gör verklig jämställdhet möjlig.

Arbetet är som sagt inte färdigt. Vi är inte nöjda. Det finns brister när det gäller jämställdhet mellan män och kvinnor, exempelvis när det gäller mäns och kvinnors möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Fortfarande finns det ett lönegap mellan män och kvinnor, och kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns.

Jag har tagit del av nya siffror som kom från Arbetsförmedlingen den 7 mars, *Information om arbetsmarknadsläget för kvinnor år 2011*. Den visar att skillnaden i sysselsättningsgrad mellan könen, det så kallade sysselsättningsgapet, minskade under 2011 jämfört med 2010. Kvinnornas sysselsättning ökade snabbare än männens under andra halvan av förra året. Gapet mellan könen var 4,5 procentenheter jämfört med 4,9 år 2010. Det är siffror som går åt rätt håll, men mer behöver göras.

Kvinnor lever längre än män, men kvinnors ohälsotal är större än mäns. Det är oroande. Därför är det viktigt att ta ansvar på flera olika områden – ansvar för hela befolkningen.

Arbetslinjen innebär ett inkluderande och hållbart arbetsliv där alla får plats och ingen slås ut. Därför tycker jag att det är viktigt att belysa regeringens satsning på kvinnors arbetsmiljö.

Regeringen har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla och förbättra kvinnors arbetsmiljö. Syftet är att öka kunskaperna om kvinnors arbetsmiljö och förebygga ohälsa och utslagning just på grund av belastningsskador. Uppdraget ska redovisas under våren 2015.

Nyligen tillsatte regeringen en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Den ska sammanställa och göra kunskap tillgänglig om mäns och kvinnors olika villkor och möjligheter i arbetslivet, liksom om de förhållanden som är grunden för dessa skillnader. Uppdraget ska redovisas under 2014, senast den 24 oktober.

En särskild utredare har getts i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare.

Men vi får inte glömma andra viktiga satsningar för att stimulera arbetsutbudet och öka den varaktiga sysselsättningen. Jobbskatteavdraget har förstärkts vid flera tillfällen. Jobbskatteavdraget har gjort att fler människor kan leva på sin lön utan att vara beroende av bidrag eller sin partners inkomst.

Skattelättnader för hushållsarbete, det så kallade RUT-avdraget, är ytterligare en åtgärd, likaså jämställdhetsbonusen. Bonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament för att fördela föräldraledigheten mer jämställt.

En akut och viktig prioriterad fråga är mäns våld mot kvinnor. Ett av regeringens viktigaste mål med jämställdhetspolitiken är att mäns våld mot kvinnor ska bekämpas. Varför är den frågan så viktig och akut? Jo, för att våldet fortfarande är utbrett i Sverige och mörkertalet är stort.

Det har nämnts att kvinnojourer har tagit stort ansvar. Det ska de ha en stor eloge för. De tar fortfarande ett stort ansvar, och det var även de som lyfte frågan till den politiska agendan.

Sammanlagt fördelas 638 miljoner kronor från jämställdhetsanslaget till olika åtgärder för att uppnå målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Fru talman! Även i denna debatt i dag vill jag passa på att lyfta fram bristen på jämställdhet i arbetslivet när det gäller deltidsanställningar. Jag har gjort det förr, och jag gör det igen. Kvinnor deltidsarbetar, både frivilligt och ofrivilligt, i högre grad än män. Jag vill återigen poängtera att där vi politiker är arbetsgivare, i kommuner och landsting, har vi ett särskilt ansvar för att komma till rätta med den strukturen.

Män och kvinnor måste kunna försörja sig på sin egen lön och inte vara beroende av vare sig samhället eller sin partner.

Fru talman! Avslutningsvis: Sverige är ett föregångsland när det gäller jämställdhet. Vi har mycket att vara stolta över. Vi har många positiva exempel att lyfta fram när det gäller en modern syn i familjeliv och i arbetsliv. Men samtidigt finns det mer att göra.

Regeringens jämställdhetspolitik syftar till att bryta de system som bevarar en orättfärdig fördelning av makt, resurser och möjligheter mellan könen. Men vi kan inte lagstifta om attitydförändringar. Det är viktigt att vissa beslut som rör familjen tas vid köksbordet, där de är mest betydelsefulla.

Ingen människas liv ska behöva bestämmas av omvärldens förväntningar eller av traditionella könsroller. Därför måste alla ha rätt att bedömas utifrån sina personliga egenskaper och handlingar och inte med utgångspunkt från kön, ras, socialgrupp, sexuell läggning, religion eller för den delen någon annan grupptillhörighet.

Fru talman! Moderat politik har sin utgångspunkt i övertygelsen om att alla människor är unika och kan och har egna beslut att fatta. Vad vi politiker kan göra är att skapa förutsättningar för människors val. Det är därför jämställdhet fortsätter att vara en prioriterad fråga.

Med detta vill jag välkomna den fortsatta satsningen av regeringen på jämställdhetsområdet.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i AU6, att skrivelsen läggs till handlingarna. För tydlighets skull yrkar jag också avslag på motionerna. (Applåder)

Anf. 6 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag hör att ett av de partier som är med i den borgerliga regeringen är väldigt nöjd med de resultat som finns.

Vi socialdemokrater tycker inte att jämställdheten går i rätt riktning. Vi kan se att inkomstskillnaderna fortfarande består och att den faktiska inkomsten som skiljer kvinnor och män åt ökar. 91 200 kronor är skillnaden per år. Det är oerhört mycket pengar.

Man får inte heller göra som man fick göra på kvinnodagen, då TCO hade en aktivitet där kvinnor fick betala 5 kronor för en muffins och männen fick betala 10 kronor. Så skulle det egentligen vara, att man betalar utifrån faktisk inkomst, om man inte vill göra något åt det.

Det systemet tycker vi kanske inte är så bra. Då skulle det bli väldigt konstiga system där man skulle betala halva hyran eller halva matkassen. Så fungerar det inte. Då måste vi arbeta med att få mer ekonomisk jämställdhet, och det är detta vi har tagit beslut om tidigare.

Jag undrar vad Jenny Petersson egentligen har för förslag för att kvinnor och män ska få jämställda ekonomiska villkor. Jag undrar också vad hon tycker om jämställdhetsbonusen nu när man har visat att den inte gav något resultat liksom om Riksrevisionens kritik av DO:s arbete. Detta är väldigt viktiga indikatorer på vad regeringen har åstadkommit när det gäller jämställdheten de senaste åren.

Anf. 7 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är viktiga frågor som Ann-Christin Ahlberg tar upp. Jag vill bara poängtera att kvinnors sysselsättning har ökat mer än mäns. Det är första gången på tio år som sysselsättningen har ökat mer för kvinnor än för män. Även för utrikes födda kvinnor ökade sysselsättningen.

Också sysselsättningsgapet har minskat. Även om det sker i långsam takt är det ett steg i rätt riktning.

Kvinnor har deltidsarbetat, frivilligt eller ofrivilligt, och det är det som gör att de har haft lägre inkomst och en större frånvaro på arbetsmarknaden. Kvinnor har varit sjukskrivna mer än män. Det är något som vi försöker komma till rätta med genom en rehabiliteringskedja där man får rehabilitering och så vidare för att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

När det gäller jämställdhetsbonusen vill jag säga att det är viktigt att vi politiker ger incitament till familjer att själva göra val. I Socialdemokraternas Sverige får man själv välja en tredjedel, och då måste man välja rätt.

Precis som du nämner fick vi kritik för jämställdhetsbonusen. Det är därför vi har förbättrat den, gjort den betydligt enklare och så vidare.

Anf. 8 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kan upplysa Jenny Petersson om att rent ekonomiskt vinner man inget på jämställdhetsbonusen, för man betalar också en helt annan skattesats om man tar ut den. Det är alltså inte bara de krångliga reglerna som är anledningen till att det inte ger resultat i rätt riktning.

Jag tror att regeringen tänkte att det här skulle bli en satsning för att män skulle ta ut mer av föräldraledigheten. Det var i alla fall det som ni sade var anledningen till jämställdhetsbonusen. Vi tyckte då att det kunde vara en bra idé att testa, men ni införde andra ekonomiska skillnader som minskade den eventuella bonus det kunde bli. Nu säger faktiskt ISF att den inte fungerar. Den ger inga resultat – det enda som ger resultat är att göra som vi socialdemokrater föreslår, alltså att man delar upp föräldraförsäkringen mer, för det är då det händer något. Det har man sett tydligt.

Vi har alltså redan fått svar att det som regeringen har gjort inte funkar. Då undrar jag: Ska ni inte göra någonting annat, eller ska ni bara finna er i detta?

Jag tänker också på detta med arbetsmiljön och forskningen. Jag antar att Jenny Petersson var med om att fatta beslut om att ta bort den forskning som hade påbörjats på ALI, som ni ju lade ned väldigt fort när ni fick makten. Där hade man börjat forska på kvinnors arbetsmiljö och kvinnors hälsa, något som är oerhört viktigt för att man ska kunna se problem och möjligheter för att kvinnor ska kunna vara kvar i arbete högre upp i åldrarna och dessutom vara friskare. Detta lade ni ned.

Vad har ni tänkt göra nu? Även om man gör något åt det nu har vi tappat fem år av forskning, och det kan vi inte ta igen på en dag.

Anf. 9 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att familjer ser olika ut. I dag är det inte en norm att det ska vara en man och en kvinna som är föräldrar. Detta vill jag poängtera, för det låter så i debatten.

Jag tror inte att vi politiker är de som vet bäst hur den enskilda familjen vill forma sin tillvaro. Det är lite förmätet att vi politiker ska tala om vad som är bäst för den enskilda familjen med små barn.

Vi har som sagt infört incitament i form av en nu förbättrad jämställdhetsbonus. Du frågade vad vi hade gjort för förändringar. Från och med årsskiftet betalas bonusen ut automatiskt till föräldrar som är jämställda i sitt uttag av föräldrapenning.

Avslutningsvis vill jag säga att det är få saker som vingklipper människors frihet i så stor utsträckning som fördomar, dåliga attityder, strukturer och förlegade ideal. Därför är jag stolt över att moderat politik har sin utgångspunkt i övertygelsen att alla människor är unika och har egna beslut att fatta. Med en balans mellan dessa värden – att familjer bestämmer och man använder politiska verktyg i båda vågskålarna – fortsätter jämställdhet att vara en prioriterad fråga för oss.

Anf. 10 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte säga något om detta med kvinnors löner och arbetsvillkor. Jenny Petersson tog upp att vi i alla politiska partier har ett ansvar som arbetsgivare i kommuner och landsting. Det är en utsaga som man hör ganska ofta när frågan om ofrivilliga deltid, visstidsanställningar, timvikariat och oskäliga löneskillnader kommer upp.

Nu pågår det en avtalsrörelse. I Sveriges Kommuner och Landsting, som är arbetsgivarpart, är Moderaterna och de borgerliga i majoritet. De har lämnat besked om vad de tycker om de krav som har förts fram av de offentliganställdas fackföreningar. Man säger nej till att stärka rätten till fasta anställningar och att minimera timvikariat. Man säger nej till krav på rätt till heltidsanställningar, och man avfärdar kategoriskt den särskilda jämställdhetspott som LO-förbunden har kommit överens om som ett led i att minska de osakliga löneskillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden.

Här i riksdagen har bland andra Vänsterpartiet och de övriga röd-gröna partierna vid ett flertal tillfällen tagit upp frågan om att stärka rätten till heltid i lagstiftning liksom att minimera möjligheterna till otrygga anställningar som timanställningar och liknande.

Om nu Moderaterna varken i Sveriges Kommuner och Landsting eller här i riksdagen vill stärka rätten till heltid, fasta jobb och högre löner undrar jag: När är det egentligen som detta politiska ansvar för de offentliganställda kvinnornas löner och arbetsvillkor ska tas enligt Moderaterna?

Anf. 11 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Josefin Brink, för frågan! Jag kan nämna ett konkret exempel. I Region Halland, där Moderaterna sitter med i en femklövermajoritet, finns det möjlighet till rätt till heltid. Det är att ta ansvar på den lokala nivån, tycker jag.

Precis som Socialdemokraterna, vars motion Josefin Brink har anslutit sig till, tycker jag att ett modernt arbetsliv kräver anpassning till människors livssituation och förutsättningar, liksom att incitament måste skapas för att fler ska få heltidstjänster. Här spelar arbetsmarknadens parter en roll.

Ja, jag tycker att moderater i kommuner och landsting runt om i landet ska ta ett ansvar och erbjuda heltidstjänster till dem som önskar det.

Anf. 12 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det är jättebra att vi är överens om att arbetsgivare i kommuner och landsting ska ta detta ansvar. Men de facto görs det inte, även om det tydligen har tagits initiativ i Region Halland, och jag vet att det förekommer på andra håll.

Samtidigt fortsätter det att vara ett stort problem i både privat och offentlig sektor att osäkra anställningar – alltså timanställningar där man rings in – inte minskar utan tvärtom ökar. Det är väldigt tydligt att det just är i kvinnodominerade yrken.

Det finns ett faktum när det gäller det här med att skapa incitament för fler heltidstjänster och fasta jobb. I regeringens skrivelse uttrycker man det inte så att det är incitament riktade till arbetsgivarna att inrätta

sådana här tjänster, utan där talas det om incitament för kvinnor att vilja jobba mer heltid.

Jag kan lova att incitamentet att ha ett fast jobb med en lön som det går att leva på är hundra procentigt hos landets alla underbetalda kvinnor som i dag springer på timvikariat, sliter med deltidsanställningar och försöker jaga extra timmar för att komma upp i en rimlig inkomst. Men faktum kvarstår. Varken som arbetsgivarpart i Sveriges Kommuner och Landsting eller här i den lagstiftande församlingen vill Moderaterna och allianspartierna göra någonting för att sätta mer press på arbetsgivarna att faktiskt sluta utnyttja kvinnor som andra klassens arbetskraft med arbeten som det inte går att försörja sig på.

Jag vill återigen ställa frågan: Hur, Jenny Petersson, är det meningen att Moderaterna ska ta sitt ansvar för bättre löner och arbetsvillkor för kvinnor om det varken är i avtalsrörelsen eller här i den lagstiftande församlingen? Vad är det konkret som ni tänker göra för att komma till rätta med den här situationen?

Anf. 13 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Det vore hederligt att hålla sig något rimlig i debatten. Det finns, som sagt, stora brister i jämställdheten när det gäller kvinnors och mäns möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och i näringslivet, att stanna kvar och utvecklas i arbetslivet liksom att kombinera arbete och familjeliv.

Kvinnor lönearbetar mindre än män. De har högre sjukfrånvaro, gör fler avbrott i karriären, arbetar mindre övertid och utför mer obetalt arbete i hemmet.

Vi vet att lönebildningen i Sverige är en fråga för arbetsmarknadens parter, och så ska det fortsätta att vara.

Som Josefin och jag båda vet arbetar en stor del av kvinnorna i dag inom välfärdens verksamheter. Arbetsförmedlingen, som jag hänvisade till tidigare i debatten, visar att 80 procent av dem som arbetar inom vården är kvinnor. Inom industrin är 75 procent män.

Jag står fast vid att vi när det gäller våra svenska kommuner och landsting, som ofta är den största arbetsgivaren på orten, måste ta ett större ansvar. Vi måste, som sagt, erbjuda fler heltidstjänster, däremot inte lagstifta om det i Sveriges riksdag.

Det gäller också som allians och moderat att stå upp för reformer för en öppnare välfärdssektor med fler aktörer. Det har inte bara varit en valfrihetsreform, utan det har även resulterat i jämställdhetsvinster. Då pratar jag om lagen om valfrihetssystem, LOV. Här har Moderaterna och Alliansen öppnat upp ett tidigare offentligt monopol. Det har gett sjuksköterskor och läkare möjligheten att välja mellan fler arbetsgivare än tidigare.

Anf. 14 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag har fyra frågor till Jenny Petersson.

Nästan var fjärde anställd kvinnlig tjänsteman mellan 20 och 34 år har en tidsbegränsad anställning. Det är långt fler än när det gäller män i samma ålder. Där har nio av tio en tillsvidareanställning.

Trots att andelen tidsbegränsat anställda inom TCO totalt inte har ökat under de här tio åren har det under samma tidsperiod blivit vanligare

med tidsbegränsade anställningar för personer under 35 år, framför allt bland kvinnor.

Min första fråga är: Vad vill Moderaterna göra för att kvinnor ska få tillsvidareanställningar i samma utsträckning som män?

Ekonomi är helt centralt i jämställdhetsarbetet. Egen lön och egen försörjning är grunden till självständighet och frihet. De osakliga löneskillnaderna har varit i stort sett oförändrade de senaste 30 åren. År 2006 fanns det ett förslag till handlingsplan för jämställda löner. Där var också syftet att man skulle göra ett trepartshandslag mellan arbetsmarknadsmarknadens parter och staten.

Det förslaget lades i papperskorgen hösten 2006 när Sverige fick en moderatledd regering. Någon ny plan har inte lagts fast trots regering i sex år. Min fråga är: Vad tänker ni i Moderaterna göra? Vill ni avsätta pengar för jämställda löner?

Anf. 15 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Det var två av fyra frågor. Tack för frågorna, Gunvor!

Som tidigare sagts vill vi bygga broar, och vi vill öka incitamenten för företag att anställa. Därför har vi sett till att göra det enklare och billigare att anställa. Det är i grunden det som det handlar om.

Med billigare att anställa menas att arbetsgivarens kostnader sänks när det gäller skatter och avgifter. Som tidigare står vi fast vid att tillsvidareanställningar är och ska vara huvudregeln på den svenska arbetsmarknaden. Möjligheten till tidsbegränsad anställning är dock värdefull både för företag och för arbetstagare.

Anf. 16 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! I det moderata nyspråket betyder alltså bygga broar och enklare att anställa att man får betala ett pris, en ökad otrygghet för kvinnor, för det är vad resultatet har blivit.

Jag ska nu ta upp min tredje och fjärde fråga. Den tredje frågan handlar om utredningen om män och maskuliniteter. Miljöpartiet har motionerat om att vi borde göra en utredning för att se över hur man kan lyfta fram att också män drabbas, så som vi betraktar män i dag. Det är till exempel fler män som drabbas av våldsbrott. Vi har en högre andel självmord bland män. Detta skulle då göras utifrån synen på maskuliniteter i dag.

Det stod till min glädje i regeringens budget att man skulle tillsätta en sådan utredning, men jag har ännu inte sett till den. Min tredje fråga är därför: När kommer den utredningen?

Min fjärde fråga handlar om att Alliansen i smyg avskaffat målet om ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Det här har tagits bort ur Försäkringskassans regleringsbrev från Socialdepartementet. Min fråga blir då: Anser inte Moderaterna och Jenny Petersson att det bör finnas med ett mål om jämställt uttag av föräldraförsäkringen i regleringsbrevet till Försäkringskassan?

Anf. 17 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Gunvor! När det gäller frågan om när utredningen ska tillsättas har jag tyvärr inget datum, men jag lovar att jag ska återkomma i frågan.

När det gäller uttaget av dagar i föräldraförsäkringen tycker jag att det är viktigt, som jag nämnde innan, att två föräldrar tar ansvar, om det finns två föräldrar, och givetvis att man delar upp det. Det möjliggör för både män och kvinnor att delta aktivt på arbetsmarknaden samtidigt som man tar ansvar för sina gemensamma barn.

Anf. 18 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är en akut och viktig fråga, säger Jenny Petersson. Hon säger också att vi inte kan lagstifta om attitydförändringar, men Alliansen och regeringen kan bötja med sina egna attityder.

Sanningen är att ni i mångkulturens och religionsfrihetens namn prioriterar skamkulturens och vissa trosinriktningars rättigheter i Sverige framför flickors och kvinnors mänskliga rättigheter.

Jenny Petersson! Det är nu fem år sedan regeringen presenterade en nationell handlingsplan mot bland annat mäns våld mot kvinnor och hedersförtryck. Nyligen fick vi höra att våldtäkter mot kvinnor ökar. 19 kvinnor om dagen våldtas i Sverige. Det är en utveckling som går åt helt fel håll.

När, Jenny Petersson, kan vi förvänta oss mätbara positiva resultat av regeringens politik och handlingsplan? När kommer alla kvinnor i Sverige att ha rätt till sin egen kropp och sin egen framtid?

Anf. 19 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Välkommen, Sven-Olof Sällström! Du sade innan i ditt anförande, och jag måste ändå poängtera det, att det var få män som var uppe i debatten. Det kanske är så i ert parti. Det är ju bara 2 av 19 riksdagsledamöter som är kvinnor.

Att bekämpa mäns våld mot kvinnor hade högsta prioritet under den förra mandatperioden. Jag nämnde att det satsades 638 miljoner kronor från jämställdhetsanslaget på olika åtgärder för att uppnå målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Här har vi gjort en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Den innehåller 56 åtgärder som spänner brett över ett fält som engagerar flera myndigheter och frivilligorganisationer. Det förebyggande arbetet har stärkts liksom kvaliteten.

Antalet anmälda våldtäkter har ökat, men det har också funnits ett mörkertal, och det är bra att fler vågar anmäla. Det är väldigt viktigt att människor kan lita på det svenska rättsväsendet.

Anf. 20 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Det är rätt många år sedan nu, Jenny Petersson, som begreppet sexualbrott ändrades. Man kan därför inte fortsätta skylla på att det är anmälningsbenägenheten som gör att antalet våldtäkter ökar. Det är faktiska våldtäkter som ökar. Jag håller visserligen med om att det finns ett stort mörkertal, men er handlingsplan har ingen effekt. Ni måste komma till skott. Det krävs reella krafttag mot mäns våld mot kvinnor och våldtäkter.

Tyvär hade jag ingen replikrätt på Socialdemokraternas anförande. Det var heller ingen socialdemokrat som valde att ta replik på mig, så jag kunde inte påpeka det faktum att deras nuvarande partiledare själv kom-

mer från ett fackförbund som motverkat kvinnopotter i avtalsrörelsen. Man bör sopa framför egen dörr.

Jag tänkte fråga Jenny Petersson vad Moderaterna och Alliansen är beredda att göra för att stärka kvinnors möjligheter att få bättre betalt för de tunga jobben i offentlig sektor.

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Jämställdhetspolitikens
inriktning 2011–2014*

Anf. 21 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Som jag har nämnt tidigare sköts lönebildningen av arbetsmarknadens parter.

Sven-Olof Sällström fortsatte i sitt replikskifte att prata om mäns våld mot kvinnor, vilket är helt oacceptabelt. Psykiskt, fysiskt och sexuellt våld kan jag som moderat under inga omständigheter acceptera eller ursäktas. Därför vill jag bara nämna en konkret åtgärd. Regeringen tillsköt 109 miljoner till arbetet med våldsutsatta kvinnor, våldsutövare och barn som bevittnat våld. Det beslutades så sent som den 22 december att satsa dessa 109 miljoner kronor för att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor.

Anf. 22 TINA ACKETOFT (FP):

Fru talman! Sverige är till stora delar ett mycket jämställt land. Det är någonting jag märker när jag reser ute i världen för Europarådets räkning. Det är faktiskt så pass jämställt att de av oss som fortfarande talar om frågan ofta får en stämpel att vi är tjugiga. Men att Sverige till stora delar är jämställt innebär inte att kvinnor och män har samma möjligheter. Och då kan man som liberal inte vara nöjd.

Det handlar om makt, lön och kön. Det handlar om mäns våld mot kvinnor, osakliga löneskillnader, kvinnors svårigheter att kombinera familj med karriär och dålig representation av kvinnor på ledande poster i näringslivet.

Därför är regeringens arbete för jämställdhet inriktat just på de fyra delmål som min kollega Jenny Petersson precis gick igenom: jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hemarbetet och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Sedan 2007 genomför också regeringen omfattande satsningar på jämställdheten. Jämställdheten fick 1,6 miljarder kronor åren 2007–2010. Resurserna tiodubblades alltså jämfört med den tidigare regeringens satsningar på området. För 2012 har ytterligare 239 miljoner kronor öronmärkts för jämställdhetspolitiken.

Därför fortsätter vi under 2012 att integrera jämställdhetsperspektivet, att främja jämställdhet på arbetsmarknaden och att fortsätta den viktigaste jämställdhetsatsningen som jag ser den, nämligen den i skolan. Vi fortsätter att öka kunskapen om kvinnors hälsa och att motverka mäns våld mot kvinnor, oavsett om det är hedersrelaterat eller ej. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Fru talman! Jämställdhetspolitiken har ingen quick fix. Det finns ingen enkel medicin. Det krävs, och jag tror att Josefin Brink var inne på det, ett upplyst, envist, brett och långsiktigt arbete. Det handlar om att förändra attityder och strukturer långsiktigt och varaktigt. Det handlar om att aldrig sluta arbeta för och prata om jämställdhet på alla områden i samhället såväl som runt köksbordet hemma.

Föga förvånande kom Ann-Christin Ahlberg fram till inte bara att det inte går framåt utan att det dessutom går bakåt. Statistik är inte mitt favoritområde, men i går roade jag mig ändå med att gå igenom lite statistik från Konjunkturinstitutet, Medlingsinstitutet, SCB, Andra AP-fonden och Finansdepartementet. Finansdepartementet är kanske inte helt opartiskt, men de andra borde vara det.

Den ovägd löneskillnaden minskade med 11 procent mellan 2006 och 2010. Den vägd löneskillnaden minskade med 17 procent samma period. Jobbskatteavdragen beräknas ha högre effekt på kvinnors arbetskraftsutbud än mäns. Kvinnors sysselsättning har påverkats mest.

Den långsiktiga effekten på disponibel inkomst av regeringens ekonomiska politik beräknas vara exakt lika stor för kvinnor och män. Den lite försiktigare bedömningen kommer faktiskt från Finansdepartementet, medan den andra kommer från Konjunkturinstitutet.

Både mäns och kvinnors sysselsättningsgrad har ökat under perioden 2006–2010. Kvinnor ägnar en timme mindre varje dag åt hushållsarbete jämfört med 1990, vilket motsvarar nio hela arbetsveckor om man räknar ihop det över året. Andelen kvinnor i börsbolagens styrelser har ökat från 17,7 procent till 22,9 procent.

Visst har det gått framåt – men det går förbaskat sakta, det kan jag hålla med om.

En grundläggande fråga, speciellt för en folkpartist, är att det måste löna sig även för kvinnor att utbilda sig. Vi kan ta det kvinnodominerade läraryrket som exempel. Det är en lång utbildning och ett ansvarsfullt jobb med löner som inte ens är i närheten av lönerna i mer mansdominerade yrken, som till exempel ingenjörer. Det är en löneutveckling som typiskt speglar den värdering vi har av typiska kvinnoyrken.

Den socialistiska quick fixen har vi redan hört om. Det är lagstadgad heltid, kvinnolönepotter, kvoterade bolagsstyrelser och kvoterad föräldraledighet. Trots att man inte ens själv ville driva igenom detta när man satt vid makten, eftersom man insåg att kravet på lagstadgad heltid faktiskt fick fler dåliga effekter än goda för kvinnor, vill man det nu helt plötsligt i opposition.

Så kallade kvinnopotter har testats, och det visade sig att det inte gav någon effekt mer än för en väldigt kort period för att sedan ramla tillbaka i gamla vanliga mönster.

Kvoterade börsbolagsstyrelser har blivit den stora signalfrågan. En lagstiftning skulle visserligen innebära att bolagen skakar fram kvinnor, speciellt om vi säger att vi annars likviderar bolagen – väldigt effektivt – men det utarmar ju kvinnorna på de verkligt beslutsfattande posterna eftersom det inte är i börsbolagens styrelser som verksamheten sköts.

Jag kommer nu tillbaka till något som varit på tapeten tidigare, och det är att våra kolleger i kommuner, landsting och regioner ytterst är ansvariga för kvinnors arbete. De är kvinnors arbetsgivare i allra högsta grad. Fackförbunden är också kvinnors fackförbund. De kan och borde förhandla fram mer jämställda arbetstider och löner och garantera att tillsättningar av chefs- och styrelseposter sker utifrån kompetens och inte kön. Sedan Alliansen tog över 2006 har vi faktiskt ett jämställt lag sett till de poster som regeringen tillsätter. Det är att praktisera jämställdhet och arbetsgivaransvar.

De viktiga åtgärder som dock kan vidtas med politiken är faktiskt det som underlättar för kvinnor att göra karriär, eller att bara leva sina liv generellt.

Det handlar om att skapa en medveten, jämställd skola, där tjejer och killar får en utbildning som gör att de kan göra könsneutrala yrkesval. Det är mycket i yrkesvalen som löneskillnaderna uppstår.

Det handlar om att skapa möjligheter att fördela hemarbetet jämställt så att kvinnor får mer tid till arbete och karriär. Det finns inte en rimlig chans att göra karriär inom ett börsbolag på en 40-timmars arbetsvecka.

Det handlar om att utforma skattesystem som gynnar kvinnors lika deltagande.

Jag är en ivrare av RUT och ROT av flera skäl: av samhällsskäl, för företagen, för hushållen och för kvinnorna. Men jag vet också att trots att två tredjedelar av det obetalda hemarbetet utförs av kvinnor finns det många som inte kommer att kunna prioritera när månaden börjar närma sig sitt slut. De skulle inte ens komma på tanken att prioritera att köpa RUT- eller ROT-tjänster, oavsett vad det kommer att kosta. Då är svaret snarare att vi måste se till att de här kvinnorna har arbete som lönar sig, där det finns mer kvar i plånboken vid månadens slut.

Det är därför som jobbskatteavdraget faktiskt är utformat så att det ger mer procentuellt till dem som tjänar minst. I och med att kvinnor har lägre lön än män, tyvärr, kommer kvinnors nettoinkomst att öka snabbare än mäns. Konjunkturinstitutet visar också att ensamstående kvinnor har ökat sitt arbetsutbud med 2,2 procent som en följd av just jobbskatteavdragen. Motsvarande effekt hos männen är 1,3 procent, vilket alltså leder till att gapen minskar.

En annan intressant iakttagelse man kan göra av jobbskatteavdragen och jämställdheten är att det gör det mer lönsamt att dela föräldrapenningen mer jämställt, eftersom föräldrapenning inte ligger till grund för jobbskatteavdraget. Om enbart en förälder arbetar under ett kalenderår får familjen enbart ett jobbskatteavdrag. Om däremot båda föräldrarna arbetar under kalenderåret kommer båda att få del av jobbskatteavdraget.

Fru talman! Det är onekligen mycket enklare att debattera bombastiskt när man sitter i opposition. Jag har själv suttit där. Det är inte så kul, men man kan i alla fall ha livaktiga debatter. Då kan man plötsligt plädera för saker som man inte vill genomföra i majoritet. Om svaret på alla samhällsproblem är lagstiftning blir det i alla fall mycket enklare att hålla förstamajtal.

Fru talman! Jag är liberal. Det innebär inte att jag är kluven, för jämställdhet är en mänsklig rättighet, och mänskliga rättigheter tummar man inte på. Men jag inser också att det här problemet kräver ett envist, upplöst, brett och långsiktigt arbete. Det handlar om att förändra attityder, och det handlar om att förändra strukturer långsiktigt och varaktigt. Och det gör faktiskt vi liberaler tillsammans med alliansregeringen.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Backman och Anna Steele (båda FP).

Anf. 23 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Först vill jag bara korrigera en sak som Tina Acketoft sade, nämligen att jämställdhetspotterna har visat sig inte ha haft någon effekt. I varje fall enligt Medlingsinstitutet, som är den myndighet som har ansvar för lönestatistiken, är det faktiskt så att de jämställdhetspotter som LO har tillämpat i sina avtal har haft effekt. Det är den enda tydligt mätbara effekt man kan ha sett där löneskillnaderna mellan kvinnor och män faktiskt har minskat på senare år. I de kollektivavtal som är helt sifferlösa, där man har helt individuell lönesättning, ser vi att löneskillnaderna fortsatt är de största, och de minskar inte alls i samma grad. Varifrån Tina Acketoft har fått idén att det inte skulle fungera med jämställdhetspotter får hon gärna förklara.

Sedan vill jag säga någonting om jobbskatteavdraget. Att tricksa med siffrorna i syfte att framställa att ens politik ger en annan effekt än den faktiskt ger har blivit regeringens paradgren. Jag tycker att det börjar bli extremt tröttsamt när man blandar procent och absoluta tal så som det passar en bäst.

Om att jobbskatteavdraget procentuellt sett har gett mer till kvinnor än män kan man säga att om en man har tio korvar på tallriken och får tre till har hans korvtillgång ökat med 30 procent. Bredvid honom sitter en kvinna som har en korv på tallriken och får en till. Då har hennes tillgång ökat med 100 procent. Men den totala skillnaden mellan hur många korvar man har på sin tallrik har samtidigt ökat. Exakt så är det med jobbskatteavdraget, Tina Acketoft.

Det vet du lika väl som jag att en mycket större andel av jobbskatteavdraget i kronor har gått till män och till höginkomsttagare än till låginkomsttagare. Det är faktiskt inte med procent som människor betalar sina räkningar och köper kläder och skor till sina barn, utan det är med kronor och ören. Det är ett faktum att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män på grund av bland annat jobbskatteavdraget och det som har finansierat det faktiskt har ökat under den borgerliga regeringsperioden.

(Applåder)

Anf. 24 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Fru talman! Vi får nog båda gå tillbaka till Medlingsinstitutet med våra siffror, Josefin. De verkar ha gett oss olika siffror.

Medlingsinstitutet säger att den ovägda löneskillnaden minskade med 11 procent åren 2006–2010. Mig veterligen är det under den perioden som den borgerliga regeringen har suttit vid makten. Den har minskat med 11 procent. Den vägda löneskillnaden har minskat med 17 procent samma period. Mig veterligen satt vi vid makten mellan 2006 och 2010.

Detta är fakta. Detta är inte siffertricksande.

Sedan är det mycket möjligt att Josefin Brink har fått ett annat utslag av jämställdhetspotterna. Konjunkturinstitutet säger att det får en absolut effekt när potten fördelas, men den förändringen avtar sedan och går tillbaka till det normala. Detta är också Konjunkturinstitutets skrivelse. Vi kan stå och bolla saker fram och tillbaka och naturligtvis komma överens om att vi inte är överens om detta heller.

Jag väntar på den utredning som ska presenteras till hösten där vi faktiskt i kronor och ören och procentuellt – nu vet jag att Josefin Brink inte gillar procenttal, men procenten är viktig ibland – svart på vitt kan se

vilka effekter det har fått. Den ska komma till hösten. Jag ser väldigt mycket fram mot den och beklagar att den har blivit försenad. Jag tror att den dessutom hade kunnat förenkla i den här debatten.

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Jämställdhetspolitikens
inriktning 2011–2014*

Anf. 25 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Vi får nog ta det här med löner och inkomster en gång. Löneskillnaderna har minskat med mellan 1,7 och 3,6 procent, lite beroende på avtalsområden och hur man räknar, enligt Medlingsinstitutet. Det har noll och intet med regeringens politik att göra. Det handlar om bruttolönerna, det vill säga hur mycket arbetsgivarna faktiskt betalar ut före skatt till de anställda. Såvitt jag vet är det inte regeringen som sätter lönerna utan det sker i avtalsrörelserna.

Den minskning som har skett i klyftan mellan kvinnor och män beror enligt Medlingsinstitutet i hög grad på den medvetna satsning på jämställdhetspotter som LO-förbunden har gjort och som Moderaterna i bland annat Sveriges Kommuner och Landsting avfärdar och säger nej till.

Däremot har samtidigt, trots att löneskillnaderna har minskat marginellt under den här tiden, inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ökat under den borgerliga regeringsperioden. Den ökningen av inkomstskillnaderna har alltså ingenting med lönerna att göra, utan det beror på att man har sänkt skatter på ett sådant sätt att mäns inkomster har ökat på bekostnad av kvinnors. Försämringarna i sjukförsäkringen har i betydligt högre grad drabbat kvinnor. Det är kvinnor som i högst grad har blivit utförsäkrade och fått sin sjukpenning indragen. Det är kvinnor som har drabbats hårdast av begränsningarna i arbetslöshetsförsäkringen, med förlängt arbetsvillkor, 75-dagarsregeln, och differentieringen av a-kasseavgiften. Det är ensamstående kvinnor som har fått se underhållsstödet urholkas år för år därför att regeringen inte har satsat på det.

Det är ju ett faktum att samtidigt som löneskillnaderna har minskat har inkomstskillnaderna ökat, vilket helt och hållet faller tillbaka på regeringens politik. Det är alltså fördelningspolitiken efter skatt som har ökat inkomstskillnaderna, Tina Acketoft. Då undrar jag bara: Är ni nöjda med den politiken? Var det meningen att den skulle leda till det här eller är det på något sätt någonting som har blivit lite fel?

Anf. 26 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Fru talman! Jag är nöjd med att vi under den brinnande finanskrisen, en lågkonjunktur som vi inte har sett maken till, fortfarande faktiskt har ett högre deltagande på arbetsmarknaden än något annat jämförbart land, där kvinnor dessutom har ökat sitt deltagande på arbetsmarknaden. Jag är nöjd med att vi när alla andra konstant går bakåt kan satsa på trygghet med en fördelningspolitik som Josefin Brink inte håller med om, där vi säger att det måste löna sig att arbeta.

Jag är inte nöjd med att det finns löneskillnader mellan kvinnor och män. Det kommer jag att arbeta med så länge jag tillhör denna kammare och långt därefter också.

Vi får vara överens om att Josefin Brink och jag inte är överens om fördelningspolitiken. Det ska löna sig att arbeta. Vi ska ha en arbetsmarknad som låter folk komma in och inte låser ute dem på grund av kön eller etnicitet. Det vi nu ser med en lågkonjunktur är att över hela det

internationella perspektivet avtar kvinnors delaktighet i arbetsmarknaden. Sist in först ut gäller på många andra ställen också.

Jag är nöjd med regeringens politik när det gäller arbetsdelen, men det finns så mycket mer kvar att göra i fråga om jämställda löner. Det arbetar vi med.
(Applåder)

Anf. 27 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Tina Acketoft har som folkpartistisk företrädare tidigare varit positiv till att fördela mer i föräldraförsäkringen. Nu låter det inte riktigt som att det ska delas mer lika utifrån Tina Acketofts inlägg, utan hon är nöjd med hur det redan är i dag.

Vad tycker Folkpartiet om jämställdhetsbonusen med utgångspunkt i de resultat vi har fått redovisade här? Hur tycker Folkpartiet att det ska bli mer delat föräldraansvar?

Vad menar Tina Acketoft med att de stora löneskillnaderna och inkomstskillnaderna beror på yrkesval? Jag förstår att Tina Acketoft menar att yrkesvalen är detsamma som att ha lägre lön i typiskt kvinnodominerade yrken. Men grundproblemet är att kvinnodominerade yrken värderas så mycket lägre. De som arbetar på en förskola med flera års högskoleutbildning har inte alls den lön eller löneutveckling som den som har gått en typiskt manlig yrkesutbildning med samma tid på högskolan. I grund och botten värderas vi olika.

Vad har ni för förslag i fråga om den ekonomiska skillnaden så att det blir mer jämställt och positivt även för kvinnor? 91 200 kronor lägre inkomst per år för kvinnor är en oacceptabel summa. Man kan inte räkna bara i procent hit och dit, utan det är de faktiska pengarna en kvinna får som utgör betalningen.

Anf. 28 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag på något sätt sade att jag är nöjd med uttaget i föräldraförsäkringen. Jag tror inte att jag berörde frågan eftersom den har tagits upp tidigare.

Nej, jag är inte nöjd med att uttaget av föräldraförsäkringen inte är mer jämlik. Det kommer jag inte att vara förrän man har hittat en någorlunda balans i det hela. Det behöver inte vara 50–50 för vartenda barn. Det kan vara 40 ena gången och 60 nästa gång. Det kan vara lite olika.

Det är därför jämställdhetsbonusen finns. Jag vet att Ann-Christin Ahlberg kommer att säga att den inte fungerar. Men den nya jämställdhetsbonusen träder i kraft nu. Den är förenklad och ger ören och kronor direkt in i plånboken i stället för att man ska behöva vänta ett helt år. Det var det förslag som Folkpartiet lade fram från början men som vi inte fick igenom i alliansregeringen, men nu har vi fått igenom förslaget. Vänta och se. Låt det ge lite effekt.

Men det här är inte det allra viktigaste. Det är aldrig där vi kommer att förändra fördelningen av föräldraförsäkringen. Den kommer att förändras den dag det finns ett val. Precis som Ann-Christin Ahlberg säger speglar löneutvecklingen den värdering som finns av tradition. Typiska kvinnoyrken värderas lägre av tradition, och därför tjänar man mindre när man väljer det yrket. Förändringen sker inte förrän kvinnor också

ändrar sina yrkesval och vi hjälps åt att uppvärdera lönerna inom kvinno-dominerade yrken, som nu håller på att ske inom lärarkåren. Vi från Folkpartiet påhejar ivrigt fackförbunden i deras lönekrav. Vi kan inte göra mer än att säga att de är på rätt spår eftersom det inte är vi som sätter lönerna. Men vi kan tydligt säga att detta är en grupp som borde värderas högre, om man jämför deras högskoleutbildning med en motsvarande ingenjörsklass där lönerna skiljer sig så mycket. När vi har kommit dithän med även de andra yrkena blir det en mer självklar fördelningspolitik hemma vid köksbordet när föräldraförsäkringen ska fördelas.

Det är många pusselbitar som måste på plats. Det fungerar inte med en quick fix-lösning för att lösa allt detta. Det finns inget hugg som kan lösa upp den gordiska knuten.

Anf. 29 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Man kan tycka olika, men det har framkommit i rapporten att jämställdhetsbonusen inte fungerade. Det enda som historiskt sett har fungerat är att rikta mer dagar till papporna. Det är då det har blivit ett kraftigt resultat. Om man tycker att det är okej att det tar flera generationer innan det blir ett mer jämställt uttag kan man vänta och se hellre än att lyssna på de faktiska resultaten.

Vi socialdemokrater vill syna den svenska jämställdheten och ha en jämställdhetsrevision. Det borde tillsättas en utredning, och uppdraget kan ges till Riksrevisionen. Riksrevisionen lade häromdagen fram kritik mot att DO fastnar i enskilda ärenden. Det kan vara nog så viktigt att driva enskilda ärenden, men om man fastnar i dem driver det inte på jämställdhetsarbetet i rätt riktning. Det är viktigt att vi har myndigheter som driver på.

Vi skriver i vårt särskilda yttrande att vi inte vill ha en ny myndighet men att vi är oroade över hur jämställdhetsarbetet drivs. DO kanske inte gör det arbetet tillräckligt mycket. Häromdagen kom denna kritik, vilket vi inte visste om förrän den var fakta.

Det pratas om att vi politiker kan göra mycket för kvinnor som befinner sig i den offentliga sektorn. Där har vi självklart ett ansvar. Men 52 procent av den kvinnliga arbetskraften finns i den privata sektorn. Staten är inte arbetsgivare i den privata sektorn, men vi behöver se till att kvinnor inte diskrimineras på svensk arbetsmarknad eller behandlas som en andra klassens arbetskraft.

Det är lite för enkelt att säga att jämställdheten kan fixas i kommuner och landsting. Bekymret är större än så.

Skillnaden i inkomst mellan kvinnor och män är 91 200 kronor per år.

Anf. 30 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg är fullständigt medveten om att jag allra helst vill se kvinnor verka ute i den "vanliga" arbetsmarknaden snarare än i den kommunala, som de är tvungna till i dag. Jag måste påpeka att lärarkåren inte verkar enbart inom offentlig sektor eller kommunal sektor. Tack vare en upplyst, på den tiden socialdemokratisk, politik öppnades möjligheten att starta eget i sektorer där kvinnor traditionellt har sin yrkeserfarenhet. Det innebär att när lärarkåren talar är det också för privat anställda människor. Det vill jag se fler göra.

Jag vill se fler fackförbund som står upp för kvinnorna. Det är mycket bra att lärarförbunden gör det på detta tydliga sätt.

Ann-Christin Ahlberg upprepar som ett mantra att jämställdhetsbonusen inte fungerar. Jag har precis försökt att förklara att den nya jämställdhetsbonusen, där man får sina kronor direkt i slutet av månaden, infördes den 1 januari. I mitten av mars är det skäligt att tro att den inte har fått fullt genomslag än. Föräldrarna har kanske inte direkt rusat till för att teckna jämställdhetsbonusen än. Men låt oss ge den ett tag och se vart det bär hän.

Samtidigt gör vi andra insatser som innebär att lönerna för kvinnorna ökar, och det blir ett mer jämställt liv. När de sitter vid köksbordet och ska fördela föräldraförsäkring och i allra högsta grad VAB-dagar, när lille Kalle eller Pelle har fått influensan, ska det ske naturligt: Du var hemma förra gången, jag har lättare att vara hemma i dag. Det är när vi kommer dit som vi kan praktisera jämställdhet, inte bara tala om den.

Den revision som lades fram på några sidor i går var intressant att se. Jag väntar också på att se en revision som ska läggas fram i höst av effekterna av alliansregeringens jämställdhetspolitik.

Det går alltid att tricksa med siffror. Medan oppositionen lyfte fram en ranking där Sverige kommer på plats nummer fyra – vi ligger alltid bland topp fyra – finns det ett antal andra rankingar där vi fortfarande ligger på plats nummer ett. Sverige är internationellt sett ett mycket jämställt land. Ändå är vi inte nöjda, och det ska vi inte vara.

(Applåder)

Anf. 31 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Vi hörde i replikskiftet innan om konsekvenser av inkomstskillnader och synen på om man räknar i kronor eller procent. Det kan i verkligheten betyda olika saker.

I sitt inledningsanförande pratade Tina Acketoft om tiodubbling av resurser. Men många av miljonerna lämnades tillbaka när man inte utnyttjat dem för att man inte kommit i gång med konkreta insatser.

Även om vi säkert har många liknande tankar i Miljöpartiet och Folkpartiet när det gäller målen är det också viktigt att jobba för att förändra attityder.

Gruppen män är överrepresenterad i våld inklusive självmord, missbruk, olyckor, hemlöshet, kriminalitet etcetera, och det är alla aspekter av maskulinitet som måste ifrågasättas och bättre analyseras. Då uppstår också nya möjligheter till åtgärder för förändring av strukturella aspekter om kön, vilket såklart också påverkar kvinnor.

Min fråga till Folkpartiet och Tina Acketoft är: Kommer ni att driva på för en utredning om män och maskulinitet? Folkpartiet var ju en gång ett aktivt parti i jämställdhetsdebatten, och det var ni som införde den första pappamånaden. Men i dag prioriterar ni snarare om mössan är på eller inte i skolan.

Anf. 32 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Jag ska inte hoppa på det där för det var så uppenbart, Gunvor G Ericson.

Budgeten: Ja, det är ganska fantastiskt när man ger ett område så mycket pengar att de inte hinner göra av med dem. Jag kan inte tycka att

regeringen ska få bära hundhuvudet för det. De fick så mycket pengar inom jämställdhetsområdet att de inte hann sätta i gång alla projekt direkt, men över tid kommer de i gång. Det är snarare ett bevis på att Folkpartiet fortfarande är ett väldigt aktivt parti när det gäller jämställdhet och att vi har sett att så många olika projekt behöver startas och att så mycket forskning behövs.

Om vi går in på maskulinitetsforskningen, som jag blev intresserad av när Gunvor G Ericson talade om den, lovar jag att jag ska se vidare på det, vad som har hänt och hur vi har resonerat. Jag är också väldigt intresserad av att se: Vad är det som gör att svenska män tycker att det är okej att slå när man är full, men att en man av en annan nationalitet som slår inte behöver vara full därför att det tydligen är något som ingår i hans psyke? Just den delen skulle jag vara väldigt intresserad av att se på.

Där jag vet att vi satsar pengar på forskning är just att se hur vi rehabiliterar sexualbrottslingar och män som slår kvinnor. Vad är det för program som fungerar? Vad är det för program som inte fungerar? Det är en livsviktig kunskap att ha. Dessa människor ska naturligtvis ut i samhället igen, och de ska inte behöva repetera det här beteendet. Den forskningen vet jag att vi satsar på.

Låt mig återkomma till maskulinitetsforskningen i ett annat sammanhang, Gunvor G Ericson, för den är jag intresserad av.

Anf. 33 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det gläder mig att höra att Folkpartiet också kommer att driva på – så tolkar jag svaret. Det är viktigt, och jag tror att vi har mycket att lära av den forskningen i jämställdhetsarbetet totalt sett. Trots allt handlar jämställdhet, som Miljöpartiet ser det, om en frihetsfråga, att en människa kan vara den person eller den individ som hon faktiskt är utan att låsas in i könsbundna normer. Då måste vi lära oss mer om vad det är som styr de olika normerna. Trots allt är det väldigt begränsande. Det är till och med oftast svårare för en man att gå utanför den lilla boxen med vad som betraktas som manligt än vad det är för en tjej att gå utanför sin box.

Om jag går tillbaka till löner och ojämlik fördelning i arbetslivet visar det sig att de skatteformer som har gjorts har påverkat kvinnor och män på olika sätt i kronor och ören. Inkomstskillnaderna har ökat. Jobbskatteavdraget har gett en undersköterska med 20 000 kronor i månaden en sänkning med ungefär 1 200 kronor i månaden, medan det för en man med 65 000 kronor i månaden, till exempel en direktör, har gett en skattesänkning på 4 500 kronor i månaden. Det är klart att det har betydelse hur man utformar skattepolitiken.

Det har också betydelse vad man skriver i regleringsbrev till olika myndigheter hur man aktivt vill jobba med saker. Faktum är att man i Försäkringskassans regleringsbrev har tagit bort målet om jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Min fråga till Folkpartiet och Tina Acketoft blir: Vill ni se till att det målet kommer tillbaka i Försäkringskassans regleringsbrev?

Anf. 34 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Jag håller med Gunvor G Ericson om att vi har många åsikter gemensamt mellan Miljöpartiet och Folkpartiet när vi pratar om

jämställdhet. Jämställdhet är en frihetsreform. Det är en mänsklig rättighet – ingenting annat. Det behöver inte vara konstigare än så. Ändå är det så otroligt svårt att få in i huvudet på folk att beteenden och normer styrs av gamla traditioner och att vi inte är fria förrän vi kan välja själva.

Vad gäller Försäkringskassan är jag inte säker på varför det målet har tagits bort. Det är också en sak som vi har diskuterat i gruppen lite sinsemellan. Däremot är jag helt övertygad om att i alla de insatser som Försäkringskassan gör, där man tittar på sitt beteende när man bedömer mäns och kvinnors ohälsa, hälsa, arbetsförmåga och så vidare, har man gått in betydligt mer styrande utifrån ett genusperspektiv. Man insåg själv att det är helt orimligt att man gör så olika bedömningar av samma skador inom samma yrkesområde, till och med beroende på vilket kön personen i fråga har.

Vi vet också att kvinnor betar sig annorlunda än män. Vi går längre med våra krämpor och arbetar lite mer än vad män tenderar att göra. På ett generellt plan finns det naturligtvis tuffare män, men de flesta kvinnor är ganska sega, och det gagnar oss inte.

Försäkringskassan har ett annat sätt att arbeta. Men varför regleringsbrevet har tagit bort jämställdhetsperspektivet – om det nu är så – får vi återkomma till.

Anf. 35 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! När man är folkpartist, Tina Acketoft, och representerar ett parti som utger sig för att vara skolpartiet och utbildningspartiet framför andra får man kanske i alla debatter ta en debatt om skolan. Jag tänkte prata om jämställdhet i skolan.

Jenny Petersson från Moderaterna talade förut om att vi inte kan lagstifta om attityder. Nej, det kan vi inte göra. Men vi kan påverka attityder, inte minst i skolan. I dag har vi en situation i skolan där killar och unga män tar sig friheter med trakasserier och kränkande beteenden mot unga kvinnor. Många unga kvinnor upplever en situation som gör att de mår mycket dåligt både psykiskt och fysiskt.

Det är i skolan vi formar jämställdhetsattityderna för framtiden. Tillåter vi det här kränkande beteendet och inte gör någonting åt det formar vi också de här killarnas, de blivande männens, attityder i framtiden just när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män. Jag tycker att det regeringen och Alliansen gör är lite tunt just när det gäller att förändra unga mäns attityder mot kvinnor i skolan.

Jag vill ställa en annan fråga, och det är också en jämställdhetsfråga. Det är ett faktum att det är framför allt unga män och killar som går ut gymnasieskolan utan fullständiga betyg och som i mycket mindre omfattning än kvinnor går till högre utbildning. Vad gör Folkpartiet, Alliansen och regeringen i de frågorna? Vilka förändringar krävs? Vad är ni beredda att göra för att få killarna till utbildningarna så att de också utbildar sig i framtiden?

Anf. 36 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Åh, en skoldebatt! Förutom jämställdhetsdebatter finns det inget roligare än skoldebatter, och kan man kombinera dem blir det rena himmelriket.

För det första, Sven-Olof Sällberg: Vi har en nolltolerans i Folkpartiet genom den nya skollagen, genom läroplanen och genom alla styrdokument i skolan. Vi har en nolltolerans när det gäller kränkningar. Det finns ingen tolerans för det.

Vi vet dock att vi kan stifta hur fina lagar som helst och skriva hur starka dokument som helst, men om personerna ute i skolan inte använder de verktyg som de får blir det naturligtvis inte mycket mer av det än en vacker debatt här i kammaren.

Därför är det oerhört viktigt att skolledningen får en utbildning med genusperspektiv, får en utbildning i vad de nya skoldokumenterna innehåller och så vidare. Det är det som har pågått under en tid. Skollagen är ju väldigt ny, som ni vet – den trädde i kraft sommaren 2011. Där trycker vi mycket på de här delarna.

Å ena sidan får vi då höra från Miljöpartiet att vi bara ägnar oss åt mössor av i klassrummen, och å andra sidan får vi höra från Sverigepartiet att vi är alldeles för fluffiga, för luddiga och så vidare.

Låt mig bara säga att det råder nolltolerans i svenska skolor, och det gör det i ett rakt led från utbildningsministern ut i varenda liten förskola. Det ska inte accepteras.

Skolledningen ska se till att lärarna har så mycket råg i ryggen att de vågar säga till den stökiga killen eller tjejen att det här accepterar vi inte. Det är att förändra attityder. Vi förändrar lagstiftningen, men sedan måste det också genomsyra hela den svenska skolan.

Bland de elever som går i den svenska skolan finns ett mycket märkligt fenomen. Tjejer mår dåligt i skolan men presterar bra. Killar mår bra i skolan men presterar väldigt dåligt. Därför har vi presenterat ett antal åtgärder för att fånga upp de här unga killarna så tidigt som möjligt och se till att de inte går igenom ett skolsystem utan att kunna läsa, skriva och räkna, som borde vara en miniminivå för svenska ungdomar.

Anf. 37 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att mitt efternamn är Sällström och att partiets namn är Sverigedemokraterna, men annars var det rätt.

Ja, det låter ju bra med nolltolerans. Du säger att de ska använda de verktyg de har, men verktygen minskar ju. Det är mindre tillgång på skolkuratorer och mindre tillgång på skolsköterskor, men framför allt är det mindre tillgång på vuxna i skolan, och det är på grund av krympande resurser. Det har skett under den förra socialdemokratiska regeringen och det har skett under den nuvarande alliansregeringen.

Vi behöver fler vuxna i skolan, och vi behöver klara och tydliga regler för vad man får göra och inte får göra i skolan. Det är inte bara det att lärarna måste våga säga ifrån. De måste också ha verktygen. De måste våga ta tag i problemen, och de måste ha rätt verktyg. Många lärare upplever inte att de har de verktyg som behövs för att stävja problemen.

Nej, det här räcker inte. Det är i skolan vi formar morgondagens män, och just nu betar de sig inte som män. De betar sig som pojkar, och jag hoppas att de inte fortsätter att göra det. Där har Alliansen och inte minst Folkpartiet ett stort ansvar.

Anf. 38 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Ja, vi har ett stort ansvar för alla svenska elever, att de ska gå ut skolan, att de ska ha fullständiga betyg, att de ska kunna ta sig vidare i livet och känna trygghet i det. Jag är fullständigt övertygad om att när vi har kommit dit kommer vi inte att ha så många stökiga ungar i skolan. Man har inte tagit till vara deras kapacitet och förmåga. Det finns elever som behöver lära in på andra sätt. Det måste vara en individanpassad skola i Sverige. Det är helt rätt.

Vi satsar på elevhälsan, vi satsar på skolkuratorer med den nya skollagen. Det går inte längre att smita undan, som man har kunnat göra tidigare, från att ha skolkuratorer. Oavsett skolhuvudman ska de finnas. Sedan kan man alltid säga att det måste finnas fler, och det är möjligt.

Däremot ställer jag mig frågande till att det måste finnas fler vuxna i skolan. Jag tycker att det behöver finnas fler specialister i skolan. Det behöver finnas fler lärare som har pedagogisk examen och som kan sina ämnen, för har man det har man en trygghet som vuxen som gör att man kan ställa sig framför en klass med auktoritet. Och då vet vi alla att folk lyssnar, för är det någon som kan sitt ämne, någon som har passion för sitt ämne, då lyssnar eleverna. Om man plockar in en vuxen till i skolan kan jag lova att det inte skulle göra mycket nytta i skolan. Det skulle bli samma elände av det. Det måste vara kompetent personal som kan sitt område.

Vilka övriga verktyg vill lärarna ha? Nej, de har faktiskt inte efterfrågat fler verktyg. Jag vet inte hur många som jag har varit ute och pratat med som säger: Den nya skollagen ger oss precis de verktyg vi vill ha. Vad vi vill ha är utbildade skolpolitiker i kommunerna som inte öppnar sina kuvert under sittande möten utan som kan sina ämnen och kan tala om för oss vad vi ska göra. Vi vill ha utbildad skolledning med rektorer som har lite emfas i det som de säger. Det finns fantastiskt duktiga rektorer. Det finns också rektorer som inte är bra arbetsledare.

Verktygen finns i den nya skollagen. Man kan lyfta ut en stökig elev om det skulle behövas. Men man måste naturligtvis se till att eleven får det stöd som han eller hon behöver för att inte behöva sitta ute i korridoren varenda syslöjdslektion eller vad det nu är fråga om. De eleverna har samma rättighet till en utbildning i svensk skola som de elever som är tysta och snälla och sköter sig.

Anf. 39 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! I dagens betänkande behandlar vi regeringens skrivelse *Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014*. Det är en fortsatt satsning på jämställdhet av regeringen. Den syftar till att fullfölja reformarbetet med den kunskap och erfarenhet som gjordes av den särskilda jämställdhetssatsningen av alliansregeringen under åren 2006–2010.

Samtidigt som vi gör nya satsningar är det centralt att vi följer upp och säkrar hållbarheten i det som redan är genomfört. De högst prioriterade områdena är att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer, prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Andra prioriterade områden är fortsatta insatser för en jämställd arbetsmarknad och en jämställd skola.

Det är delmålen en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsar-

betet och eliminering av mäns våld mot kvinnor som utgör ramen för arbetet. Den främsta strategin för att nå dem är jämställdhetsintegrering.

Genom att vi även under denna mandatperiod tilldelar jämställdhetspolitiken extra resurser kan vi fortsätta flytta fram positionerna till gagn för flickor och pojkar, kvinnor och män.

Ett av verktygen har varit regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Där har vi haft 60 definierade åtgärder. Strategin anger övergripande och långsiktiga inriktningar på fyra områden: att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet, att främja jämställda villkor för entreprenörskap, ett jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetsvillkor. För att detta ska uppnås på arbetsmarknaden är det viktigt att det också genomsyrar hela utbildningssystemet. För att fortsätta detta arbete finns nu en delegation för jämställdhet i arbetslivet på plats.

Flera uppdrag är på gång som är kopplade till att kvinnor och män löper olika risk på sina arbetsplatser. Kvinnor svarar för en större andel av sjukfrånvaron än män. Fler kvinnor än män tvingas av hälsoskäl att lämna sina jobb i förtid. Skador i leder och muskler ligger bakom nästan hälften av alla kvinnors anmälda arbetssjukdomar och är den främsta orsaken till sjukfrånvaro och utslagning från arbetslivet. Detta är orsaken till att Arbetsmiljöverket har fått ett uppdrag att se hur man kan utveckla och förbättra kvinnors arbetsmiljö. Syftet är att öka kunskaperna om kvinnors arbetsmiljö och förebygga ohälsa och utslagning på grund av belastningsskador. Det specifika utvecklingsuppdraget ska slutredovisas våren 2015.

Arbetsmiljöverket har också fått i uppdrag att studera frågan om hot och våld i skolan, inom vården och omsorgen och bland de offentligt ställda som i sina tjänster berörs av hot och våld.

Dessutom har Statens beredning för medicinsk utvärdering fått i uppdrag att hjälpa Försäkringskassan med kunskapsöversikter i frågor som rör arbetsskador. Det är under beredning men kommer troligtvis att leda till åtgärder på respektive område.

Precis i uppstart är också en handlingsplan för jämställd tillväxt 2012–2014. Det finns tydliga samband mellan jämställdhet och tillväxt, och det är därför som näringsminister Annie Lööf tagit fram handlingsplanen.

Den nya handlingsplanen ska underlätta en jämn fördelning av makt och resurser i det regionala tillväxtarbetet. Ansvarig myndighet, Tillväxtverket, får i uppdrag att ta reda på hur fördelningen av företagsstöd kan bli mer jämställd. Det handlar om att synliggöra de könsstrukturer som finns i fördelningen av resurser. Vi ser att det är en väldigt skev fördelning mellan män och kvinnor och vill därför att Tillväxtverket de kommande åren tittar på det. De ska också bland annat jämföra förutsättningarna för kvinnor respektive män att få information om, söka och beviljas företagsstöd.

Från start i Alliansens jämställdhetsstrategi var dåvarande näringsminister Maud Olofsson drivande i insatser för att främja kvinnors företagande och stärka kunskapen om kvinnors företagande. Strategin pågick under 2007–2010. Nu finns också en uppföljning av programmet som i mycket stor utsträckning har stärkt kvinnor som redan driver företag i deras företagande, och de som vill starta eller ta över ett företag har

fått ökade kunskaper inom området. Insatserna har bidragit till att fler kvinnor kan tänka sig att starta företag och att företag som drivs av kvinnor utvecklas och växer. Dessutom har insatserna bidragit till ökad kunskap och kompetens i ansvariga myndigheter i fråga om kvinnors företagande.

Fortsättningen på satsningen beslutades under våren 2011. Almi har fått i uppdrag att samordna och genomföra en del av ett fyraårigt program som har till syfte att främja kvinnors företagande. Även Tillväxtverket har fått del av uppdraget.

Herr talman! Att kvinnor och män ska kunna leva på sin lön, få lika lön för lika arbete och få chansen att fritt kunna välja sitt liv är oerhört viktigt. Det är ett arbete som har många decennier på nacken – ja, i vissa frågor även sekel. Och positionerna flyttas fram, om än i mycket långsam takt. I ekonomiskt hänseende stärks kvinnor om än sakta så i alla fall någorlunda säkert. För den som är utsatt för psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld höjs trösklarna till den nyss nämnda friheten av någon som ska föreställa vara en kär och nära person på ett sådant sätt att man till sist är inlåst i någon annans mycket begränsade verklighet. Det är en situation som inte under några omständigheter accepteras eller ursäktas.

Att motverka mäns våld mot kvinnor har därför varit högt prioriterat under många år. Särskilda satsningar har gjorts inom ramen av tre handlingsplaner med många olika åtgärder inom sex olika fokusområden. Grunden till detta arbetades fram av Johan Linander för Centerpartiet i opposition för att sedan genomföras med alliansregeringen.

Brottsförebyggande rådet har gjort en uppföljning, och nu görs också en mer långsiktig uppföljning och analys av effekterna av handlingsplanerna. De satsningar på forskning som fanns i handlingsplanen har fått fortsatta medel.

Många delar av handlingsplanerna fick Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala i uppdrag att arbeta med. Centrumet arbetar på uppdrag av regeringen med att sammanställa, utveckla och sprida kunskap om våld mot kvinnor.

NCK arbetar även med att omsätta kunskapen i praktisk handling så att den blir till konkret hjälp för de personer vars liv, hälsa och mänskliga rättigheter hotas på grund av våld. Som ett exempel finns nu en nationell kvinnofridslinje – 020-50 50 50 – för att kunna svara och möta de kvinnor som utsätts för hot, våld och sexuella övergrepp.

NCK har också arbetat fram en kunskapsbank där man kan söka fakta om våld. Där är forskning och fakta sammanställt och lättillgängligt för alla som jobbar med frågorna ute i kommunerna, i landstingen och på kvinnojourer och för släktingar och nära vänner till dem som blir utsatta. Varje dag sker närmare hundra nedladdningar av rapporter och myndighetspublikationer. Man anordnar också universitetsutbildningar för till exempel de poliser, åklagare, domare och socialsekreterare som möter denna verklighet och dessa utsatta personer i sitt arbete.

Nationellt centrum för kvinnofrid har också arbetat fram en handledning och ett material där den läkare som möter en som blivit våldtagen kan göra den undersökning och den dokumentation som sedan är ett viktigt bevismaterial. Eftersom våldtäktsmål oftast inte har några vittnen är denna bevisning oerhört viktig som stöd för offrets vittnesmål. Detta finns tillgängligt för landstingen att beställa hem.

Nationellt centrum för kvinnofrid har också vidareutvecklat metoder för att personal inom hälso- och sjukvård rutinmässigt ska kunna ställa frågor om våldsutsatthet till patienter. Uppdraget är en del av regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. För att förstå varför man ska ställa dessa frågor behöver man veta att vid polisingripanden har de kvinnor som utsätts för våld ofta redan en diger journal. De har gjort många besök i vården och sökt för olika saker, men grundproblemet har varit misshandeln.

Slutsatsen är enhällig: ”Det finns ett starkt stöd för att frågan om våld ska ställas som en rutinfråga till patienter inom hela hälso- och sjukvården. I första hand rör detta, i enlighet med uppdraget, kvinnliga patienter, men mycket tyder på att även män bör tillfrågas om sina erfarenheter av våld.”

De som tillfrågats under försöken upplever att det är bra att frågan ställs. Är man själv inte utsatt så ser man möjligheten att någon annan blir hjälpt.

Att få in detta rutinmässigt inom vården vore ett sätt att kunna komma in i ett mycket tidigare skede i en misshandel. Många kvinnor som misshandlas har, precis som jag sade tidigare, omfattande journaler efter många kontakter med sjukvården. Den som lever i ett destruktivt förhållande med mycket spänningar och våld blir ju sjuk. Det finns alltså många tillfällen att fånga upp dessa i ett tidigare skede än vad man gör i dag.

Ansvar för att skapa rutiner inom vården för att upptäcka de kvinnor som utsätts för våld ligger hos de enskilda landstingen. Det finns inga snabba lösningar för att minska våldet mot kvinnor. Det krävs ett långsiktigt och systematiskt arbete varje dag och dygnet runt. I detta har vården en viktig roll att fylla. Att ställa frågan om våld måste bli en självklarhet. NCK har tagit fram hur man kan jobba med detta systematiskt.

Kvinnojourerna har under många decennier varit de som funnits när samhället inte har sett problemet, vetat hur man ska hantera det eller orkat bry sig. Det kvinnojourerna har gjort och gör kan inte ersättas, men det får inte heller vara på ideella föreningar som allt ansvar ligger.

Därför är de satsningar som vi har gjort för att skapa kunskap och ta fram hur man systematiskt kan arbeta med detta viktiga. Nu ska de också användas och införas i verksamheterna i kommuner och landsting – och för den delen även i statlig verksamhet.

Kvinnojourerna behövs dock fortsatt och fyller en viktig funktion.

Herr talman! Förra året bad jag utredningstjänsten att se vad det finns för forskning och undersökningar som kan visa vad ojämställdhet kostar staten, samhället och individen. Utredningstjänsten konstaterade att det främst är kostnader i individekonomisk mening som det finns studier om i relation till ojämställdhet.

Det finns många studier om jämställdhet och bristen på det. En del av dessa studier har ett ekonomiskt perspektiv och belyser till exempel samband mellan jämställdhet och lönsamhet i företag, jämställdhetens betydelse för samhällets tillväxt eller hur avsaknad av jämställdhet påverkar kvinnors inkomster.

Få av de studier som utredningstjänsten har studerat inom ramen för utredningen behandlar dock bristen av jämställdhet ur ett kostnadsperspektiv.

Ojämsälldhet finns i alla delar av samhället. De kostnader och den outnyttjade potential som är relaterade till ojämsälldhet är inte belagda. Bara för *ett* av riksdagens och regeringens fyra jämsälldhetsmål finns det beräkningar på kostnader. Det handlar om kostnader för våld mot kvinnor. I en rapport från Socialstyrelsen år 2006 uppskattas kostnaderna för våld mot kvinnor i nära relationer till omkring 2,7–3,3 miljarder kronor per år.

Ett område där det saknas beräkningar är det obetalda arbetet. En av de få kostnadsberäkningar som finns på det ojämsälldt fördelade hem- och omsorgsarbetet visar att kvinnor under ett år bara i Botkyrka kommun utför motsvarande 100 miljoner kronor mer i arbete än män i hemtjänsten i form av anhörgivård.

Ekonomien Nicholas Stern publicerade 2006 på uppdrag av den dåvarande brittiske finansministern Gordon Brown en uppmärksam rapport. Rapporten beskriver ett scenario där följderna av den globala uppvärmningen mäts i pengar. Kostnaderna för ett ojämsälldt samhälle är fortfarande i stort sett en vit fläck på både forskarnas och politikernas karta.

För att snabbare kunna åstadkomma förändringar är det viktigt att frågan får en grundlig belysning ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Politiken behöver oberoende siffror på vad ojämsälldheten kostar för staten, samhället och individen. Med en sådan rapport får vi bättre underlag för att förutom den mänskliga aspekten också visa att det kan vara ekonomiskt motiverat att göra mycket åt ojämsälldheten.

Min motion om en prislapp på ojämsälldheten avstyrktes av utskottet – dock med en vink till regeringen att utskottet utgår från att regeringen inom den satsning som görs beaktar de brister som finns och som belyses i min motion.

Jag yrkar bifall till arbetsmarknadsutskottets förslag i betänkande AU6.

(Applåder)

Anf. 40 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jämställdhet engagerar många men inte tillräckligt många. Det berör, men det berör inte tillräckligt alla gånger. Om det berör är det ofta för att man ska rättfärdiga de insatser som vidtas för att det aldrig känns riktigt tillräckligt. Alla vi som varit uppe i debatten är nog överens om att det alltid går att göra mer.

Liksom många av mina allianskolleger kan jag konstatera att alliansregeringen har tiodubblat resurserna till jämställdhetsarbetet de senaste åren. 1,6 miljarder kronor är ingen föraktlig summa och den största satsning på jämställdhet som har genomförts i Sverige.

Men det är inte nog. Som kristdemokrat anser jag att jämställdhet inte är något som vi åstadkommer enbart med extra medel, extra projekt eller något som läggs på något annat. Jämställdhet måste bottna i samhällets värderingar och i värderingar som finns hos oss alla. Annars fattas det något. Det hjälper inte hur mycket pengar vi än lägger på jämställdheten och hur många projekt som än sätts i gång i skolor, på arbetsplatser, inom organisationer och så vidare om det inte finns en grundvärdering som säger att alla människor är unika och har lika värde.

Varje person oavsett kön har ett värde i sig och rätt till ett bra liv. Man ska kunna bestämma över sin ekonomi, kunna leva på sin lön och inte vara beroende av andra runt omkring sig och så vidare. Detta är någonting som vi ofta glömmer när vi debatterar jämställdhet.

Jag hade nöjet att ha ett samtal med den kända författaren Åsa Moberg, som vi ändå får konstatera har varit en jämställdhetskämpe på många sätt, tillsammans med en ung tjej, Lovisa, som går i gymnasiet. Vi fick frågor om vad vi tyckte om jämställdhet i en radiosändning i förra veckan på kvinnodagen eftersom vi representerade tre olika generationer.

Åsa berättade att när hon började som journalist på Aftonbladet – jag tror att det var 1968 – var hon ensam kvinna bland flera hundra män på den arbetsplatsen. Hon sade att detta som tur är har förändrats. Det finns i dag en mix på alla områden som är betydligt bättre. Men hon hade denna erfarenhet med sig.

Lovisa, som går i gymnasiet, är engagerad i ett projekt för jämställdhet inom skolan. I hennes skola har man en genuspedagog som är väldigt mycket på hugget och tar upp jämställdhet på många olika sätt i olika ämnen.

Vi diskuterade detta med att man kan hamna i olika diken. Å ena sidan finns det unga tjejer och killar i dag som är oerhört medvetna om betydelsen av jämställdhet – lika villkor för kvinnor och män. Men det finns också andra, och nu kanske jag svär i kyrkan. Det handlar lite grann om Sean Banan-kulturen, alltså om killar som står i tjocka täckjackor och kepsar medan tjejerna bara ska vara dekorativa prydnader intill med mindre kläder på sig. Det förstår jag inte, och jag kommer aldrig att förstå det. Jag tycker också att det är en stor brist på jämställdhetstänk i mycket av den kultur som finns i Sverige i dag, inte bara i denna typ av kultur utan över huvud taget.

När vi talar om jämställdhet blir det ibland mycket märkligt när man i debatten till exempel när det gäller löner jämför vårdbiträden och direktörer. Det är nog ganska självklart att det är en löneskillnad mellan dem. De har inte samma uppgifter. Lönesättning är, som sagt, en sak mellan arbetsmarknadens parter.

Å ena sidan säger oppositionens företrädare här att det inte är regeringen som sätter löner. Nej, det är det inte. Å andra sidan säger de att det är regeringens fel att det fortfarande är löneskillnader. Ni får nog tänka efter vad ni anser att det ska gå att göra rent politiskt. Har regeringen en möjlighet att påverka arbetsmarknadens parter, eller är det en skyldighet? Jag tror inte att det är en skyldighet. I detta fall ska vi tro på arbetsmarknadens parter.

Löner är många gånger en förhandlingsfråga. Jag kan konstatera att enligt mätningar som har gjorts har kvinnor blivit otroligt mycket bättre på att förhandla sig till individuella löneavtal. Det gläder mig mycket därför att jag tror att man mycket mer kan bestämma så att säga sin egen insats om man också kan värdera den med en lön.

Vi talar ibland om kvotering när det gäller styrelsearbete, och vi nämner börsbolag. Men det är bara att konstatera att när man har kommit så långt att man möjligtvis skulle bli föremål för en nominering till styrelsen i ett börsnoterat företag har man förmodligen gått en ganska lång väg innan genom olika typer av ideellt arbete i föreningar och mindre företag för att ens komma i fråga att bli nominerad.

Varför riktar vi in oss på jämställdhetsarbetet just i börsnoterade företag? Jag förstår inte det. Kom igen när vi har så att säga lika många kvinnor och män i alla typer av tillsatta grupper, inte minst politiskt tillsatta grupper. Kom igen när vi ser 50 procent kvinnor och 50 procent män i alla arbetsgrupper. På valsedlar är det ganska naturligt i dag. Då är det så att säga varannan damernas. Men kom igen när vi har alla andra typer av grupper med lika många kvinnor och män. Då kan man också komma i fråga för högre uppdrag. Då har man också fått en skolning för det, både för kvinnor och för män.

Herr talman! När det handlar om finansiering var jag inne på att jämställdhet inte bara får projektifieras.

Kvinnojourerna har nämnts här. Jag vill verkligen poängtera vikten av att vi har kvinnojourer över hela Sverige som fungerar. Jag tror att det är oerhört viktigt att de finns. Kvinnojourerna måste också finansieras på en stabil grund där kommunerna sätter in medel, så att de inte får en summa för två år framåt och sedan lever mycket osäkert. Jag tycker naturligtvis att detta skulle permanentas.

Det är intressant när vi kommer in på kommunernas ansvar när det gäller kvinnojourer, och även mansjourer som jag skulle vilja se många fler. Det är intressant att veta att det finns en europeisk deklARATION om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå. Jag tror att det än så länge är 90 kommuner av våra 290 kommuner i Sverige som faktiskt har förbundit sig att jobba efter denna deklARATION. Vad sägs då i den? Jo, det sägs till exempel att man ska titta på frågan att det ska vara lika lön för lika arbete för kvinnor och män.

Hur kommer det sig då att oppositionens företrädare varje gång vi diskuterar jämställdhet och löner är så snabba med att säga att allianspartierna inte har gjort tillräckligt. Men vilket parti är det som har styrt Sverige i så många år på 1900-talet och har styrt i både kommuner och landsting? Borde man inte ha jobbat mycket längre med det och inte nu komma och säga att det är alliansregeringens fel som har suttit vid makten betydligt kortare tid?

Men det är viktigt att poängtera att när man har skrivit under ett sådant här dokument i kommuner och landsting borde det på något sätt generera en attitydförändring också på högre nivå här i riksdagen, så att det som man har förbundit sig att genomföra blir verklighet.

Som kristdemokrat är jag stolt över att se jämställdheten inte bara som ett projekt och inte bara som någonting som man lägger på någonting annat, utan jag är stolt över att se den som en genomgripande princip. Den ska finnas naturligt i det vi gör. Man ska inte ens behöva tänka tanken att man nu måste jobba med jämställdhet, annars är det inte okej. Jämställdhet är en konsekvens av värderingar, som jag var inne på förut.

Förra veckan släppte vi en liten skrift som heter *Jämställdhet som genomgripande princip*. Jag har några exemplar med mig som den som är intresserad kan få. Den finns också på hemsidan. I denna skrift poängterar vi ytterligare att jämställdhet är någonting som hela tiden måste erövras. Om vi inte fostrar våra barn och ger dem de värderingar som de behöver för att se alla människors unika och lika värde och se att kvinnor och män har samma värde i skolan, i arbetslivet och i familjen är det självklart att vi också får ett samhälle där vi inte har en jämställd tillvaro.

Det är viktigt för oss som kristdemokrater att säga att vi genom en ökning av ett värderingsbaserat arbete för jämställdheten tror att varje dag så småningom kommer att kunna bli en jämställd dag.

Det var någon som tidigare här fick frågan: När kommer det att bli fullständig jämställdhet? Det kanske det aldrig kan bli. Men vi måste sträva dithän. Det arbetet kan aldrig någonsin sluta. Det är vår uppgift, inte minst som lagstiftare, att ständigt ha en nagel i ögat på varandra här så att vi driver jämställdheten framåt.

(Applåder)

Anf. 41 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Det är så roligt att debattera att jag tänkte att vi kan ta ett varv till. Nej, anledningen till detta mitt lilla inlägg är Gunvor G Ericsons direkta fråga om Försäkringskassan och dess regleringsbrev. Det berörde mig starkt – för att uttrycka det i politiskt korrekta termer.

Vi har nu fått en bekräftelse från det departement som berörs om att det i Försäkringskassans regleringsbrev för 2012 finns en förstärkt skrivning – dessutom om Försäkringskassans viktiga arbete med att driva på för ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Så i alla fall den kampen har liberalerna vunnit tillbaka. Nu är det en hel del annat som vi måste göra. Maskulinitetsforskningen återkommer vi till, Gunvor!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Barns möjlighet
att få vård*

7 § Barns möjlighet att få vård

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12:CU12
Barns möjlighet att få vård (prop. 2011/12:53).

Anf. 42 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Civilutskottets betänkande om barns rätt till vård hantlar den komplicerade frågan om när och hur samhället ska inskränka föräldrars vårdnadsansvar för sina barn. I betänkandet sägs också att barn vars föräldrar tvistar om vårdnaden inte ska ges rätt till juridiskt biträde.

När det kommer till frågan om barns möjligheter att få vård är regeringens förslag ganska bra. Tyvärr är tillämpningsområdet alldeles för snävt. Regeringen föreslår att en ordning införs som innebär att socialnämnden i en kommun kan gå in och fatta beslut i fall där föräldrarna inte är överens i frågor som rör psykiatrisk eller psykologisk utredning och behandling enligt hälso- och sjukvårdslagen. Även vissa behandlingar och insatser inom ramen för socialtjänstlagen kan komma i fråga.

Majoriteten i utskottet säger i sitt ställningstagande att det är bättre för barnet att vårdnadshavarna gemensamt bestämmer om barnets omvårdnad än att en av dem eller någon utomstående får bestämma.

Jag måste säga att det är en ganska universell hållning som jag tror att de allra flesta här i kammaren kan hålla med om. Det problem som vi vill

finna lösningar på uppstår när principen om att föräldrarna är de som ska bestämma kolliderar med barnets rätt till insatser för att garantera god psykologisk och fysisk hälsa.

Jag måste säga att jag har väldigt svårt att förstå varför regeringen och utskottets majoritet väljer att inta en så snäv hållning när det gäller vilka insatser som ska kunna garanteras vid föräldrars oenighet. Varför blundar majoriteten för risken att en förälder kan neka till viss vård för att till exempel dölja fysiskt våld och misshandel? Varför sätter man föräldrarnas rätt att träta framför barns rätt till god hälsa?

Herr talman! I både betänkandet och regeringens proposition avskrivs de krav som den här kammaren tidigare fört fram om att rätt till juridiskt biträde ska införas för barn vars föräldrar befinner sig i en vårdnadstvist.

Vi har sagt att domstolar ska kunna förordna sådant här biträde om det finns synnerliga skäl. Det är ett förslag som följer andan i barnkonventionen, ett förslag som sätter barnets rätt i främsta rummet och ett förslag som ger domstolarna ytterligare ett verktyg för att kunna hitta bra lösningar för barnen.

Förslaget handlar alltså inte om att det regelmässigt ska utses biträde till barn vars föräldrar är i konflikt. Alla vet vi att det är bäst om man utanför domstol kan hitta lösningar på frågor om vårdnad, umgänge och boende. Och alla vet vi att om det går så långt att en fråga hamnar i domstol har nu bättre möjligheter till medling och verktyg införts för att nå lösningar som alla kan leva med. Tyvärr fungerar inte alltid detta, och tyvärr finns det ibland behov av någon särskild person som har till uppgift att enbart företräda barnet, inga andra intressen.

Herr talman! I dag har vi chansen att med ganska små medel stärka barns rätt till god hälsa och fysisk integritet men också rätten till inflytande och makt över den egna situationen.

Avslutningsvis vill jag säga att det är så att våra förslag inte är tagna ur luften eller att de på något vis saknar stöd. SKL, Barnombudsmannen, Region Skåne, Roks och Vårdförbundet – i sammanhanget ganska tunga remissinstanser, kan jag tycka – har uttryckt hållningen att tillämpningsområdet borde vara vidare.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 43 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag tycker att vi tidsmässigt ligger så snävt till att jag väljer att bara instämma i föregående anförande. Också jag yrkar således bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 44 THOMAS FINNBORG (M):

Herr talman! Barnens bästa har varit den överliggande ambitionen i regeringens proposition *Barns möjlighet att få vård*. Jag tycker att lagförslaget är mycket bra, och jag är extra stolt över att kunna medverka till denna lagändring. Som tidigare ordförande i en socialnämnd har jag efterfrågat detta.

Många gånger har det varit problem framför allt med att få vårdnadshavare att enas om remisser till barnpsykiatrin. I propositionen finns ett

antal skarpa förslag till åtgärder som kommer att underlätta och förbättra förutsättningarna för att barn ska få bästa möjliga vård.

Det handlar om förtydliganden kring föräldrarnas ansvar och skyldigheter. Det handlar också om att anpassa regelverk och byråkrati så att dessa följer barnens behov, inte tvärtom.

Som moderat välkomnar jag alltså denna proposition. Det är på tiden att vi kan anpassa lagstiftningen efter verkligheten.

I vår moderna värld har nya familjekonstellationer uppstått, och förväntningarna på föräldrar är annorlunda än vad som gällde till exempel för mina far- och morföräldrar.

För oss är föräldrarnas kärlek, omtanke och ansvar avgörande kriterier för ett gott föräldraskap. Det är också viktigt att föräldrarna är medvetna om såväl sina skyldigheter som sina rättigheter och att ingen av dessa rättigheter och skyldigheter är viktigare än barnets väl och ve.

Tyvärr händer det alltför ofta att barnets bästa blir ett fiktivt argument – en teoretisk konstruktion som den ena föräldern tolkar och formulerar efter eget gottfinnande, enbart i syfte att sätta dit eller komma åt sin ex-partner.

Ett sådant beteende är inte bara djupt kränkande för barnet utan även en försvårande omständighet i händelse av en tvist mellan föräldrarna.

Herr talman! I korthet innebär propositionen följande: Om ett barn har två vårdnadshavare och endast en av dem samtycker till en åtgärd som är positiv för barnet kan socialnämnden besluta om genomförande av åtgärden. Det betyder att socialnämnden inte behöver båda vårdnadshavarnas samtycke, utan det räcker med den ena vårdnadshavarens samtycke om det anses vara det bästa för barnet.

I praktiken innebär det ett slut på situationer där den ena föräldern inlägger veto mot något som är bra för barnet bara för att motarbeta den andra föräldern.

Propositionen omfattar även insatser enligt LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, vilket också är särskilt välkommet – så långt alltså lite kort om propositionen.

Av propositionstexten framgår dessutom att remissinstanserna och åsikterna har varit många.

Input och feedback av alla de slag har inkommit. I propositionen har man på ett förtjänstfullt sätt behandlat och analyserat dem för att till slut landa i propositionens slutgiltiga form och innehåll. Genomgående har remissinstanserna varit positiva till att frågan om barnets rätt till vård lyfts, vilket även nämns i propositionen.

Frågan om barnets rätt är också en angelägen fråga för varje regering oavsett konstellation eller partifärg. Faktum är att denna proposition har föregåtts av åtminstone sex betänkanden, tre SOU:er och en proposition inom detta ämne. Oavsett deras innehåll bekräftar de tesen att frågor kring barnets bästa alltid har varit angelägna och föremål för kontinuerlig anpassning och uppdatering. Detta är bra, och så hoppas jag att framtida regeringar fortsätter. Barnets bästa är nämligen ingen kortsiktig plan utan en evig fråga.

Herr talman! Detta var lite kort om teorin, men givetvis finns även en praktisk sida som mer handlar om hur propositionen kommer att påverka vardagen och livet för främst de utsatta barn som propositionen syftar till att försvara och hjälpa. Som politiker inser jag att hur väl genomförda

utredningar och hur genomtänkta förarbeten vi än har handlar det ytterst om människor. Det är människor som skriver propositioner, människor som ser till att lagarna efterlevs och människor som blir föremål för lagen.

Frågan hur barnets rätt bäst tillgodoses i mål om vårdnad, boende och umgänge behöver övervägas ytterligare. Regeringen avser att utvärdera och på nytt överväga tillämpningsområdet av 2006 års vårdnadsreform. Därför är jag öppen för debatt i framtiden om det skulle visa sig behövas.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i propositionen och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 45 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Ungefär 50 000 barn blir varje år delaktiga i att deras föräldrar separerar. Av dem är det dess värre 7 000 vars föräldrar kommer i konflikt eller tvist. Man arbetar för samförståndslösningar från både socialtjänstens och domstolarnas sida, men ändå är det inte sällan vårdnadstvister löses via domstol. Socialnämnderna måste då utreda vad som blir bäst för barnen. Det är mycket påfrestande för barn att ha föräldrar som tvistar och därmed emellanåt förbiser barnets bästa. Förra mandatperioden var jag socialnämndens ordförande i Tyresö, och jag har sett hur dåligt det kan bli för barnen.

Propositionen föreslår att om den ena parten inte ger sitt samtycke till stödåtgärder för barnen ska socialnämnden kunna besluta att stödåtgärder ändå kommer till stånd. Det framhålls igen att det är vårdnadshavarna tillsammans som normalt bäst kan tillgodose barnets behov och att beslut om insatser för ett barn trots att en vårdnadshavarna motsätter sig det är ett ingrepp i vårdnadshavarens rättigheter. I detta måste man sätta barnets behov i centrum.

Propositionen har i omfattning för inskränkningen av den gemensamma beslutanderätten angivit barn- och ungdomspsykiatri, Bup, där både utredning och behandling ska inbegripas. Dessutom anges behov av att inskränka beslutanderätten när det handlar om insatser enligt LSS, lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade. På dessa områden har man ansett det praktiska behovet vara störst.

Det finns en motion där man anser att förslaget ska utvidgas till att omfatta all hälso- och sjukvård, även somatisk vård och tandvård. Man har dock i propositionen kommit fram till att redan de föreslagna förändringarna är viktiga steg för att sätta barnets behov i centrum. Det kan finnas förutsättningar för exempelvis tillämpningen av LVU, lagen om vård av unga, för vårdbehoven som nämns i motionen.

Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att göra en uppföljning av 2006 års vårdnadsreform, och då är det av yttersta vikt att man överväger tillämpningsområdet, återkopplar och tar i beaktande om det ska utökas.

(Applåder)

Herr talman! Barnens rätt är i fokus i båda de frågor som nu debatteras. Man kan förstås inte särskilja detta från en debatt om vårdnadshavarens eget ansvar eller vars och ens ansvar som förälder.

I det ena fallet, det som gäller barns möjlighet att få vård, handlar det om att politiker i kommunernas socialnämnder ska träda in och ta den ene föräldrarnas roll – eller för den delen båda föräldrarnas roll – i beslut som gäller barns möjlighet att få vård. I det andra fallet handlar det om att hävda barnets rätt i en vårdnadstvist och peka på den brist som finns i rättssystemet när båda föräldrarna ges möjlighet till företräden medan barnet kan riskera att bli underordnat genom att det saknar möjligheter som båda föräldrarna har.

Det finns både likheter som skillnader.

Centerpartiet ser att barn riskerar att fara illa när föräldrar saknar insikt om eller vilja att hantera sitt gemensamma barns psykiska hälsa, dess behov av stöd och hjälp – som kanske är orsakat av ett funktionshinder – eller när det riskerar att bli utsatt för våld och övergrepp inom familjen, i skolan, på fritiden eller kanske i föräldrarnas umgängeskrets. Man ska vara medveten om den tuffa sats som många socialnämnder sitter i redan i dag när de ska fatta beslut om omhändertaganden och vilket gediget arbete som behöver göras av socialtjänstens tjänstemän för att bereda ett rättssäkert underlag för deras beslut.

Nu utökar vi ansvaret och tyngden på politikerna, samtidigt som vi lyfter bort det från föräldrarna. För att skydda barn som annars riskerar att fara illa ser Centerpartiet detta som en bra och viktig åtgärd när det handlar om barnets psykiska hälsa, insatser inom barn- och ungdomspsykiatri och behov som kan tillgodoses genom lagen om stöd och service, LSS. Samtidigt vill vi varna för vad det skulle innebära om föräldrar i ännu större utsträckning ser möjligheten att slippa ta ansvar för gemensamma beslut om barnets fysiska hälsa och tandvård, såsom Socialdemokraterna och Miljöpartiet menar i sin reservation.

Herr talman! Jag yrkar avslag på dessa reservationer som gäller barns möjlighet att få vård, eftersom Centerpartiet menar att det måste finnas en rimlig avvägning mellan vad föräldrar kan förväntas klara av att ta ansvar för och vad vi ska lägga för ansvar på de folkvalda politikerna i kommunerna.

När det sedan gäller rätten till biträde vid vårdnadstvister är Centerpartiet angeläget att gå längre än vad regeringen just nu är beredd att göra. Vi har sett att barns intresse inte har tillgodosetts tillräckligt. Det är först på senare år och mycket tack vare barnkonventionen 1989 som det har påbörjats ett arbete att finna sätt att bättre tillgodose barnens intresse och framför allt lyssna till barnen i vårdnadstvister. Därifrån till att agera i barnens intresse är det dock fortfarande långt, även om det finns goda exempel i Trondheimsmodellen och det som tillämpas i de Stockholmskommuner som har nämnts tidigare i detta arbete. Det gäller säkert på andra håll i landet också.

Centerpartiet noterar att riksdagen vid flera tillfällen har begärt att regeringen ska ta fram en lösning som ger barn möjlighet till ett biträde. Om det ska vara en jurist, ett ombud eller ett biträde vet vi inte. Även i de motioner som gett upphov till en del reservationer i detta betänkande

finns det en begreppsförvirring. Det finns en oenighet och en osäkerhet om vart vi vill komma.

Jag hoppas att vi när regeringen har utvärderat 2006 års vårdnadsreform kommer fram till en för riksdagen acceptabel lösning på frågan hur barns rätt ska tillgodoses i mål om vårdnad, boende och umgänge. Därför, herr talman, yrkar jag avslag på reservationerna från Socialdemokraterna och Miljöpartiet när det gäller juridiskt biträde för barn i vårdnads-
mål och självfallet bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 47 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Först av allt vill jag säga att jag var väldigt glad över detta betänkande. Vi är på god väg att gå i rätt riktning och på alla sätt förbättra barns möjligheter att få vård, få sina röster hörda och bli sedda.

Att vi i dag har ett betänkande som ser till barnens bästa i de väsentligaste delarna i deras liv kan man tycka skulle ha skett för länge sedan – naturligtvis. Men att ändra saker och ting, såväl här hemma som i övriga världen, görs inte bara i en handvändning. Många av oss kanske vill se att allt skulle ha skett genast, i morgon. Men, herr talman, man ändrar inte allt till det bättre över en natt. Det krävs mycket arbete. Det krävs utredningar och analyser för att komma fram till ett bra ställningstagande.

Vänsterpartiet har under många år debatterat frågan om barns rättigheter och barns möjligheter till vård. Jag ser att detta nu har nått framgång.

I dag ska vi besluta om att socialnämnden ska kunna träda in och besluta om en åtgärd för stöd till barnet om den ena vårdnadshavaren inte samtycker till åtgärden. Det, mina vänner, är ett steg i rätt riktning. Detta ska gälla för psykiatriska och psykologiska utredningar och behandlingar samt öppna behandlingsformer. Det är mycket glädjande att vi i dag ska fatta detta beslut.

En del i denna kammare tycker inte att detta är tillräckligt och att vi även måste se till att det gäller hälso- och sjukvård inklusive somatisk vård och tandvård. Jag kan förstå det. Men innan man gör så enormt stora förändringar måste man ha så kallat mer kött på benen. Regeringen har aviserat att det kan finnas skäl att i lämpligt sammanhang på nytt överväga tillämpningsområdet. Detta ställer jag mig helt bakom, och jag ser fram emot det.

Detta känner jag mig mycket tillfreds med. Jag upprepar det jag tidigare har sagt: För att komma fram till en bra lösning och det bästa resultatet krävs ett stort arbete och en tydlig uppföljning och analys innan man fattar ett beslut. Detta arbete med och för barnens bästa i olika situationer kräver en stor noggrannhet. Det är inget som vi i en hast bara kan fixa till, för vi vill ha mer än en pappersprodukt. Därför anser Vänsterpartiet att utskottets ställningstagande i denna fråga är helt i linje med vad vi står för.

Herr talman! Nu går jag in på det juridiska området och frågan om juridiskt biträde för barn i vårdnads-
mål. Det är en mycket viktig fråga för Vänsterpartiet som vi har drivit i många år, senast i en motion från riksmötet 2009/10. Det är snart tre år sedan. Vi håller fast vid den, men

vi ser också att mycket har hänt under dessa år. En utveckling för barnets bästa har verkligen skett på många områden, inte minst på detta.

Det är inte den optimala lösningen att ha ett juridiskt biträde för barn. Två vuxna, föräldrarna, står och skjuter på varandra i en vårdnadstvist. I detta läge är det domstolen som är barnets ombud. Ingen annan kan ta denna plats mellan två skyttegravar. Detta vidimeras också av professionen: Att stå emellan i dessa tvistemål är en omöjlig uppgift.

Herr talman! Att verkligen arbeta efter barnets bästa är att i stället arbeta med samförstånd och konfliktlösningar mellan föräldrar. Det är det som gagnar barnet bäst. De flesta föräldrar vill naturligtvis sitt barns bästa, men de ser inte det i ett sammanhang då känslor tar över vid en separation och svallvågorna bara forsar in.

Ett arbete i riktning mot att verkligen se till barnets bästa är den modell med konfliktlösning och samförstånd som vi ser har nått jättebra framgång där den har praktiserats, bland annat vid Södertörns tingsrätt i Huddinge kommun. Också Helsingborg är på god väg. Jag tycker att detta är ett föredöme i alla lägen. Barnet sätts verkligen i fokus, och det är väl det som vi alla vill. Det är klart att jag vill att regeringen ska hitta lösningar och gå framåt i denna fråga. Jag har också tilltro till att så kommer att ske.

Konflikter mellan föräldrar är skadliga för barnet. Det kan många gånger vara helt förödande att bli indragen i dessa. Därför är arbetet med konfliktlösningar det enda som kan ge ett bra resultat ur ett barnperspektiv och naturligtvis också för föräldrarna. Konfliktlösningsmodellen är det bästa alternativet. Att ha ett juridiskt ombud för ett barn i rättssalen är att ställa en person mitt i skottlinjen. Då vet vi vad som händer. Nej, dra tillbaka vapnen och börja prata! Då ser vi resultat.

Herr talman! Visst kan det jag står och säger här tyckas enkelt. Men vi kan konstatera att samtal och att lägga ned vapnen är en framkomlig väg som vi fortsätter att arbeta med i alla lägen, inte minst inom detta område.

Nu, herr talman, kommer det något förvirrande, nämligen mitt yrkande. För att ha både hängslen och livrem och överrock – det krävs en stor överrock i denna fråga om ett juridiskt ombud för barn i vårdnadstvister – ställer sig Vänsterpartiet bakom reservation 2, så jag yrkar bifall till den. Det går på tvärs med vad jag tidigare har sagt. Men som jag säger vill vi ha både hängslen och livrem och en stor överrock till dess att andra lösningar har framkommit. Det handlar alltså om arbete med konfliktlösningar, som är det bästa i det här fallet. När vi har rott det i land finns det inga fler motioner om något juridiskt biträde.

Det är som sagt det bästa alternativet. Men i brist på något annat ställer jag mig som sagt bakom reservation 2 och yrkar bifall till denna.

Anf. 48 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Det är spännande att få vara med i en debatt om barns möjligheter att få vård. För vem av oss i den här kammaren eller någon annanstans vill inte våra barns bästa? Att barn ska få växa upp i trygga förhållanden är det viktigaste för oss politiker. Det är det som är framtiden i vårt land.

I betänkandet behandlas barns möjlighet att få vård i de fall då den ena vårdnadshavaren inte samtycker till en åtgärd. I dag måste båda föräldrarna ge sitt samtycke till vård eller behandling av barnet.

Herr talman! Utgångspunkten ska alltid vara att föräldrarna eller vårdnadshavarna gemensamt är de som bäst kan tillgodose barnets behov och besluta om vård. Samtidigt kan vi inte blunda för att det i verkligheten trots allt förekommer föräldrar som av olika anledningar brister i sitt ansvarstagande. Det förekommer att barns behov inte tillgodoses. Därför öppnar nu regeringen i propositionen för möjligheten att socialnämnden ska få besluta om att barnet ska få vård trots att den ena vårdnadshavaren motsätter sig detta.

Socialnämnden ska då få besluta om det tillsammans med den ena vårdnadshavaren om det krävs med hänsyn till barnets bästa. Förändringarna omfattar, som vi har hört, behov av vård inom barn- och ungdomspsykiatri, åtgärder inom socialtjänsten rörande att man utser en kontaktperson eller en familj och vissa åtgärder inom LSS.

Socialdemokraterna vill utvidga förslaget till att omfatta all hälso- och sjukvård och även tandvård, vad jag förstår. Regeringens proposition innebär redan nu en inskränkning i vårdnadshavares rättigheter. Men vi anser att det är motiverat med hänsyn till barnets bästa. I dessa frågor måste man alltid gå varligt fram. Vi vill ju trots allt framhålla att det i alla skeden är en förälders enskilda och gemensamma ansvar att ge en trygg miljö och goda uppväxtvillkor för barn och unga. Därför vill vi i dagsläget inte sträcka oss dit, utan vi nöjer oss med de områden som jag nyss nämnde.

Hyresrätt m.m.

Vi kristdemokrater yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

8 § Hyresrätt m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2011/12:CU13
Hyresrätt m.m.

Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7, som handlar om en misshandlad makes eller sambos besittningsskydd. Jag yrkar också bifall till reservation 12, som handlar om främjande av kooperativ hyresrätt.

Jag ska tala lite allmänt om hyressättningen. Det har kommit ett nytt hyressättningssystem som bygger på en överenskommelse mellan Sabo och Hyresgästföreningen. Målet med den här överenskommelsen var egentligen att bekämpa marknadshyror som låg som ett hot runt hörnet. Den här överenskommelsen innehåller en del skyddsregler. Man går visserligen mer mot affärsmässighet som princip inom den kommunala allmännyttan, men det finns skyddsregler som innebär att man kan lämna över en del av överskottet till kommunen för att bedriva social bostads-

politik så att människor inte hamnar mellan stolarna utan att det ytterst finns ett medborgaransvar.

Det finns också en skyddsregel som gäller snabba hyreshöjningar under kort tid. Vi tycker att man nog måste följa hur det här nya systemet fungerar i praktiken. Målet är en social bostadspolitik värd namnet. Man måste också följa hyresutvecklingen eftersom man har ändrat hyressättningssystemet. Det är fortfarande förhandlade hyror, men det är inte längre så att alla andra måste rätta sig efter allmännyttans hyror. Det är viktigt att följa detta.

Vi har också ett konkret förslag till förändring redan nu. De andra förslagen kommer i takt med att vi eventuellt ser problem med det nya hyressättningssystemet. Det gäller ombyggnader i hyresfastigheter. Har hyresgästerna gett sitt godkännande till renoveringar och ombyggnader kan man chockhöja hyran. Det finns alltså ett undantag i den skyddsregel som handlar om att man inte kan höja hyrorna väldigt mycket på väldigt kort tid. Har hyresgästerna gett sitt godkännande är de rättslösa mot kraftiga hyreshöjningar. Vi anser att det är en brist. Vi vill att även de som har gett sitt tillstånd ska omfattas av den här skyddsregeln.

Som hyresgäst har man mycket svårt att överblicka vilka hyreshöjningar de här renoveringarna i framtiden kan komma att resultera i. Det är klart att det är lätt att som hyresgäst säga ja till en förbättring, och sedan kommer hyreshöjningen som en chock. Därför anser vi att det här måste förändras omgående så att det inte blir väldigt snabbt chockhöjda hyror.

Den andra frågan jag vill gå in på handlar om misshandlad makes eller sambos besittningsskydd. Vi anser att det besittningsskyddet behöver stärkas. Det finns regler för det, men när ett hyreskontrakt har sagts upp är det inte glasklart i den efterföljande rättsprocessen att en kvinna, vilket det för de mesta handlar om, och hennes barn får bo kvar i lägenheten när hon har blivit misshandlad. Vi anser att hyreslagen behöver förstärkas för att ännu mer tydliggöra besittningsskyddet för dem som är kvar.

I fall av misshandel inom familjen är det ofta inte bara partnern som misshandlas, utan även hela lägenheten blir förstörd. Det gäller inte bara alla föremål i lägenheten utan också själva lägenheten. Det kan leda till att hyresvärderna gärna vill bli av med den typen av hyresgäster, men det får inte drabba den som har blivit misshandlad och kanske dessutom fått alla sina tillhörigheter sönderslagna. Det förekommer självfallet att män också blir misshandlade, men i de allra flesta fallen handlar det om kvinnor och barn som behöver ett skydd för att kunna bo kvar i lägenheten även efter det att den har blivit sönderslagen.

En annan fråga som jag tänkte gå in på handlar om förvärv av hyresfastigheter. Där har regeringen upphävt den så kallade förvärvslagen. Tidigare gick den här lagen ut på att man kunde pröva förvärv. Är det till exempel ett oseriöst företag som köper upp hyresfastigheter som man sedan inte renoverar men ändå tar ut ganska höga hyror för – det handlar ju bara om att tjäna pengar – och som redan har visat att man missköter sig kunde kommunen tidigare göra en förvärvsprövning. Det är ofta låginkomsttagare som bor i de här områdena, och de har inte någon valmöjlighet att flytta därifrån. När ett sådant företag ska köpa en ny fastighet kan hyresnämnden i kommunen tillåta en prövning.

Det visade sig att i två tredjedelar av de fall där detta har prövats tillät man ett förvärv, men i en tredjedel av fallen tillät man det inte tidigare. Det kan tyckas lite, men det är ändå rätt många fall. Det är rätt många hyresgäster som på det sättet kanske besparas en usel hyresvärd.

Det är klart att tillämpningen av lagen hade sina brister tidigare. Det var vanligt att man försökte kringgå lagen för att ändå köpa fastigheter. Det handlade om att man köpte aktier och andelar i bolag som ägde hyreshuset, och det var kanske svårt att spåra. Vi anser att detta är en dubbel anledning att skärpa lagstiftningen i stället för att bara ge upp. Det finns självfallet sätt att komma åt så kallade indirekta förvärv där man försöker gå in som en dold ägare, där man inte syns så tydligt utåt.

Vi vill helt enkelt att regeringen ska göra en översyn av den här lagstiftningen och att den ska förtydligas i enlighet med remissinstansernas förslag. De hade också förslag på hur man skulle kunna komma åt dem som kringgår reglerna i dag.

Visst är det bra att lagen har skärpts när det gäller andra delar, till exempel att man är under prövning under tre år när man har köpt en ny fastighet. Missköter man sig då som fastighetsägare kan man straffas för det. Det är alltid mycket bättre att förebygga än att gå in i det akuta skedet. Sedan är jag dessutom rädd för att de kanske sköter sig i tre år, och sedan börjar helvetet för hyresgästerna. Jag tycker definitivt att lagen måste skärpas.

Nästa fråga jag tänkte gå in på handlar om vitesföreläggande för oseriösa hyresvärdar. Det finns vissa möjligheter till vitesföreläggande, men oftast ska det ha gått väldigt långt. Det ska ha gått så långt att det är så mycket fuktskador att man blir direkt sjuk av att bo där och att vatten, värme och toaletter inte fungerar ordentligt. Det ska inte behöva gå så långt innan man kan göra någonting. Vi vill att även mindre allvarliga fel ska rättas till. Sker inte det ska det vitesbeläggas.

Samtidigt vill vi också hjälpa de hyresvärdar och fastighetsägare som ska renovera med statlig medfinansiering. Inom till exempel miljonprogrammen finns det enorma renoveringsbehov. Vi har både morot och piska. Moroten är medfinansiering från staten. Piskan är vitesföreläggande även i mindre allvarliga fall.

Nästa fråga handlar om främjande av kooperativ hyresrätt. Här är egentligen det största problemet bristande kunskap. Det är väldigt många som inte vet vad det egentligen innebär. En liten sammanfattning av vad det betyder är att samtidigt som man har den fördel som bostadsrättsägare har när det gäller inflytande har man också den fördel som hyresgästerna har, det vill säga att man har inte så stor insats som det som regel är när man skaffar en bostadsrätt. Insatserna kan variera från noll kronor per kvadratmeter till ett par tusen per kvadratmeter, men det är ändå en ganska låg insats jämfört med vad det kostar att köpa en bostadsrätt. Det är ingen spekulation i detta, utan när man sedan flyttar därifrån får man tillbaka den insats man har betalat, och så kan någon annan flytta in där i stället.

Det är stora fördelar med detta. Man kan ha inflytande som hyresgäst i kooperativ hyresrätt. Man kan ha inflytande över hyresnivå och fastighetsförvaltning. Man kan bestämma sig för att hushålla med vatten och värme för att pressa ned hyreskostnaden. Man kan bestämma sig för att de boende hjälper till med utemiljö, städning och reparationer. På det

sättet pressar man också kostnader och får inflytande över hur saker och ting ska göras i praktiken.

Kooperativ hyresrätt kan också öka rörligheten. Det kan vara ett bra alternativ till ombildningar från hyresrätt till bostadsrätt. Man kan alltså ombilda direkt till kooperativ hyresrätt. Det innebär också en möjlighet för människor som inte har extrema mängder pengar att ingå i den här formen. Om man bor i glesbygden kan det dessutom vara en risk att köpa en bostadsrätt. Man vet aldrig hur värdet påverkas i framtiden, men det vet man ju med kooperativ hyresrätt. Det upplevs som ganska riskfritt. Det kan också leda till flyttkedjor där man frigör lägenheter och villor när inte minst äldre flyttar till kooperativ hyresrätt.

Det vi vill konkret är att Boverket ska få i uppdrag att samla kunskap och sprida information om kooperativ hyresrätt. Målet är att vi helt enkelt ska få fler kooperativa hyresrätter – att fler ska bli intresserade av att bygga dem och att fler ska efterfråga dem.

Nu tänker jag gå in på ombildning från hyresrätt till bostadsrätt. Det finns stora problem när det gäller detta. Målet sades vara att man skulle få en mer blandad bebyggelse, inte minst i miljonprogramsområdena, men egentligen har resultatet blivit det motsatta. Det sker inte många ombildningar i storstädernas ytterområden, utan i stället är det hyreslägenheter med attraktiva lägen i storstädernas innerområden som ombildas, det vill säga där det redan finns mycket bostadsrätter. Det blir alltså ännu fler bostadsrätter, och människor med mindre pengar trängs på det sättet ut.

Vi är väldigt tveksamma till den här utvecklingen, och vi vill också att man ska övergå till tre fjärdedels majoritet vid ombildning. Nu är det två tredjedels majoritet som behövs, och vi anser att det ska vara tre fjärdedels majoritet.

Dessutom vill vi göra en översyn av regelverket. Det måste finnas en gräns för hur många föreningsstämmor man kan kalla till. Om hyresgästerna har sagt nej måste det beslutet kunna gälla under överskådlig tid. Man ska inte kunna kalla till hur många nya stämmor som helst för att försöka tvinga fram ett annat beslut.

Det här vill vi att regeringen ska göra en översyn av och sedan återkomma skyndsamt till riksdagen.

Anf. 50 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag skulle kunna glädja mina utskottskolleger med att göra som vid debatten om det förra betänkandet, men så enkelt ska vi inte ha det!

Herr talman! Civilutskottets betänkande 13 om hyresrätten tar i år liksom tidigare år upp flera, som vi menar, centrala och viktiga frågor på bostadspolitikens område. Såväl i EU-stadgan om grundläggande rättigheter som i FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna liksom i vår svenska grundlag kan vi hitta formuleringar som rimligen inte kan tolkas på annat sätt än att avsikten är att medborgarna har rätt till en bostad.

Kraven på en bostad varierar mellan olika länder och världsdelar, beroende på klimatförutsättningar men även på grund av ekonomiska möjligheter, kulturella skillnader och traditioner. Trots det är bostaden den komponent som spelar den avgörande rollen när vi mäter och jämför levnadsstandard mellan olika länder. Bostaden är grunden för välfärd.

Industrialiseringen av vårt land innebar en stor folkomflyttning. På drygt hundra år avfolkades stora delar av landsbygden och våra städer växte fram. En ny form av boende blev nödvändig för att det moderna samhället skulle fungera.

Såväl behovet av att kunna flytta till de ställen där jobben finns och de alltmer avancerade kraven på utbildning har bidragit till att många måste flytta ett flertal gånger under livet, och då måste det ju finnas något att flytta till.

Den hyrda bostaden har blivit lösningen för det moderna stadssamhället. Den är en bostad som fyller alla de krav som ställs på en bostad integrerad i en mycket komplicerad stadsmiljö. Det är inte så många som tidigt i livet har möjlighet att finansiera bygget eller köpet av en sådan bostad, och bankerna är inte särskilt benägna att ta risken att finansiera en bostad till den som ännu inte har tagit sin examen och fått en fast anställning, alternativt har lyckats skapa sig en tillräcklig förmögenhet för att kunna lägga in en egen kontantinsats.

I takt med att samhället blir alltmer komplicerat blir även bostäderna allt dyrare. Tröskeln till bostaden blir allt högre, och vi har de senaste årtiondena sett att det blir allt vanligare att ungdomarna inte kan flytta hemifrån när de borde och att väldigt många bor mycket trångt. Bostadssektorn är nog det område där de vidgade klyftorna i samhället tydligast ger sig till känna.

I trånga små lägenheter kan bostadsytan understiga åtta kvadratmeter per boende samtidigt som andra med välfyllda plånböcker kan ha mer än 100 kvadratmeter att breda ut sig på. Vi miljöpartister har naturligtvis ingenting emot att somliga har gott om plats. Det vi vänder oss emot är att så många har svårt att hitta en bostad och att väldigt många tvingas bo på ett sätt som inte är vare sig hälsosamt eller underlättat för utbildning och utveckling. Det är viktigt att även de som bor bra förstår det här problemet.

Att hyra en bostad är för många den enda möjligheten, men för andra är det den mest bekväma formen av boende man kan tänka sig. Den hyrda bostaden är alltså inte endast ett alternativ för dem som har en svag ekonomi och för dem som flyttar för utbildning och för att få jobb. För många som har helt andra intressen, flugfiske kanske, än att sköta om en bostad är den hyrda bostaden förstahandsalternativet. Det är helt enkelt väldigt bekvämt att någon som är expert tar hand om allt det tekniska.

Att hyra en bostad är ganska vanligt i många länder, men formerna varierar. I Sverige är hyresrätten den klart dominerande formen för hur man hyr bostad.

Hyresrätten ger den som hyr en tämligen stark ställning som nästan är unik om man jämför med andra länder. Jag tycker att vi ska vara stolta över att vi har utvecklat en så kvalitativ boendeform för den som önskar hyra sin bostad. Hyresrätten är en av de avgörande byggstenarna i vår svenska välfärd.

Tyvär ser det ut som att den så kallade marknaden inte fungerar när det gäller bostäder. Efterfrågan är enorm, men det är ingen som levererar. Om det stod 2 000 personer och köade utanför en tom skoaffär eller en tom livsmedelsbutik är jag rätt säker på att innehavaren av butiken skulle göra sitt yttersta för att fylla på i hyllorna. Jag har också svårt att föreställa mig att någon av butiksägarna skulle höja priset på mjölken eller

tofflorna när det är uppenbart att kön är längre än lagret kan tillmötesgå. Däremot skulle säkert reaskyltarna på tofflorna försvinna, och det ned-sätta priset på bröd som nästan nått bästföredatum skulle vi förmodligen aldrig heller få se.

När det gäller bostäder är det tvärtom. När kön växer går priserna upp, och några nya lägenheter kommer inte in på lagret.

Den moderatledda högerregeringens metod att lösa bostadsbyggandet har totalt havererat. Marknaden bygger i allt långsammare takt för att hålla priserna uppe trots en svag konjunktur. År 2011 blev det 14 procent färre bostäder byggda i Sverige än 2010, och prognoserna pekar vidare nedåt för 2012.

Det byggs minst 15 000–20 000 lägenheter för lite varje år i Sverige. Renoveringstakten av bostäder som är 40–50 år gamla skulle även den behöva ökas med minst lika många bostäder varje år. Att detta inte sker innebär att vår gemensamma välfärd sakta gröps ur. Alla förlorar på att husen förfaller och att trångboddheten ökar.

Den politiska oförmågan, herr talman, att ta tag i det problem som den moderatledda högerregeringen nu närmast demonstrativt visat i fem och ett halvt år får även andra konsekvenser. När samhället inte kan erbjuda lagliga vägar att lösa de mest basala behoven, såsom tak över huvudet, då gror den svarta ekonomin. Att den organiserade ekonomiska brottsligheten växer är en av många sorgliga resultat av avsaknaden av en fungerande bostadspolitik.

Herr talman! I betänkandet finns totalt 15 reservationer varav Miljöpartiet står bakom sju. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till två av reservationerna, nämligen reservationerna 11 och 12, men självklart står vi bakom samtliga våra reservationer.

En allvarlig konsekvens av den systematiska bristen på bostäder är de ockerhyror som ofta tas ut för bostäder som hyrs ut i andra hand. Vi har i dag ett relativt bra system, genom hyresnämnden, där hyresgäster som drabbas kan föra sin talan och få rättelse. Tyvärr är dock sanktionsmöjligheterna inte tillräckliga, och hyresvärdar tvekar inte att fortsätta att behandla nya hyresgäster på samma sätt som tidigare. Kanske vore det även rimligt att hyresnämnden skulle kunna gå till åklagare när det handlar om systematiska och grova övertramp, såsom vi påpekar i reservation 5.

Trots de förbättringar som skett ser vi att mycket återstår att göra, och vi menar att regeringen borde utreda och återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som kan minimera problemet med överhyror.

Regeringen upphävde för nästan exakt två år sedan lagen om förvärv av fastigheter vars syfte var att försvåra för olämpliga hyresförvaltare att förvärva hyresfastigheter. Samtidigt skärpte man bostadsförvaltningslagen för att på ett bättre sätt i efterhand kunna hantera problemet med olämpliga förvaltare. De flesta tyngre remissinstanser var emot den förändringen. Det är ganska naturligt eftersom alla vet att det alltid är effektivare, billigare och enklare att förekomma än att förekommas.

Ett flertal remissinstanser ansåg även att en förändring borde ha gått åt motsatt håll jämfört med den som regeringen valde, nämligen att i stället skärpa förvärvslagen så att risken för olämpliga förvaltare blev än mindre. Tyvärr valde regeringen, som i så många andra frågor, att inte använda sig av den klokskap som remissförfarandet tillför en beredning,

utan i stället gick man helt på sin egen nyliberala magkänsla om att alla ska få möjlighet att misslyckas som fastighetsförvaltare. Att det finns människor som bor i misskötta hus verkar man inte bry sig så mycket om.

Med anledning av att den skärpning av bostadsförvaltningslagen som regeringen genomförde för två år sedan inte tycks vara tillräcklig föreslår oppositionen i reservation 11, som jag alltså yrkat på, ytterligare skärpningar när det gäller vitesförelägganden.

Vi miljöpartister vill inte se det förfall av hyresbostadsbeståndet som regeringen uppenbarligen eftersträvar. Det är svårt att tolka den politik som förts de senaste fem och ett halvt åren på annat sätt. Därför menar vi att det är nödvändigt med regler som gör det möjligt att öka trycket på fastighetsägarna att sköta husen på ett sätt som vidmakthåller standarden på bostäderna.

Ombildning av hyresrätter till bostadsrätter är en annan del av de problem som moderat styre leder till. Den som vill bo i en hyresrätt är lovligt byte och kan jagas hur mycket som helst. Ingen har i praktiken längre rätt att få behålla sin hyresrätt i Moderaternas Sverige. Jag tycker att det är lika rimligt att den som valt att bo i hyresrätt kan känna sig trygg i sitt val av bostadsform som att den som köpt ett egna hem kan göra det. För mig finns ingen logik för något annat.

I reservation 13 föreslås bland annat att detaljplaner ska kunna beslutas som bindande vad gäller upplåtelseform så att den som bor där inte behöver känna att det finns risk för ombildning till något annat.

När det gäller ombildning är vår uppfattning att reglerna för ombildning behöver ses över. Vi menar att minst tre fjärdedelar av de boende måste vara för en ombildning för att den ska få ske. Vidare är det inte rimligt att man får använda sig av EU-taktiken, att trötta ut de motsträviga genom att genomföra nya omröstningar och nya omröstningar och nya omröstningar till dess att tillräckligt många röstar rätt. Det bör regleras hur många omröstningar som får genomföras, exempelvis per år.

För att garantera att det hela går rätt till – tyvärr finns alltför många skrämmande exempel på motsatsen – bör en regel införas om att en funktion i likhet med en opartisk notarius publicus ska närvara vid föreningsstämmorna där omröstningarna sker.

Det är några av alla de förslag som vi rödgröna gick till val på i vårt gemensamma valmanifest i valet 2010 när det gäller boendeformer och omreglering, och många av dem finns alltså med i reservation 13 i betänkandet.

Herr talman! Mycket mer skulle kunna sägas om detta förslag, men jag avslutar här med att än en gång påminna kammaren om att det är oerhört viktigt för näringslivet norr om Dalälven att dubbelspåret mellan Falun och Borlänge snarast börjar byggas.

Anf. 51 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 4 och 10.

Den svenska hyresmarknaden för privatbostäder är i dag milt uttryckt ytterst begränsad. Det finns ingen möjlighet att med ökat bostadsbyggande komma till rätta med den bostadsbrist och de behov som finns i dag; det tar helt enkelt för lång tid. Värst drabbade av detta är såklart de

unga i storstadsregionerna som jag tycker drabbas tredubbelt – genom bostäder, arbete och utbildningsmöjligheter.

Det är en av de avgörande anledningarna till att Sverigedemokraterna i reservation 4 menar att vi måste främja uthyrningen av privatbostäder. Förslaget att främja uthyrningen av privatbostäder skulle på kort tid skapa nya bostadstillfällen för ungdomar och studenter. Det tillsammans med ett ökat bostadsbyggande tror vi skulle kunna lösa en hel del problem framöver.

När civilutskottets ledamöter var på studieresa i Norge tog vi del av deras bostadspolitik, vilket var mycket intressant. Även om det är omöjligt att rakt av överföra Norges system till Sverige är det intressant att diskutera deras lösningar på just bostadssituationen.

En majoritet av norrmännen äger sin egen bostad. Än mer intressant är dock att mer än var tionde norrman hyr sin bostad av en privatperson. I Sverige är siffran över hur många som hyr ut sin privatbostad ytterst blygsam. En av många bidragande orsaker till att det är så stora skillnader mellan Norge och Sverige vad gäller uthyrning av privatbostäder är säkert att inkomsterna vid uthyrning av upp till halva husets yta är skattefria i Norge. Det gör att många när de bygger gör det med utgångspunkt att kunna hyra ut.

Detta är helt i linje med Sverigedemokraternas bostadspolitik för att komma till rätta med de akuta problemen, det vill säga en kortsiktig lösning i väntan på att bostadsbyggandet åter ska få fart, komma i kapp och lösa den stora bostadsbristen i storstadsregionerna. Jag skulle vilja påstå att det är ett betydligt bättre sätt att tillmötesgå ungas behov än att satsa på ungdomslöner för arbeten som ungdomarna ändå inte kan ta för att de inte har någonstans att bosätta sig.

Tillgången till bostäder påverkar naturligtvis möjligheten att komma in på arbetsmarknaden. Siffror från Stockholms Handelskammare talar om att det skulle finnas potential för upp till 55 000 bostadstillfällen enbart i Stockholmsregionen om reglerna för andrahandsuthyrning förändrades. Och även om jag kan tycka att den siffran låter väldigt hög måste det ju finnas viss substans i den. Sverigedemokraternas slutsats är därför att vi borde främja uthyrning av privatbostäder eftersom ett ökat bostadsbyggande inte fullt ut kan lösa de problem vi har här och nu.

Herr talman! Hyresrätten är en ofta återkommande fråga som vi har debatterat flera gånger i kammaren. Vi sverigedemokrater är av åsikten att hyresrätten är den viktigaste bostadsformen, eftersom den passar väldigt många människors behov och önskemål utifrån vilken livssituation de är i för tillfället. En flexibel arbetsmarknad förutsätter också tillgång till bostäder, så att människor kan flytta dit där jobben, studierna eller andra behov finns. Hyresrätten fungerar här som det absolut bästa alternativet med enkel ingång och utgång helt utan inlåsnings effekter.

Herr talman! I det stora hela tror jag egentligen att det finns en politisk enighet kring problematiken med bostadsbristen. Det finns en enighet om hyresrättens fördelar och kopplingarna mellan bostäder, arbete och utbildningsmöjligheter. Tyvärr är det stora problemet i politiken att vi inte är eniga om vägen dit. En bred politisk lösning verkar tyvärr inte finnas inom synhåll för tillfället, men jag hoppas att vi kan komma dit.

Anf. 52 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet CU13, som handlar om hyresrätten. Jag står självklart bakom samtliga våra reservationer men yrkar bifall endast till reservationerna 7, 11 och 12.

Herr talman! Bostadspolitiken har varit ett hett ämne länge i samhällsdebatten, i alla fall utanför politikernas korridorer. Frågan berör människors vardag mer än någonsin i dag, då behovet av en bostad är centralt för hundratusentals människor.

På Aftonbladets debattsida läser vi i dag Barbro Engmans debattartikel om hur svårt det är för många ungdomar att få en egen bostad. Det gäller mer än en kvarts miljon ungdomar. Att få en bostad är en mänsklig rättighet. Det skildras också i ett barnprogram som heter *Pappas pengar* hur svårt det är för ungdomar att få en vuxentillvaro. Det är svårt för dem att få bostad och arbete.

Vi har en bostadsminister som blickar bakåt i stället för framåt. Att endast förlita sig på det sekundära, det vill säga andrahandshyresmarknaden, är ingenting annat än en bostadspolitisk ansvarslöshet. Att marknaden och individen själva ska tillgodose sina behov är inte någon ansvarsfull politik.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet vill stärka människors möjligheter att välja hur de ska bo. Bostadspolitiken är därför viktig för att aktivt bekämpa boendesegregationen. Sverige behöver fler bostadsområden med blandade boende- och upplåtelseformer.

Det är angeläget att kommunerna genom en aktiv bostadspolitik bidrar till ett varierat utbud på de lokala bostadsmarknaderna. På så vis förbättras möjligheterna för den enskilde till ett bra boende, vilket är ett viktigt välfärdspolitiskt mål, samtidigt som utvecklingen inom näringsliv och arbetsmarknad främjas.

Herr talman! Det pågår stora utförsäljningar av allmännyttan till bland annat privata fastighetsägare, till exempel i Stockholms stad. Genom att sälja befintliga bostäder i allmännyttan gör den moderatledda regeringen det ännu svårare för dem som inte har ekonomiska resurser att köpa en egen bostad. Därmed ökar segregationen och klasskillnaderna.

Vi anser att de kommunala bostadsföretagen i allmännyttan måste värnas. Allmännyttan kan erbjuda ett boende som är öppet för alla och som ger valfrihet i service, standard, skötsel, reparationer och underhåll samt demokratiskt inflytande för de boende.

Att bevara hyresrätten är en viktig demokratisk aspekt i människors vardag. Hyresrätten behövs om samhället ska kunna utvecklas och växa. Hyresrätten behövs för att företag ska kunna etablera sig i våra kommuner. Andelen hyresrätter är extremt låg redan i dag. Vi vill stoppa ombildningar av befintliga hyresrätter till bostadsrätter och ägarlägenheter.

Bostadsbristen är stor i många delar av landet, och antalet bostadslösa ökar. Ungdomar kan inte flytta hemifrån, ta arbete, utbilda sig och börja sina egna liv som vuxna utan någon bostad, och för att de som separerat från ett förhållande ska kunna flytta isär behövs bostäder.

Jag har kontakt med många kvinnor som har fastnat år efter år på kvinnojourer då många kommuner inte har bostäder att erbjuda. Många människor med invandrabakgrund som nyligen migrerat till Sverige tillsammans med sina barn tvingas att bo på vandrarhem eller i hotell-

rum. Det är faktiskt dyrare att bo på kvinnojourer och hotellrum än att bo i en hyresrätt.

I sammanhanget vill jag även poängtera att en grupp hyresgäster som behöver starkare besittningsskydd för att undvika vräkningar och hemlöshet är misshandlade personer, främst kvinnor. Vid misshandel sker ofta skadegörelse i lägenheten. Besittningsskyddet för dessa brottsoffer anser vi bör stärkas genom en lagändring, främst av de bestämmelser som finns i §§ 42 och 46 i hyreslagen. Enligt vår mening behöver frågan ses över och lagen ändras för att stärka brottsoffrens ställning.

Herr talman! Hyresrätten är en bostadsform som underlättar rörlighet på arbetsmarknaden. Därför behövs ett kraftigt ökat bostadsbyggande jämfört med dagens nivåer för att möta behoven. Boverkets prognos låg på 9 000 hyresrätter för år 2011, och siffran är oförändrad för 2012. Hyresgästföreningen redovisar att kostnadsutvecklingen för byggande av hyresrätter också varit lägre än för bostadsrätter.

Herr talman! Sedan den nya hyreslagen trädde i kraft har den påverkat människors trygghet negativt. Parterna på hyresmarknaden tolkar hyreslagen olika. Det finns även experter som är oeniga i fråga om tolkningen av hyreslagen. Enligt Hans Lind, professor i fastighetsekonomi vid Kungliga Tekniska högskolan, KTH, är lagen luddig. Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna är oense om vad lagen innebär. Hans Lind menar att skrivningarna om att allmännyttan ska agera affärsmässigt tolkas av Fastighetsägarna som att hyrorna bör höjas för centrala lägenheter där kötiderna är långa.

Vänsterpartiet anser att skattemässig neutralitet ska råda mellan olika kategorier av bostäder med olika upplåtelseformer. I dag är hyresrätten missgynnad. Vi vill ta bort fastighetsskatten för hyreslägenheter. Ett borttagande av fastighetsskatten för hyresrätter sänker också boendekostnaderna för hyresgästerna.

Vi i Vänsterpartiet vänder oss mot ombildningen av hyresrätter till bostadsrätter. Det är ombildningen vi är emot, inte bostadsrätter i sig. Vi vänder oss också mot regeringens förslag om att befintliga bostadsfastigheter ska kunna ombildas till ägarlägenheter. I flera kommuner har hyresrätter omvandlats till bostadsrätter därför att den politiska ledningen i kommunen vill ändra den sociala sammansättningen i ett bostadsområde och i kommunen.

Beslut om utförsäljningar fattas i kommunerna. På riksnivå finns lagar och regler om ombildningar. Vi vet att rättsäkerheten vid ombildningsprocessen är skakig. Det behöver till exempel införas en begränsning av antalet omröstningar inom en avgränsad tidsperiod.

Förstärkningar behöver också göras för att öka förtroendet för att allt går rätt till under processens gång. Vi har länge efterlyst att en opartisk funktion såsom notarius publicus ska delta i föreningsstämmorna för att öka rättsäkerheten. Vi anser att regeringen bör återkomma med förslag till sådana rättsäkerhetsförändringar vad gäller ombildningsförfarande.

Herr talman! Vi anser att hyressättningen på bostadsmarknaden ska styras av ett bruksvärdessystem som garanteras genom kollektivt förhandlade hyror. Vi säger nej till marknadshyror. Hyresgästernas inflytande över det egna boendet och närmiljön måste stärkas. Därför behövs ökade möjligheter till hyresgäststyrt lägenhetsunderhåll och boinflytandeavtal på områdesnivå.

Vidare bör en förvärvslag återinföras. Det ska kunna vara möjligt att hindra oseriösa och ökända hyresvärdar att utsätta hyresgästerna för lidande.

Herr talman! Det behövs för det första skydd mot de kraftiga och snabba hyreshöjningarna. Den nya lagstiftning som gäller från den 1 januari 2011 har flera brister. Vid remissmötet den 14 januari 2010 framkom flera synpunkter som berörde regeringens förslag.

Regeringen motiverade inte sitt förslag och kommenterade inte invändningarna mot det. Man sade att ”utrymmet för en direkt hyreshöjning bör vara något större än vad utredningen föreslår”. Vi menar att kraftiga hyreshöjningar i praktiken kan sätta besittningsskyddet ur spel.

Den andra frågan är kravet om att hyresgästen aktivt ska begära prövning. Bland annat anser Hyres- och arrendenämnden i Stockholm att nämnden ska kunna pröva alla ärenden där det finns skäl. De ska inte behöva klarlägga om det finns ett yrkande från hyresgästen och om det är tillräckligt klart formulerat. Vi vet tyvärr att en hyresgäst inte alltid är i en stark position gentemot hyresvärderna utan tvärtom i en beroendeställning. Därför delar vi nämndens ståndpunkt.

För det tredje gäller det begreppet särskilda skäl. Regeringen exemplifierar detta genom att det utförts standardhöjande åtgärder. I andra fall kan det dock innebära kraftiga hyreshöjningar som kan tvinga hyresgäster att flytta.

Vi vet också att det under de kommande åren finns stora behov av upprustning i miljonprogramområden. Det finns flera skäl som talar för att skyddsreglerna är för vaga och ger stort utrymme till undantag. Ett starkt besittningsskydd ska innehålla regler som tryggar hyreskontrakt.

För att besittningsskyddet ska få full effekt måste det finnas effektiva spärrar mot kraftiga hyreshöjningar. Besittningsskyddet måste fungera i människors vardag och inte bara i teorin.

Herr talman! Det finns mycket att säga. Min talartid är ute. Jag vill avslutningsvis säga några ord om kooperativ hyresrätt. Vi i Vänsterpartiet har också förut motionerat om det. Vi tycker att det är väldigt viktigt. Nu när det byggs så få hyresrätter behövs en annan boendeform, och det är kooperativt hyresboende.

Det spelar en viktig roll som behövs i dag. Det är demokratiskt och ökar människors inflytande och engagemang. Vi tycker att det borde finnas flera kooperativa hyresrätter.

Anf. 53 EVA BENGTSON SKOGSBERG (M):

Herr talman! Kommunerna i Sverige ser väldigt olika ut och brottas också med många olika problem. Bostadsmarknaden är ett sådant område där skillnaderna är stora. Medan många kommuner har bekymmer med utflyttning och svårt att fylla sina befintliga bostäder är det i tillväxtregionerna ett helt annat problem och en större utmaning eftersom bristen på bostäder är stor, vilket i sin tur bromsar inflyttningen och hämmar tillväxten.

För att till viss del råda bot på det sistnämnda gäller det att befintliga bostäder utnyttjas så effektivt som möjligt. Därför pågår en utredning som bland annat ska ta reda på i vilken utsträckning det finns outnyttjade lägenheter och även se hur man på olika sätt kan stimulera privatpersoner till uthyrning av sina bostäder.

Möjligheter till andrahandsupplåtelse har utvidgats något, och kravet på återbetalningsskyldighet som gäller då en hyresvärd har tagit ut oskälig hyra har sänkts från två år bakåt i tiden till ett år.

Ett delbetänkande ska komma senare i vår och ett slutbetänkande senast till årsskiftet. Utskottet vill invänta denna utredning och tar därför inte i nuläget ställning till de motionsförslag som finns om främjande av uthyrning av privatbostäder.

Det gäller att ha en långsiktigt fungerande bostadsmarknad med goda och förutsägbara villkor samt likvärdig behandling av olika boende- och upplåtelseformer. Som en motionär beskriver det i sitt förslag finns det ibland skäl för att ha besittningsskydd till två lägenheter. Men då uppstår ett annat problem. Det blir ännu färre lägenheter lediga för uthyrning. Det är något som naturligtvis inte är positivt då bostadsbristen är stor. Var gränsen går bör vara en fråga för hyresnämnden och Svea hovrätt.

Hyressättningsystemet tas upp i flera motioner, och de olika förslagen går ofta isär. Det är bara drygt ett år sedan den nya lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag trädde i kraft, och ändringar i hyreslagen och hyresförhandlingslagen genomfördes i samma lagstiftningsärende. Därför anser utskottet att vi först måste få längre tid av erfarenhet från dessa regler innan det finns skäl för en ny översyn.

Rätt tillämpning av de nya reglerna bedöms stimulera utbudet av hyresrätter. Det är viktigt att alla bruksvärdesfaktorer får ett korrekt genomslag på hyrorna. Konsekvenserna av den nya lagstiftningen kommer därför att följas av regeringen.

Även bostadsförvaltningslagens nya bestämmelser har varit gällande för kort tid för att nya övervägningar om kompletteringar ska vara meningsfulla. Det finns dessutom redan i dag möjligheter till åtgärds- och upprustningsföreläggande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 54 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det är sant att en del av reglerna inte har varit i kraft så länge. Det finns ändå anledning att titta på det som varit i kraft lite längre tid och hur det har fallit ut.

Jag tänker då framför allt på ombildningar från hyresrätt till bostadsrätt. Där kan man se att det inte har blivit som man sade att det skulle bli. Man hade sagt att det skulle leda till att människor i miljonprogrammen skulle kunna göra boendekarriär inom sitt område. Men det är väldigt få ombildningar som har skett där.

Dessutom riskerar man att hamna ganska illa till med tanke på att renoveringsbehoven är väldigt stora. Då får man plötsligt själv som bostadsrättsinnehavare stå för de eftersatta behoven. Risken är att man har liten möjlighet att sälja vidare lägenheten och tjäna några pengar på det. Man är på det sättet dubbel förlorare.

Jag vill fråga om det ändå inte finns anledning att se över hur det man sade skulle leda till ökad integration och blandade upplåtelseformer har slagit ut. Det har snarare ökat segregationen i praktiken.

Jag tänkte också fråga om förvärvslagen. Man har visserligen infört skarpare krav de första åren efter att man har köpt en fastighet. Jag tror

att vi alla är överens om att det är väldigt positivt att man har infört den möjligheten.

Men jag tror ändå att man måste förebygga. Det handlar ju om fall där oseriösa värdar har kommit över nya fastigheter. Är det inte bättre att som en kompletterande bestämmelse hindra att de kommer över fastigheten i första ledet, det vill säga inte återinför den gamla förvärvslagen, eftersom den hade brister, men skärper den och vässar den i enlighet med vad remissinstanserna föreslog? Är inte det en möjlighet?

Anf. 55 EVA BENGTSON SKOGSBERG (M) replik:

Fru talman! För att ta den sista frågan först: Det har gått för kort tid med tanke på de tre åren. Vi vet inte än. Jag vet inte om Hillevi Larsson har någon siffra på hur många fall det har blivit där det har missköts och inte fungerat. Det fungerade ju inte heller förut. Nu prövar vi detta, men det måste få gå lite längre tid, så att vi ser hur många som verkligen missköter sig.

Jag håller med om att det är ett väldigt problem med miljonprogrammet som inte har underhållits. Det är de olika fastighetsägarna som har underlåtit att göra det. Då blir det därefter, med bostadssegregation.

Jag förstår inte den rödgröna oppositionens rädsla för bostadsrätter och äganderätter. Ni var ju alla med i Norge och tittade på hur det fungerade där. Jag har själv tidigare bott i Österrike, där det fanns ägarlägenheter, och så hyrde man privat av en privat ägare. Men här i Sverige är man så väldigt rädd för detta som fungerar i andra länder.

Därför skulle jag vilja ställa en motfråga: Vad är det som gör att det är så hemskt med hyresrätter? Där jag kommer från är problemet snarast att det inte finns några bostadsrätter, eftersom det inte finns någon marknad. Det är i storstäder det finns en marknad och man kan göra en bostadskarriär som inte finns någon annanstans. Det är olika problem, som jag antydde i mitt anförande i början.

Anf. 56 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Fru talman! Vi har absolut ingenting emot bostadsrätter och inte heller radhus och villor. Det är en utmärkt boendeform, och det är många som väljer att bo på det sättet och trivs alldeles utmärkt med det.

Men vi måste se till att det blir balans på bostadsmarknaden. Inte minst i storstadsregionerna kan man se att den stora bristen gäller hyresrätter. Då tänker jag framför allt på hyresrätter med någorlunda rimliga hyror.

Det byggs en del hyresrätter som är väldigt fashionabla, med väldigt mycket service, som kan kosta till och med 10 000 kronor i månadshyra eller ännu mer. Det är naturligtvis positivt för dem som kan efterfråga det. Men vi har en stor grupp som inte kan det.

Vi har många med lägre inkomster, inte minst ungdomar, ungdomar som flyttar hemifrån, ungdomar som ska studera på en ort men inte hittar någonstans att bo, ungdomar som inte har fått fast jobb och därmed har svårt att ta lån och därmed efterfråga en bostadsrätt.

På grund av detta behövs det hyresrätter. En del vill faktiskt bo i hyresrätter, och en del kan inte efterfråga ägande, det vill säga en bostadsrätt.

Dessutom är det viktigt för rörligheten. Vi vill ju se rörlighet, där människor flyttar dit jobben finns och där människor kan tänka sig att pendla till jobben, inte minst i storstadsregionerna. Man kan se att det har blivit en riktig kris på det området, där människor till och med tvingas tacka nej till jobb som de erbjuds därför att de inte hittar någonstans att bo. De flesta som pendlar till ett nytt jobb vill inte skaffa en bostadsrätt, eftersom det är rätt stor risk också. Man vet ju aldrig hur mycket man får när man säljer den.

Vi har absolut ingenting emot bostadsrätter, villor och så vidare. Men vi vill främja hyresrätten. Vi ser att antalet hyresrätter nu krymper med regeringens politik. Vi ser också att områdena inte är blandade.

Min fråga är fortfarande: Vad vill ni göra för att komma åt de här problemen?

Anf. 57 EVA BENGTSON SKOGSBERG (M) replik:

Fru talman! Kommunerna har ofta i sina översiktsplaner att det ska vara blandade boendeformer i de nya områdena, liksom när man bygger med förtätning.

Bostadsbyggandet har legat lågt länge, i flera år. Jag kan tycka att det är konstigt att man inte bygger. Arbetslösheten är stor, så det borde finnas möjligheter att bygga, om det finns en efterfrågan på marknaden. Jag vet inte om det stämmer att kommunerna inte har framme planer i tillräckligt hög grad.

Även jag önskar att det byggdes mer och att det fanns billiga bostäder. Med material och allt är det svårare att bygga. Jag vill inte att man drar ned på tillgängligheten, utan de kraven ska finnas, och då blir det dyrt att bygga.

Det är lite synd att omflyttningen är så låg. Det finns ju väldigt många äldre lägenheter som inte är tillgängliga för äldre människor att bo kvar i.

Det finns problem – det håller jag med Hillevi Larsson om.

Anf. 58 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag ska börja med att instämna i Eva Bengtson Skogsbergs anförande nyss och yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Betänkandet i dag har rubriken *Hyresrätt m.m.* Med ”m.m.” avses i det här sammanhanget bostadsrätt, kooperativ hyresrätt och ombildningar till bostadsrätt och ägarlägenheter. Man kan säga att fokus ligger på tre upplåtelseformer.

På något sätt har vi en vana att politisera just upplåtelseformerna. Men jag vill från Folkpartiets sida deklarerera att vi inte anser att just upplåtelseformen har något politiskt värde i sig, utan vilka upplåtelseformer vi har och hur stor andel det är av varje är helt utifrån bostadskonsumenternas egna val.

Jag tycker det är viktigt att sätta in detta i helheten i Alliansens bostadspolitik. I den politiken ligger att de olika upplåtelseformerna ska ha likvärdiga möjligheter med hänsyn till de olika upplåtelseformernas speciella förutsättningar. Det handlar om finansiering, ekonomisk risk, service och flexibilitet. Om man ser på de tre sistnämnda faktorerna – ekonomisk risk, service och flexibilitet – och tänker på det ska man na-

turligtvis välja hyresrätt. Det ligger liksom i hela den upplåtelseformens natur.

Fru talman! Någon sade tidigare att Alliansen var tillbakablickande. Det blev lite konstigt, för jag hade skrivit ned att oppositionen är tillbakablickande. När jag läser betänkandet och reservationerna där känner jag att de hela tiden strävar bakåt. Det är något slags idélöshet om framtiden. De hamnar i en diskussion om förvärvslagar som är upphävda och hyressättningssystem, där de ska återgå till något gammalt. Det känns helt enkelt som om de inte går framåt.

I motsats till det tycker jag att Folkpartiet och Alliansen försöker utveckla bostadspolitiken. Vi har alla en vilja att få en fungerande bostadspolitik, där vi har bostäder och där utbud och efterfrågan är i balans, vilket ska gälla alla upplåtelseformer. Alliansen har en mycket tydlig strategi. Vi försöker ständigt utveckla regelverket, så att det blir ett långsiktigt regelverk som är stabilt över tid.

Något som är viktigt att nämna i det sammanhanget är den utredning som pågår och som togs upp tidigare. Där ska man utreda hyresrättens förutsättningar och hur man kan utnyttja det befintliga bostadsbeståndet på ett bättre sätt genom att bland annat stimulera andrahandsuthyrning men också genom att titta på vad som gör att man gärna investerar, förvaltar och äger hyresfastigheter. Om man ska få till ett byggande måste det var attraktivt att bygga, förvalta och äga hyresfastigheter.

Det är bra att även den här utredningen görs i nära kontakt med bostadsmarknadens aktörer. När vi höll på med hyressättningssystemet tror jag att det var viktigt att detta gjordes och att det blev ett välförankrat beslut.

Något som också kan nämnas – det kanske inte är så populärt hos oppositionen, men Alliansen tycker att det är bra – är att vi ska utreda att man ska kunna omvandla befintliga bostäder till ägarlägenheter.

Fru talman! Om man läser de reservationer som finns kring hyressättningssystemet ser man att detta med marknadshyror tas upp. Socialdemokraterna motsätter sig allt tal om marknadshyror, och Vänsterpartiet säger nej till marknadshyror.

Det känns som ett obegripligt resonemang. Man skapar i desperation en konflikt som inte finns. Från Folkpartiets sida har vi tydligt – ni kan gå tillbaka och kolla detta i tidigare betänkanden – stått upp för ett friare hyressättningssystem men inom bruksvärdessystemets ram och med ändamålsenlig skyddsregel mot stora hyreshöjningar. Med andra ord har varken Folkpartiet eller något annat alliansparti drivit frågan om att införa rena marknadshyror i Sverige. Det blir lite som att man ser spöken på ljusa dagen.

Detta med att vi inte skulle ha marknadshyror genomsyrade också hela diskussionen om hyressättningssystemet. Styrkan var, som jag sade förut, att det genomfördes med bostadsmarknadens aktörer inblandade. Detta med det nya hyressättningssystemet är alltså ett väldigt välförankrat beslut som gäller från 1 januari 2011.

Precis som Eva konstaterade här tidigare har detta varit i kraft väldigt kort tid, så det är svårt att redan nu säga vad som fungerar och inte. För mig är det en självklarhet att all lagstiftning ska följas upp. Det är ingenting som vi egentligen behöver besluta speciellt om. Den ska följas upp, och vi ska se vad som händer.

Jag håller med Hillevi Larsson om att det är viktigt att se till att skyddsregeln fungerar som den var tänkt. Vi är inte oense om att man måste följa upp detta.

Det andra förslaget i reservationen gäller skyddsregeln. Det finns egentligen inget generellt undantag från skyddsregeln när det gäller ombyggnader och renoveringar. Det finns ett undantag om man själv har gett sitt medgivande eller om hyresnämnden har gett sitt tillstånd. Har man som hyresgäst gjort ett medgivande är man väl medveten om vad som ska inträffa. Då är det helt förutsägbart, och det kan jag tycka är rimligt. Även i de fall där hyresnämnden har gett sitt tillstånd har man redan tittat på fallet och sett att det hela är rimligt. Jag har lite svårt att förstå varför man inte skulle kunna ha undantag just på dessa två punkter. Man måste ändå ha tillit till att personen själv förstår vad han gör för medgivande.

Fru talman! Förvärvslagstiftningen upphävdes den 1 mars 2010 om jag minns rätt. När vi debatterade den togs det upp många skräckexempel på dåliga hyresvärdar som vanskötte sina hus. Det var då inte en brist i förvärvslagstiftningen, utan det var trots den. Det visade tydligt att det var en ineffektiv lagstiftning som vi hade.

Beslutet att ta bort förvärvslagstiftningen och i stället stärka bostadsförvaltningslagen kändes väldigt riktigt. Nu vet jag att oppositionen var emot det vid det tillfället också. Om det har fungerat bra med de olika nivåer som då infördes, med olika förvaltningskrav som kunde ställas på fastighetsägare, kan vi inte efter så här kort tid säga, men det finns inget som tyder på motsatsen, att det skulle ha fungerat dåligt.

Precis som har sagts här tror jag att regeln om att man är under ett slags observation i tre år är betydligt bättre än vad som fanns tidigare. Med förvärvslagstiftningen fick man göra en prognos när man gjorde en prövning: Kan den här husägaren förvalta ett hus? Nu får man i stället visa om man kan det eller inte.

Jag kan inte se att det har framkommit något som förändrar intrycket att det vi hade sammantaget var en ineffektiv lagstiftning och att det vi nu har kommer att vara en effektivare lagstiftning för att tillvarata hyresgästernas intressen.

Som jag sade förut när det gällde hyressättningssystemet är det självklart att denna lag och alla lagar måste följas upp. Det hör till vår uppgift i riksdagen att följa upp våra beslut.

Fru talman! Den kooperativa hyresrätten har också sin självklara plats. Men med den diskussion som nu förs från oppositionens sida blir den politiserad på något sätt. De som tycker att kooperativ hyresrätt är bra ska naturligtvis välja det. Hillevi Larsson gjorde en bra uppräkningslista av fördelarna. De fördelar som finns där får man våga mot fördelar eller nackdelar med andra upplåtelseformer.

I sammanhanget ska man nämna att Boverket och Konsumentverket har jobbat med den här frågan för att kunna informera om skillnader mellan olika upplåtelseformer på webbplatsen om boende. Om man går in på den webbplatsen ser man att det tydligt redovisas hur de olika upplåtelseformerna fungerar.

Det finns ingen politisk målsättning att ha en viss upplåtelseform i en viss mängd bostäder, utan vi får utgå från de enskilda bostadskonsumenternas val. Den stora ideologiska skillnaden är väl att vi i Alliansen tyck-

Hyresrätt m.m.

er att den enskilda personen har stor betydelse i det här sammanhanget. Det är den som ska bo som själv ska välja hur och vilken upplåtelseform det ska vara.

Anf. 59 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Jag undrar verkligen vad som är förutseende och ansvarstagande hos Lars Tysklind och regeringen när det finns över en kvarts miljon ungdomar som söker en bostad. Vad tycker regeringspartiernas representanter om att mer än 14 miljarder satsas på RUT- och ROT-avdrag för de mest välbeställda i Sverige medan hyrorna höjs med upp till 60 procent när man renoverar pensionärers lägenheter i Uppsala eller Stockholm? Jag skämdes när jag i går såg TV4 Nyheterna. Där var det en kvinna som sade att hon måste flytta hemifrån. Vad säger ni till dessa människor?

Vi beskylls för att vara bakåtsträvande när vi vill ta ansvar för att ge människor trygghet. På vilket sätt är det bakåtsträvande? frågar jag. Och vad är det för ansvar ni har? Vad är det för ansvarstagande när en ensamstående kvinna, vars lägenhet renoveras mot hennes vilja, får en hyreshöjning på 20–60 procent? Så är det både i innerstaden i Uppsala och i Stockholm. Det är människors vardag.

Därför sade jag i mitt anförande att bostadspolitiken är ett hett ämne i varje korridor och i varje hem, förutom i maktens korridorer, för där finns det ingen som bryr sig. Vad tycker ni om detta?

Anf. 60 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Vi är nog helt eniga om att vi har ett problem, men det problemet har funnits länge i Sverige. Det byggs för lite. Den stora skillnaden är vilken strategi vi har för att förändra det. Från Alliansens sida har vi sedan vi tillträdde 2006 haft en konsekvent strategi att i olika steg ändra regelverket så att det blir långsiktigt och stabilt. Det är ju egentligen det som alla har efterfrågat.

Vi har inte diskuterat subventioner i dag men har haft den diskussionen tidigare. Det var ingen som egentligen efterfrågade subventioner. Vad man efterfrågade var ett stabilt, långsiktigt regelverk.

Jag sade inte att ni var bakåtsträvande. Jag sade att ni var tillbakablickande när det gällde lösningar. Fast det är kanske ordklyverier, så det kan vi väl lämna därhän.

När man renoverar fastigheter måste fastighetsägaren till syvende och sist vara den som tar ansvar för sin fastighet och vidtar de åtgärder som han anser vara nödvändiga för att upprätthålla fastighetens skick.

Det är när man kommer i den situationen att man hamnar i ganska stora hyreshöjningar som den här skyddsregeln måste slå till. Man får då en rimlig tid på sig att successivt införa en högre nivå.

Det finns med i hyressättningssystemet, och det hyressättningssystemet togs fram med bostadsmarknadens parter, så jag tycker att det är ett välförankrat system.

60-procentiga höjningar, som du tog upp som ett exempel, är naturligtvis extremt högt. Då är den här skyddsregeln extra värdefull, och då antar jag att det måste vara en ganska lång övergångsperiod.

Anf. 61 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Fru talman! Ja, men det är precis det vi säger. Vi säger: Lämna inte åt parterna och åt marknaden att bestämma över människors huvuden!

Vi vill att lagarna ska skärpas. Det är faktiskt vi politiker som har ansvaret på riksnivå. Om det inte fungerar och om fastighetsägarna själva fattar beslut om hur de ska hyressätta efter renoveringar måste vi se till att det finns regler som skyddar den individ som inte har råd att betala.

Prot. 2011/12:82
14 mars

Alla politiker här i riksdagen säger sig vara mot boendesegregation. Vad gör detta? Jo, boendesegregationen och klasskillnaderna ökar. I innerstaden kan inga fattiga eller arbetare bo och inte heller invandrare, naturligtvis. Det handlar om klass, kön och etnicitet. Man är liksom längst ned på skalan.

Det här skapar ni med den högerpolitik som råder i storstäderna i hela landet, i princip. Vissa städer har i alla fall lyckats, vad jag vet: Västerås, Falun, Norrköping och faktiskt storstaden Göteborg.

Man måste se till att det finns en regel som gäller alla kommuner, inte bara de där de rödgröna agerar och har makt. Det är faktiskt vårt ansvar och ert ansvar i första hand, för det är ni som sitter i regeringen och har majoritet. Vi tycker att det är en väldigt viktig fråga i människors vardag.

Det är inte bara vi i Vänsterpartiet eller de rödgröna som säger att detta är bakåtsträvande, utan det handlar om att parterna, till och med Hyresgästföreningen och många andra, säger det och tycker det.

Anf. 62 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag får väl konstatera igen att det här naturligtvis är en balansgång. Fastighetsägaren har ett ansvar för att fastigheten hålls i gott skick, och det får inte ge orimliga konsekvenser för hyresgästen. Det är därför den här skyddsregeln är med i hyressättningsystemet.

Att det är olika i olika delar av landet tror jag inte har så mycket med politiskt styre att göra över huvud taget, utan det har att göra med att man har helt olika förutsättningar.

Eva Bengtson Skogsberg tog upp det förut. Vi hamnar ofta i en Stockholmsdiskussion, om man uttrycker sig så. Jag tror att ni förstår exakt vad jag menar. I andra delar av landet har man balans på ett annat sätt.

Detta beror naturligtvis på att Stockholm har stor inflyttning och sådant. Då är det ett tryck på bostadsmarknaden. När det blir stor efterfrågan har vi ett system där vi inte kan möta den med ett utbud. Det är precis detta som är Alliansens strategi för att skapa ett regelverk som gör att utbudet verkligen kan möta efterfrågan.

Anf. 63 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Fru talman! Det är en märklig situation där vi i oppositionen ifrågasätts, precis som om det var vi som hade makten. Vi har bara att utgå från den verklighet vi ser.

Vi kan se att antalet hyresrätter krymper, och det är mycket till följd av regeringens politik. Att det är lätt att ombilda från hyresrätt till bostadsrätt har lett till ombildningar framför allt i storstädernas innerstäder. Det betyder att det blir ännu färre hyresrätter där det behöver bli fler.

Vi kan också se att det minskade, eller rättare sagt utraderade, stödet för byggande av hyresrätter har fått till följd att det nästan inte byggs några hyresrätter. Det är i stort sett bara den kommunala allmännyttan som bygger lite hyresrätter. Och så bygger man en del fashionabla dyra hyresrätter som väldigt få har möjlighet att efterfråga.

Jag skulle egentligen i stället vilja ifrågasätta regeringens politik. Det känns i så fall mer bakåtblickande att man har låst fast sig i lösningar som uppenbarligen inte fungerar, för vi kan väl ändå vara överens om att det finns för få hyresrätter. På samma sätt som det finns ett behov av

bostadsrätter, villor och radhus finns det ett behov av hyresrätter, uppenbarligen.

När det gäller kritiken mot våra förslag vill jag säga att våra förslag inte alls är tillbakablickande, tvärtom. Vi vill skärpa förvärvslagen. De brister som fanns vill vi rätta till. Vi vill framför allt inte ge upp kampen mot de oseriösa hyresvärdar som brer ut sig. I till exempel Malmö, som jag kommer från, kan man se att vanvården fortsätter trots regeringens lagar som skulle lösa det här problemet.

Min fråga blir: Vad gör ni åt de problem som nu växer?

Anf. 64 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Vi kan väl vara överens om att förvärvslagen inte hade fungerat när den togs bort. Det säger Hillevi Larsson också. Det var en annan förvärvslag som hon egentligen hade velat ha.

Nu valde vi den här vägen, att ta bort förvärvslagen, för den var ineffektiv. Vi stärkte då bostadsförvaltningslagen. Nu får vi se vad det har för utfall.

Jag kommer så väl ihåg vår diskussion om att ta bort förvärvslagen. Det togs fram många exempel, bland annat från Malmö. Där var det faktiskt mycket vanvård. Det hade då förvärvslagen inte kunnat förhindra. Då känns det bättre att ha en lagstiftning där man kan ingripa om någonting verkligen sker.

När det gäller byggandet är det viktigt att få i gång det totala byggandet. I alla bostäder som byggs lär ju någon bo. Och alla bostäder som byggs gör att det ändå blir en rotation bland de bostäder som finns. Det är också viktigt att man frigör bostäder.

Ungdomar, som vi pratar om, är nästan helt beroende av att man får loss äldre hyresrätter på marknaden. Det är ju de som har en rimlig prisnivå. Det beror naturligtvis på hur mycket man tjänar och så vidare, men vi ska absolut inte underskatta den här flyttkedjan.

När det gäller ombildningarna tycker jag att det också är en balansgång. Det är ändå människor som väljer att ombilda. Det är inte någon som politiskt bestämmer att de ska ombilda. Det handlar om enskilda människors val. De vill faktiskt ta hand om och ta ansvar för sin bostad.

Anf. 65 HILLEVI LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag börjar med ombildningarna. Människor, enskilda personer, gör i stor utsträckning klipp. Det handlar inte så mycket om att människor vill gå från hyresrätt till bostadsrätt, utan så som det har gått till handlar det mer om att man vill göra ett ekonomiskt klipp.

Om man bor i en hyresrätt i centrala innerstäder kan man köpa sin lägenhet till ett förhållandevis lågt pris, och sedan kan man sälja den vidare till ett betydligt högre pris. Många gör just så. De bor inte kvar, utan de säljer vidare direkt.

Konsekvenserna av det är att vi får betydligt färre hyresrätter. Det här hotar allmänintresset, för i allmänintresset ligger att vi ska ha tillräckligt många hyresrätter och att vi gärna ska ha blandad bebyggelse. I miljöprogramsområden vill vi självklart att det även ska byggas bostadsrätter och villor. I innerstäderna ska det byggas hyresrätter, men man ska också bevara de hyresrätter som finns.

Det är inte heller så att regeringen har kompenserat bortfallet av hyresrätter i innerstäderna med stöd till ökat byggande av hyresrätter. Tvärtom tog man bort allt stöd. Egentligen har vi en katastrof på bostadsmarknaden med tanke på hur många som nu vill komma in och få någonstans att bo och hur få som har möjlighet till det.

När det gäller förvärvslagen var det ändå så, trots problemen med lagen, att en tredjedel av alla förvärv som anmäldes till hyresnämnden stoppades. Det var rätt många som besparades att bo hos dåliga hyresvärdar. Men vi vill skärpa det här. Vi vill att man prövar alla typer av förvärv, även förvärv av aktier och bolag som äger hyreshus.

Jag undrar: Varför motsätter ni er det här? Det skulle gynna hyresgästerna.

Anf. 66 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Jag har egentligen inte mer att tillägga kring förvärvslagen och bostadsförvaltningslagen än att vi har ändrat systemet och gått från ett ineffektivt system till ett annat regelverk. Det måste naturligtvis följas upp så att man kan se att det är effektivt, annars måste man vidta andra åtgärder.

I den situationen är vi i dag. Det har gått för kort tid för att man ska kunna utvärdera det.

Det är naturligtvis lätt att säga att ombildning till bostadsrätter, och i framtiden förhoppningsvis även ägandelägenheter, bara handlar om klipp och att det är det som är huvuddrivkraften. Men det tror inte jag. Jag tror faktiskt att enskilda människor vill ha bostäder i en viss upplåtelseform för att bo i. Den huvudsakliga anledningen till att man köper en bostad är att man ska bo där själv.

Vi är helt överens när det gäller blandade upplåtelseformer. Det är någonting man kan eftersträva. Det delade ansvaret som finns mellan stat och kommuner när det gäller bostäder ska vi inte heller glömma bort. Staten och vi måste skapa ramverk så att kommunerna kan agera inom de ramverken. Det är väldigt viktigt att det samspelet fungerar.

Anf. 67 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lars Tysklind kommer undan lite för enkelt i debatten genom att säga att det här med upplåtelseformer inte är en fråga för politiken, utan det ska vara ett fritt val.

Men då har Lars Tysklind inte förstätt vad det handlar om. Den som har ekonomiska muskler eller en ställning på arbetsmarknaden som är tillräcklig för att få köpa kan göra ett val och kan till och med bestämma sig för att bygga ett eget hus, medan den som inte har de förutsättningarna eller till och med den som har de förutsättningarna men som inte vill ta den risk det innebär inte alls kan välja.

Det finns ju ingen valfrihet, eftersom det finns ett sådant ofantligt tryck och en sådan oerhörd efterfrågan. I mitt anförande försökte jag beskriva det med hjälp av liknelsen med livsmedelshandeln. Marknaden fungerar inte. Borde inte Lars Tysklind kunna erkänna att den som vill ha en hyresrätt, vare sig han är förmögen eller inte, faktiskt inte kan få den?

Sådan är verkligheten. Jag tycker att ni skulle erkänna det så att vi kunde ha en mer korrekt diskussion.

Jag tror att ni från allianspartierna vill tvinga människor att bli bostadsägare. Det låter så när jag lyssnar på er. Jag vet att det i dag är så att många människor skuldsätter sig mot sin vilja, för de måste ha en bostad. Det handlar inte bara om att man köper en bostad; det finns till och med de som bygger ett litet hus på en ort där det rent ekonomiskt kanske är garanterat dumt att göra det, men de måste ha en bostad.

Sådan är verkligheten, Lars Tysklind.

I detta anförande instämde Hillevi Larsson och Katarina Köhler (båda S) samt Amineh Kakabaveh (V).

Anf. 68 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det är möjligt att jag kommer undan för lätt och att jag inte förstår, men jag tror heller inte riktigt att Jan Lindholm har förstått vad jag sade när det gäller om detta är en politisk fråga.

En enskild upplåtelseform kan inte vara en politisk målsättning, utan den politiska målsättningen för mig och Folkpartiet är att vi ska ha ett regelverk som gör att de enskilda människorna kan välja bland de upplåtelseformer som finns.

Naturligtvis är det precis som Jan Lindholm säger: Det här fungerar inte överallt. Det är precis därför som vi har en strategi inom Alliansen för att skapa detta regelverk. Det är ingen slump att vi håller på och utreder hur man ska kunna få hyresrätten att fungera bättre. Vi måste syna allting för att se var hakarna finns. Jan Lindholm sade till exempel själv att om det finns en efterfrågan på och en kö till någonting så borde varan komma fram på något sätt.

Det är väldigt viktigt att vi tittar på de saker vi nämnde här. Vi kanske även måste gå in och titta på skatter och sådant för att få bort de hinder som finns. Finns det en efterfrågan måste vi förstås ha ett system som kan skapa ett utbud som möter denna efterfrågan.

Anf. 69 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Lars Tysklind nämnde skatter. Det finns utredningar som pekar på att om det skulle råda likvärdighet mellan de olika upplåtelseformerna så skulle en hyreslägenhet, en trerummare, på 80 kvadratmeter här i Stockholm bli ungefär 2 000 kronor billigare per månad. Jag kan tänka mig att det skulle betyda att kön skulle bli oändligt mycket längre än den är i dag, och då blir diskrepansen på den här icke fungerande marknaden ännu större.

Lars Tysklind pratar också om att man inom Alliansen strävar efter långsiktiga spelregler. Men om man ska få långsiktighet i politiken måste man vända sig utanför Alliansen. Jag känner inte till att ni på något sätt har sträckt ut handen utanför Alliansen, lämpligen till Socialdemokraterna som ju är ett stort parti, för att skapa denna långsiktighet. Varför gör ni inte det om ni säger att ni vill ha långsiktighet? Det måste vara något som ska hålla över ett val, annars är det knappast långsiktighet.

Jag skulle också vilja att ni är tydligare när det gäller bostadsförvaltningslagen. Jag tycker att ni skulle vara hederliga där också och säga att ni har bytt strategi. Ni vill inte längre förekomma och förebygga, utan ni vill skapa bra verktyg för att städa efteråt. Det är det som det handlar om, och då borde ni vara ärliga med det och tala om för bostadskonsumenter-

na att det betyder någonting för dem. Men ni försöker liksom gömma resultatet av politiken.

Anf. 70 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Fru talman! Det är riktigt att vi bytte strategi när det gäller förvärvslagen kontra bostadsförvaltningslagen, eftersom vi såg att det var ett ineffektivt system. Vi såg att det som skulle vara förebyggande inte fungerade. Då valde vi helt riktigt den vägen att vi tog bort förvärvslagen och förstärkte bostadsförvaltningslagen. Vi tror att det är den bästa vägen att gå.

När det gäller långsiktiga spelregler kommer vi säkert med tiden att hamna i något slags mainstream här också, men det som var utgångspunkten när Alliansen tog över var att det blev en helt ny strategi som innebär att vi nu skapar långsiktiga spelregler – utan subventioner, märk väl. Subventioner är någonting man får ta till när det inte fungerar, så naturligtvis är målsättningen att få ett system utan subventioner att fungera. Det var ingen som tidigare frågade efter de subventioner som fanns, utan man efterfrågade just det som Alliansen har börjat bygga upp.

Precis som jag nämnde i den förra repliken görs utredningar kring hyresrätten. Det är lätt att rycka olika uppgifter från olika ställen, och därför är det väldigt viktigt att faktiskt utreda och se vad det är som är effektivt att förändra, om man nu ska förändra.

Utsträckta händer eller inte är det viktigt att vi fortsätter att följa den här diskussionen. Vi har ju samma verklighetsbild, det vill säga att så länge det inte byggs tillräckligt får vi problem. Ska man kunna ha en marknad där enskilda människor ska kunna göra val mellan olika upplåtelseformer måste vi ha ett regelverk som fungerar.

Anf. 71 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Bostaden är navet i våra liv, det vi kallar hemma. Många människor flyttar ofta. Andra behåller samma bostad från vaggan ända till graven. I bästa fall är hemmet en spegling av det liv vi lever och det liv vi vill leva, oberoende av vilken fas av livet vi befinner oss i.

Den bostad vi har ska passa vår plånbok, vår familjesituation, vårt arbete och våra fritidsintressen, även om det är flugfiske. Den ska vara lätt att få tag i, lätt att sköta och lätt att göra sig av med.

I dag debatterar vi hyresrätt. Det är lite typiskt svenskt att när vi pratar bostadspolitik så bryter vi ut en upplåtelseform och diskuterar bara den, helt frikopplat från de övriga. Vännerna som tillhör civilutskottet var med och besökte Norge för en dryg månad sedan. Där är andelen hyresbostäder mindre än 25 procent av bostadsutbudet, och den absoluta merparten av hyresrätterna finns i privatägda fastigheter.

I Norge äger 77 procent sin bostad och de uppmuntras till det redan som unga genom en modell med ett skattesubventionerat sparande – precis den modell som Centerpartiet och Annie Lööf har föreslagit i vår sparandelinje.

Centerpartiets utgångspunkt är att tala om bostadspolitiken i *ett* sammanhang, där utgångsläget är att man ska likställa upplåtelse- och ägan- deformer samt skapa en valfrihet genom att erbjuda olika typer av bostäder. De bästa områdena är de där alla upplåtelseformer finns och du inte kan särskilja den ena från den andra. Vi ska ha en politik som ger likvär-

diga förutsättningar att bo och leva i hela landet. Även där har vi mycket att lära av Norge och deras regionalpolitik.

Jag hör också till dem som tycker att det i varje storstad, mellanstor stad, tätort och samhälle ska finnas tillgång till hyresrätter. De ska vara tillgängliga på en öppen och legal marknad. Sverige behöver inte kopiera den norska modellen, men vi kan väl vara överens om att det finns andra sätt än vårt och att ni som var där faktiskt lärde er något.

I Norge har också byggföretagen en tyngre roll när det gäller att utarbeta planer. Vad det skulle innebära för Sverige som så starkt hävdar det kommunala planmonopolet och det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen vet inte jag. Men det är tankeväckande. Vi kan reflektera över vad det skulle betyda om byggföretagen också i Sverige fick rollen att ligga steget före.

Så sent som i tisdags var jag och Jan Lindholm på HSB:s presentation av deras bostadsindex. Då fick vi veta att även regeringen tycker att det är ett problem att ingen tar ansvar för den gemensamma regionala planeringen. Jag tror att exemplet som alltid är Stockholm, tyvärr. Möjligen är det så att byggföretagen i mindre utsträckning än kommuner och län tar hänsyn till gränser inom vilka det råder specifika byggregler. Där kanske vi kan reflektera lite över den norska modellen igen.

Därmed vill jag också ha sagt att jag i grunden tycker att det är bra när kommunala beslutsfattare och politiker går före, åtminstone så länge de statliga byggreglerna som Boverket ger ut är så generösa att de ger kommunerna det utrymme.

Jag gillar de förenklningar som har genomförts i plan- och bygglagen, med krav på kortare handläggning, men skulle önska att vi också kunde se resultat i form av färre överklaganden och kortare handläggning av dessa. Det skulle ge möjlighet till fler bostäder snabbare och en minskad tveksamhet för de aktörer som står i startgroparna för att börja bygga i planlagda områden.

Centerpartiet tycker att man borde se över vilka regler och normer det är som försvårar byggandet av studentbostäder i nybyggnad och i befintliga hus.

Fru talman! Det behövs fler hyresrätter. Det behövs fler billiga hyresrätter. Men det är huvudsakligen branschen själv och byggfacken som kan ta ansvar för en sådan utveckling. I likhet med arbetsmarkanden, där det gäller att få fram fler arbetstillfällen, är det parterna, det vill säga de privata fastighetsägarna, allmännyttan och hyresgästföreningen, som sitter på en del av lösningen.

Centerpartiet vill att människor av olika bakgrund, med olika familjesituation och inkomstnivåer ska kunna bo i hyresrätter även i Stockholm, Göteborg och Malmö. När det gäller hyresrätter i centrum måste vi vara ärliga och erkänna att bruksvärdesprincipen är lite problematisk.

- Hur blir det när en fastighetsägare investerar för att sänka drifts- och energikostnader utan att ha möjlighet att få täckning för detta i hyresättningen?
- Hur gör vi för att undvika en svart handel på hyresbostäder när hyran inte motsvarar värdet för en bostad i centralt läge?

Hyresrätt m.m.

- Ska hyresbostäder alltid värderas lika, enbart utifrån deras standard, eller finns det andra parametrar i form av till- och frånval, närmiljön, omgivningen och läget, exempelvis avståndet till närmaste tunnelbanestation?

Kan man utifrån de här tre enkla frågeställningarna hitta något av svaren på hur vi kan få bättre fart på nybyggnation och upprustning av hyresrätter visar det på något som vi i Centerpartiet tycker att man ska kunna ändra på. Vi tror att ett ökat byggande av bostäder som kommer av att det är lönsamt att bygga och förvalta är bra för bostadsmarknaden som helhet.

Kommunerna har ansvaret för samhällsbyggnaden, där bostadsförsörjning är ett område. De kommunalt ägda bostadsbolagen ska användas som ett redskap. Det är viktigt att även privata bostadsföretag ges chansen att konkurrera med dem om hyresgästerna, på likvärdiga villkor.

Kommunerna har fått ett tydligare ansvar för bostadsförsörjningen och en del får berättigad kritik för att de har en dålig planberedskap. Alternativt har de ambitiösa planer som inte genomförs. Jag kan hålla med om den kritiken, men samtidigt måste vi i det kommunala självstyrets namn tillåta kommuner att ”gräva sin egen grav”, så länge de gör det öppet och tydligt för aktörerna på marknaden och framför allt för väljarna, som sedan kan rösta bort dem.

Det vi inte kan acceptera är när kommunerna mer eller mindre öppet spelar under täcket med byggföretag, ger markanvisningar till den som betalar mest, utan att tänka på vem det är som bygger och förvaltar till lägst kostnad. På det sättet fyller de kommunkassorna samtidigt som de skickar räkningen till dem som senare ska flytta in. Inte heller kan vi acceptera sådana kommuner som använder det kommunägda bostadsföretaget och ger sken av att det råder en ”speciell anda”. De odlar en mutkultur som sprider sig högt och lågt, där transparens och konkurrens åsidosätts till fördel för dem som har rätt kontakter och är förslagna nog, där de som är små och effektiva missgynnas till förmån för de stora byggföretagen.

En stor del av byggkostnaderna är skatter, påstås det. Fastighetsägarna, allmännyttan och hyresgästföreningen har gemensamt fört fram förslag på hur de skattemässigt vill stärka hyresrätten. Regeringen bör ta till sig deras förslag och väga frågan om moms på hyran, med införande av skattefria underhållsfonder och borttagande av fastighetsavgiften för hyresrätt, utifrån principen att inte subventionera utan sträva efter största möjliga rättvisa mellan upplåtelseformerna.

Fru talman! Dagens debatt handlar specifikt om hyresrättens villkor, en av flera viktiga frågor för Centerpartiet när det gäller att skapa ett hållbart samhälle med mångfald och möjligheter för alla att förverkliga sina drömmar om jobb, utbildning, hälsa samt en trygg och säker ålderdom.

Det är angeläget att stärka hyresrättens ställning och jag tror att det bästa sättet är just genom att tillåta varierade upplåtelseformer i ett och samma bestånd. Jag ser den nyss tillsatta utredningen om att utveckla hyresrättens förutsättningar som en bra början, men jag inser samtidigt att det kommer att behövas mer för att få fart på det byggande som bland annat ger oss fler hyresbostäder för unga, för äldre och för familjer. Hy-

resrätter är viktiga, inte minst för tillväxten och möjligheter för företag att snabbt få tag i rätt kompetens.

Det skulle vara intressant att få genomlyst vilken prislappen blir på de förslag som fastighetsägarna, Sabo och hyresgästföreningen framfört vad gäller reducerad hyresmoms, alternativt reducerad byggmoms, sedan övriga samhällsvinster har räknats in. De här frågorna ligger ju på Finansdepartementet, därför utreds de inte när vi talar om hyresrättens ställning. Det tycker jag är synd.

Det är framför allt de ungas situation på bostadsmarknaden som måste lyftas fram. Bostaden är det som ger dem möjlighet till ett vuxenliv med utbildning, arbete och möjlighet att bidra till välfärden.

Bostäder med en enklare standard, möjlighet för till- och frånval, möjlighet att hyra ut en del av sin bostad och fler upplåtelseformer, som ägarlägenheter och kooperativ hyresrätt, ökar utbudet och tillgången. Uppenbarligen verkar inte de sistnämnda, de kooperativa hyresrätterna, trots sina fördelar vara starka nog att sälja sig själva. Det talar väl också lite grann för sig självt.

Att vi nu har höjt grundavdraget på intäkter från uthyrning av en del av en bostad borde betyda att det blir enklare för studenter att få bostad. Blev det helt skattefritt, som det är i Norge, att hyra ut delar av bostaden skulle ännu fler bomöjligheter kunna skapas för ungdomar.

Frågan huruvida Sverige ska ansöka om att få arrangera vinter-OS i Åre hör möjligen inte hit. Men jag kan nämna att vid OS i Lillehammer 1994 och även vid friidrotts-VM i Göteborg 1995 producerades det byggmoduler som fortfarande används. Oavsett om det kommer någon OS-ansökan visar det att det går att snabbt och billigt tillfredsställa tillfälliga behov av bostäder om man verkligen behöver, exempelvis för studenter.

Förvärvslagens avskaffande, om jag får avsluta på lite övertid, är någonting som verkar bekymra samtliga partier i oppositionen. Vi kan konstatera att det även när den fanns förekom att hyresgäster tvingades leva i förhållanden som inte var acceptabla. Det fanns en rättsosäkerhet och en godtycklighet i tillämpningen som gjorde att det var möjligt att kringgå lagen. Processen att pröva och besluta om godkännande var krånglig och skapade en osäkerhet, främst hos de seriösa köparna av flerbostadshus. Det är därför den har tagits bort. Frågan är om det är någon utanför den här kammaren som egentligen vill ha den tillbaka. Bättre då att stärka hyresnämndens roll och möjlighet att ingripa mot en fastighetsägare som inte tar sitt ansvar. Vi ska komma ihåg att oseriösa hyresvärdar, som vi här talar om, torde ha inskaffat sina fastigheter redan medan den gamla förvärvslagen gällde.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkande CU13 och avslag på motioner och reservationer i ärendet.

Anf. 72 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! Jag deltog också i resan till Norge, och jag lärde mig en del i Norge. Jag lärde mig till exempel att Norge inte är Sverige. Jag lärde mig att den globala ekonomiska kris som vi märker en hel del av i Sverige inte märks i Norge. Jag lärde mig att till och med taxichaufförerna var nöjda med situationen. De brukar vara fronten, känslspröten, om vad som händer. Till och med för att veta hur det står till på kommunal

nivå i Sverige kan man fråga taxichauffören. Upp- och nedgångarna för det lokala näringslivet slår direkt. Man ska inte tro att det går att kopiera norska lösningar till Sverige.

Det har dessutom nyligen varit en skrämmande global bostadskris. Det är inte så länge sedan det var en bostadskris i Sverige, för ungefär 20 år sedan. Jag undrar vad Ola Johansson vill säga till dem som vill ha en bostad – det är en centerfråga; hela Sverige ska leva – och inte vill ta risken. Om man ska bosätta sig i Stockholm kan man med relativt stor säkerhet, om man bara orkar stå ut över en konjunkturcykel, få tillbaka pengarna och kanske till och med tjäna något. Men det gäller inte i ett hela-Sverige-perspektiv.

Vad säger man från Centerpartiets sida till den som vill skaffa sig en bostad i en mellansvensk normalstor stad där riskexponeringen är stor? I Norge gäller andra förutsättningar än på dessa orter i Sverige.

Anf. 73 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag noterar att Jan Lindholm åkte taxi. Jag kommer inte ihåg att jag själv gjorde det, men jag borde ha frågat taxichauffören när jag gjorde det.

Jag säger att vi inte rakt av kan införa Norgemodellen – det är fler som har varit inne på det – men visst är den tankeväckande. När Jan Lindholm nämner den globala ekonomiska krisen som inte har drabbat Norge ska vi komma ihåg att systemet i Norge har funnits i historisk tid. Det här är inget som har kommit sedan norrmännen hittade olja. Den kulturen och det sättet att se på sitt eget ägande och bosparande har funnits i generationer och förs över från gammal till ung i led efter led. Det här är ingenting som är lätt att återskapa.

När jag nämner möjligheten att införa ett skattesubventionerat sparande ger det möjligheter för den som är ung och inte bara bor i Stockholm att skaffa sig grunden för en bostad.

Vi talar om bostadsbyggande i glesbygden. Vad jag inte har nämnt är att Statens bostadskreditnämnd kan utöka möjligheten att ställa ut kreditgarantier för att bygga på de så kallade svaga marknaderna. Jag har ännu inte sett förslaget utarbetat, och jag hoppas att regeringen ser till att ge Bostadskreditnämnden ett tydligt uppdrag så att det kan komma i svang.

När det gäller utvecklingen i de norra och inre delarna av Sverige handlar det inte bara om möjligheten att skaffa sig en bostad. Det handlar också om möjligheten till företagande, att göra investeringar i infrastruktur som gör att de företag som etablerar sig anställer och har rimliga förutsättningar att verka, vilket i sin tur leder till ett behov av bostäder. Om alla pengar läggs på höghastighetståg blir det inte mycket resurser över för att bygga ut det finmaskiga och välbehövliga vägnätet i Sveriges inland och glesbygd.

Anf. 74 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Fru talman! De här problemen gäller inte bara Norrlands inland utan även Blekinge och Småland. Det är områden i Sverige där det finns problem med att bygga hus i dag och att kunna räkna med att få tillbaka pengarna den dag man säljer det.

Jag kan mycket väl tänka mig att Miljöpartiet kan ställa sig positivt till en modell för ett skattesubventionerat bosparande i Sverige. Jag är

inte motståndare till det. När sådana frågor tas upp och kopplas till erfarenheterna i Norge ska man inte göra det så enkelt för sig som jag tycker att Ola Johansson gör. Jag som kommunalpolitiker har varit med om att vi har varit tvungna att gå emellan och hjälpa familjer som under den tidigare bostadskrisen hamnat i sådana situationer att det har varit omöjligt för dem att sälja sina fastigheter som dras med stora underskott – enorma ryggsäckar på en halv till en miljon kronor som det innebar den gången. Jag har för mig att det var i slutet av 80-talet. Man måste ha en idé om hur dessa frågor ska hanteras i ett land som befinner sig i en helt annan situation.

Jag har tidigare erfarenheter från Norge. Jag vistades mycket i Norge i slutet av 50-talet och under 60-talet. Jag vet hur bostadsmarknaden såg ut där då. Dagens bostadsstandard i Norge fanns enbart i 5 procent av bostadsbeståndet i början av 60-talet. Man hade efter kriget en helt annan bostadssituation än i Sverige. Dagens bostadssituation i Norge har verkligen kommit med oljepengarna.

Vad säger man till en bostadssökande som i er modell tvingas gå vägen via att skuldsätta sig? Det är inte som att skuldsätta sig i Norge. Det är en annan sak att göra det i Sverige.

Anf. 75 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag föreställer mig att fisket är speciellt roligt i Norge!

Bostadsfinansiering är en fråga som berör alla upplåtelseformer. Jag nämnde behovet av kreditgarantier. Jag vet att bolånetaket ställer till med problem för många som försöker att skaffa sig en bostad eftersom det inte är möjligt att få lån. Det finns amorteringskrav. Möjligen finns andra sätt att lösa detta än att införa ett 15-procentigt bolånetak.

Det här för tankarna vidare till hur det ser ut i hyresrättsbeståndet i dag. Jag vill inte påstå att de som bor i hyresrätt inte borde bo där, men jag kan mycket väl tänka mig att i denna förmånliga upplåtelseform – vilket den är på många sätt – bor många människor som egentligen har möjlighet att skaffa sig en annan bostad. Många tar initiativet själva genom att föreslå ombildning. Ombildning kritiserar mycket. Det kan jag förstå. Det är kanske inte så kul att vara hyresgäst hos sina grannar. Å andra sidan innebär det att man inleder en bostadskarriär, som man kanske har möjlighet att göra men inte tänkt på att man kunde. Det gör också att fastighetsägaren får loss kapital, som innebär att fastighetsägaren kan investera i nya bostäder, nya hyresrätter eller renovering av det befintliga beståndet.

Anf. 76 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Jag yrkar redan nu avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet. Jag tänker ta upp några av de övergripande principerna för vår bostadspolitik och bemöta några motioner.

Fru talman! Borta bra men hemma bäst. När vi talar om bostäder talar vi om hemma. Regeringens mål för bostadspolitik är en långsiktig väl fungerande bostadsmarknad där konsumenterna, vi alla, får möta ett utbud av bostäder som svarar mot en efterfrågan. Så många som möjligt ska ha en bra bostad till en kostnad som motsvarar vad de har möjlighet att spendera.

För att fler ska vilja investera i, äga eller förvalta bostäder krävs självklart långsiktiga, goda och förutsägbara villkor. Det är genom en fungerande marknad som hushållens olika behov kan bli styrande för hur bostadsbeståndet ska utvecklas. I vårt land, till skillnad från Norge, har det blivit en bra balans där 43 procent av alla bostäder är hyresrätter. Det är en balans som vi har arbetat för och som vi säkert kan fortsätta att upprätthålla. Kanske är det där någonstans utbudet bör vara.

Statens inställning är ändå att så långt som möjligt vara neutral i sin behandling av olika upplåtelseformer.

Väl fungerande bostadsmarknader är viktiga för individernas valmöjligheter men framför allt för en fungerande arbetsmarknad. Rörligheten på arbetsmarknaden är en förutsättning för tillväxten, och den är i sin tur förknippad med bostadsmarknaden och välfärden och välståndet i vårt land. Möjligheten att enkelt byta bostad är viktig i alla sammanhang.

Vi har byggt för lite under de senaste 20 åren, ungefär hälften mot de nordiska grannländerna. Vi behöver fler hyresrätter, fler bostadsrätter, fler äganderätter och fler villor. Nu är en utredning på gång som ska behandla hyresrättens ställning, och avsikten är att den ska stärkas. Slutbetänkandet ska komma den 31 december 2012.

Det kommer ett delbetänkande redan i april, och där hoppas vi få veta hur andrahandsmarknaden ska kunna stimuleras. Vi kan inte bygga bort bostadsbristen i ett nafs, men vi kan ordna villkoren så att det finns möjligheter att klara vissa toppar och att vi har bra bostäder. Här spelar naturligtvis kommunerna en viktig roll.

För att uppnå jämställdare villkor, rättvisare villkor, ökat inflytande och fler och flexibla boendeformer är det viktigt att hyresgästernas ställning stärks. Möjligheterna att ta ett eget ansvar för sitt boende ökar naturligtvis, och antalet boendeformer har möjligheter att utökas. Det ska vi vara öppna för. Jag tror inte att vi hitintills har klarat att anamma och finna alla de lösningar som kan vara möjliga.

För drygt ett år sedan kom det en ny lagstiftning som ska stimulera utbudet av hyresrätter på lång sikt och som pekar på det stora ansvar som bostadsmarknadens parter har.

Regeringen har poängterat att det är viktigt att alla bruksvärdesfaktorer får ett korrekt genomslag på hyrorna. Regeringen kommer att följa konsekvenserna av den nya lagstiftningen, och det är genom att följa sådana konsekvenser som vi kan se var åtgärder behöver vidtas.

Behovet av skydd mot kraftiga hyreshöjningar i samband med renoveringar och ombyggnation finns reglerat på ett gott sätt, och hyresgäster kan få den nya hyran sänkt efter klagan hos hyresnämnden om så skulle behövas. Dock måste man naturligtvis ta hänsyn till om det finns särskilda avtal mellan parterna.

Fru talman! Det finns stora delar av vårt bostadsbestånd som används dåligt, genom att en person kanske bor ensam i en villa eller en stor lägenhet. För att stimulera andrahandsuthyrningen har regeringen successivt ökat det skattefria beloppet för andrahandsuthyrning från 4 000 kronor till 21 000 kronor. Hyressättningen i dessa fall, som vid uthyrning generellt av ägarlägenheter, följer bruksvärdesprincipen.

Givetvis följer regeringen vilka effekter detta har på hyresmarknaden. En särskild utredare ska analysera marknaden för uthyrning av bostäder och lämna underlag för ställningstaganden till hur den kan utvecklas. En

viktig utgångspunkt för utredningen är att villkoren för de olika boende- och upplåtelseformerna ska vara så likvärdiga som möjligt med hänsyn tagen till de olika boende- och upplåtelseformernas skilda förutsättningar. Utbud och efterfrågan ska inte styras av att staten på ett omotiverat sätt gynnar eller missgynnar någon särskild form. En annan utgångspunkt är att förutsättningarna för att befintliga bostäder utnyttjas effektivt bör förbättras.

Det var lite om Kristdemokraternas och Alliansens utgångspunkter.

På det personliga planet har jag bott i princip i de flesta av de boendeformer som vi har i vårt land. Jag måste säga att det viktiga trots allt är att vi får det boende som vi behöver i den situation i livet som vi befinner oss i.

I början av livet vill vi ofta ha en hyresrätt. Vi kanske inte är så fastlåsta vid var vi ska bo, inte fastlåsta vid storlek och inte fastlåsta vid den trygghet som en ägandeform många gånger kan innebära. Längre fram i livet är mönstret ofta att man har andra boendeformer, och under den sista delen av livet är det många som vill återgå till hyresrätten. Jag tror att alla boendeformer har sin stora betydelse för dem som behöver dem.

Med det vill jag ytterligare en gång yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 77 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Trots att jag inte var med i debatten från början kände jag att det var en hel del av det Lars Tysklind sade som inte får stå oemot sagt. Det gäller framför allt förvärvslagen och det faktum att den togs bort. Lars Tysklind sade att vi socialdemokrater ville ha den kvar. Riktigt så var det inte.

Vi ville ha kvar en förvärvslag därför att vi menade att det är till gagn för hyresgäster. Vi sade också att vi var medvetna om att det fanns brister i den men att man i stället skulle åtgärda de bristerna i lagen och ha kvar den då vi menade att lagen hade en preventiv inverkan. Det menade också många av de remissinstanser som svarade på remissen inför borttagandet av lagen. Många kommuner sade också i sina remissvar att man var orolig för vad det skulle innebära om förvärvslagen helt togs bort.

Vi socialdemokrater har sedan vid flera tillfällen sagt att vi vill ha en förvärvslag och att vi vill att den ska vara enkel och modern. Jag tycker att det är värt att påpeka det. Vi uttalade aldrig att vi ville ha kvar förvärvslagen som den var. Jag tycker, som sagt, att det är viktigt att påpeka det.

Det är också viktigt att understryka igen, trots att Hillevi Larsson har sagt det flera gånger, att vi socialdemokrater menar att vi ska ha ett bostadsbestånd som innehåller alla boendeformer. Därför är det också viktigt att vi får ett bestånd av hyreslägenheter som balanserar.

Därför vill jag passa på, när jag nu har ordet, att säga att bostadskariär är ett ord som jag ogillar därför att i det ligger en värdering. Då värderar man olika bostäder på olika sätt, och det är vi socialdemokrater emot. Vi tycker att alla olika bostadsformer är lika mycket värda, och därför är det viktigt att vi har dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Vissa frågor om fristående skolor

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU10
Vissa frågor om fristående skolor (prop. 2011/12:49).

Anf. 78 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Jag tänkte fatta mig kort. Det är i grunden positivt att fristående skolor ges möjlighet att arbeta med elever med särskilt stöd. Problemet med den föreliggande propositionen, *Vissa frågor om fristående skolor*, är att detta förslag leder till att ytterligare förstärka en situation som innebär att fristående och kommunala skolor inte verkar på lika villkor.

Kommunerna har nämligen ingen möjlighet att begränsa mottagandet av elever till vissa grupper utan måste erbjuda en skola för alla. Kommunala skolor är tvungna att anpassa undervisningen efter elevernas behov, detta för att inte exkludera någon elev från undervisningen. Att låta fristående skolor begränsa mottagandet till vissa elevgrupper strider mot principen att fristående och kommunala skolor ska verka på lika villkor.

Jag uppfattar det som att såväl Skolverket som Statens skolinspektion instämmer i detta påstående.

Jag menar att utgångsläget måste vara att fristående och kommunala skolor ska vara öppna för alla elever. Men samtidigt ska en skola, oavsett om den är fristående eller kommunal, ha möjlighet att skapa klasser eller skolor för till exempel barn med speciella behov. Dessa ska dock vara undantag från regeln, vilket innebär att den huvudman, oavsett om det är en kommunal huvudman eller en fristående, som vill skapa en sådan klass eller skola och därmed begränsa mottagandet till vissa elevgrupper ska vara tvungen att söka ett speciellt tillstånd för detta.

Jag menar att denna princip ska gälla både grundskolor och gymnasieskolor, såväl fristående som kommunala. Därför menar jag att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag i enlighet med vad jag framför i min reservation. Jag yrkar därmed bifall till Sverigedemokraternas reservation i frågan.

I detta anförande instämde Carina Herrstedt (SD).

Anf. 79 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Samtliga partier i utbildningsutskottet har varit överens om att debatt är överflödig beträffande betänkandet. Då trots detta en ledamot anmält sin uppfattning vill jag yrka bifall till förslaget till beslut och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU8 Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning (skr. 2011/12:36).

*Användningen
av basanslaget
för forskning och
forskarutbildning*

Anf. 80 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! Ärade ledamöter! Jag tänker fatta mig kort också den här gången.

I dag finansieras en del av forskningen på de olika lärosätena genom externa finansiärer. Detta är en fördel då forskningen kan utökas i väsentlig grad på de olika lärosätena. Ofta samfinansieras projekt med resurser från såväl externa bidragsgivare som statens basanslag. En nackdel kan dock vara att basanslagen byggs upp i dessa samfinansierade projekt, vilket kan medföra att högskolornas frihet och integritet minskar. Dessutom kan det innebära att basanslagen inte används på det sätt som regeringen från början har avsett.

Riksrevisionen talar i sin rapport om ett bristande underlag för verksamheten. Och man landar i slutsatsen att regeringen borde ha mer kunskap om hur anslaget används än vad som är fallet i dag.

Samfinansiering är en finansieringsform som även i framtiden kommer att utgöra en betydande del av lärosätenas finansiering av forskning. Det är dock mycket angeläget, menar jag, att klara regler utfärdas och att lärosätenas årsredovisningar innehåller följande, som jag framför i min reservation.

För det första: Storleken på de externa bidrag som har mottagits under året.

För det andra: Hur stor andel av de externa bidragen som har förbrukats samt till vad.

För det tredje: Hur stor andel av basanslaget som har förbrukats.

För det fjärde: Hur stor andel av basanslaget som har använts till forskning respektive forskarutbildning samt hur stor andel av basanslaget som har använts till samfinansiering.

Även här vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 81 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Betänkandet under den här punkten är synnerligen viktigt med ett mycket intressant och viktigt innehåll. Men på grund av att samtliga partier i utbildningsutskottet varit överens om att debatt är överflödigt beträffande betänkandet har vi inte anmält oss till den, utan vi avvaktar med debatten till dess att vi kommit vidare med forskningsfrågorna.

När nu trots detta en ledamot har anmält sin uppfattning här yrkar jag bifall till förslaget till beslut och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

11 § Livsmedelskontroll

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12: MJU10
Livsmedelskontroll.

Anf. 82 PYYRI NIEMI (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater ställer oss bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall bara till reservation 1.

Fru talman! Offentlig upphandling av livsmedel är en av de viktigaste aktiviteterna för att skapa en långsiktigt hållbar livsmedelskonsumtion och livsmedelsproduktion. Staten, landstingen och kommunerna spenderar miljarder på olika matupphandlingar, och givetvis gör det skillnad om dessa blir mer ekologiskt anpassade. På samma sätt gör det skillnad ifall det går att ställa större krav än EU:s minimikrav.

Sigtuna kommun ställde tuffare krav vid en matupphandling. En av de få stora leverantörerna överklagade och fick rätt i förvaltningsrätten. Kommunstyrelsen i Sigtna kommun accepterade inte förvaltningsrättens beslut och valde att överklaga domen till kammarrätten. Där har huvudfrågan varit om kommunens krav på kortare tider för transport av djur till slakt, bedövning av alla djur innan slakt och nej till slentrianmässigt användande av antibiotika i djurfodret har brutit mot lagen om offentlig upphandling. Så sent som för en månad sedan avgjorde kammarrätten till Sigtna kommuns fördel, vilket innebär att det går att ställa tuffare krav, och det är mycket glädjande.

Vilka signaler får vi då av domen? Jo, det är ett mycket stort steg för hela Upphandlingssverige. Därför måste vi agera skyndsamt från riksdagen och regeringen för att elda på nu när tiden är mogen för en ordentlig offensiv.

Det är förvisso viktigt med de pågående utredningarna om upphandlingsregelverket samt hur upphandlingsstödet bör samordnas, men det räcker inte. Regeringens alltför tama hållning i alla dessa frågor skapar förvirring och tvehågsenhet. Det finns ingen tydlig ambition, bara reaktion, på de domar som verkställs, och satsningen på Matlandet Sverige tar inte tillräcklig hänsyn till komplexiteten i LOU och även de möjligheter som förknippas med den offentliga upphandlingen.

Det är också intressant att importen av mat fortsätter att öka till Sverige trots regeringens mycket ambitiösa satsning på Matlandet Sverige. Vän av ordning ställer sig givetvis frågan: Håller projektet Matlandet Sverige på att tappa sin glans? Den stora världshandeln av mat påminner återigen Sverige om att vi behöver en tydlig livsmedelsstrategi som tar hänsyn till bland annat möjligheterna med offentlig upphandling och den positiva inverkan som offentlig upphandling kan ha på den svenska matproduktionen.

Livsmedelsverket har förvisso fått uppdraget att skapa ett kompetenscentrum för stöd till kommuner och landsting att ta fram handlingsprogram för den offentliga måltiden i förskola, skola och äldreomsorg. Men som oftast med regeringens satsningar är de för kortsiktiga, och i det här fallet löper dess värre projektet ut 2012.

Det är bra att Livsmedelsverket skapar nya rekommendationer och riktlinjer, men vi socialdemokrater anser att även Miljöstyrningsrådet

måste få ett större utrymme att informera och utbilda. Tyvärr har Konkurrensverket alltför stor inverkan på upphandlingarna. Det finns en stor tro på att det inte ska gå att ställa större krav på andra bedömningsgrunder än pris och leveranssäkerhet. Sigtuna kommun har ju faktiskt visat att det går att göra så. Därför välkomnar även vi socialdemokrater utredningen om upphandlingsstödet.

Kommunerna och landstingen måste få mycket mer skarpa råd och riktlinjer för hur man kan ställa alla de krav som på sikt ger ett ökat utrymme för fler producenter och leverantörer att medverka vid upphandlingarna. Det kommer också att leda till att fler lokala och ekologiska producenter får chansen.

Fru talman! Den kommunala livsmedelstillsynen är viktig. Duktiga livsmedelsinspektörer gör skillnad, och de blir ännu bättre när riktlinjerna och råden från Livsmedelsverket håller hög klass och är tydliga. Det är bra att Livsmedelsverket gör särskilda insatser för att kvalitetssäkra livsmedelkontrollerna.

Det är också en rättvisefråga. Varje konsument ska känna trygghet i att de livsmedel som köps in och konsumeras ska vara underställda en sådan kontroll som i allt väsentligt förebygger och motverkar otjänlighet och ohälsa som en följd av bristfällig livsmedelshantering.

Vår livsmedelskonsumtion måste förändras. Det handlar om en minskad köttkonsumtion och en kraftig reduktion av matsvinnet. Här har vi ett stort politiskt ansvar i samverkan med Livsmedelsverket, producenter och konsumenter att med snabba steg förändra beteenden i konsumtions- och produktionsmönster. Vi måste våga ge tydliga instruktioner och råd.

Det går att ändra animalieproduktionen med olika steg till att bli mindre klimatpåverkande och mer effektiv. Idisslare kan i ännu större utsträckning beta i hagar och på annan mark som inte lämpar sig för odling. Detta stärker den biologiska mångfalden och ökar ekosystemtjänsterna samtidigt som det minskar importen av foderväxter, exempelvis sojafoder från Sydamerika, som i stället kan användas för livsmedelkonsumtion i en situation då vi måste öka livsmedelsproduktionen med 70 procent fram till 2050 för att möta den växande befolkningens behov av mat.

Om grisar och höns åt mer av vårt livsmedelsavfall skulle vi få både minskad klimatpåverkan och minskat matsvinn. Om vi fick en mer effektiv livsmedelsproduktion och hantering i livsmedelsbutikerna skulle matsvinnet minska radikalt. 30 procent av färskvarorna når aldrig konsumenterna. Det är ingen enkel ekvation, men det handlar om attityd och förändringsvilja.

Ersätter vi bästföredatum med minst-hållbar-till-datum skulle det leda till ett minskat matsvinn i alla led från producent till konsument och till minskad klimatpåverkan.

Fru talman! Det är därför helt obegripligt att regeringen avstått från att ge en instruktion till Livsmedelsverket om att publicera verkets råd om matens klimatpåverkan. Regeringens stopp av utgivningen ter sig anmärkningsvärd med tanke på att råden anpassats till EU-kommissionens kritik. Regeringen hävdar att det är Livsmedelsverket som avgör detta, och det är förvisso riktigt att detaljerna och innehållet ägs av verket, men ambitionen och inriktningen är väldigt mycket kopplad till regeringens uppfattning i ärendet.

Om regeringen har en icke-uppfattning svävar också Livsmedelsverket i en viss ovisshet när det gäller avvägningar. Åter visar regeringen, som i många andra liknande notifieringar, ett ointresse i viljan att ha en politisk uppfattning och framåtsyftande ambition.

Det kan till och med tolkas som att regeringen inte bryr sig om matens klimatpåverkan. Signalvärdet i regeringens handlingar är stort, speciellt i ett land av Sveriges storlek. Matens klimatpåverkan är betydande från jord till bord, och då måste varje råd som i allt väsentligt verkar för att minska matens klimatpåverkan tas på största möjliga allvar.

Fru talman! Vi socialdemokrater är glada att utskottet enats kring vårt förslag om att regeringen ska verka för att införa ett förbud mot att azofärgämnen som livsmedelstillsats återinförs i Sverige. Det är märkligt men glädjande att borgarna har valt att ställa sig bakom vårt förslag trots ett tidigare hårdnackat motstånd. Det är positivt att vi har ett enigt utskott.

I slutet av 2007 publicerades en brittisk forskningsrapport, *Southamptonstudien*, där vissa hittills tillåtna azofärgämnen tillåtlighet ifrågasattes. Studien visade att barn drabbades av överaktivitet. I mars 2008 uttalade Efsa att *Southamptonstudien* inte gav anledning att ändra listan över godkända livsmedelstillsatser. Studien ledde dock till nya märkningskrav.

EU-parlamentets miljöutskott har röstat för att dessa färgämnen ska förbjudas i ny lagstiftning för livsmedelstillsatser.

I Danmark resulterade en kampanj i att samtliga livsmedelskedjor tog bort färgerna från sortimentet.

I Sverige har Ica beslutat att ta bort azofärgämnen i godis men behålla dem i stenbitsrom som ju inte riktar sig till barn. Coop har också fasat ut azofärgämnen. Dock kan det finnas kvar i lösgodis och i importerat godis.

Då överkänslighetsreaktioner och allergier är vanligare hos barn än hos vuxna är det troligt att också detta främst drabbar och påverkar barn. Därför är det ett angeläget förbud som jag hoppas att vi kan införa.

Eftersom EU granskat *Southamptonstudien* och efter det godkänt ämnen kan ett medlemsland inte hävda dessa vetenskapliga rön för att införa nationellt förbud utan måste i så fall hänvisa till nya rön.

Emellertid kan ett medlemsland notifiera, det vill säga meddela EU att man vill införa ett förbud. Det är det vi önskar. EU-kommissionen kan säga nej till det, men själva notifierandet kan betraktas som en opinionsyttring. Detta är viktigt för regeringen att känna till och ta med sig framöver.

Jag hoppas att regeringen med ett enigt utskott bakom sig vågar ha en hög aktivitetsnivå i ärendet så att det sker saker och vi inte behöver vänta ett år på att det kommer någon form av förslag tillbaka till riksdagen.
(Applåder)

Anf. 83 KEW NORDQVIST (MP):

Fru talman! Vi talar i dag om livsmedel. Likadant gjorde vi för ett år sedan. Jag sade då att för mig är livsmedel just medel för livet, för att upprätthålla livet, det vill säga medlet är vår mat och föda. Det är något som är direkt livsviktigt.

Det är därför jag och Miljöpartiet reagerar så starkt när skilda intressen på olika sätt tillsätter ämnen i vår mat som vi anser är inte bara onödiga utan rent av hälsovådliga.

Glädjande nog har i år enighet uppnåtts i utskottet om att verka för ett förbud mot de så kallade azofärgämnen som kan ge upphov till allergiska reaktioner och beteendestörningar.

Ytterligare ett hot mot vår föda är transfetter. Det är industriellt framställda fetter som har stor användning inom livsmedelsindustrin. Fettet härddas genom kemisk behandling med bland annat nickelspån, vätgas, värme och tryck i reaktorer. Fettet blir lättare att använda, och dessutom härsknar det inte lika lätt. Smidigt och praktiskt kan det tyckas men förödande för folkhälsan.

Transfetterna i livsmedel bidrar till att försämra människors fysiska hälsa. Folk riskerar att drabbas av hjärtsjukdomar, bröst- och prostatacancer, cancer i tjocktarmen, insulinresistens och försämrat immunförsvar.

Förra året beslutade riksdagen att vi inte ska ha sådan bråte i vår föda, i våra livsmedel. Trots det har regeringen inte genomfört det som riksdagen ålade den för ett år sedan.

Jag menar att regeringen snarast bör lägga fram en lag som förbjuder användningen av industriellt framställda transfetter i livsmedel. Regeringen måste också redovisa för riksdagen varför lagstiftningen dröjer.

I betänkandet under punkt 2, Märkning av livsmedel, har jag gjort en reservation till förmån för Miljöpartiets motion MJ343 som handlar om märkning av livsmedel när man äter ute. Vare sig man besöker en krog, en lunchrestaurang eller äter på restauranger på sjukhus, skolor, förskolor, äldreboenden eller andra kommunala verksamheter anser vi att man bör få veta vad de olika maträtterna som erbjuds innehåller.

Med tydligt redovisade innehållsförteckningar på såväl privata som offentligt finansierade restauranger kan matgästerna undvika oönskade tillsatser och ingredienser.

Regeringen bör därför låta ta fram ett förslag på hur innehållsdeklarerationer på svenska restauranger kan bli verklighet.

Lite längre fram i debatten kommer motionären att utveckla motiven bakom sin motion.

Fru talman! Jag stöder givetvis Miljöpartiets samtliga reservationer men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 2 om märkning av livsmedel.

Anf. 84 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 3, 5 och 7.

Jag ska en stund uppehålla mig vid Sverigedemokraternas reservation nr 3 som handlar om märkning av livsmedel. Jag ska förklara innebörden av förslaget så bra jag kan.

Vi vill alltså få till stånd en nationellt reglerad märkning som uppmärksammar svensk högkvalitativ mat. Det handlar om en frivillig märkning som syftar till att stärka produktens konsumentvärde genom att ett antal kriterier uppfylls. På så sätt kan man erhålla en märkning som garanterar en viss kvalitet. Tyvärr har vårt förslag i betänkandet blandats samman med det skydd som förordningarna från EU ger mot att företag ska kunna kopiera befintliga produkters varumärken.

Det vi föreslår är något helt annat som är tänkt att fungera som ett komplement. Man skulle kunna jämföra det med en afrikansk kaffeproducent som jag läste om för en tid sedan. Man gjorde några smärre justeringar i produktionen och sedan lanserade man det tidigare lågpriskaffet som lyxkaffe. På så sätt kunde man höja sina marginaler och utveckla regionens ekonomi.

Principen i vårt förslag är något liknande, och den föreslagna märkningen kan mycket väl göra att fler producenter kan satsa på kvalitetsmat och mathantverk. Vid ett införande av en sådan här nationell reglering föreställer jag mig ett upplägg inspirerat av vår nuvarande Kravmärkning. Krav som är en förening för en frivillig märkning har givits vissa myndighetsliknande befogenheter genom att man innehar rätten att utforma regler och kontrollera att de efterföljs. På samma sätt tycker vi att ett system bör utformas som tar till vara och uppmärksammar traditionella matprodukter som är nära sammankopplade till vårt land, vår miljö och vår kulturhistoria och som förtjänar att lyftas fram.

Man kan med fördel titta på föregångslandet Norge som har en matmärkning som liknar den vi föreslår. År 2007 grundade det norska Lantbruks- och matdepartementet stiftelsen KSL Matmerk, som tilldelades ansvaret för att stärka marknaden för norskproducerade matvaror. Genom särskilda märkningar lyfts goda exempel på närproducerad och högkvalitativ mat fram, vilket bidrar till att stärka de utvalda produkternas varumärke. År 2008 tilldelades stiftelsen också ansvaret för att märka och marknadsföra ekologisk mat.

Förutom denna ekologiska märkning använder sig stiftelsen av tre olika märkningar, vilka alla har olika kriterier. Märket Nytt Norge, som skulle kunna översättas till ungefär njut av Norge, garanterar att produkten är framställd helt med norska råvaror. En matvara märkt med ”specialitet” anses vara just en specialitet som ger konsumenten en äkta matupplevelse. Slutligen används märket – översatt till svenska – ”skyddade beteckningar” för att ge en produkt officiell status som unik, kulturhistoriskt betydelsefull och varumärkesskyddad. Den sistnämnda märkningen går i sin tur att få baserad på tre olika kvaliteter, nämligen ursprung, koppling till en geografisk plats eller en traditionell och unik karaktär. Allt detta styrs av ett nationellt regelverk.

Vi tror att ett system med inspiration från vår västliga granne Norge skulle ge goda förutsättningar för svensk mat att hamna på kartan och ge mervärden för såväl landets egna invånare som turister och producenter.

Fru talman! Vår reservation nr 5 handlar om att söka lösning på problematiken med parasiter i dricksvatten. Vi har under de senaste åren sett hur allvarliga fall av vattenburen smitta har drabbat både Östersund och Skellefteå. Vi är väl medvetna om att regeringen beställt informationsinhämtning gällande detta problem, men vi konstaterar samtidigt att inget ännu hänt i detta arbete. Med vår reservation vill vi speciellt belysa att behandling med UV-ljus har visat sig vara mycket effektivt mot parasiter. Vi skulle vilja se nationella enhetliga regler för att säkerställa att svenska vattenverk levererar vatten av fullgod kvalitet.

Till sist vill jag säga några ord om Sverigedemokraternas reservation nr 7 som är baserad på en kristdemokratisk motion.

Motionen uppmärksammar problemet att Livsmedelsverket har gjort en orimligt strikt tolkning av ett EU-direktiv och att ideella föreningar

som serverar till exempel korv, smörgås, tårta eller fika vid mer än 20 tillfällen per år klassas som livsmedelsföretag och därmed måste registreras som det med den byråkrati och de kostnader som detta medför.

Något som är ganska lustigt är att Kristdemokraterna gjorde ett stort nummer av denna fråga när man 2006 var i opposition. Vår barn- och äldreminister, Maria Larsson, drev till exempel en kampanj i valrörelsen med namnet Rädda kyrkkaffet och barnens bullbak. Från kristdemokratiskt håll ondgjorde man sig i starka ordalag över socialdemokratisk regeringsiver. Nu kan man ju undra varför frågan fortfarande är aktuell, sex år efter det att Kristdemokraterna var med och tog regeringsmakten. Är detta en fråga som bäst drivs i opposition? I så fall är Sverigedemokraterna redo att ta över stafettpippen. Att sådan här meningslös och onödigt EU-byråkrati kan tillåtas sätta käppar i hjulen för våra så viktiga ideella föreningar ska vi såklart inte acceptera.

Anf. 85 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag ska först säga något om azofärgämnen. Azofärgämnen kan vara tartrazin, azorubin, allurarött, paraorange. De har många namn. Om man tittat på de E-nummer som ska förtydliga vad ett azofärgämne är blir man knappast klokare. Det är E104, E112, E109 och så vidare.

I Sverige hade vi tidigare ett förbud mot azofärgämnen för att vi ville skydda de grupper som kan drabbas av hyperallergi, eksem, klåda, astma och så vidare. Det är allergiker, i synnerhet barn. Våra barn äter mycket godis, bakverk och tuggummin och dricker drycker som innehåller azofärgämnen. Azofärgämnena tillför inte produkterna någonting. De gör att produkterna blir lite färggladare och kanske ser lite häftigare ut, men de kan utsätta små barn för direkt livsfara.

Efter EU-inträdet var vi tvungna att häva förbudet. Det tycker jag var djupt olyckligt. Nu känns det lite smått historiskt. Om några timmar kommer förhoppningsvis den här kammaren att fatta beslut om att azofärgämnen ska förbjudas igen. Vi sätter folkhälsan, i synnerhet barnens hälsa och trygghet, före EU-fundamentalismen. Det är viktigare att värna barnen än någonting annat.

Jag tycker att det ska bli intressant att se hur EU reagerar på detta. Jag tror att hela EU är moget för ett förbud mot azofärgämnen. Därför är det positivt som Socialdemokraterna anförde att miljöutskottet i EU-parlamentet kräver hårdare tag mot färgämnen. Vi kan samarbeta med andra länder, till exempel Danmark, om att få ett EU-förbud mot azofärgämnen. Det är den andra delen av det beslut som vi ska fatta senare i dag. Jag tycker att det är särskilt välkommet att man även på den borgerliga kanten är för ett förbud mot azofärgämnen. Så har det inte varit tidigare. Vi har förhandlat fram och tillbaka i utskottet. De har spjärnat emot och försökt stoppa detta in i det sista. Jag gläds åt att de inte har lämnat någon reservation där de försöker stoppa förbudet mot azofärgämnen. Nu är även de borgerliga partierna med på att vi ska driva igenom förbudet i Sverige. Det är faktiskt smått historiskt.

Jag vill också ta upp frågan om tillsyn och vägledning. År 2009 kom Livsmedelsverket med nya kostråd. Tidigare har Livsmedelsverket angett kostråd utifrån folkhälsan. I kostråden 2009 tog man också med miljö- och klimataspekten. Det var väldigt efterlängtat. Man sade till exempel

att det är önskvärt att man äter mer närproducerad mat, och att det är önskvärt att vi svenskar konsumerar mindre kött och mer vegetabilier. Av någon outgrundlig anledning stoppades dessa kostråd av regeringen i september 2011. Det är konstigt. I andra länder, till exempel Danmark och Storbritannien, har man nästan identiska kostråd till sina medborgare. Även EU-kommissionen uppmanar i kampanjen Ta kontroll: Ät lokalt; ät säsongsanpassat. Regeringens argument har varit att vi inte får ha sådana här kostråd eftersom de kan strida mot den inre marknaden. Jag tycker att det är tråkigt att vi har en regering som går in och detaljstyr en myndighet på det här sättet. Det är också tråkigt att vi har en regering som censurerar sig själv och censurerar en myndighet innan kostråden formellt har klubbats.

Ibland handlar EU-frågorna om att man måste våga ta strid för en progressiv politik. Jag noterar att när det handlar om att jaga utrotningshotade vargar eller att snus ska kunna säljas runt om i hela Europa har vi en regering som är beredd att ta strid kors och tvärs. Men när det gäller att vi ska få kostråd som handlar om att vi ska kunna äta bättre och miljövänligare har vi en regering som lägger sig platt för Bryssel. Det tycker jag är olyckligt.

I reservation 6 föreslår vi att regeringen nu ska anta dessa kostråd. För tids vinnande yrkar jag inte bifall till denna reservation, men självklart står vi rödgröna bakom den.

Avslutningsvis vill jag också lyfta fram frågan om transfetter. Som Kew Nordqvist från Miljöpartiet sade här tidigare var det ungefär ett år sedan, den 17 mars, som vi i denna kammare klubbade igenom att regeringen ska driva på ett förbud för industriellt framställda transfetter.

Den absoluta merparten av svenskarna har antagligen inte något större problem med transfetter. Men en överkonsumtion av industriellt framställda transfetter kan leda till fetma och hjärt- och kärlsjukdomar. Enligt undersökningar vet vi att det finns vissa grupper i samhället som verkligen överkonsumerar transfetter. Det är främst våra ungdomar. Det är just för att vi vill skydda dessa grupper och tycker att industriellt framställda transfetter inte tillför något till våra livsmedel som vi vill ha ett stopp för dem.

Jag tycker att det är mycket märkligt att det nu har gått ett år och att regeringen ännu inte har gjort något.

I detta betänkande redovisas att Livsmedelsverket den 2 juli i år ska komma med en strategi för hur vi ska kunna minimera användningen av industriellt framställda transfetter. Detta har tagit mycket lång tid. Det är mycket osäkert vad denna strategi egentligen kommer att leda till. Men jag är pragmatisk. Vi inväntar denna presentation från Livsmedelsverket i juli. Vi får se vad de exakt föreslår, och vi får se vad regeringen kommer att göra av det. Men om regeringen inte föreslår ett förbud mot industriellt framställda transfetter blir det bråk om denna fråga igen i denna kammare.

(Applåder)

Anf. 86 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! I dag debatterar vi ett betänkande med motioner från allmänna motionstiden. I betänkandet behandlas 24 yrkanden inom området livsmedelskontroll. Det är ett brett område och inte helt lättdebatterat då

livsmedel inte bara handlar om lagar och regler utan även om känslor, något som inte är helt lätt att lagstifta om.

Låt mig börja med att säga att Alliansen ställer sig bakom utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Offentlig upphandling är bra. Det skapar stora möjligheter för privata företag att växa och frodas. Offentliga kontrakt skapar värden på arbetsmarknaden och ger företag möjlighet att ta fram nya produkter och tjänster som kan leda till att fler kommer ut på arbetsmarknaden.

Den offentliga köpkraften är stark och stimulerar entreprenörer och triggat till innovation. Det skapar nya erfarenheter hos företag som sedan kan användas i större sammanhang.

Vi är en liten nation med ett stort behov av export. Den offentliga upphandlingen skapar tillväxt och jobb. Arbetslinjen är lika viktig inom livsmedelssektorn som inom alla andra branscher i Sverige.

I det offentliga Sverige upphandlas för ca 500 miljarder kronor varje år. Bryter man ned det innebär det att det varje dag serveras tre miljoner måltider i den offentliga sektorn. Att vi påverkar vilken mat som serveras får därför en stor påverkan på miljön, livsmedelsproduktionen och djurhållningen, inte bara i Sverige utan i hela EU.

I regeringens satsning på ”Sverige – det nya matlandet” fick Livsmedelsverket i uppdrag att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för att stödja kommuner och landsting att ta fram handlingsprogram för offentliga måltider. Det bedrivs även utbildningar med skolkökspersonal och kostchefer för att våra barn och gamla ska få näringsriktig och god mat. Sedan förra året står det dessutom inskrivet i skollagen att maten som serveras i skolan ska vara näringsriktig, vilket öppnar upp för både ekologisk och närproducerad mat om man skulle vilja det.

Det går inte att överdriva hur viktigt det är med säkra och näringsrika livsmedel som i sin framställning inte påverkar miljön negativt. Genom att den svenska djurväl-färden går längre än den europeiska har det svenska köttet dessutom producerats på ett säkert och hållbart sätt. Den offentliga sektorn kan bli bättre på att ställa krav vid upphandling av mat så att den uppfyller de mål som vi politiker ställer. Men det ställer krav på politiker att upphandla smart. Det krävs inte bara en hel del mod utan även kunskap och engagemang, och engagemang tar tid.

Vi kan runt om i Sverige se att politiker och tjänstemän kan bli bättre på att ställa krav enligt lagen om offentlig upphandling. Tyvärr känner inte alla till vilka krav som får ställas.

Miljöstyrningsrådet är regeringens expertorgan inom offentlig upphandling och till god hjälp för politiker och tjänstemän. De har tagit fram miljökriterier för upphandlingar, som är enkla att kopiera och använda för upphandlaren, för att nå en långsiktigt hållbar konsumtion.

Miljöstyrningsrådet ger också konkret hjälp till offentliga upphandlare när det gäller att ställa krav på upphandlingen. I internationella jämförelser lyfts ofta Miljöstyrningsrådets arbete fram som ett gott exempel på kunskap och användarvänlighet. I en omfattande EU-studie om miljövänlig offentlig upphandling placerade sig Miljöstyrningsrådet och Sverige på första plats. Miljöstyrningsrådet ligger även i framkant när det gäller socialt ansvarstagande vid upphandlingar och tillgänglighet.

I en uppmärksammat dom i kammarrätten fastställdes det att det är tillåtet för myndigheter att ställa djurskydds krav som går längre än vad

EU-rätten kräver. Kraven måste naturligtvis uppfylla till exempel principen att inte diskriminera leverantörer i andra länder. I detta rättsfall var det Sigtuna kommun som vann målet, och där använde man sig av just Miljöstyrningsrådets djurskyddskriterier vid livsmedelsupphandling. Detta är ett utmärkt exempel där rådgivning till kommunerna fungerar som det är tänkt utan lagstiftning.

Regeringen införde den så kallade bör-regeln i lagen om offentlig upphandling 2010. Regeln innebär att offentliga upphandlare *bör* ställa krav om upphandlingens art motiverar detta. När det gäller upphandling av mat kommer bör-regeln väl till hands. Även Miljöstyrningsrådet har satsat stort på kompetensutveckling inom offentlig upphandling av just mat.

Tittar vi närmare på vad som faktiskt görs i dag märker vi att det redan pågår ett omfattande arbete för att förbättra den offentliga upphandlingen. Det pågår en utredning som utvärderar om regelverket tillvaratar konkurrens och hur köpkraften används för att förbättra miljön, sociala och etiska hänsynstaganden samt hur små och medelstora företag får ökade möjligheter att konkurrera.

Politiken kan hjälpa till med information och stöd. Tidigare har Kammarkollegiet stått för den största delen av upphandlingsstödet, medan Konkurrensverket och Miljöstyrningsrådet har stått för de mindre delarna. Detta är inte ett optimalt sätt att arbeta. Därför har det tillsatts en särskild utredning för att titta på hur vi kan samordna upphandlingsstödet så att vi ökar kompetensen och tillgängligheten hos alla parter.

Fru talman! Marknaden ligger ofta före politiken. Konsumenterna har värderingar, och marknaden är inte sen att haka på. Där det finns en efterfrågan finns det ett utbud.

När det gäller märkning av mat har producenterna kommit längre än lagstiftaren. De flesta producenter märker redan sina varor för att kunderna efterfrågar detta. Frivillig märkning fungerar oftast alldeles utmärkt. Enligt den EU-förordning som det beslutades om förra året blir uppgift om ursprungsland eller härkomstplats obligatorisk för kött av svin, får, get och fjäderfå från och med den 13 december 2014.

För att hjälpa konsumenterna ytterligare har även Livsmedelsverket föreskrifter om att märkningen ska vara på svenska, lätt att förstå och väl synlig. Vi tycker att branschen och EU har kommit långt i sina märkningssystem redan och vill därför inte i dagsläget föreslå några ytterligare förändringar.

Förbättrad information om livsmedel på restauranger är bra. Vi ser gärna att regeringen inleder en dialog med branschen om tydligare märkning, och då framför allt ursprungsmärkning av kött. Restaurangbranschen är viktig. Vi äter alltmer färdiglagad mat.

Regeringen satsar på regelförenklingar och har sedan 2006 arbetat med detta.

Restaurangbranschen skapar många jobb, särskilt för ungdomar och för dem som inte etablerat sig eller som är nya på arbetsmarknaden.

Vi ser gärna att de restauranger som vill berätta för sina gäster vad maten innehåller gör det. För många seriösa aktörer skulle det dessutom kunna vara en konkurrensfördel.

Jag besöker ofta lantbrukare och matproducenter. Det är människor med drivkraft och entusiasm och som är riktigt stolta över de produkter

som de tillverkar – produkter som restaurangbranschen sedan lyfter fram och gör till en svensk konkurrensfördel därför att de håller hög kvalitet. Denna höga kvalitet gör Sverige unikt.

Regeringen har valt att satsa på detta genom Matlandet Sverige.

Inom EU finns det tre olika namnskydd för jordbruksprodukter att använda sig av. Vi anser att dessa tre namnskydd räcker. Vi behöver knappast lägga till ytterligare ett nationellt namnskydd. Poängen med ett sådant namnskydd skulle i så fall vara att främja verksamheter. Men så blir det inte för småföretagaren då det blir ytterligare en administrativ börda, och för konsumenten blir det ytterligare en märkning att hålla ordning på.

Vi arbetar för mindre byråkrati, inte för mer byråkrati. Vi ser till att Livsmedelsverket hjälper företag med rådgivning om regelverket kring EU:s namnskydd.

Fru talman! När det gäller mat kommer nästan alltid EU-reglerna på tal. Sverige har ofta hårdare regler än EU. Men ibland ligger EU faktiskt i fas med den politik som också vi vill driva. Ett exempel är märkningen av palmolja.

Enligt en EU-förordning från förra året ska alla livsmedel märkas, och detta ska gälla från och med år 2014. Därför finns det ingen anledning för oss att föregå det med en egen lagstiftning.

När det gäller azofärgämnen har EU en lite liberalare lagstiftning än Sverige hade när vi gick med i unionen. EU är en tullunion som verkar för frihandel inom unionens gränser.

I EU finns det hinder för länder som försöker använda hälsoargumentet för att förbjuda tillsatser. Import av mat från andra länder ska inte hindras av krav som har politisk bakgrund eller som saknar substans. Vi vill ju också gärna exportera mat till EU.

Att ha strängare krav på azofärgämnen i Sverige har setts som ett handelshinder. Därför behöver vi gå en omväg för att kunna hävda det här enligt vår försiktighetsprincip.

Fru talman! Avslutningsvis: Moderaterna värnar företagare. Vi vill inte att det ska finnas onödiga regler och byråkrati som förhindrar tillväxt och skapar krångel. Därför vill vi att tillsynen från myndigheter ska klara av att garantera en hög matsäkerhet utan att detta blir en börda för företagen.

Politikens uppgift i matfrågorna är att underlätta bra val och konkurrens. För att nå dit behöver vi enklare lagar och regler. Vi står för en livsmedelsproduktion där hänsyn tas till hälsa, miljö och en god djurhållning.

Vi politiker ska inte bli alltför klåfingriga när det gäller lagstiftning. Vi måste våga lita på branschen, på att man där på egen hand löser problem och möter upp när det gäller vad konsumenterna vill ha. Vi ska inte heller ge vår livsmedelsindustri konkurrensnackdelar genom onödiga pålagor, och vi ska inte använda skattepengar till onödiga subventioner.

En ansvarsfull politik betyder insikt om politikens begränsningar och att man ser till att livsmedelsbranschen får precis rätt mängd tillsyn och regler för att kunna frodas och kunna producera på det säkra och fantastiska sätt som maten i Matlandet Sverige görs på.

Anf. 87 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Åsa Coenraads.

Min första fråga är: Vad är rätt mängd tillsyn och lagstiftning? Jag funderar väldigt mycket på det du där säger. Frågan är alltså vilken nivå det kan läggas på för att det ska vara ”rätt mängd”.

Åsa Coenraads talade sig varm för Matlandet Sverige. Men trots allt som satsas och allt fokus som regeringen lägger på Matlandet Sverige ökar importen av mat till Sverige. En av LRF:s käpphästar är att det är ett väldigt tufft konkurrensläge för svensk matproduktion. Inte har det blivit bättre sedan Matlandet Sverige infördes!

Därför kvarstår frågan: Vad har Matlandet Sverige egentligen tillfört den svenska matproduktionen – på vilket sätt har det gett de konkurrensfördelar som Åsa Coenraads talar om?

Slutligen: När det gäller offentlig upphandling av mat är min fråga: På vilket sätt har Matlandet Sverige gynnat den svenska matproduktionen och den offentliga upphandlingen av mat i Sverige?

Anf. 88 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Var gränsen går när det gäller rätt mängd tillsyn är någonting som våra myndigheter måste bedöma. Jag tror att det är svårt för oss politiker att exakt bestämma vad som är rätt. Vi kan dra upp riktlinjer för var gränsen ska gå och hur det ska gå till. Men exakt vad som är rätt mängd tror inte jag kan bestämmas från talarstolen här i riksdagen. Det blir lätt väldigt mycket tyckande och väldigt lite fakta. Risken finns att den politiska klåfingrigheten går alltför långt.

Pyry Niemi tar också upp frågan om matimporten som ett problem. Jag ser matimporten som en möjlighet att också *exportera* mat. Vi finns i ett land med fantastiska råvaror och måste se även våra möjligheter att exportera mat, alltså se maten som en inkomstkälla för Sverige. Får vi det att gå båda vägarna är det bara positivt.

Matlandet Sverige har hjälpt till med att minska byråkratin och den administrativa bördan för våra livsmedelsproducenter. Detta gör det enklare att producera mat i Sverige. Kan mer mat produceras i Sverige är det positivt.

Anf. 89 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru talman! Åsa Coenraads säger att vi inte ska ägna oss åt klåfingrighet och politisk detaljstyrning. Men då är det väl ganska tufft att som politiker själv gå ut och tala om rätt mängd och på något vis låta det innefatta ett uttalande här i riksdagens kammare. Jag skulle kunna förvänta mig ett svar men får uppenbarligen inget svar.

När det gäller Matlandet Sverige undrar jag vad du, Åsa Coenraads, anser vara minskad byråkrati och minskade administrativa bördor.

Och anser Åsa Coenraads som moderat politiker – mycket ska ju vara avreglerat, och det ska vara så lite stöd som möjligt – att det är skäligt att regeringen går in och satsar på branschen och ger ekonomiskt stöd? Samtidigt efterfrågar Åsa Coenraads stor import och stor export av olika råvaror. I princip ska branschen kunna klara sig själv. Också detta känns lite märkligt.

Slutligen när det gäller Matlandet Sverige: Anser Åsa Coenraads fortfarande att den offentliga upphandlingen på något vis har påverkats av satsningen på Matlandet Sverige?

Jag tycker inte att det räcker att säga att krånglet och byråkratin har minskat. I så fall vill jag gärna få något bevis på det. Jag kan få några bra exempel från Åsa Coenraads på vad det är för typ av administration och byråkrati som minskat under den här perioden.

Anf. 90 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Matlandet Sverige är alliansregeringens sätt att lyfta fram våra svenska matproducenter. Det handlar inte bara om att underlätta administrationen – vi har tagit bort ganska mycket av regelbördan för lantbrukare – utan också om ett sätt att lyfta fram svensk kvalitetsmat i ett vidare perspektiv.

Vi kan vända på kuttingen lite grann. Skulle ni socialdemokrater om ni kom till makten plocka bort satsningen på Matlandet Sverige och ta bort det stödet och den information som vi sprider på Sveriges ambassader och på matmässor runt om i landet? Vi för där ut information om svensk mat i ett exportperspektiv.

Jag talar om att minska byråkrati och klåfingrighet. Men Piry Niemi representerar ett parti som vill lägga ytterligare bördor på lantbrukarna, som vill ha ytterligare regleringar, ytterligare tillsyn och ännu mer av märkning av produkterna. Detta gör det svårt, komplicerat, att i dag vara lantbrukare så det vill vi stå emot. Vi vill i stället underlätta för människor och hjälpa dem så att saker kan produceras på ett säkert och bra sätt.

Anf. 91 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Den regering som Åsa Coenraads stöder är den regering som har avskaffat de livsmedelsråd som Livsmedelsverket tagit fram. Detta gjorde regeringen i september 2011.

Av den anledningen vill jag till Åsa Coenraads ställa frågan: Tycker inte Moderaterna att en svensk myndighet ska kunna rekommendera mer närodlat och en minskad köttkonsumtion?

En andra fråga rör Matlandet Sverige som ju debatterats här. Det är bra med satsningar på en ökad svensk livsmedelsproduktion. Men ärligt talat: Om vi går in med offentliga medel måste vi bidra med någonting nytt. Därför handlar Vänsterpartiets förslag om det hållbara Matlandet Sverige. Livsmedlen ska produceras på ett mer hållbart sätt än som i dag sker. Det är den formen, sådana livsmedel, som ska kunna få offentligt stöd. Skulle det kunna vara någonting Moderaterna kan tänka sig att stödja?

Avslutningsvis nämnde du, Åsa, azofärgerna. Vi kommer snart att rösta om att de ska förbjudas. Jag tyckte dock inte att det kändes som att du sade det med någon större entusiasm och emfas. Jag skulle därför vilja veta vad Moderaternas position i denna fråga egentligen är. Kan du klart och tydligt säga att Moderaterna vill förbjuda azofärgämnen i Sverige?

Anf. 92 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Fru talman! Det var många puckar på en gång.

Alla lagar vi stiftar ska byggas på fakta och evidens. Gör de inte det måste man gå tillbaka till kärnan och ta fram fakta och evidens för att

faktiskt ha råd och rön som våra myndigheter kan gå ut med. Just nu ligger det på Livsmedelsverket att ta fram nya direktiv för hur det ska se ut med rådgivningen, och jag har fullt förtroende för att de kommer att ta fram bra underlag för detta.

Jag tycker att det känns tryggt att Vänsterpartiet och Jens Holm vill utveckla Matlandet Sverige. Till skillnad från många andra oppositionspartier vill ni fortfarande satsa på den svenska matproduktionen, och det tycker jag är otroligt positivt. Det gläder mig verkligen. Hur vi ska göra det i framtiden och hur vi kan fortsätta att utveckla det är jag öppen för en dialog om. Åt det hållet vill nämligen jag också gå.

När det gäller azofärger var vi under förra året överens om att azofärger inte är bra. Sedan ser vi lite olika på hur man ska göra med lagstiftningen och var lagstiftningen ska ske någonstans. Nu har vi faktiskt hittat en överenskommelse där vi vill trycka på EU lite grann, eftersom vi tycker att EU går långsammare fram än vi skulle vilja. Där är vi i dag överens.

Anf. 93 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi kan komma ihåg att det förbud mot azofärgämnen som jag hoppas att Moderaterna röstar för om några timmar innebär att vi ska

1. ha ett nationellt förbud här i Sverige och
2. verka för ett förbud på EU-nivå.

Jag tolkar dock Åsa Coenraads svar som att Moderaterna nu är för även ett nationellt förbud mot azofärgämnen. Om det inte är på det viset tycker jag att det är viktigt för denna debatt att vi får ett tydliggörande. Det har nämligen inte riktigt varit så när vi har diskuterat frågan i utskottet, och det är därför jag tycker att det är viktigt att få ett förtydligande från Moderaterna.

Åsa Coenraads säger att Livsmedelsverket nu ska ta fram nya kostråd. Fast regeringen stoppade ju Livsmedelsverkets kostråd, och såvitt jag förstod var det just att man rekommenderade mer närodlat och en minskad konsumtion av kött. Därför vill jag fråga igen: Tycker inte Moderaterna att en svensk myndighet ska kunna ha detta mandat? Förutsett att det är baserat på en solid grund, vilket det alltid är när våra myndigheter föreslår saker, ska inte en myndighet ha friheten att komma med sådana rekommendationer?

Avslutningsvis tycker jag att det är bra att Moderaterna vill utveckla Matlandet Sverige så att det verkligen blir ett mervärde för miljön och klimatet. Jag ska därför skicka över vårt förslag om det hållbara Matlandet Sverige, så hoppas jag att vi kan rösta igenom det i kammaren.

Anf. 94 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Som jag sade innan ska alla politiska beslut tas med fakta och evidens i grunden. Bygger saker och ting inte på fakta och evidens kan vi inte lagstifta om dem. Livsmedelsverket har fått tillbaka att man ska ta fram mer fakta och evidens inom området. Det ska inte bara vara tyckande och lite politiska vindar som blåser, utan det ska

bygga på saker och ting innan vi fattar beslut om det hela. Uppdraget ligger kvar.

Jag ser fram emot att läsa om hur vi kan utveckla Matlandet Sverige, och jag hoppas verkligen att vi får möjlighet att diskutera detta igen. Det tror jag också att vi kommer att få inom en snar framtid.

Prot. 2011/12:82
14 mars

Livsmedelskontroll

Anf. 95 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Livsmedel är ett område som engagerar många. Vi kan alla förhålla oss till dessa frågor, som omfattar så många perspektiv: hälsa, ohälsa, matglädje, turism, företagande, handel, överlevnad, djurhållning, miljö och klimat, etik, forskning och ibland även kemikalier. Det finns förstås också många andra perspektiv.

Betänkandet vi debatterar, *Livsmedelskontroll*, handlar om motioner från allmänna motionstiden. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Herr talman! Det ligger mycket makt i att vara konsument och ännu mer makt om vi blir aktiva konsumenter. Personliga matvanor är ett område där det är angeläget att skapa goda förutsättningar för medvetna val. Det finns också ett stort intresse för miljö- och klimatfrågor hos konsumenterna även vad gäller livsmedel. Många vill konsumera på ett hållbart sätt.

Med anledning av att frågan om klimatpåverkan, kostråd med mera har nämnts några gånger i debatten skulle jag vilja passa på att ta tillfället i akt och hänvisa till betänkandet. Det finns nämligen på s. 17 en beskrivning av ett interpellationssvar från den 15 september 2011: "Landsbygdsministern tydliggjorde att regeringen inte har stoppat arbetet med miljösmarta kostråd. Anledningen till att regeringen drog tillbaka notifieringen av Livsmedelsverkets kostråd var att omfattande omarbetningar behövdes och att regeringen bedömde att dessa bäst gjordes av Livsmedelsverket. Kostråden ska vara myndighetens, inte regeringens."

Jag skulle vilja framhålla att det också påtalas att det i förvaltningsanslaget finns pengar avsatta för aktiviteter kring just matens klimatpåverkan – 3 miljoner kronor.

Även den offentliga sektorn har en viktig roll. Åsa Coenraads har varit inne på just den offentliga upphandlingens roll. Livsmedelsverket ska enligt regleringsbrevet stödja kommuner och landsting i deras roll att ta fram handlingsprogram för offentliga måltider i förskolor, skolor, äldreomsorg med mera. Det kan till exempel gälla offentlig upphandling av mat, hållbar mat, samverkan mellan skola och primärproduktion samt projekt där maten används som ett pedagogiskt verktyg.

Herr talman! Jag ska nu beröra några andra frågor i betänkandet som också har varit uppe i debatten tidigare. Det gäller märkningen av livsmedel. I oktober 2011 beslutades om en ny EU-förordning om livsmedelsinformation till konsumenterna. Obligatoriska bestämmelser om ursprung har sedan tidigare utvecklats till exempel när det gäller honung, frukt och grönsaker, fisk och nötkött. Genom EU-förordningen kommer uppgift om ursprungsland eller härkomstplats även att vara obligatorisk för kött av svin, får, get och fjäderfä från och med den 13 december 2014.

Det är positivt att reglerna för livsmedelsmärkning förtydligas genom den nya förordningen. Kommissionen har fått i uppgift att efter den 13 december 2014 utvärdera konsekvenserna. Utskottet utgår ifrån att regeringen återkommer med förslag i frågan när kommissionens konsekvensrapport har presenterats.

När det gäller frågan om märkning av maten som serveras på restauranger anser utskottet att det finns ett värde i förbättrad information till konsumenterna, inte minst när det gäller ursprungsmärkning av kött. Utskottet uppmanar regeringen att inleda en dialog med hotell- och restaurangbranschen i frågan om hur informationen till konsumenterna kan förbättras.

Regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att analysera hur ett nationellt regelverk som begränsar användningen av industriellt framställda transfettsyror i livsmedel kan utformas. I uppdraget ingår att kartlägga andra länders erfarenheter och effekterna av lagstiftningsförändringar avseende transfettsyror. Vidare ska effekter av andra åtgärder som har vidtagits för att minska andelen transfettsyror belysas. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 2 juli 2012.

Märkning av livsmedel är verkligen viktigt, inte minst för dem som kan drabbas av sjukdom genom att äta något de inte tål. Allergiker och gluten- och laktosintoleranta är några av många som betonar vikten av märkning. Livsmedelsverket har föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel. Märkningen enligt dessa föreskrifter får inte vara sådan att den på ett avgörande sätt skulle vilseleda köparen. Märkningsuppgifterna ska vara lätta att förstå, väl synliga, klart läsbara och beständiga. De får inte på något sätt döljas, skymmas eller avbrytas av annan text eller illustration. Märkningsuppgifterna ska anges på svenska.

Det har skett betydande förbättring under årens lopp. Men det finns alltid en förbättringspotential. I den nya EU-förordningen om livsmedelsinformation till konsumenterna skärps bland annat kraven på läsbarhet. Det är något som många välkomnar. I dag behöver man inte uppfattas som en konstig konsument när man står och lusläser etiketter. Det är allt fler som gör det av olika skäl. I dag finns i många affärer specifikt märkta hyllor för olika typer av dieter. Branschen känner av konsumenternas efterfrågan, och många organisationer bidrar till att lyfta konsumentperspektivet.

Behovet av märkta livsmedel kan ha helt olika grund. För en del handlar det om en etiskt eller religiöst baserad diet. För andra är det påtvingat av hälsoskäl.

Vi kan konstatera att azofärger fortfarande förekommer, bland annat i godis och snacks. I betänkandet påtalas att användningen av azofärgämnen som livsmedelstillsats är harmoniserad inom EU genom EU-förordning.

Utskottet konstaterar i likhet med motionärerna att det är väsentligt att den mat vi äter är säker. Särskilt när det gäller barn och unga är en försiktighetsansats angelägen vid riskvärderingen. Utskottet anser därför att regeringen med kraft ska verka för att ett förbud mot azofärgämnen som livsmedelstillsats återinförs i Sverige inom ramen för EU:s regelverk.

Vidare bör regeringen verka för att en nationell, frivillig överenskommelse träffas med branschen om att branschen ytterligare begränsar användningen och saluföringen av livsmedel som innehåller azofärgämnen. Regeringen bör också verka för att förbättra tillsynen över det regelverk som gäller azofärgämnena i livsmedel.

Slutligen, herr talman: Konsumenternas valfrihet förutsätter god information. Viljan att värna bland annat hälsa, djur, klimat och miljö är viktig och viktig att ta fasta på. Så är även möjligheten att genom sina inköp påverka utvecklingen. Information och märkning är viktigt för allt fler. Men det är även kunskap. Jag tycker att det är glädjande att regeringen arbetar aktivt med att förbättra informationen.

Herr talman! Vi får inte glömma bort det globala perspektivet. Den globala handeln är oerhört viktig, inte minst för utvecklingsländerna. Det är alltid en viktig fråga för Folkpartiet att framhålla i dessa debatter.

Anf. 96 ROGER TIEFENSEE (C):

Herr talman, riksdagskolleger och åhörare! En del av betänkandet om livsmedelskontroll handlar om upphandling av livsmedel. Jag tänker fokusera mitt anförande på just denna del.

Upphandling av livsmedel är otroligt viktigt. Jag tycker personligen att det är viktigt. Det är viktigt för barn, elever, gamla och sjuka som äter i det offentliga köket varje dag. Tre miljoner mål mat serveras i det offentliga köket varje dag. Det är viktigt för livsmedelsproducenter. Det finns ett stort värde i matkonsumtionen i det offentliga köket och därmed ett stort intresse av att vara leverantör till det.

I regeringens vision om Sverige som det nya matlandet är de tre miljoner mål mat som serveras i det offentliga köket ett av fem prioriterade områden. Det ska vara god och näringsriktig mat som serveras på skolor och äldreboenden, till exempel. Detta är en funktion i den offentliga verksamheten. Barn behöver näring för att kunna lära sig också på eftermiddagen. Förhoppningsvis får de frukost hemma. Barn behöver få ett bra mål mat mitt på dagen. Gamla på våra äldreboenden behöver näring för att hålla sig friska. De som finns på våra sjukhus behöver näring för att bli friska. Måltiden utgör ofta dagens höjdpunkt på våra äldreboenden. Då ska inte maten bara vara god utan måltiden ska också vara en stor upplevelse.

Herr talman! Man kan konstatera att mycket har gjorts men att mycket återstår att göra. Låt oss ta skolan och skolmaten, till exempel. Det har inte varit uppe i debatten här tidigare, men under förra mandatperioden ändrade alliansregeringen skollagen. Tidigare sades det i skollagen att skolmaten skulle vara avgiftsfri – punkt. Nu står det i skollagen att skolmaten dessutom ska vara näringsriktig. Man kan tycka att det är självklart. Men för den som är offentlig upphandlare är det ett viktigt styrmedel. Det är ett viktigt styrmedel från alliansregeringen och från den här riksdagen som har antagit skollagen, som anger att upphandling av livsmedel ska styras mot kvalitet och alltså inte bara mot lägsta pris.

För mig och Centerpartiet är det självklart att upphandlare ska ställa kvalitetskrav på maten. Man ställer kvalitetskrav när vi köper brandbilar och annat. Det är klart att man ska ställa kvalitetskrav också när man köper mat. Maten ska vara näringsriktig, den ska vara god och den ska

vara producerad med god miljöhänsyn och gott djurskydd, för att ta några exempel.

Men många offentliga upphandlare i kommuner och landsting har känt en osäkerhet, och de har inte vågat ställa krav. Det har funnits en kunskapsbrist. Man vågar inte. För att inte göra fel har man därmed handlat upp livsmedel av en alltför låg kvalitet. Man har inte vågat ställa kvalitetskrav. Därför har regeringen gett resurser till Miljöstyrningsrådet för att stödja offentliga upphandlare när det gäller att ställa miljökrav. Vi har också gett uppdrag till Livsmedelsverket att göra ett nationellt kompetenscentrum för att stödja kommuner och landsting i att ta fram handlingsprogram. Det är en sak för upphandlaren att ställa krav, men upphandlaren behöver också ha en politisk uppbackning. Mindre än hälften av Sveriges kommuner och landsting har en livsmedelspolicy. Man behöver ta den politiska backuppen först, och sedan ska man ge upphandlarna stöd och råd. Det gör Miljöstyrningsrådet.

Herr talman! Man kan fortsätta med att konstatera att det finns stöd för kommuner och landsting som vill ställa kvalitetskrav på livsmedel när det gäller god miljöhänsyn och gott djurskydd. Men det har funnits en rättsosäkerhet, vilket har varit uppe tidigare i debatten. Jag är glad att det finns flera rättsfall, tidigare i Rättvik och nu senast i Sigtuna, där det har blivit tydligt att exempelvis Sigtuna har fått rätt utifrån – notera – Miljöstyrningsrådets förslag på kriterier för livsmedelsupphandling. Vad jag förstår kommer inte Servera att överklaga. Tidigare har det varit många som har velat ställa krav, men det har nästan slentrianmässigt överklagats av de stora drakarna och grossisterna Servera och Menigo. Från att man slentrianmässigt har ställt krav blir det nu möjligt att som upphandlare undvika att till exempel djur behandlas med antibiotika och att djur transporteras under längre tid än åtta timmar. Det är också viktigt att kunna kräva att ett djur är bedövat före avblodningen vid slakten.

Detta är otroligt viktigt, och jag tror att fler kommuner nu kommer att våga följa efter. Många har haft viljan, men inte tillräckligt många har haft modet. Jag var inne på Miljöstyrningsrådets hemsida strax före debatten här, och jag såg att Oskarshamn med flera grannkommuner nu går in och ställer denna typ av krav. Det är oerhört positivt. Nu finns inte bara stödet från Miljöstyrningsrådet och Livsmedelsverket, utan nu finns också denna tydligare rättsäkerhet. Vi vet vad som gäller.

Det är bra. Det är bra för dem som äter maten i det offentliga köket. Det är bra för dem som levererar till det offentliga köket. Man ska också tänka på att man kan dela upp upphandlingar. Man kan som upphandlare på ett smart sätt göra det lätt för producenter som finns i kommunens eller landstingets närhet. Jag lyssnade på Vara kommuns kostchef i förra veckan och fick höra hur de på ett smart sätt jobbar med sina upphandlare. Vara ligger lägst i landet när det gäller hur mycket de lägger på varje skolmåltid. Men de har en fantastisk bra skolmat. Det finns kött, fisk och ett vegetariskt alternativ varje dag.

Om man har lokalt producerad mat och tillagningskök på skolor och äldreboenden kan man både ha en bra ekonomi i den kommunala kostverksamheten och en bra kvalitet. Det är viktigt att ta med sig. Förut har det varit så att man har tagit det lägsta priset. Då blir det mycket halvfabrikat, och sedan blir det ändå dyrare och dåligt. Då har ingen vunnit någonting förutom de stora grossisterna kanske.

Jag vill avsluta med att det här inte bara är bra för dem som äter i det offentliga köket. Tydligheten och det stöd som finns där ute är inte bara bra för dem som kan leverera till det offentliga köket, utan det är också bra för Sverige totalt som matland. Det blir en tydlighet. Den offentliga upphandlingen och den offentliga maten är en av fem delar i ”Sverige – det nya matlandet”.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 97 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det är jättebra att ni vill att skolmaten ska bli bättre, Roger Tiefensee. Det vill vi i Vänsterpartiet också. Det är därför vi avsätter extra pengar för att skolmaten och maten inom äldreomsorgen ska bli bättre. Ni i Centerpartiet röstar mot det. Varför det?

Vi har också avsatt extra pengar för att man ska kunna öka den ekologiska produktionen av mat. Ni i Centerpartiet och de andra borgerliga partierna röstar mot det. Varför det?

Jag pratade tidigare om transfetter. Vi vet att i synnerhet ungdomar får i sig väldigt stora mängder transfetter. Det finns mycket transfetter i bakverk och snabbmat. Transfetter är helt onödigt. Det tillför inte maten någonting. Det var därför den här kammaren för ungefär ett år sedan beslutade att transfetter ska förbjudas. Nu har det gått ett år sedan det beslutet. Ditt parti sitter med i regeringen, Roger Tiefensee, och än så länge har vi inte sett något. Nu ska det redovisas någonting i juli. Vi vet inte ens om det blir ett förslag på ett förbud mot transfetter. Varför tar det så lång tid, Roger Tiefensee? Kommer det att bli ett regelrätt förbud mot industriellt framställda transfetter i juli?

Avslutningsvis vill jag säga att jag lyssnade på radiointervjun med miljöminister Lena Ek förrförra lördagen. Hon konstaterade att köttindustrin är ett miljöproblem. Jag instämmer. Det är därför vi i Vänsterpartiet vill ha en handlingsplan för mer vegetarisk konsumtion och en minskad köttkonsumtion. Vi vill till exempel ha vegetariska måndagar på skolor, äldreboenden och andra platser. Ni i Centerpartiet är emot det. Varför det? Vilka förslag har ni för att minska köttindustrins miljöbelastning?

Anf. 98 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Tack för intressanta frågeställningar, Jens Holm! När det gäller detta att öronmärka pengar till kommunerna vill jag säga att jag är för att man som kommunpolitiker ska kunna göra sina egna prioriteringar och att kommunerna får pengarna i en påse. Jens Holm och Vänsterpartiet öronmärker pengar till att handla ekologiskt eller till skolmaten.

Som jag sade i mitt anförande tycker jag att skolmaten ska vara bra. Den ska vara näringsriktig. Jag noterar att Vänsterpartiet inte har lagt fram något förslag om att den inte bara ska vara gratis. Det är alliansregeringen som har drivit igenom att skolmaten också ska vara näringsriktig.

I Vara blir de kanske med något slags periodicitet uthängda för att lägga väldigt lite pengar på sin skolmat. Sedan säger de till samma journalister som hänger ut dem: Kom och ät maten! När de kommer och äter maten märker de att den är fantastiskt bra. Det handlar inte om pengarna

utan om hur man gör maten och att man har tillagningskök på varje skola och på varje äldreboende. Man ska laga maten från grunden.

Då behöver man en livsmedelspolicy, Jens Holm. Mindre än hälften av kommunerna har en livsmedelspolicy. Jag tror att det är där man ska börja. Jag har ingenting emot att man har köttfria dagar i det offentliga köket, men det är fel att börja med att säga att vi ska ha en köttfri måndag innan vi har en livsmedelspolicy som kanske gör att man kan ha vegetariska alternativ varje dag i veckan. Det är bättre att ha vegetariska alternativ varje dag i veckan än att tvinga alla att vara vegetarianer en gång i veckan.

Anf. 99 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att Centerpartiet vill ha vegetariska dagar alla dagar i veckan. Lägg fram det förslaget, Roger Tiefensee, och jag lovar dig att ni kan räkna med Vänsterpartiets stöd när vi röstar om det.

Kom inte och säg att Vänsterpartiet är emot att vi ska ha en näringsriktig mat i våra skolor! Självklart ska vi ha det, men jag tycker inte att det är riktigt sjyst mot skolorna att man å ena sidan ställer ökade krav och å andra sidan inte tillför några nya resurser. Det är viktigt för skolorna att de har resurser att köpa in bra mat, ekologisk mat och näringsriktig mat. Då behöver vi extra pengar, men det är någonting som ni har röstat emot. Jag tycker att det är olyckligt.

Jag fick inget svar på frågan om transfetter. Jag kastar över frågan igen. Varför tar det så lång tid? Kommer det verkligen att bli ett förbud mot industriellt framställda transfetter såsom vi beslutade för ett år sedan i den här kammaren?

Anf. 100 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den andra frågan om transfetter. Precis som Jens Holm sade kommer det en redovisning i juni. Jag vill inte föregå den.

Jag tycker att det skulle vara bra om varje kommun hade en livsmedelspolicy som säger att man ska ha ett vegetariskt alternativ alla dagar. I Vara kommun har man ett fiskalternativ, ett köttalternativ och ett vegetariskt alternativ alla dagar. Men jag tycker inte att man ska börja med att säga att det ska vara en köttfri dag, en köttfri måndag, i en kommun innan den ens har en livsmedelspolicy. I landsting använder man till exempel mycket bomull. Bomull har en stor miljöpåverkan. Ska vi ha en bomullsfri tisdag? Det blir lite löjligt.

Man ska börja med att i grund och botten ha en bra kostverksamhet och en livsmedelspolicy som säger att det ska finnas vegetariska alternativ alla dagar. Då tror jag att man kan få barnen i skolan att inte rösta med fötterna. Man har ju sett exempel på att de går till McDonalds i stället när man har haft köttfria måndagar. Vad har man vunnit om de går och köper snabbmat i stället för att äta maten i skolan? Jag tror att det är viktigt med funktionen skolmat för att barnen ska kunna lära sig också på eftermiddagen.

Då behöver vi öka värdet av skolmaten, men därmed inte sagt att man måste tillföra nya resurser. Det ska finnas tillräckliga resurser, men det ska också finnas en kostpolicy som gör det möjligt att ha tillagningskök i alla skolor och på äldreboenden. Diskussionen om cook and chill finns

även i kommuner där Vänsterpartiet stöttar. I Norrköping har man till exempel tänkt göra ett stort centralkök och sedan skicka ut maten. Det är inte en bra måltidsverksamhet. Centerpartiet strider för en måltidsverksamhet där man tillagar maten från grunden ute på skolorna och äldreboendena. Då blir det bra mat, men den behöver inte nödvändigtvis bli dyrare.

Anf. 101 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Roger Tiefensee naturligtvis talar sig väldigt varm för Matlandet Sverige. Vi har haft den här diskussionen förut, Roger Tiefensee och jag, och den har säkert förts med andra också. Ett av syftena med Matlandet Sverige är att öka mervärdet på den svenska matproduktionen. Därvidlag är vi faktiskt helt överens. Jag tycker att det är viktigt att vi har en hög kvalitet på den svenska matproduktionen.

Samtidigt är det så att under den tid som Matlandet Sverige har introducerats har den svenska matproduktionen och konsumtionen av den samma sjunkit. Det har lett till att konsumtionen av svensk mat i förhållande till importerad mat inte ökar utan minskar. Offentlig upphandling, som Roger Tiefensee valde att lägga vikten vid i sitt tal, är en mycket väsentlig del av inköpen av all mat i Sverige. Det tror jag att Roger Tiefensee håller med om.

Då ställer jag frågan till Roger Tiefensee: Vad har Matlandet Sverige tillfört den offentliga upphandlingen? Samtidigt kan vi konstatera att den del av svensk matproduktion som konsumeras sjunker.

Anf. 102 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Jag delar Pyry Niemis oro. Vi pratar om många decennier av minskande livsmedelsproduktion i Sverige och ökande behov av import.

Jag tror att vi gemensamt i den här kammaren behöver ta tag i detta och se vad vi kan göra för att säkra livsmedelsproduktionen i Sverige. Det handlar om flera olika delar. Matlandet Sverige har haft betydelse för att lyfta fram mervärden hos svenska livsmedel, och det är det främsta syftet.

Sedan ska vi inte bara fokusera på att exportera, utan vi ska också fokusera på att nyttja de livsmedel som kan produceras i Sverige till exempel i det offentliga köket. Jag ser väldigt positivt på den tydligare rådgivningen från Miljöstylningsrådet. Det är en tydlig del av Matlandet Sverige. Det är inte för inte som de har fått mer pengar och tydligare uppgifter, och det är likadant med Livsmedelsverket. Det kan man se som en del i Matlandet Sverige.

Rättsosäkerheten börjar bli mindre. Jag hoppas att Sigtuna kommun får efterföljare, för nota bene, de använde Miljöstylningsrådets kriterier och fick rätt, och nu verkar det som att det är slut med de tidigare rutinmässiga överklagandena från de stora grossisterna. De fattar väl själva att det inte har varit så bra för deras varumärken att ständigt överklaga upphandlingar som vill ställa krav på miljö och djurskydd.

Jag är glad att vi nu kan se en utveckling där kommuner vågar ställa krav. Det är en del i Matlandet Sverige.

Anf. 103 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag är också, precis som Roger Tiefensee, väldigt glad åt att Sigtuna kommuns överklagande blev positivt bemött. Men faktum kvarstår, och så kommer det att vara under väldigt lång tid, att fortfarande kommer de offentliga upphandlingarna av mat i väldigt stor utsträckning att vara kopplade till de regler som finns i dag, och dess värre vågar bara de stora drakarna lägga anbud.

Det är ett bekymmer i sig, för det kommer att ta tid innan vi får mer ekologiskt odlade produkter i de offentliga upphandlingarna just av det skälet att det är ganska krångligt. Det är komplicerat, tar mycket kraft och kräver mycket kompetens från leverantörerna och producenterna att vara med i de här större upphandlingarna. Många gånger är det också så, även om det är ett steg i rätt riktning, att man inte kommer att våga lägga de här anbuden för att det inte lönar sig.

Då är frågan till Roger Tiefensee: Kommer den borgerliga regeringen, och framför allt Centerpartiet som är främjare av Matlandet Sverige, att lägga extra mycket kraft på den offentliga debatten och komma med utfästelser från regeringen som styr åt att man ska främja den svenska matproduktionen vid upphandlingar och skapa de utbildningsarenor som behövs?

Miljöstyrningsrådet har en mycket positiv inverkan, men de har alldeles för lite resurser och för lite personal för att kunna åka runt och utbilda alla upphandlare. Kommer regeringen att ha den offensiva attityden att nu har det hänt saker, nu måste vi agera, och vi hoppas att alla följer Sigtunas exempel?

Anf. 104 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Herr talman! Precis som Pyry Niemi konstaterar är jag väldigt glad och nöjd över att det verkar som att vi har fått en tydligare rättssäkerhet och över att Sigtuna kommun kan få flera efterföljare. Men det är viktigt att se Miljöstyrningsrådets bidrag till det här. Det är Miljöstyrningsrådets kriterier som Sigtuna kommun och andra har använt. De har fått ökade resurser, och jag tycker att de gör ett väldigt bra jobb. Sedan är det inte regeringen som gör de specifika upphandlingarna. Vi ska vara tydliga här i kammaren och i andra sammanhang, men det är kommuner och lands-ting som själva måste ta till sig de råd som finns och använda dem.

Det vi kan göra, både socialdemokrater och centerpartister och andra som uppenbarligen är engagerade – det är trevligt att Socialdemokraterna pratar så varmt om Matlandet Sverige som ju är någonting som Centerpartiet har uppfunnit och fått igenom i alliansregeringen – är att lyfta fram goda exempel så att Sigtuna får efterföljare. Jag tror att viljan har funnits där, och nu har vi skapat en förutsättning för att man ska kunna omsätta den viljan till politisk handling genom att ge Miljöstyrningsrådet resurser att ge råd om och kriterier för hur man kan ställa krav på god miljö och god djurhållning. I och med det här rättsfallet har det blivit tydligare.

Sedan behöver vi göra andra saker för att leverantörer ska våga dela upp upphandlingar. Kommuner måste vara smarta, och då får man inte, som Pyry Niemi säger, främja svenskt, för då trillar man dit på ett överklagande. Man ska ställa krav. Det Miljöstyrningsrådet har sagt är att

man ska ställa krav som följer svensk lag, men det är inte argumentet. Det är själva innehållet i kvalitetskriteriet som är det viktiga.

Prot. 2011/12:82
14 mars

Anf. 105 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Det finns lite olika infallsvinklar på dagens ämne som berör det viktigaste vi har, nämligen våra livsmedel. Livsmedel ska vara säkra och trygga för oss som konsumenter. Vi vill ha en produktion som vi kan vara stolta över i Sverige. Dagens betänkande behandlar ett antal motioner som spänner över det här området och som tar upp ganska vitt skilda ämnen. Jag vill lyfta fram några, även om mina kolleger redan har berört en del av dem.

Upphandlingsfrågan är oerhört central och oerhört komplex. Det har vi kunnat höra i flera tidigare inlägg. Därför sitter också en utredning ledd av Anders Wijkman just nu och tittar på detta för att se vad vi kan förändra för att göra upphandlingen enklare, tydligare och säkrare.

Den dom som kom för några veckor sedan när Sigtuna kommun fick rätt har gett nya möjligheter att ta in djurskydd, transporter, avlivning med mera i upphandlingarna. Det är bra.

Ännu bättre är egentligen det som kanske inte fick lika stor uppmärksamhet men som hände några dagar senare när LRF:s ordförande och företrädare för grossistföretagen satt i samma soffor, tog varandra i hand och konstaterade att man ska hjälpas åt för att skapa förutsättningar för en bra upphandlingsstruktur. Det tycker jag bådär gott för svenska produkter och svensk kvalitet också i de storhushåll som vi svenskar blir alltmer beroende av. Såväl barn som äldre och även vi som finns i det här huset äter den typen av mat dagligen.

Mervärden är viktiga. Det handlar som vanligt om att handlingar talar högre än ord. Alltså är det viktigt med kunskap och kvalitet. Där är ”Sverige – det nya matlandet” en viktig pusselbit.

Vi har många goda matambassadörer i vårt land, och jag hoppas att vi som sitter här i kammaren i dag vet vem som är matambassadör i vår hemregion och vem vi ska vända oss till för att lyssna in vad branscherna i vår region har för behov för att utvecklas. Det är nämligen viktigt att höja kompetensen hos alla, och därför är det nationella centrum som nu finns i Livsmedelsverkets hägn för att stödja kommuner och landsting viktigt, och där har resurser tillförts.

Det är också viktigt att säga att Sveriges kommuner och landsting själva har en duktig organisation i det vi till vardags kallar SKL och som är en viktig aktör när det gäller detta. Dessa kan gemensamt komma långt i att utbilda och ge kompetens för att vi ska kunna få en god tillsyn och goda upphandlingar.

Någon har tidigare berört här att det är viktigt att vi får en tillsyn som fungerar. Ja, det är det, och den tillsynen ska vara riskbaserad.

Det är också en viktig punkt i det arbete som Livsmedelsverket nu gör. Där kommer under året nya riktlinjer, något som bland annat Kristdemokraterna drivit på. Vi vill att den ideella sektorn fortfarande ska kunna servera sin korv på fotbollsmatchen eller, för den delen, sitt kyrkkaffe. Det är viktigt att vi hittar formerna för det arbetet.

På det området finns även EU:s grönbok. Den kom för ett tag sedan och innehåller ganska många positiva signaler om att stimulera det närproducerade, det som finns i vår omgivning. Det ska ske i nära samver-

Livsmedelskontroll

kan mellan aktörerna för att vi ska kunna handla på ett bra sätt. Om vi till exempel vill att svensk grisproduktion ska ha en framtid måste vi handla de produkterna till ett något högre pris eftersom vi själva satt ribban betydligt högre än andra länder hittills gjort. Då måste också det vägas in, vilket flera tidigare talare redan berört och jag därför inte tänker gå djupare in på, herr talman.

Ekologisk produktion är en fråga som vållat mycket debatt och diskussion genom åren och också behandlas i det här betänkandet. Ekologiska producenter har många gånger varit föregångare, spjutspetsar, för att visa i vilken riktning vi ska gå. Det har gjort att hela näringen ändrat sitt beteende och sina produktionsmetoder i en riktning som varit mycket positiv.

I dag är efterfrågan på ekologiska produkter i många fall större än tillgången, och därmed borde marknaden kunna hantera detta. Men det verkar av någon outgrundlig anledning inte vara fallet. Kan det vara så att även här spökar det faktum att vi inte alltid agerar som vi säger? Varför är det i så fall så? Om man inte vill möjliggöra detta i upphandlingsunderlag och annat blir det problem. Vi vill att det ska finnas möjlighet att köpa dessa produkter utan att det är någonting konstigt i sig. Däremot, herr talman, tror jag inte att vi därmed behöver större målprocentsatser och så vidare i det arbetet.

Nu ser Jordbruksverket över frågan hur mycket av den svenska arealen som ska ha ekologisk produktion, inte hur mycket produktion vi ska ha. Det gör man i samband med det tulpanprojekt – allting har sitt namn – som handlar om det nya landsbygdsprogrammet. Det är en oerhört viktig fråga, och det är dessutom intressant att följa varför fler inte ställer om när marknaden efterfrågar dessa produkter.

Herr talman! Nina Lundström berörde tidigare hur det är att leva med behovet att kunna se vad som står på etiketterna. Jag har en partikollega som motionerat om detta och motionen behandlas i dagens betänkande. Kollegan har lyft upp frågan i olika sammanhang och har också stor egen erfarenhet. Viktiga steg har alltså tagits. Därför är det glädjande att se att märkningen och kontrollen blivit bättre beträffande hur produkter ska beskrivas, vad som ska stå på etiketterna och framför allt att de ska vara läsliga för oss alla.

Det är oerhört viktigt att märkningen och kontrollen görs på ett sådant sätt att vi inte slår undan fötterna på de små näringsidkarna. Därför har vi, herr talman, med viss restriktivitet från Alliansens sida, bejakat att man ska ursprungsmärka och etikettera och det ena med det tredje. Vi och jag som kristdemokrat tror att det är bättre att näringen själv löser detta. Därmed får vi det som nu finns, nämligen kött som till hundra procent är svenskt. Det har näringen själv tagit initiativ till.

Det finns således ett mervärde som de själva ser, och kontrollen ger sig självt. Man får inte etikettera om man inte uppfyller kraven, vilket ju så att sägas kontrolleras av kollegerna. Därmed behöver vi inte lägga gemensamma skattepengar på det, och vi behöver inte en kontrollapparat. Vi får ändå en kvalitetsmärkning. Mer sådant bör stimuleras, däremot inte mer lagstiftning på området.

Azofärgerna skulle jag, herr talman, kunna hoppa över, men jag vill dock säga ett par saker trots att tidigare talare tagit upp dem och min talartid snart är slut. Det är viktigt att i dessa frågor agera ur ett barnper-

spektiv. Det är viktigt att Sverige driver på inom befintlig EU-lagstiftning. Jag ska inte läsa upp det som står i betänkandet, för det gjorde Nina Lundström alldeles förträffligt för en stund sedan, utan bara rekommendera åhörare både i kammaren och annorstädes att läsa betänkandet, som lätt hittas på riksdagens hemsida, för att se vad som faktiskt står där.

Sverige ska driva på inom EU för att få till stånd förändringar på detta område. Det är oerhört centralt. Samtidigt förväntar jag mig att denna och andra debatter driver på näringen så att den blir självsanerande, det vill säga att producenter av varor som innehåller dessa ämnen gör klokt i att på egen hand plocka bort dem. Det går mycket fortare än att vi ska lagstifta om det.

Herr talman! Det finns mer att ta upp, men jag stannar här och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 106 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Att intresset för mat växer sig allt starkare är inte konstigt. Alla behöver äta, varje dag, och vad vi äter har stor betydelse för vår hälsa och vårt välbefinnande. Alltmer av den mat vi äter tillagas industriellt och i stor skala. Parallellt med trenden mot mer processad mat har allergier, diabetes, cancer och andra välfärdssjukdomar ökat.

Samtidigt blir reaktionen allt starkare mot att maten blir alltmer anonym, näringsfattig och full av kemiska tillsatser och mer och mer smaklös. Allt fler tröttnar på fusk och tricks, på att vissa mindre nogräknade livsmedelsproducenter i sin jakt på vinst tillsätter mer eller mindre tveksamma färg- och smakämnen till billiga råvaror av dålig kvalitet för att få dem att verka mer tilltalande.

Att mat inte ska få innehålla tillsatser som azofärger eller ingredienser som transfetter, vilka är skadliga för hälsan, är självklart, men det är viktigt att inte lägga ribban för lågt. Maten ska också vara näringsrik och god. Även den miljöpåverkan maten har, var den kommer ifrån och hur den producerats, till exempel vad gäller djurhållning och djurskydd, är viktiga och relevanta aspekter och av intresse för oss konsumenter.

I livsmedelsbutikerna kan vi genom att läsa innehållsförteckningarna välja vad vi vill köpa hem. Den som exempelvis vill slippa tillsatser kan välja rena och oprocessade varor. Den mat som vi själva inte lagar utan äter på restaurang vet vi däremot oftast alldeles för lite om. Men mat är mat, oavsett var den tillagas och äts. Därför borde det vara självklart att få motsvarande information om den mat som serveras på restauranger.

Enligt uppgift i boken *Döden i grytan* från 2010 av Mats-Eric Nilsson och Henrik Ennart är detta redan verklighet på tyska krogmenyer. Med tydligt redovisade innehållsförteckningar på restauranger kan matgästerna lätt välja bort mat med oönskade tillsatser eller ingredienser, precis som i affärer. Antingen man besöker en krog eller en lunchrestaurang, eller äter i offentliga restauranger på sjukhus, i skolor, förskolor och äldreboenden, är det ett rimligt krav att man får veta vad olika maträtter som erbjuds innehåller.

EU:s förordning om livsmedelsinformation till konsumenter är ett steg på vägen. Men det finns flera anledningar att gå längre än så. Som utskottet konstaterar i betänkandet kan en obligatorisk konsumentinformation stärka konsumentinflytandet och förväntas stärka konkurrenskraften för seriösa producenter. I klartext betyder det att om folk fick ett bra

beslutsunderlag skulle de troligen välja mat av god kvalitet och därmed gynna kvalitetsmedvetna restauranger.

Jag har därför i motion MJ343 föreslagit att riksdagen ska uppmana regeringen att låta ta fram ett förslag på innehållsdeklarationer på svenska restauranger. Hur ett sådant regelverk ska utformas i detalj kräver givetvis en djupare utredning, men att helt förlita sig på dialog med hotell- och restaurangbranschen om hur informationen till konsumenterna kan förbättras, som utskottsmajoriteten vill, är alltför defensivt.

Grundregeln ur konsumentperspektiv bör enligt min mening vara att matgäster ska få information om matens innehåll utan att särskilt behöva fråga efter den. I praktiken är det förstås både rimligt och befogat att göra undantag för mindre restauranger. En tänkbar lösning, som balanserar matgästernas berättigade intresse av att få veta vad de äter och småföretagens lika berättigade intresse av att slippa onödigt krångel, vore att det för små företag endast skulle vara obligatoriskt att redovisa allergener och tillsatser som inte är tillåtna i ekologisk mat. På så sätt skulle matgästerna få information om de tillsatser som kan vara av intresse, som färgämnen, glutamat och liknande, men restaurangerna slipper krångel med att redovisa askorbinsyra och liknande. Därutöver ska det förstås finnas någon till hands som muntligen kan svara på vad maten innehåller när gästerna frågar.

Kvaliteten på maten som serveras av stora aktörer har stor betydelse för folkhälsan och miljön, eftersom det handlar om många portioner till många människor. För storkök och restauranger som serverar standardportioner, det vill säga snabbmatskedjor med centralt beslutade rätter och menyer, bör kraven därför vara högre. För dessa stora aktörer bör det vara obligatoriskt att redovisa ingredienslista och näringsdeklaration. Stora livsmedelsproducenter har knappast de problem att uppdatera skriftlig information i takt med recept- och ingrediensförändringar som vanliga små restauranger kan ha, eftersom deras matproduktion per definition är högst uniform.

Obligatorisk redovisning av innehålls- och näringsdeklarationer räcker naturligtvis inte för att garantera att maten som serveras på skolor, äldreboenden och sjukhus alltid blir så nyttig och god som den ska vara. Det handlar också om sådant som fördelning av resurser, upphandlingsregler, var och hur maten lagas och andra stora frågor som inte ryms i denna debatt. Men det vore ett steg på vägen. Skolelever, äldre och patienter har visserligen ofta i praktiken inte möjlighet att välja en annan restaurang, men lättillgänglig information om vad maten innehåller och dess näringsvärde förbättrar förutsättningarna för dem som äter i dessa offentliga restauranger eller deras anhöriga att ta upp en diskussion om matens kvalitet med ansvariga politiker och tjänstemän när så behövs.

Alla medborgare och konsumenter har rätt att utan krångel få veta vad det är i maten. Ärlighet och öppenhet smakar gott överallt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2011/12:TU7
Botniabanan och järnvägen längs Norrlandskusten (skr. 2011/12:20).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 1 mars

NU14 Mineralpolitiska frågor

Punkt 1 (Minerallagen (utom frågor om uran))

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

268 för utskottet

17 för res. 2

20 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 1 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD

För res. 2: 17 SD

Avstod: 19 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 2 (Moratorium mot uranprospektering)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

266 för utskottet

20 för res. 3

19 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD
För res. 3: 20 MP
Avstod: 18 V, 1 -
Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 3 (Kommunalt veto mot uranprospektering)

1. utskottet
2. res. 5 (V, MP)

Votering:

265 för utskottet

39 för res. 5

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD, 1 -

För res. 5: 1 S, 20 MP, 18 V

Frånvarande: 16 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Veronica Palm (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Uranbrytning)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

170 för utskottet

135 för res. 6

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD, 1 -

För res. 6: 97 S, 20 MP, 18 V

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 5

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 6 (Vissa övriga frågor)

1. utskottet
2. res. 8 (V, MP)

Votering:

267 för utskottet

38 för res. 8

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD, 1 -

För res. 8: 20 MP, 18 V

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

SoU11 Riktlinjer för bemanning inom äldreomsorgen
Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU12 Folkhälsofrågor

Punkt 1 (Mål för folkhälsan och förebyggande arbete)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP, V)

Förberedande votering:

98 för res. 1

38 för res. 2

169 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

167 för utskottet

97 för res. 1

39 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 18 FP, 18 C, 16 SD, 16 KD

För res. 1: 96 S, 1 MP

Avstod: 19 MP, 1 SD, 18 V, 1 -

Frånvarande: 16 S, 8 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 3 (Hbt-personers hälsa)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

170 för utskottet

135 för res. 4

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD, 1 -

För res. 4: 97 S, 20 MP, 18 V

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 10 (Självordsprevention)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

286 för utskottet

18 för res. 9

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 99 M, 20 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD
För res. 9: 17 SD, 1 -
Frånvarande: 15 S, 8 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU11 Bemyndigande om krav på och kontroll av vissa elmätare

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU6 Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014

Punkt 1 (Jämställdhetspolitiska mål, utgångspunkter m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
Votering:
287 för utskottet
17 för res. 1
1 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD
För res. 1: 17 SD
Avstod: 1 -
Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 2 (Jämställd arbetsmiljö)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)
Votering:
168 för utskottet
135 för res. 2
1 avstod
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD
För res. 2: 96 S, 1 M, 20 MP, 18 V
Avstod: 1 -
Frånvarande: 16 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 3 (Jämställd arbetsmarknad m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

170 för utskottet
17 för res. 4
118 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 20 MP, 18 FP, 18 C, 15 KD
För res. 4: 17 SD
Avstod: 97 S, 1 M, 18 V, 1 KD, 1 -
Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 4 (Lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner)

1. utskottet
2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

170 för utskottet
135 för res. 5
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD, 1 -
För res. 5: 97 S, 20 MP, 18 V
Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 5 (Kvotering i bolagsstyrelser m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (SD)

Votering:

154 för utskottet
18 för res. 7
133 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 2 V, 16 KD
För res. 7: 17 SD, 1 V
Avstod: 97 S, 20 MP, 15 V, 1 -
Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD
Marianne Berg (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 6 (Jämställt föräldraansvar)

1. utskottet
2. res. 9 (SD)

Votering:

151 för utskottet

18 för res. 9

134 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 18 FP, 18 C, 16 KD

För res. 9: 17 SD, 1 -

Avstod: 96 S, 20 MP, 18 V

Frånvarande: 16 S, 8 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Margareta B Kjellin (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Våld och hot m.m.)

1. utskottet
2. res. 11 (SD)

Votering:

151 för utskottet

17 för res. 11

136 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 17 C, 16 KD

För res. 11: 17 SD

Avstod: 97 S, 20 MP, 18 V, 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 6 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU12 Barns möjlighet att få vård

Punkt 1 (Barns möjlighet att få vård)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP)

Votering:

186 för utskottet

118 för res. 1

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 17 V, 16 KD

För res. 1: 97 S, 20 MP, 1 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 2 (Juridiskt biträde för barn i vårdnads mål)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP)

Votering:

169 för utskottet

136 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD

För res. 2: 97 S, 20 MP, 18 V, 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

CU13 Hyresrätt m.m.

Punkt 4 (Främjande av uthyrning av privatbostäder)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:

286 för utskottet

17 för res. 4

1 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 17 C, 18 V, 16 KD

För res. 4: 17 SD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 6 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 8 (En misshandlad makes eller sambos besittningsskydd)

1. utskottet
2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

135 för res. 7

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD

För res. 7: 97 S, 20 MP, 18 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 11 (Förvärv av hyresfastigheter)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 10 (SD)

Votering:

151 för utskottet

17 för res. 10

137 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 1 MP, 18 FP, 18 C, 15 KD

För res. 10: 17 SD

Avstod: 96 S, 2 M, 19 MP, 18 V, 1 KD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Gunnar Axén och Tomas Tobé (båda M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 12 (Vitesföreläggande mot oseriösa hyresvärdar)

1. utskottet

2. res. 11 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

135 för res. 11

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD

För res. 11: 97 S, 20 MP, 18 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 13 (Främjande av kooperativ hyresrätt)

1. utskottet

2. res. 12 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet

136 för res. 12

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 M, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD

För res. 12: 97 S, 20 MP, 18 V, 1 -

Frånvarande: 15 S, 8 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU10 Vissa frågor om fristående skolor

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

287 för utskottet

18 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD

För res.: 17 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

UbU8 Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Regler för lärosätenas årsredovisningar)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

287 för utskottet

17 för res.

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD

För res.: 17 SD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

MJU10 Livsmedelskontroll

Punkt 1 (Upphandling av livsmedel)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

188 för utskottet

116 för res. 1

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 19 MP, 18 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD

För res. 1: 97 S, 1 MP, 18 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 2 (Märkning av livsmedel)

1. utskottet

2. res. 2 (MP)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

21 för res. 2

18 för res. 3

266 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

268 för utskottet

19 för res. 2

18 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 1 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD

För res. 2: 19 MP

Avstod: 17 SD, 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 7 (Parasiter i dricksvatten)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

287 för utskottet

17 för res. 5

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 100 M, 20 MP, 18 FP, 18 C, 18 V, 16 KD

För res. 5: 17 SD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 15 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 8 (Tillsyn och vägledning)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

154 för utskottet

17 för res. 7

133 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 M, 1 MP, 18 FP, 18 C, 1 V, 16 KD

För res. 7: 17 SD

Avstod: 96 S, 19 MP, 17 V, 1 -

Frånvarande: 16 S, 7 M, 5 MP, 6 FP, 5 C, 2 SD, 1 V, 3 KD

TU7 Botniabanan och järnvägen längs Norrlandskusten
Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § Nedrustning, icke-spridning och konventionell rustningskontroll samt Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU7
Nedrustning, icke-spridning och konventionell rustningskontroll samt Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition (prop. 2011/12:47).

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

Anf. 107 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Betänkandet vi har att debattera i dag är resultatet av ett fördjupat arbete i utrikesutskottet sedan ett drygt år tillbaka. Syftet har varit att öka kunskapen samt att bereda relevanta motioner och behandla propositionen om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition.

Det finns sju reservationer i betänkandet. Vi socialdemokrater har tre reservationer. De gäller förstas, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1 och 3.

Nedrustning är ett stort och viktigt politikområde som man kan tala mycket om. Men jag kommer att ägna mitt inlägg åt två delar. Först ska jag tala kort om kärnvapen. Sedan ska jag tala något mer om klustervapenkonventionen.

Herr talman! I dagens värld finns det många hot mot fred och säkerhet, men det finns egentligen bara två hot mot hela mänsklighetens existens. Det är klimathotet och hotet från kärnvapen.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska arbeta mer aktivt med kärnvapennedrustningsfrågorna. Socialdemokraterna har tidigare presenterat ett tolvpunktsprogram för nedrustning som till stora delar bygger på Blixkommissionens rapport. Båda dokumenten äger fortfarande sin giltighet.

Under några år har visionen om en kärnvapenfri värld åter stått högt på den internationella dagordningen. Det är förstås glädjande, men vi anser, som sagt, att den svenska regeringen borde ha varit mer aktiv.

I Nordkorea har det genomförts provsprängningar, och Kim Jong IIs död har skapat ytterligare osäkerhet i en redan instabil situation.

EU har infört hårdare sanktioner mot Iran med anledning av deras kärntekniska program. Spänningen har stigit, och det finns en verklig risk för en ökad konfliktnivå.

Det internationella atomenergiorganet, IAEA, har en central roll för kontroll och uppföljning av den kärntekniska verksamheten i Iran. I den organisationen har Sverige en plats i styrelsen och måste då använda sitt uppdrag för att agera pådrivande i nedrustnings- och icke-spridningsfrågor.

Lösningen på konflikten med Iran och i Nordkorea måste nås genom dialog och diplomati för att undvika katastrofala följder. Vi socialdemokrater anser också att Sverige ska arbeta aktivt för upprättandet av en zon fri från massförstörelsevapen i hela Mellanöstern.

Herr talman! Jag tänker nu gå över till frågan om klustervapen.

Klustervapen utgör ett stort humanitärt problem, dels för att de sprider substridsdelar över ett så stort område att det i praktiken har visat sig mer eller mindre omöjligt att undvika civila offer, dels för att de efterlämnar blindgångare som i årtal efter kriget skadar, lemlästar och dödar civilbefolkningen. 98 procent av de människor som dött av klustervapen beräknas ha varit civila.

Socialdemokraterna välkomnar att regeringen äntligen till riksdagen överlämnat en proposition om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition. Vi kommer självfallet att rösta ja till Sveriges tillträde till denna. Det är inte en dag för tidigt.

Det har verkligen inte varit någon självklarhet att vi skulle komma till den här dagen i riksdagens kammare. Låt mig göra en liten tillbakablick!

Den 23 februari 2007 avslutades en internationell konferens i Oslo om klustervapen. Slutdeklarationen från mötet, som 46 länder, inklusive Sverige, skrev under och ställde sig bakom, handlade om ett internationellt avtal som ”förbjuder användning, produktion, överföring och lagring av klustervapen som orsakar oacceptabel skada på civilpersoner”.

I maj 2007 beslutade riksdagen att Sverige ska fortsätta ”att vara pådrivande för att få till stånd ett internationellt förbud rörande klustervapen i enlighet med Oslodeklarationen”.

Oslokonferensen innebar startskottet för en historisk process mot ett internationellt långtgående förbud mot klustervapen. Trots detta har den borgerliga regeringen inte varit pådrivande i det här arbetet, utan man har under processen snarare arbetat för att få igenom undantag, som förstås råkat inkludera den svenska bombkapsel 90. Det har varit påtagligt hur regeringen och utrikesministern genom hela Osloprocessen har försökt förminska dess betydelse.

När Osloprocessens slutdokument undertecknades den 3 december 2008 gjordes det av över 100 länder. Ett stort antal utrikesministrar från hela världen var där, dock ej Sveriges utrikesminister som prioriterade annat. Jag var där. Jag tror att jag var den enda svenska politiker som var på plats i Oslo den dagen.

Här är vi då, tre år, tre månader och elva dagar efter att Sverige undertecknat slutdokumentet. Och äntligen ska Sverige tillträda konventionen om klustervapen.

Socialdemokraterna har drivit på för att Sverige skulle vara bland de första 30 länderna som tillträdde konventionen, så att den kunde träda i kraft. Så skedde inte, utan till dags dato har över 60 länder hunnit före Sverige.

Regeringens agerande har, som sagt, varit anmärkningsvärt senfärdigt alltsedan Osloprocessens start. Men genom tryck från en enig riksdag, många frivilligorganisationer och fredsrörelsen har arbetet ändå gått framåt och burit frukt.

Vi socialdemokrater välkomnar att processen med att avveckla bombkapsel 90 nu har inletts. Men vi noterar att exempelvis Spanien tidigare

redan avslutat sitt destrueringsarbete efter att på några månader ha förstört inte mindre än 233 261 substridsdelar.

Den här propositionen beskriver en fastslagen tidsplan för att avveckla och destruera bomkapsel 90, och vi förutsätter att det sker så skyndsamt som möjligt.

Propositionen beskriver vidare att denna avveckling ryms inom befintliga anslag. Men i en interpellationsdebatt 2008 här i kammaren sade utrikesministern att ett ”icke oväsentligt antal hundra miljoner kronor” skulle behöva tillföras för att ta fram ett vapensystem som skulle kunna ersätta BK 90 innan man kunde avveckla. Det är positivt att så inte är fallet.

I frågan om förbud mot investeringar i företag som tillverkar klusterammunition anser vi att det är viktigt att den positiva trend som setts de senaste åren, där marknaden själv har reagerat genom att flytta investeringar från dessa företag, fortsätter. Vi förutsätter också att regeringen nogsamt kommer att följa frågan så att det följs upp kontinuerligt om dessa åtgärder är tillräckliga eller om andra åtgärder behöver vidtas.

En del av konventionen som vi socialdemokrater lägger extra stor vikt vid handlar om att statsparterna ska arbeta för att stater som inte är parter i konventionen ansluter sig till denna. Såväl remissinstanser som regeringen själv påtalar också vikten av att konventionen får en så bred anslutning som möjligt.

Vi socialdemokrater anser inte att Sverige hittills har agerat tillräckligt aktivt och pådrivande för att få denna konvention till stånd. Det är olyckligt, särskilt som Sveriges position i nedrustningsfrågor i allmänhet och i klusterkonventionen i synnerhet är viktig. Vi menar därför att Sverige i fortsättningen måste bedriva ett kraftfullt arbete i såväl internationella forum som bilateralt för att få fler stater att ansluta sig till den här viktiga konventionen.

I detta anförande instämde Urban Ahlin och Kenneth G Forslund (båda S).

Anf. 108 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Precis som Olle Thorell berättade är det här ett arbete som har pågått i utrikesutskottet. Vi har alltså prioriterat och har fokus på nedrustning sedan en längre tid tillbaka.

Det står dock i bjärt kontrast till vad som sker på andra sidan Strömmen, det vill säga i regeringen där man ökar vapenexporten till aldrig tidigare skådade höjder. Det vi gör här i riksdagen är en sak; sedan händer det något helt annat i Regeringskansliet.

Det som hände förra veckan var som om det briserade en bomb här i Sverige. Det var en minst sagt förödande bomb som totalt slog ut den lilla skärva av förtroende som fanns kvar för hur den här regeringen sköter vapenexportpolitiken. För min del var den skärvan väldigt liten redan, men andra som inte hanterar frågan lika ofta som jag blev nog mer förvånade och bestörta.

Det som bomben slog ut i Sverige var det värsta som kan hända i en demokrati: Den slog ut allmänhetens förtroende för regeringens kompetens att fatta välgrundade beslut och i förlängningen också förtroendet för demokratin.

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

Det bomben också visade var ännu tydligare än någonsin att för regeringen är handelsrelationer och pengar viktigare än mänskliga rättigheter, att arbetstillfällen i Sverige är viktigare än människors liv i andra länder och att den stolta tradition som Sverige tidigare haft i nedrustningssammanhang nu bytts mot upprustning och aktivt stöd till diktaturer att förtrycka sina befolkningar.

Jag skäms över hur både myndigheter och ministrar betett sig och betett sig, både när avtalet med Saudiarabien ingicks 2005 och när det sedan förlängdes. Det är helt obegripligt. Det är också obegripligt och inte sunt i en demokrati med den stränga sekretess som ledamöterna i Exportkontrollrådet är satta under.

Herr talman! Jag tycker att det är oförlåtligt att föra medborgarna bakom ljuset på det sätt som sker, och det är djupt omoraliskt och oetiskt att slingra sig runt lagstiftningen på det sätt som regeringen och myndigheten har gjort. Att bryta mot lagen eller tänja dess gränser till oigenkännlighet är inte okej. I synnerhet gäller det när det är lagstiftarna själva som gör det, för vi förväntas veta bättre.

Vi har inte valts till riksdagen eller regeringen för att bygga vapenfabriker i andra länder. En mycket stor majoritet, 80 procent ungefär, av väljarna står *inte* bakom att svenskproducerade vapen ska kunna användas av diktaturer mot den egna befolkningen. Det var inte det de valde i september 2002, 2006 eller 2010. Hade det varit väljarnas vilja hade frågan kunnat diskuteras öppet utan problem.

Vapenindustrin är stor och har många anställda. Det vet vi. Men antalet anställda legitimerar inte att vi ska frångå huvudregeln att vapenexport är förbjuden och att export kan förekomma bara om det är ett svenskt försvars- eller säkerhetspolitiskt intresse och inte strider mot svensk utrikespolitik.

Jag undrar därför: På vilket sätt är det ett svenskt politiskt intresse att förse Saudiarabien med vapen? Jag skulle vilja ha svar på den frågan. Jag har ställt den förr, men jag får inga svar. I dag hade vi ett seminarium under tre timmars tid där vi diskuterade vapenexporten men också det som nyligen har hänt med Saudiarabien. Det enda svar man någonsin får när det gäller vad vi har att göra i Saudiarabien är att vi ska hålla handelsvägarna öppna. Är det det svenska intresset?

Herr talman! När förtroendebomber briserar i Sverige har vi flera motvapen i form av KU-anmälningar, allmänna val med mera. Vi möts inte av skott, tårgas och batonger när vi demonstrerar mot nedskärningar, nedläggningar av sjukhus eller skolor etcetera. Vi fångslas inte, åtminstone inte några långa stunder. Vi väntar in valdagen och lämnar våra valsedlar.

Den möjligheten har inte människor i många av de länder vi säljer vapen till. I stället möts de just av skott, tårgas, batonger eller ännu värre. Med den vetskapen borde det inte vara möjligt att sälja svenska vapen alls enligt svensk lag till många länder som vi i dag säljer till. Men vi vet ändå att det sker.

Vapen löser inga konflikter. Vapen kan ibland, genom sin blotta existens, dämpa konflikter i en akut situation, men de kan inte lösa dem långsiktigt. Förekomsten av vapen kan också eskalera en bagatellkonflikt till något mycket större.

Herr talman! När den svenska bomben briserade här hemma befann jag mig på behörigt avstånd i ett land i krig, eller rättare sagt, där delar av landet är i krig och andra delar befinner sig i en form av mellankonfliktsituation. En tredjedel av utrikesutskottet var i Colombia på utskottsresa.

Jag åkte i förväg och besökte Medellín. För inte så länge sedan räknades Medellín som världens farligaste stad. Nu var det lugnt. Visst fanns det beväpnade vakter i staden, men värre har jag sett i länder utan krig eller postkonflikt. De kändes mer som en form av fredsbevarande.

På andra sidan berget kunde man däremot inte befinna sig, eftersom det fortfarande är krig där. Mängden små och lätta vapen är fortfarande mycket stor, precis som antalet mord, och människor fortsätter att mördas eller drivas på flykt och in till städerna av gerillor, rester av paramilitären och kriminella gäng.

I Colombia pågår mitt i konflikten nu ett fredsarbete. Land återbördas till dem som fördrivits, fattigdomen bekämpas och rättegångar drivs mot höga militärer och makthavare. Folk avväpnas, och i de trakter vapnen lämnats in är det nu lugnare.

Det är fortfarande inte lätt att vara fackföreningsaktivist eller MR-försvare, och ju närmare maktens boningar människorättsförsvarna kommer i jakten på förövare av brott mot de mänskliga rättigheterna, desto farligare lever de. Även om många avväpnats finns mängder med vapen kvar. Tusentals mördas i Colombia, men siffrorna har sjunkit.

I Venezuela, som utskottet också besökte, är det inte krig, men gatorna i Caracas är mycket mer osäkra än i både Medellín och Bogotá. I Venezuela mördas omkring 20 000 personer varje år. Det är mycket vapen som rör sig okontrollerat i området.

Vi ska dock inte slå oss för bröstet och tro att vi inte drabbas av våld och mord i Sverige. De senaste åren har det dödliga våldet eskalerat även här. En anledning kan vara att det är lätt att skaffa legala vapen i Sverige, en annan att vapen också smugglas in. Där det är lätt att skaffa vapen ökar också det dödliga våldet, och gängkriminaliteten blomstrar. Nedrustning, inte upprustning, är någonting som behövs också i demokratier.

Herr talman! De största illegala handelsvarorna i världen är knark, människor och vapen. Den illegala vapenhandeln som ju redan den är gigantisk utgör ändå bara ca 10 procent av all handel med lätta vapen. Ca 90 procent är legal.

Även när det gäller lätta vapen har Sverige en tradition att tala för nedrustning, men de återredovisningar som sker till oss i riksdagen är bristfälliga. Import redovisas inte alls. Samtidigt som vi talar för nedrustning exporterade vi små och lätta vapen för 3,2 miljarder kronor 2010. Vi säger en sak men gör precis tvärt emot.

Mycket mer behöver göras i världen och i Sverige för att minska mängden lätt åtkomliga vapen. Ett steg är naturligtvis att sluta producera och sälja dem. Ett annat steg är att arbeta för trygga samhällen. I trygga samhällen finns inte samma behov av vapen. Vapen i orätta händer skapar otrygga samhällen.

Det finns motsägelser i svensk utrikespolitik. Vi utmärker oss dels för att arbeta med utveckling med grund i fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och fredsfrämjande, dels för att sälja vapen som riskerar att spridas och som i de flesta fall leder till destabilisering av samhällen. Det är den vanliga dubbelmoralen.

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

Låt oss nu ändå hoppas att resultat nås på den FN-konferens om vapenhandel som hålls under 2012. I väntan på resultat yrkar jag bifall till reservation 7.

Herr talman! Miljöpartiet välkomnar att Sverige äntligen tillträder konventionen om klusterammunition. Det satt långt inne och har tagit hela tre år, men nu är det på gång och vi välkomnar det.

Av dem som drabbas av klustervapen är 98 procent civila. 40 procent är barn. Klustervapen orsakar ett oerhört mänskligt lidande. De är utan tvekan bland de grymmaste vapen som går att uppåda. De är anfallsvapen och inte, som tillverkarna av klustervapen ofta hävdar, i försvarssyfte. Den svenska bombkapsel 90 är därför en skam för Sverige och den bör skrotas med omedelbar verkan. Den är förmodligen också orsaken till att det har tagit så lång tid för regeringen att vilja tillträda konventionen.

Miljöpartiet menar att Sverige ska gå så långt som möjligt för att bidra till ett långtgående genomförande av konventionen för att minska riskerna att människor framöver ska drabbas av klustervapnens konsekvenser.

Det är också viktigt att vi sänder en tydlig signal till andra nationer att Sverige är berett att gå så långt det går för att bidra till en långtgående implementering av konventionen och att vi är beredda att minska riskerna för att människor framöver ska drabbas av klustervapnens konsekvenser.

Det vill inte regeringen, som i stället väljer att lägga sig på lägsta nivå i anslutningen till konventionen. Regeringen väljer en tolkning som är att inte göra något mer än det som är absolut nödvändigt. Det finns flera exempel i propositionen: frågan om förbud mot investeringar i företag som utvecklar eller tillverkar klustervapen, frågan om transit av klustervapen genom svenskt territorium och stöd till länder som drabbats av klustervapen.

Regeringen vill till exempel inte följa ett antal andra länders exempel och lagstifta mot investeringar i företag som utvecklar eller tillverkar klusterammunition. Regeringen väljer, trots att den medger att det kan bidra till att uppnå konventionens syfte att förhindra användning av klusterammunition, att avvisa förslaget om ett förbud mot sådana investeringar för att det skulle vara ”förhållandevis komplicerat”. Då får väl regeringen tänka en vända till och komma med ett förslag. Det kan ju inte vara omöjligt i Sverige när andra länder gör det. Det är väl snarare så att regeringen inte vill.

Som vanligt finns det också i klustervapenfrågan motsägelser i den svenska politiken. Vi har med ena handen sålt klustervapen och med den andra lämnat bistånd för minröjning, ett bistånd som i praktiken har minskat eftersom vi har halverat antalet biståndsländer, inte för att behovet har upphört.

Jag yrkar också bifall till reservation 4.

Anf. 109 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! I dag behandlar vi betänkandet *Nedrustning, icke-spridning och konventionell rustningskontroll samt Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition*.

Utrikesutskottet har gjort bedömningen att spridningen av kärnvapen är ett av de största hoten mot mänsklighetens fortlevnad. Arbetet för en

kärnvapenfri värld bör därför fortgå även om utsikterna för en snar avveckling är begränsade. Så länge någon stat innehar kärnvapen finns dess värre incitament för andra stater att skaffa sådana. Ett tungt ansvar för utvecklingen vilar på världens kärnvapenmakter att verka för en begränsning av kärnvapenarsenalerna, för icke-spridning och ett påskyndande av en nedrustning med total avveckling av kärnvapen som målsättning.

Särskilt viktigt är det att förhindra en situation där icke-statliga aktörer får tillgång till kärnvapen eller andra massförstörelsevapen eller till den tekniska kunskap som krävs för att tillverka massförstörelsevapen. Här är arbetet inom säkerhetsresolution 1540 av vikt.

Särskilt oroande är också utvecklingen i Iran med ett eventuellt kärnvapenprogram. Den islamistiska diktaturen i Iran har omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna på sitt samvete. Regimens fortsatta stöd till såväl terrorgrupper som andra diktatoriska regimer gör att det finns all anledning att ta detta hot på allvar och att Sverige bidrar till att situationen hålls under kontroll.

Herr talman! Spridningen av osäker klusterammunition i världens krigshärdar är något som är djupt olyckligt för de människor som har oturen att befinna sig i närheten av krigshärdar av det här slaget. Det allvarligaste problemet uppstår när många substridsdelar i klusterammunition inte exploderar när de träffar marken utan i stället blir liggande som blindgångare och därför kan fortsätta att döda och lemlästa civila långt efter konflikternas slut.

Länder med starka krigsmakter, som Förenta staterna, Kina, Ryssland, Israel och Turkiet, använder klusterammunition och anger att de tänker fortsätta med det. Efter USA:s angrepp med klustervapen i Afghanistan 2001 anses stora områden vara kontaminerade med blindgångare. Israel angrep Libanon med klustervapen 2006, och det ligger fortfarande enorma mängder blindgångare kvar i målområdena.

Ur detta perspektiv är det glädjande att man nu har tagit fram en konvention som vi i dagens debatt är eniga om att vilja ratificera i Sverige. Förhoppningen är att konventionen ska leda till att begränsa kommande skador av klusterammunition och bidra till hjälp åt dem som har blivit utsatta för skador till följd av blindgångare. En svensk ratificering av konventionen bör innebära att en viktig uppgift för framtiden blir att påverka de starka krigsmakter som i dag använder klusterammunition att i stället ansluta sig till konventionen.

Herr talman! Ur svenskt perspektiv är det dock inte helt okomplicerat att tillämpa konventionen. I och med den definition av klusterammunition som man har valt i konventionen krävs också att vi avvecklar den så kallade bombkapsel 90, som har varit ett av de tillgängliga beväpningsalternativen för Jas 39 Gripens attackfunktion. I detta sammanhang är det också värt att påpeka att den konstruktion som bombkapsel 90 har är av den arten att den löper en i stort sett obefintlig risk att lämna blindgångare i terrängen, vilket det givetvis också har funnits incitament till eftersom vapensystemet var tänkt att användas på svenskt territorium i händelse av krig.

Nu är konventionen utformad på ett sådant sätt att den innefattar bombkapsel 90, och en avveckling är därför oundviklig vid en anslutning till konventionen. Ska Sverige vara trovärdigt i att påverka de länder som inte har ratificerat konventionen och som använder osäker klusterammu-

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

niton, som leder till oacceptabla humanitära konsekvenser för civila, är det också nödvändigt att vi är konsekventa och utifrån den aspekten avvecklar bombkapsel 90.

”Det handlar dock om ett vapensystem som är rätt avgörande för den kapacitet Gripensystemet har för vissa, för ögonblicket synnerligen osannolika, scenarier när det gäller angrepp mot vårt land. Det innebär att man måste ta fram – och det håller på att tas fram inom Försvarsmakten – hur man ska ersätta den kapaciteten, om man nu anser det nödvändigt.”

Detta påstående om Gripensystemet var inte mina egna ord utan vad utrikesminister Carl Bildt uttryckte för några år sedan i en interpellationsdebatt om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition.

Utrikesministern har även framhållit vikten av redovisning till framför allt försvarsutskottets ledamöter av hur ett ersättningssystem ska kunna se ut inför en ratificering av konventionen. Det är därför beklagligt att frågan om hur Sveriges försvarsförmåga ska bibehållas efter en avveckling av bombkapsel 90 inte tydligt redovisas i propositionen. Sverigedemokraterna menar att det är av vikt att ta fram ett alternativ till bombkapsel 90 för att kunna behålla den förmåga till markattack som detta vapensystem gav oss.

I regeringens proposition om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition framhåller också branschföreningen Säkerhets- och försvarsföretagen, Soff, i sitt remissvar att det är sannolikt att förtroendet för konventionen och dess bruk kan kräva verkningfulla ersättningssystem utan de icke önskade följd effekter som vissa typer av klustervapen kan ge upphov till.

Enligt Försvarsmaktens budgetunderlag för 2012 redovisas däremot att man har köpt in den så kallade Small Diameter Bomb som är tänkt att användas till attackuppdrag, men detta system är ett precisionsvapen som inte har samma förmåga till insats som bombkapsel 90 har. Det betyder att ett glapp i Sveriges försvarsförmåga riskerar att uppstå när bombkapsel 90 nu avvecklas. Vi menar därför att regeringen ska se till att ett vapensystem med förmågan att utföra de uppgifter som tidigare har kunnat göras med bombkapsel 90 tas fram, utan de icke önskade följd effekter som är förknippade med klusterammunition.

Eftersom denna typ av försvarsmaterielsystem är tekniskt avancerade och eftersom en trygg försörjning av dem är viktig bör möjligheten att rikta upphandlingen till svensk industri prövas med hänvisning till Sveriges säkerhetspolitiska intresse av att behålla en särskild kompetens i Sverige när det gäller tillverkning av och handel med försvarsmateriel.

Utifrån detta vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 5.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga någonting om små och lätta vapen. Små och lätta vapen orsakar fler dödsoffer och mer lidande än alla andra vapentyper. Ett fortsatt arbete för att begränsa spridningen av dessa vapen är något som vi och utskottet i övrigt anser är av stor vikt. Av särskild vikt för framtiden är enligt vår mening att kontrollen av spridning av bärbara luftförsvarssystem förbättras och utvecklas. Jag vill i dag också lyfta fram att utvecklingen i Libyen, med en stor spridning av vapen, är särskilt oroande. Att verka för fungerande gränskontroller i Europa och vid dess yttre gränser för att stoppa illegal vapenimport och

Anf. 110 HANS LINDE (V):

Fru talman! När Berlinmuren föll och Warszawapakten kollapsade föddes en dröm om en värld i fred där samarbete och utbyte ersatte kallt krig. Då föddes en förhoppning om att även Nato skulle avvecklas, att världens kvarvarande stormakt skulle nedrusta och att kärnvapen skulle förpassas till historiens skräphög. Mellan 1991 och 1996 valde Sydafrika, Vitryssland, Ukraina och Kazakstan att avveckla sina kärnvapen eller överlämna dem till andra stater. Det var en positiv utveckling som närde förhoppningar om att också andra länder skulle gå vidare på samma väg.

I dag lever i allra högsta grad drömmen om en värld i fred, men förhoppningarna om att drömmen ska infrias har i högsta grad grusats. År 2010 spenderade världen ofattbara 1 630 miljarder dollar på militära utgifter enligt Sipri. USA har ensamt ökat sina militära utgifter med 81 procent sedan 2001. Arbetet med att avveckla kärnvapen har i stort avstannat. Denna tydliga militära upprustning leder till ökad spänning mellan stater och ytterligare kapprustning och därigenom till ökad risk för väpnade konflikter och krig.

Men den militära upprustningen hotar inte bara mänskligheten genom de vapenarsenaler som byggs upp. När alltmer pengar läggs på nya övervakningssystem, pansarvagnar och stridsflygplan måste andra behov stå tillbaka. Låt mig ge ett sådant exempel.

Enligt Guttmacher Institute skulle preventivmedel och mödravård för jordens alla kvinnor kosta 11,8 miljarder dollar. Det är insatser som i högsta grad behövs i en värld där en kvinna dör var 90:e sekund i samband med en graviditet. 11,8 miljarder dollar är stora summor pengar, men de motsvarar inte ens 1 procent av världens samlade militära utgifter. Samtidigt som framstegen när det gäller att bekämpa mödradödligheten har varit få har de militära utgifterna kraftigt ökat. I valet mellan att rädda gravida kvinnors liv och att köpa ytterligare stridsflygplan väljer alltför många av världens ledare det senare. Därför är det också viktigt att se på nedrustningsfrågorna ur detta perspektiv i dagens debatt.

I Sverige målar vi gärna ut oss som jordens goda samvete med de kritvita händerna. Men sanningen är att Sverige i högsta grad har bidragit till denna militära kapprustning. Sverige är i dag en av världens tio största vapenexportörer. Om vi tar hänsyn till befolkningens storlek är Sverige i dag världens främsta exportör av krigsmateriel. Om det skulle vara någon som trots detta levt med bilden att Sverige skulle vara lite bättre, lite mer moraliskt högtstående än andra länder, har den bilden krossats den senaste veckan genom avslöjandena om det mycket långtgående militära samarbetet mellan Sverige och en av vår tids värsta diktaturer, nämligen Saudiarabien.

Det här är en fråga som egentligen ligger utanför dagens betänkande, men frågan kvarstår trots allt. Med vilken trovärdighet ska vi kunna driva på i nedrustningsfrågor, som vi berör i detta betänkande, när vi samtidigt militärt samarbetar med en av vår tids värsta diktaturer? Det är en diktatur som behandlar kvinnor som andra klassens medborgare. Det är en diktatur som har infört en ren könsapartheid. Det är en stat som inte bara förtrycker sina egna medborgare och dem som befinner sig i Saudiarabien

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

bien som gästarbetare utan också aktivt i sin egen region slår ned folkliga uppror och folkliga krav på demokrati och frihet, bland annat i Bahrain.

Affären med Saudiarabien skadar Sveriges trovärdighet. Därför måste vi också inse att dagens debatt sker i skuggan av denna affär.

Fru talman! Kärnvapnen och klimatförändringarna är de enskilt största hoten mot mänskligheten. Skillnaden mellan kärnvapen och klimatförändringar är att kärnvapenarsenalerna som finns runt om på vår jord har kapacitet att på ett ögonblick utplåna både mänskligheten, allt liv på vår planet och planeten i sig själv. Det finns inte ett enda säkert kärnvapen på jorden. Med varje kärnstridsspets finns alltid risken av en mänsklig katastrof.

I debatten om kärnvapen ligger i dag fokus nästan enbart på Iran. Vänsterpartiet är en tydlig motståndare till att ytterligare stater skaffar sig kärnvapen. För varje land som skaffar sig kärnvapen blir målet om en kärnvapenfri värld alltmer avlägset. Samtidigt ser vi att riskerna för spridning och kapprustning ökar med varje land som skaffar sig kärnvapen. Att dessutom den oberäkneliga och grymma regimen i Teheran skulle få kärnvapen till sitt förfogande inger extra stor oro.

Men kärnvapenutmaningen som mänskligheten står inför kan inte inskränka sig till att bara handla om Iran. Varje land som innehar kärnvapen är ett land för mycket. Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea har i dag kärnvapen men vägrar underkasta sig icke-spridningsavtalet. Sverige måste här vara oerhört tydligt i sina krav på att icke-spridningsavtal ska undertecknas, respekteras och att kärnvapen ska avvecklas. Det kravet måste också riktas mot USA, Ryssland, Kina, Frankrike och Storbritannien.

Om vi tittar ut över världen kan vi se att Latinamerika, Afrika, Asean, Centralasien, södra Stilla havet och en rad andra områden i dag har upprättat kärnvapenfria zoner. Det har varit ett viktigt steg i arbetet för att avskaffa kärnvapen. Men behoven av ytterligare steg är stora. För oss är det naturliga svaret på Israels kärnvapeninnehav och Irans eventuella planer på kärnvapen att möta denna oroväckande utveckling genom att vi ger vårt tydliga stöd till en zon fri från massförstörelsevapen i hela Mellanöstern.

Vi ska inte glömma att vår egen kontinent Europa kanske är den mest kärnvapentäta kontinenten i dag. Förutom Storbritannien, Frankrike och Ryssland, som har egna kärnvapen, har USA kärnvapen utplacerade i Belgien, Tyskland, Italien, Nederländerna och Turkiet. Sverige borde därför också aktivt driva på för att Europa ska bli en kärnvapenfri zon. Att avveckla de europeiska kärnvapnen, att städa upp på vår egen bakgård, skulle vara ett viktigt steg mot att helt avskaffa kärnvapen och dessutom tveklöst bidra till avspänning i vårt eget närområde.

Fru talman! Klustervapen är utan tvivel ett av de grymmaste vapnen som finns. När ett klustervapen exploderar sprids ett stort antal mindre sprängladdningar, inte olikt små minor, över ett mycket stort landområde, vilket i praktiken gör det omöjligt att undvika civila offer. 98 procent av dem som hitintills har fallit offer för klustervapen har varit just civila enligt en undersökning från Handicap International. 40 procent av offren har varit barn.

Ett av alldeles för många exempel på klustervapens förodelse var Israels 34 dagar långa anfällskrig mot Libanon sommaren 2006. Israel

använde sig flitigt av klustervapen under detta krig, särskilt under de sista 72 timmarna innan vapenvilan inleddes då 90 procent av klusterbombningarna skedde.

FN uppskattade antalet odetonerade klustervapendelar i södra Libanon till cirka en miljon efter kriget. De odetonerade substridsdelarna har kostat många libaneser och många civila minröjare livet, långt efter det att kriget avslutats. Dessutom har tusentals libaneser inte kunnat återvända till sina hem. De har inte kunnat odla sin mark, skörda sina oliver, på grund av klustervapen. Det innebär ett mänskligt lidande och en ekonomisk katastrof.

Inte heller på detta område kan Sverige skryta om att vara något slags föredöme. Även vårt eget land har haft klustervapen, bombkapsel 90. Det har beskrivits som en viktig del av vår försvarsförmåga. Men krigen i Libanon, Kosovo, Irak och Afghanistan har gång på gång tydligt visat att klustervapen inte är något defensivt försvarsvapen. De har gång på gång använts som offensiva anfallsvapen som med kirurgisk precision har slagit mot civilbefolkningen, mot civila män, kvinnor och framför allt barn.

Det var därför mycket glädjande när den rödgröna norska regeringen 2007 tog initiativ till en internationell konferens om klustervapen i Oslo. Målet var tydligt, nämligen att enas om ett internationellt förbud mot klustervapen. Sverige undertecknade i Oslo den 3 december 2008 konventionen om förbud mot klustervapen som vi i morgon ska besluta om ratificering av.

Det är självklart välkommet att Sverige nu ratificerar konventionen. Men de borgerliga företrädare som kommer efter mig i denna debatt har ingen anledning att vara stolta, har ingen anledning att slå sig för bröstet.

Under den process som ledde fram till klustervapenkonventionen var Sverige en tydlig bromskloss på möte efter möte. Den svenska borgerliga regeringen försökte urvattna konventionen, försökte skapa kryphål som skulle möjliggöra för Sverige att ha kvar bombkapsel 90, och vid vissa möten valde man inte ens en gång att delta.

Efter tre långa år är det nu till slut dags för Sverige att ratificera denna konvention. Det är obegripligt att det har tagit så lång tid. Men det är än mer obegripligt att de borgerliga partierna i dag säger att man vill vänta till den 31 december 2014 för att avvecklingen av bombkapsel 90 ska bli färdig.

Ärligt talat, ledamöter av Sveriges riksdag: Det är inte raketforskning vi pratar om. Hur kan det ta sex år att avveckla bombkapsel 90?

Fru talman! Vänsterpartiet tycker nu att det är viktigt att Sverige, i samband med ratificeringen, sätter kraft bakom förbudet mot klustervapen. Därför vill vi att Sverige inför ett förbud mot investeringar i klustervapen, att transittrafik av klustervapen genom Sverige förbjuds och att ett tydligt stöd ges till offren för klustervapen.

Sist vill jag säga att nedrustning i allmänhet men också konventionen om klustervapen i synnerhet har visat att även små stater kan göra stor skillnad. Det saknas inte möjligheter. Det har den rödgröna regeringen i Oslo visat. Men det saknas uppenbarligen politisk vilja i Sverige.

Därför vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation 4.

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

Anf. 111 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Spridningen av massförstörelsevapen utgör ett av de allra största hoten mot internationell fred och säkerhet och planetens överlevnad. Och målet är att alla former av massförstörelsevapen ska avvecklas. På denna punkt är vi eniga här i kammaren, trots att vi kan ha olika uppfattningar om hur vi ska uppnå det målet.

Det är ändå en rätt så blandad bild av utvecklingen på nedrustningsområdet som framträtt i detta betänkande.

Å ena sidan finns det anledning att glädjas över

- att president Obama i sitt tal i Prag 2009 uttryckte en tydlig vision om en värld utan kärnvapen
- att ledande amerikanska veteranpolitiker och ”hökar” som Henry Kissinger, George Shultz och Bill Perry har ställt sig bakom det så kallade Global zero-initiativet, som ger en konkret färdplan för hur vi kan åstadkomma en kärnvapenfri värld
- att ett nytt Startavtal mellan USA och Ryssland kommit på plats samt att översynen av icke-spridningsavtalet förra året landade i ett slutdokument som enhälligt antogs och bland annat innehåller åtgärder för att skapa en kärnvapenfri zon i Mellanöstern.

Det är också positivt

- att frågan om att de taktiska kärnvapnen också ska ingå i nedrustningsförhandlingarna nu på allvar börjar få genomslag inte minst tack vare ett initiativ från vår utrikesminister Bildt och Polens Sikorski
- att Sverige, bland annat genom sitt delade ordförandeskap med Mexico i artikel 14-processen och som medlem av IAEA:s styrelse har förhållandevis stort inflytande på nedrustningsområdet.

Men, fru talman, å andra sidan finns det starka skäl att känna oro inför utvecklingen med tanke på att nedrustningsarbetet bland de etablerade kärnvapenländerna går alldeles för långsamt. President Obama sade i nästa andetag i sitt tal i Prag att han inte tror att han kommer att få uppleva en värld fri från kärnvapen under sin livstid. Låt oss hoppas att han har fel. Om USA och andra länder verkligen menar allvar med att spridningen av massförstörelsevapen är ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet måste de gå före och kraftfullt reducera sina egna arsenaler där målet är total avrustning. Detta är nödvändigt för att följa 6 § i NPT-avtalet. Men det är också centralt för att dessa länder med kraft och trovärdighet ska kunna driva på det övriga icke-spridningsarbetet.

Världens kärnvapenländer har att välja mellan att antingen vara en del av problemet eller vara en del av lösningen i arbetet för icke-spridning. Politiskt ledarskap och exemplets makt är viktiga även på detta område.

Fru talman! Det finns även anledning att känna en djup oro inför att Iran genom sitt kärntekniska program fortsätter att utmana det internationella samfundet. Iran samarbetar inte på ett tillfredsställande sätt med IAEA:s inspektioner. Det visade även en safeguardrapport i höstas som pekade på att Iran har haft ett strukturerat program som är relevant för kärnvapenutveckling. Det hade man fram till 2003, men man tror att vissa delar av programmet sannolikt fortsatt därefter. Som en konsekvens

av detta har EU och andra aktörer vidtagit nya sanktioner för att sätta press på Iran och försöka nå en överenskommelse.

Det är helt nödvändigt. Det är nog ingen fråga i den internationella politiken i dag som riskerar att bli så explosiv och förödande om Iran fortsätter att inte samarbeta fullt ut med det internationella samfundet på det kärntekniska området.

Fru talman! De vapen som skapat verklig massförstörelse under de senaste årtiondena har dock varit de små och lätta vapnen. Precis som har sagts tidigare i dag i kammaren är det runt en halv miljon människor som dödas varje år av dessa vapen i väpnade konflikter och på grund av kriminalitet. Störst är problemen i utvecklingsländerna, där många länder blir kvar i fattigdom och misär på grund av att väpnade konflikter sliter sönder samhällen och försvagar de rättsliga institutionerna. Att hindra det illegala flödet av små och lätta vapen till dessa länder är därför en viktig del av en effektiv utvecklingspolitik.

Det behövs därför en internationell uppgörelse om ett globalt folkrättsligt bindande vapenhandelsfördrag, och vi välkomnar att en arms trade treaty verkar komma på plats under kommande år.

Avslutningsvis, fru talman, är det naturligtvis positivt att utskottets betänkande nu skapar förutsättningar för att Sverige kan tillträda konventionen om klusterammunition. Förbudet mot att använda, utveckla, lagra eller överföra klusterammunition är ett viktigt framsteg för ökad internationell fred och säkerhet. Det här är fruktansvärda vapen, som inte minst genom sina odoterade stridsdelar, så kallade blindgångare, skördar massor av civila offer varav väldigt många barn.

I sedvanlig svensk ordning har arbetet med att förbjuda klusterammunition genomförts grundligt och tagit tid. Åtagandet innebär, som har framkommit här, att Sverige senast i december 2014 ska ha destruerat sin bombkapsel 90.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 112 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att Karin Enström och jag är överens om att nedrustningsfrågan är väldigt viktig. Det är en fråga som vi har diskuterat i utskottet, och vi har tyckt att det har varit viktigt att fokusera på den. I mitt anförande tidigare tog jag upp den problematik som vi har, vi som nu sitter här i riksdagen och är överens om att nedrustning är väldigt viktig, med att de som sitter på andra sidan i regeringsbyggnaden tydligen har en annan uppfattning. I stället för att nedrusta ägnar man sig faktiskt åt att upprusta världen genom att öka vår vapenexport så oerhört mycket.

Någonstans känns det som att det fattas en etisk kompass i beslutsfattandet. Vi pratar om mänskliga rättigheter, nedrustning, fred och säkerhet samtidigt som vi hjälper andra länder, diktaturer, att förtrycka sin egen befolkning.

Jag undrar: Hur ska vi gemensamt härifrån kunna trycka på? Vi har inte de direkta kanalerna in till regeringen som ni har, men eftersom ni nu tycker att nedrustningsfrågorna är viktiga, hur ska ni kunna få er egen regering att börja agera mer utifrån ett nedrustningsperspektiv i stället för ett upprustningsperspektiv?

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

Sedan har jag kopplat det till att vi i utskottet under förra året tog ett beslut om den här skärpningen av lagstiftningen för att göra det omöjligt att sälja till diktaturer. Varför händer ingenting? Där bör ni också trycka på mycket starkare så att någonting sker.

Anf. 113 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Bodil Ceballos undrar hur vi ska kunna komma överens om nedrustning med regeringen. Då kan jag försäkra Bodil Ceballos om att önskan och viljan att föra de här frågorna i olika internationella forum är stor. Inte minst en del av de initiativ som jag berättade om i mitt anförande visar på detta.

Det jag tror att Bodil Ceballos är ute efter är det till synes motsägelsefulla i att kunna exportera vapen över huvud taget och samtidigt verka för fred, internationell säkerhet och nedrustning. Där är det nog så att vi har fundamentalt olika uppfattningar om ifall det över huvud taget ska vara okej att exportera vapen.

Jag liksom regeringen är av uppfattningen att vi av historiska skäl har haft en stark och framgångsrik, om man nu får säga så, försvarsindustri för att kunna leverera till det svenska försvaret och som också fått tillåtelse att exportera till andra länder. Det är också så att andra länder har rättighet att bygga upp ett eget militärt försvar som vi inte har förnekat dem.

Om det finns säkerhetspolitiska skäl för det, vilket vi har tyckt, har vi varit överens i den här kammaren om de strikta regler vi har för vapenexport. Det är inte så konstigt, eftersom till och med FN i dess stadgar ger varje land rätt att försvara sig och ha ett militärt försvar. Sedan ska vapenexporten omges av restriktiva regler, och det har vi varit väldigt överens om.

Jag förväntar mig det som vi var överens om i våras, för knappt ett år sedan, att det kommer ett förslag från regeringen om hur vi ska kunna komma till rätta med det som vi var överens om, nämligen en skärpning.

Anf. 114 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Vi har en relativt bra lagstiftning, om man tittar på ordalydelsen i lagstiftningen och hur den ska efterlevas. Men praxis har gått i en riktning som inte alls speglar det som riksdagsledamöterna en gång i tiden har beslutat här, alltså riksdagens mening att det ska vara svårt att exportera vapen.

År 2005 sålde vi vapen till Saudiarabien för 5 miljoner kronor och under 2011, mitt under den arabiska våren, är vi uppe i nästan 3 miljarder kronor. Hur kan man få det att sammanfalla med svenska säkerhetspolitiska intressen?

Jag skulle vilja höra om Karin Enström kan förklara för mig vad det är för säkerhetspolitiskt intresse vi har i Saudiarabien. Jag tror att det handlar mer om ett arbetsmarknadspolitiskt intresse här i Sverige än om ett politiskt intresse från Sveriges sida i form av säkerhet.

Jag skulle vilja ha ett svar på vad som är det säkerhetspolitiska intresset.

Jag vill ställa en annan fråga eftersom jag har lite tid kvar här. Varför lägger sig Sverige på den absolut lägsta nivån i tillämpningen av klustervapenkonventionen? Varför gör inte vi som andra länder och faktiskt

skyndar på att destruera klustervapnen i stället för att ha kvar dem så länge det går? Jag kan absolut inte förstå den logiken. Om vi är en nation som sätter traditionen av nedrustning högt på agendan, varför gör då Sverige på det här sättet? Det är obegripligt.

Anf. 115 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan som handlar om tillämpningen av klustervapenkonventionen, som är ett viktigt steg, och varför Sverige ska ligga efter och vänta.

Vi ska först och främst vara medvetna om att tyvärr har inte de stora användarna av klustervapen anslutit sig till konventionen. Det är fortfarande ett stort problem, trots att det är glädjande att det nu är 110 länder som har undertecknat och 68 länder som har ratificerat konventionen.

Det är inte Sverige som är en av användarna, utan det handlar nog snarare om att göra förstörelsen i god svensk ordning, för det kostar pengar. Det kostar nog inte ett antal hundratals miljoner att göra det, men det kostar en hel del. Och det är inte Sverige som har använt den här typen av vapen någonsin. Men självklart ska de förstöras. Och vi ska ha extremt få kvar bara för att kunna vara duktiga på att röja den här typen av ammunition som, trots ett förbud och trots att vi hoppas att ingen mer ska använda den, kommer att ligga kvar under många år. Svaret är att det tar tid och att det inte är Sverige som står för klustervapnen.

Den andra frågan handlar om vapenexporten och den andra delen, nämligen olika typer av samarbetsavtal. Vi har en tradition i Sverige av att handla och vara ett öppet land, men vi har också en tradition av att ha en restriktiv lagstiftning på det här området. Och jag förutsätter att de lagar och regler som vi har ska följas. Vi har också tydligt från riksdagen signalerat att vi inte tycker att lagarna har varit tillräckligt skarpa för att hindra försäljning till ickedemokratier. Det är också därför vi har lämnat den här beställningen, och den förutsätter jag att regeringen kommer att återkomma till så fort som möjligt.

Anf. 116 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag såg att Moderaterna arrangerar ett seminarium i riksdagen på temat: Varför går det så bra för Sverige? Jag har gått och funderat i dag på vad man ska prata om på detta seminarium när Sverige är ett land där massarbetslösheten ökar, där vi ser att inkomstklyftorna ökar snabbast av alla OECD-länder och där fas 3 är den största arbetsgivaren i landet. Men jag förstår nu kanske lite vad man ska prata om på detta seminarium, nämligen den framgångsrika svenska försvarsindustrin. Man kan ju inte kritisera den borgerliga regeringen för att ha fört en politik som har varit direkt negativ för försvarsindustrin. Den har snarare slagit alla tidigare rekord.

Jag skulle trots allt vilja använda mitt replikskifte här till att ge lite beröm till Karin Enström. Karin Enström och de borgerliga partierna är nu tydliga i sitt krav på att en zon fri från massförstörelsevapen ska upprättas i Mellanöstern. Jag förutsätter att en sådan zon i Karin Enströms värld också skulle inkludera Israel. Det tycker jag är väldigt positivt, för de borgerliga partierna brukar annars blunda för det faktum att i ett av vår tids värsta och svåraste konfliktområden finns ett land som i dag har kärnvapen och som vägrar underteckna icke-spridningsavtalet och så

vidare. När de borgerliga partierna nu stöder en kärnvapenfri zon i Mellanöstern funderar jag lite på varför man då accepterar kärnvapen i vårt eget närområde.

Från Vänsterpartiets sida har vi i samband med behandlingen av det här betänkandet krävt att man även inom EU ska upprätta en kärnvapenfri zon eller en zon fri från massförstörelsevapen, och det behövs. Det är åtta länder i Sveriges närområde som har kärnvapen: Storbritannien, Frankrike, Ryssland, Belgien, Tyskland, Italien, Nederländerna och Turkiet. Varför vill inte de borgerliga partierna att vi ska upprätta en kärnvapenfri zon även i vårt närområde?

Anf. 117 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Hans Linde ställer frågan om en kärnvapenfri zon i Europa, och det vore väl absolut något att sträva efter. Som det ligger till just nu vore det fantastiskt att bli av med både strategiska och taktiska kärnvapen och inte minst de kärnvapen som finns i Ryssland. De kärnvapen som i dag finns utplacerade tycker inte vi, enligt vår definition, skulle strida mot icke-spridningsavtalet. Men om vi menar allvar med vad vi säger, att massförstörelsevapen är ett av de största hoten, är det klart att total avrustning, att få bort alla vapen, vore det allra bästa.

Det är oftare som England och Frankrike nämns i de här sammanhangen än Ryssland, så jag skulle vilja höra vad Hans Linde ställer för krav på Ryssland i fråga om en kärnvapenfri zon i Europa. Jag förutsätter att det ingår.

Anf. 118 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Då kan jag göra ett klargörande. Jag nämnde också Ryssland tidigare.

Vår vision från Vänsterpartiets sida är väldigt tydlig. Vi vill se en kärnvapenfri värld. Det innebär inte att vi bara kan fokusera på att stoppa Iran från att skaffa kärnvapen eller att vi förmår Indien, Pakistan, Israel eller Nordkorea att underteckna icke-spridningsavtalet. Det måste också innebära att vi har en långsiktig tanke om att samtliga länder som i dag innehar kärnvapen ska avveckla dem, och det inkluderar självklart också Ryssland, för vi ser att det är en utmaning och ett stort problem att det även i vårt eget närområde är så tätt med kärnvapen. Det utgör ett hot också mot oss på vår egen kontinent.

Jag ska ställa ännu en fråga till Karin Enström. Det rör den mest centrala frågan i betänkandet, nämligen klustervapenkonventionen. Jag är glad att man äntligen, efter att ha dragit detta i långbänk, kommer till riksdagen och vill ratificera denna konvention.

Vi ska fatta beslut om detta i morgon, den 15 mars 2012. Varför sätter man då slutdatum den 31 december 2014 för avvecklingen av de svenska klustervapnen? Vad är det som gör att det tar sådan tid? Varför behöver man sex år? Det kommer ju att ha gått sex år från det att man undertecknade klustervapenkonventionen till slutdatumet för avvecklingen av vapnen. Varför krävs det sex år för att avveckla de svenska klustervapnen?

Anf. 119 KARIN ENSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag vill först gå tillbaka till det vi talade om tidigare. I mitt anförande sade jag att det är de stora, etablerade kärnvapenmakterna som måste gå före. Som mindre land och del av EU ska vi självklart vara tydliga, men det är inte förrän de stora, etablerade kärnvapenländerna går före och visar att de är beredda att gå ned i antal och som mål avskaffa kärnvapen helt och hållet som man också kan sätta tryck på övriga länder. Där är vi eniga.

Historien bakom klustervapenkonventionen har flera delar, och det tar ganska lång tid att gå in på den. Vi vet att det var en diskussion i början om vilket sätt som var det bästa, om man skulle använda en traditionell FN-väg eller om man skulle gå den väg vi nu har gått genom ett speciellt initiativ i Oslo. Vi ska också vara medvetna om att vi fortfarande inte har fått med oss många av de stora länder som använder klustervapen.

Frågan var dessutom svår för Sverige. Skulle vår egen bombkapsel 90, som såvitt jag vet aldrig har använts förutom möjligen vid någon provskjutning på ett skjutfält i Norrbotten, ingå eller inte? Vad skulle det få för konsekvenser för Sveriges försvarsmakt?

Jag är glad att vi har kommit hit. Det stämmer att det tog tid. Men det är bra att Sverige är med på det och att vi har ett avtal. Nu gäller det att få så många länder som möjligt att ansluta sig till konventionen.

Försvarsmakten får nog själv svara på vad det är som kostar och hur svårt det är att förstöra dessa vapen till en rimlig kostnad.

Anf. 120 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Fru talman! Flertalet talare har talat om att spridningen av massförstörelsevapen utgör ett av de största hoten mot fred och säkerhet i vår värld. Jag vill utveckla det och säga att spridningen av vapen över huvud taget utgör ett av de största hoten mot fred och säkerhet och utveckling av stöd och bistånd till fattiga länder och samhällen i nöd.

Icke-spridning och nedrustning är åter på dagordningen i världen. Orsakerna till det är många: en ökad hotbild, upprustning av arsenal, att nya prov företas och att stater anrikas uran för att möjligen kunna få kapacitet för tillverkning av kärnvapen längre fram.

FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon presenterade en fempunktsplan för nedrustning 2008 inom ramen för nedrustning och icke-spridning. Jag satt själv med på ett möte under en konferens i New York i höstas där generalsekreteraren reiterade dessa punkter och slog fast att det var en av de viktigare prioriteringarna för fredsarbetet i världen.

I egenskap av styrelseledamot i PNND som är en sammanslutning av parlamentariker mot kärnvapen i 80 länder hade jag på samma möte förmånen att få hålla ett anförande och delta i en diskussion om hur parlamentariker kan och bör bidra mer aktivt.

Som ett led i detta startar vi nu på initiativ av både majoritet och opposition ett nätverk i riksdagen för dessa frågor för att på ett strukturerat sätt kunna arbeta, ta emot information och diskutera frågorna gemensamt mellan oss och med civilsamhällesorganisationer – även om vi sedan kanske landar i olika ståndpunkter. För dem av er som är intresserade hålls ett uppstartsmöte i morgon kl. 15.00 i RÖ2-07. Välkomna!

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

FN:s arbete är till stora delar kopplat till världens länders vilja och förmåga att stödja de initiativ som kommer fram där. Att USA:s president Obama argumenterat för en ambition att uppnå en kärnvapenfri värld ökar möjligheterna för att på sikt lyckas. Att man därtill i den senaste kärnvapenöversynen antagit principer för hur kärnvapens roll ska minska i framtida konflikter är också glädjande.

Det är vidare mycket tillfredsställande att FN:s säkerhetsråd antagit en resolution som betonar vikten av arbetet med nedrustning och icke-spridning, stöd till NPT och till IAEA och arbetet med att förmå stater att avstå från provsprängningar och att ratificera provstoppsavtalet.

Toppmötet 2010 i USA om nukleärt skydd, där Sverige deltog, gav som resultat en deklARATION och ett antal åtgärder, såsom destruktion av plutonium och höganrikat uran i några länder. Startavtalet mellan USA och Ryssland är just en start för att reducera antalet vapen och vapenbärare. Fler länder behöver ansluta sig till ett liknande avtal, men här återstår mycket att göra. NPT-avtalets icke-spridning, nedrustning och främjande av fredlig användning är i grunden bra men behöver utvidgas till att omfatta även de stater som i dag inte står bakom. Såväl övertalning som sanktioner kan krävas gentemot de stater som inte vill uppfylla de internationella avtal som är till för att begränsa spridning av kärnvapen.

Med detta sagt faller reservation 1 från S, V och MP platt. Här upprepas till stora delar det som står i betänkandet om behovet av att arbeta för starka avtal och hitta lösningar på de läsningar som finns i arbetet. Det ställer vi alla upp på. Att få fram en handlingsplan för FMCT-arbetet och att stärka NPT är heller ingen av oss emot.

Regeringens hållning, genom utrikesminister Bildt, har framförts i de senaste utrikesdeklarationerna. Att massförstörelsevapen, inklusive kärnvapen, är ett av de största hoten i vår tid och att vi stöder en kärnvapenfri zon i Mellanöstern står i utrikesdeklarationen. Vidare står det att Sverige arbetar med EU och i internationella organ för kärnvapenedrustning, icke-spridning och fredlig användning och att Sverige tillsammans med Mexiko är ordförande i den process som syftar till att provstoppsavtalet, CTBT, ska träda i kraft.

Vi ger också vårt stöd till ansträngningarna för fortsatta minskningar av världens kärnvapenarsenaler, inklusive så kallade taktiska kärnvapen i vår del av världen. Allt detta står att läsa i utrikesdeklarationen. Tydligare än så kan det inte bli. Och jag är säker på att vår utrikesminister kommer att nämna också kärnvapenfrågan under sitt besök i Pakistan.

Fru talman! Jag är både glad och sorgsen över det jag ska tala om nu. Jag är glad över att vi äntligen debatterar ämnet men sorgsen över att det behövs. Det är en fråga som har engagerat mig i många år. Jag talar om små och lätta vapen, de verkliga massförstörelsevapen som varje dag dödar.

De dödar 500 000 om året och är ett stort hinder för satsningar på tillväxt och välfärd i många länder. 500 000 om året innebär ett offer varje minut dygnet runt året om.

Det är vapen som används i konflikter, inom och mellan länder, grupper och kriminella. Det är vapen som används av pirater, som vi läser om allt oftare när båtar kapas, eller när kriminella rånar postkontor, banker och växlingskontor. Det är vapen som används för slitande av tvister i stället för att man resonerar sig fram till en lösning. Det är vapen

som används oavsiktligt, som när ett barn skjuter ihjäl ett annat när de hittat pappas undangömda pistol i garderoben.

Allt är exempel på vapen som med lätthet köps in, transporteras, kanske göms – men används.

Stor tillgång till vapen i ett samhälle betyder att fler människor dör – i krig, på gatan eller i hemmet. Även om vapen inte är grundorsak till våld gör de våldet mycket dödligare.

I förra veckan besökte utskottet Sydamerika i olika grupper. Jag deltog i den grupp som besökte Colombia och Venezuela. Båda länderna har ett övermått av våld och mord och är präglade av konflikter och strider. Det ena landet går nu sakta åt rätt håll, även om mycket återstår. Det andra tenderar att gå i motsatt riktning. Vapen flödar i båda länderna och är oftast orsaken till det dödliga våldet.

I Colombia träffade gruppen bland annat arbetsmarknadsminister Rafael Pardo som jag träffat några gånger tidigare. Han påminde under mötet om när vi träffades i Stockholm 2004, tillsammans med parlamentariker från Sverige, Finland, övriga Europa och Latinamerika för att organisera oss i kampen mot den okontrollerade spridningen av små och lätta vapen. Även fru talmannen var med på de mötena.

Under den två dagar långa konferensen såg jag många tecken på ett äkta engagemang hos många parlamentariker, sprunget ur kunskapen om hur vapnen påverkar det egna landet och ur övertygelsen om att ett kraftigt minskat antal vapen skulle ge positiva effekter.

Under åren som gått sedan dess har många parlamentariker i olika delar av världen engagerat sig i frågan. Nu handlar det bland annat om att genomföra FN:s programme of action från 2001 där huvuddelen handlar om att få gemensamma spelregler på några punkter för att minska den okontrollerade spridningen av små och lätta vapen.

Varje land skapar sina egna vapenlagar, och i flera länder är det lagligt att inneha vapen för sin egen säkerhet. I de länderna har det visat sig att många har skaffat vapen när de känner att staten inte längre kan skydda dem. Ländernas olika vapenlagar gör det svårt att kontrollera vapnens spridning samt varifrån vapnen kommer. Vi måste få gemensamma regler för försäljning av vapen och för märkning och spårning etcetera.

Det finns brister i den information som de olika länderna har om lätta vapen. Få regeringar har full information och statistik när det gäller hur vapnen används i deras land. Det är sällan regeringarna vet hur många vapen som används av polis, militär, privatpersoner etcetera, och det är svårt att kontrollera och förhindra den illegala handeln. Därför hölls en konferens i FN i juli 2001 där man antog programme of action, att förhindra, bekämpa och utplåna den okontrollerade handeln med små och lätta vapen av alla slag.

I preambeln står att man är gravely concerned – djupt bekymrad – över den okontrollerade tillverkningen, överföringen och spridningen av handeldvapen samt över den överdrivna anhopningen av vapen i många regioner i världen. Man skriver också i preambeln att det får humanitära och socioekonomiska konsekvenser och är ett allvarligt hot mot fred, försoning, säkerhet, stabilitet och hållbar utveckling – allt enligt de första raderna i dokumentet. Sedan dess har FN arbetat oförtrutet med frågan.

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

Väpnat våld förhindrar en god utveckling av ett land och utgör ett stort hinder för millenniemålets uppfyllelse. De enorma kostnaderna, den stora belastningen på sjukvården och det fruktansvärda lidandet när en anhörig skjuts behöver jag inte ens gå in på. Det stora problemet för myndigheterna i ett land att hålla ordning, försvara sig mot kriminella, stävja bråk mellan gängbildningar och försvara oskyldiga behöver inte ens nämnas. Det är ingen slump att polisen i länder där befolkningen får beväpnat sig fritt kanske skjuter först och frågar sedan.

Handlingsprogrammet från 2001 ligger fortfarande till grund för FN:s arbete och uppföljningsmöten hålls regelbundet. Vartannat år hålls ett biannual meeting of states. Jag har själv deltagit i de tre senaste konferenserna och räknar med att kunna delta även i år. Sverige arbetar aktivt med frågorna. Vi kan och ska göra mer, men Sverige har under dessa konferenser, som jag har följt på plats i New York, haft kloka inlägg och bidragit till konstruktiva tillägg i resolutionstexterna.

Civilsamhället arbetar också mycket med frågorna bland annat genom det svenska nätverket Sansa som är den svenska delen av det internationella nätverket för aktivister. På deras hemsida kan man läsa: En sak som du kan göra är att kontakta den riksdagsledamot som representerar din hemort och fråga henne eller honom vad hon eller han gör för att minska tillgången på små och lätta vapen.

Anf. 121 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Som framgått av debatten har utrikesutskottet under drygt ett år ägnat dessa frågor uppmärksamhet och intresse för att fördjupa och förstärka vårt arbete för nedrustning. Det gäller inte minst massförstörelsevapen som vi vill se avvecklade. Bland massförstörelsevapnen är kärnvapnen ett unikt inslag, även om man inte ska glömma de andra massförstörelsevapnen – jag tänker på kemiska och biologiska – som också kan slå blint och omfattande och för lång tid förstöra möjligheterna till liv.

När vi arbetar med att avveckla massförstörelsevapen handlar det om att försöka öka transparensen, öka kontrollen och åstadkomma nedrustning för att avveckla dessa vapen. Vägen går via internationella avtal. Jag ska nämna några som är centrala. NPT-avtalet är centralt för nedrustning och avveckling av kärnvapen. Det är långt kvar innan vi har nått framgång. Den senaste översynskonferensen som hölls i New York 2010 lyckades nå en samsyn trots att motsättningarna tycktes stora och omfattande. Det var första gången på ett tag som man kunde samsas om en slutsats. Den slutsatsen innehöll också frågan om en kärnvapenfri zon i Mellanöstern. Den konferens som utlovades ska hållas i Finland 2012. Det är bra och viktigt. Det är en del av det förtroendeskapande arbete som måste till för att vi ska kunna ta kommande steg.

En del i detta är att arbeta för att få samtliga kärnvapenstater att ansluta sig till NPT. Nordkorea anser att man har lämnat. Det accepteras inte. De har skrivit under. Att få Indien, Pakistan och Israel att skriva under är naturligtvis också viktigt om NPT-regimen ska kunna fungera som ett globalt avtal för alla kärnvapeninnehavare.

I det förtroendeskapande arbetet ingår naturligtvis också det provstoppsavtal som har varit uppe i diskussionen här tidigare. Jag tycker att det är bra att Indonesien har anslutit sig. Det har gått många år sedan detta CTBT-avtal togs fram. Det är ännu inte fullt verkande eftersom Egypten, Indien, Israel, Iran, Kina, Nordkorea, Pakistan och USA fortfarande inte har skrivit under. Det är bra och viktigt att vi fortsätter att jobba, och att Sverige är med och leder det arbetet är också välkommet. Jag hoppas att vi kan nå längre än att få bara en ytterligare undertecknare under vår ordförandeperiod.

I andra sammanhang har jag lyft upp frågan om taktiska kärnvapen, det gäller inte minst taktiska kärnvapen här i Europa. Det är angeläget att vi får bort de taktiska kärnvapen som finns på vår kontinent.

Det är klart att när vi talar om detta är det Västeuropa men också Ryssland. Här finns mer att göra. I utskottet har vi fått ta del av hur man skulle kunna komma fram för att reducera antalet taktiska kärnvapen. Men det är klart att Ryssland måste vara med här, och där väntar nog en del ytterligare jobb att göra.

IAEA, där vi från svensk sida också sitter med i styrelsen som tidigare har nämnts, är naturligtvis vitalt för att man ska kunna skapa detta förtroende och kunna skapa tilltro till att man har kontroll och tilltro till att tillsynen fungerar. Här finns det också mer att göra.

Iran har omnämnts, men det finns även när det gäller andra stater behov av en bättre kontroll, en bättre tillsyn och bättre öppenhet därför att det är en del av att skapa förtroende och transparens i systemen.

Tidigare i debatten har inte så mycket nämnts om den konventionella rustningskontrollen. Men det är, som vi skriver från utskottets sida, centralt att vi når framgång även här, inte minst för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det är i mångt och mycket vårt närområde.

Det är trist att Ryssland har valt att kliva av CFE-avtalet. Det hade varit bra om vi hade kunnat fortsätta jobba med den öppenhet och med det samarbete som startades. Men vi är där vi är, och vi får förhoppningsvis se en efterföljare till CFE. Men det är viktigt att vi håller i och att vi försöker skapa en helhet som handlar om just transparens och förutsägbarhet så att vi inte på grund av bristande transparens och på grund av bristande tilltro hamnar i en ny rustningskarusell.

Fru talman! Till sist ska jag säga något om klustervapenkonventionen. Det är klart att jag hade önskat att vi hade kunnat fatta beslut tidigare än i morgon när det gäller tillträde till klustervapenkonventionen. Det sticker jag inte under stol med. Men jag är glad över att vi nu är framme vid ett beslut. Jag är också glad över de signaler som finns om en snabb ratificering från regeringens sida. Från denna utgångspunkt är vi beredda att jobba vidare och se hur konventionen utformas och jobba vidare för att få fler att ansluta sig.

Vi har ett ansvar från svensk sida. Vi har också en god tradition, inte minst när det gäller landminorna där vi var tidigt ute och jobbade för att få bort dem. På samma sätt räknar vi med att vi ska kunna få en bredare anslutning till denna konvention och att vi också ska kunna få den mer hållfast och tät. Men det är klart att innan de stora staterna, som har nämnts tidigare, kliver på lär det krävas rätt mycket.

Det är samtidigt viktigt att vi inte glömmer bort eventuellt nya vapen som tillkommer som alternativ. Vi har sett en del exempel på vapen som skulle kunna vara förödande, med kärnavfallsrester och annat, och som skapar våldsamma problem. Det är viktigt att vi håller ögonen även på nya vapenslag, även om vi jobbar för att försöka få en större anslutning till klustervapenkonventionen.

Jag kan instämma i det som har sagts när det gäller små och lätta vapen. Christer Winbäck talade mycket om detta.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 122 DÉSIREE PETHRUS (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna ställer sig förstås bakom utrikesutskottets betänkande rörande nedrustning, icke-spridning och konventionell rustningskontroll samt Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition.

En snabbare nedrustningstakt, en minskad spridning och en mer effektiv rustningskontroll av konventionella och icke-konventionella vapentyper är förstås ett steg framåt i det omfattande arbetet mot en säkrare och fredligare värld. Ett svenskt tillträde till konventionen om klusterammunition är även det ett naturligt steg i denna strävan. Fler vapen gör inte människor säkrare och gör inte världen fredligare.

Fru talman! Över 20 år efter det kalla krigets slut utgör massförstörelsevapen alltjämt ett av de största hoten mot global fred och säkerhet. Två supermakter har ersatts av fler regionalt dominerande stormakter. Men med allt fler stater som besitter strategiska och taktiska kärnvapen, eller som åtminstone besitter kapaciteten att utveckla sådana vapen, är kärnvapenhotet reellt.

Den iranska regimens katt-och-rätta-lek med det internationella samfundet kan inte ha gått någon förbi. Behovet av att avveckla världens kärnvapenarsenaler är därför påtagligt.

Därför är regeringens ambition att minska staters incitament att anskaffa och utveckla massförstörelsevapen välkommen. Kärnvapenhotet känner inga gränser. Endast genom mer, inte mindre, internationell samverkan kan detta hot mötas och bekämpas. Endast genom ett stärkt internationellt juridiskt ramverk kan man förhindra utveckling och uppmuntra avskaffandet av kärnvapen.

Som understryks i betänkandet är det av stor vikt att samtliga av de kvarvarande staterna ratificerar provstoppsavtalet CTBT. Indonesien gjorde det alldeles nyligen, och man bör fortsätta verka för att resterande stater, däribland Iran, USA och Pakistan, ratificerar avtalet. Utrikesministerns arbete för att begränsa förekomsten av taktiska kärnvapen inom Europas gränser är också det en viktig bricka i arbetet mot ett kärnvapenfritt Europa.

På samma sätt som ett provstopp för massförstörelsevapen är nödvändigt måste också redan befintliga vapens spridning kraftigt begränsas. Därför måste icke-spridningsavtalets – NPT – grundprincip efterlevas. Kärnvapenstater ska fortsätta att aktivt arbeta för nedrustning och icke-spridning samtidigt som icke-kärnvapenstater inte anskaffar eller utvecklar nya kärnvapen. Som medlem av IAEA:s styrelse kan Sverige aktivt

bidra till att stärka icke-spridningsavtalet och vidga IAEA:s inspektions- och kontrollmandat.

Såsom betonas i betänkandet är det av stor vikt att spridningen av massförstörelsevapen undviks till länder med förtryck, politisk instabilitet och väpnade konflikter. Stater som inte följer omvärldens uppmaningar ska också vara medvetna om att oförmåga till efterlevnad får konsekvenser. EU:s beslut att utvidga sanktionerna mot Iran är därför välkommet. Parallellt med nedrustning och rustningskontroll på nationell nivå måste också arbetet med att förhindra icke-statliga aktörers tillgång till massförstörelsevapen intensifieras. Genom FN:s säkerhetsråds resolution 1540 måste de enskilda länderna ta krafttag för att så sker.

Kristdemokraterna välkomnar större handlingskraft vad gäller att försvåra och förhindra nyttjandet av biologiska och kemiska vapen. Alla minns vi Saddam Husseins hänsynslösa gasattack som dödade uppemot 7 000 människor i irakiska Kurdistan 1988. Alla minns vi Halabja. Den pågående debatten om huruvida USA:s nyttjande av kemiska vapen, eller åtminstone kemiska ämnen i konventionella vapen, såsom vid slaget i Falluja i Irak år 2004, kan ha bidragit till fler missbildningar och ökad cancerrisk bland barn, pekar på betydelsen av ett stärkt internationellt regelverk rörande dessa vapenformer.

Konventionen om förbud mot biologiska vapen och toxinvapen, BTWC, måste implementeras globalt. Åtgärder måste också till för att säkerställa konventionens efterlevnad. Oförmåga att göra så måste kunna vara föremål för rättslig prövning. På liknande sätt bör insatser från Organisationen för förbudandet av kemiska vapen för att implementera 1997 års kemvapenkonvention genuint uppmuntras.

Kristdemokraterna stöder till fullo Sveriges snarast möjliga tillträde till konventionen om klusterammunition. Klustervapen orsakar ett ofattbart mänskligt lidande. Ett totalförbud mot att utveckla, tillverka, använda, lagra, behålla eller överföra sådana vapen måste till för att det lidande som dessa vapen medför ska försvinna.

Kristdemokraterna ställer sig bakom förslaget om införlivandet av en särskild straffbestämmelse rörande klustervapen i svensk lagstiftning. Detta är en nödvändig åtgärd då inte samtliga av konventionens brottsrubricerade handlingar i dag är straffrättsliga i Sverige. På liknande sätt måste Sverige permanent stoppa tillverkningen av klustervapnet bombkapsel 90. Försvarsmaktens mål är att helt avveckla detta vapensystem före utgången av 2014, vilket gör att man ligger väl i linje med konventionens uppsatta tidsramar. Dock förutsätter denna avvecklingsprocess att Försvarsmakten även framöver tillåts förvärva viss ammunition för utbildning i röjnings- och förstöringstekniker.

Vidare noterar vi regeringens uppfattning att transitpassage inte utgör en del av konventionens förbud mot överföring av klusterammunition samt att ett särskilt förbud mot investeringar inte föreligger när det gäller klusterammunitionsföretag. Hot om ett skamfilat rykte har gjort att många företag självmant valt att inte vilja förknippas med landminor, trots att Ottawakonventionen inte direkt förbjuder investeringar i företag som producerar landminor. Marknaden tycks ha en starkt reglerande effekt här.

Prot. 2011/12:82
14 mars

*Nedrustning,
icke-spridning
och konventionell
rustningskontroll samt
Sveriges tillträde till
konventionen om
klusterammunition*

I betänkandet noteras att artikel 9 i konventionen innebär att det finns ett straffansvar som ska kunna följa förhandlingar som strider mot konventionens förbud i artikel 1 och att det ankommer på domstolarna att utifrån en bedömning av de objektiva omständigheterna och gärningsmannens uppsåt i varje enskilt fall avgöra om en gärning får anses innebära en straffbar medverkan.

Genom FN, EU, OSSE samt andra regionala och internationella organ bör Sverige aktivt verka för konventionens universella tillämpning. Dessa förhandlingsansträngningar kan och bör kombineras med insatser syftande till att förebygga nyttjandet och spridningen av klusterammunition samt dess negativa humanitära effekter. Såsom betänkandet mycket riktigt påpekar är Sverige en av världens tio största bidragsgivare vad gäller att tillintetgöra klustervapen. Vårt land har ett stort förtroendekapital på detta område, ett förtroendekapital som till fullo ska nyttjas för att förekomma klustervapnens tragiska följder.

Då kvinnor, barn och funktionshindrade är särskilt drabbade av klustervapen är det av stor betydelse att det svenska stödet till konventionens utformning och tillämpning tar kön, ålder och funktionsnedsättning i beaktande.

Fru talman! Krafttag för nedrustning och icke-spridning krävs också för konventionella vapen. Dessa vapen bidrar dagligen till många fler människors död än icke-konventionella. Behovet av att ingångna avtal efterlevs och att nya, mer kraftfulla avtal förhandlas fram på detta område är stort. Därför är det välkommet att Wiendokumentet om konventionell rustningskontroll nyligen har uppdaterats och att så fortsättningsvis kommer att ske på femårsbasis.

På liknande sätt måste den fortsatta tillämpningen av fördraget om begränsning av konventionella vapen i Europa, CFE, garanteras. En stor mängd konventionella vapen har sedan fördragets tillkomst 1990 förstörts, och förtroendet undertecknarna emellan har stärkts. Detta fördrag bör dock också inkludera ett tillämpbart avtal om konventionell rustningskontroll. Genom ett sådant avtal skulle ökad transparens, förtroende och förutsägbarhet inom och mellan Europas stater skapas. På så sätt skulle CFE kunna bli en än större garant för Europas säkerhet och fred.

Fru talman! Inga vapen är så billiga, lätthanterliga och mer vitt spridda än små och lätta vapen. Inga vapen dödar heller fler människor. Omkring 875 miljoner små och lätta vapen finns i omlopp årligen och ligger bakom minst en halv miljon människors död. Från Guatemala Citys och Rio de Janeiros gängkrig via väpnade strider på gränsen mellan Sydsudan och Uganda till uppgörelser i Göteborgs undre värld – överallt leder okontrollerad vapenspridning till omätbar förödelse och lidande.

FN:s vapenkontroll, som stipulerar märkning av skjutvapen, tillhörande ammunition och förpackningar, är ett viktigt steg mot förbättrad kontroll. Denna FN-mekanism tros öka medvetenheten om denna vapentyps destabiliserande inverkan på konfliktregioner, precis som organiserad brottslighet och terroristverksamhet. Sverige bör även fortsättningsvis verka för att stärka FN:s regelverk, i synnerhet genom stöd till implementeringen av säkerhetsrådets resolutioner rörande kvinnors och barns utsatta situation i väpnade konflikter.

Kristdemokraterna ställer sig också bakom ett fortsatt starkt svenskt engagemang i förhandlingarna om ett universellt och juridiskt bindande Arms Trade Treaty. Betydelsen av internationella parlamentarikerforumets, exportkontrollregimens och OSSE:s arbete för att begränsa den illegala spridningen av små och lätta vapen kan inte underskattas.

Fru talman! Europeiska kommissionens stärkta mandat att påverka förordningen om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden är också välkommet. Denna reform kommer att underlätta för berörda länder att uppfylla exportkontrollregimens förpliktelser och för kommissionen att sålla bort icke önskvärda destinationsländer och produkter från unionens lista. Detta är en starkt exportkontroll som har alla förutsättningar att minska spridningen av såväl massförstörelsevapen som konventionella vapen.

Fru talman! Avslutningsvis är nedrustning, icke-spridning och förbättrad rustningskontroll kristdemokratiska hjärtefrågor. En snabb svensk anslutning till konventionen om klusterammunition är för oss en självklarhet. Alla vapentyper har gemensamt att de dödar. Oavsett om vi talar om Irans och Kinas kärnvapenaspirationer, vapensmugglingens destabiliserande effekter på Afrikas horn eller det faktum att Guatemala Citys gängkrig dagligen skördar fler dödsoffer än 1980-talets inbördeskrig behövs kraftfulla kontroll- och påtryckningsmekanismer.

På nationell, regional och global nivå finns i dag tämligen väl fungerande initiativ och organ som hanterar frågan. Sveriges roll i dessa forum kan inte underskattas. Kristdemokraterna kommer att fortsätta att verka för att vår röst gällande och vårt bidrag till global nedrustning, icke-spridning och förbättrad rustningskontroll stärks.

I detta anförande instämde Caroline Szyber (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 mars.)

16 § Subsidiaritetsprövning av förslaget om inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem (Eurosur)

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

Föredrogs

justitieutskottets utlåtande 2011/12:JuU29

Subsidiaritetsprövning av förslaget om inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem (Eurosur) (KOM(2011)873).

Anf. 123 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Fru talman! Detta ärende från justitieutskottet handlar om en så kallad subsidiaritetsprövning med ett motiverat yttrande till kommissionen. I detta fall handlar det om ett nytt gränsövervakningssystem vid namn Eurosur som kommissionen har föreslagit.

Bara ordet "subsidiaritetsprövning" har krävt ett antal år för många av oss att ens kunna uttala, och det är också för många av oss en ny process, en ny praxis och ett nytt arbetssätt i Sveriges riksdag. Det är positivt att vi har den här typen av prövningar. Det innebär att vi som nationellt parlament i ett mycket tidigare skede än tidigare kan gå in, lämna be-

dömningar och göra så kallade lämplighetsprövningar av de förslag kommissionen lägger fram.

Vi har en nuvarande praxis, som med tiden säkert kommer att förändra sig, om när och var vi ska yttra oss och när riksdagen ska lämna ett så kallat motiverat yttrande. Vi har en modell där vi gör en lämplighetsprövning och där vi utgår ifrån på vilken nivå vi anser att utgångspunkten på förslag som gäller Europeiska unionen och var det ska göras i första läget ska bedömas av riksdagen. Vår utgångspunkt är alltid att den lägsta möjliga nivån är den som ska fatta beslut om regelverket.

Man ska ha klart för sig att det är en lite annorlunda hantering än vad många av oss är vana vid. Det vi gör nu är inte att vi yttrar oss eller tar ställning till ett förslag som kommer från regeringen. Det är heller inte så att vi yttrar oss eller tar ställning till ett motionsförslag från en enskild ledamot. Motparten, den vi yttrar oss till, är i stället Europeiska kommissionen. Vi har en ny modell därför att det är vi som parlament som ska göra den bedömning som krävs av om förslagen som kommer från kommissionen är en lämplighetsprövning. Det är alltså inte fråga om att ta ställning till regeringens eventuella åsikter. Däremot ska regeringen tillstå riksdagen en bedömning av hur man ser på saken.

Den prövning vi gör är alltså ställd gentemot kommissionen. Då prövar vi först om det är lämpligt gentemot subsidiaritetsprincipen. Ligger det på rätt nivå? Vi har dock även möjlighet enligt Lissabonfördraget att göra en proportionalitetsprövning. Det innebär att vi ser om varje åtgärd i sig löser ett problem med rätt typ av verktyg eller om man har tagit i för mycket.

Vi ser, fru talman, ett antal problem med det här förslaget vad gäller Eurosur. Förslaget innebär att vi ska ha ett gemensamt regelverk för ett informationsutbyte mellan länderna när det gäller gränsövervakningssystemen. Det är i sig inte särskilt märkligt eller konstigt, och det kan i många lägen också vara önskvärt att vi har gemensamma regelverk och att medlemsstaterna agerar på ett likartat sätt gentemot de yttre gränserna.

Syftet med förslaget är att medlemsstaterna ska ha en gemensam lägesbild för att kunna göra en korrekt bedömning, ett system för utbyte av information.

Förslaget innebär att man ska ha tre typer av lager vad gäller information: en rapportering av olika typer av händelser som sker, en rapportering av de operativa uppdrag som man har genomfört och planerar att genomföra samt också de analyser som ska göras.

På det ska man sedan göra en bedömning, vilket kommissionen har benämnt effektnivåer, efter en andra svensk översättning. De ska klassificeras till låg risk, medelrisk och hög risk. Låg risk betyder att det är en obetydlig risk, medelrisk graderas som måttlig, och vid hög risk är det betydande risk för störningar.

Därefter ska man skaffa sig en EU-gemensam lägesbild. Jag tror också att det är korrekt att säga att en EU-gemensam lägesbild bäst skaffas på EU-nivå.

Likafullt ser vi från allianspartiernas sida – men också från flertalet av oppositionspartierna i riksdagen – problem med förslaget. Det finns ett parti som inte ser något som helst problem utan tycker att detta är bra. Men vi har en kritik gentemot kommissionen, och det är också anledningen till att utskottet gör ett motiverat yttrande.

Vi anser inte att kommissionen tillräckligt klart och tydligt har lyckats klargöra hur det bäst ska ske på unionsnivå, inte lyckats motivera huruvida det uppfyller subsidiaritetsprincipen eller proportionalitetsprincipen. Därför har vi valt att göra ett motiverat yttrande.

Praxis är sådan att vi på någon punkt måste hitta förslag i artiklarna som innebär att förslaget de facto bryter mot subsidiaritetsprincipen. Vi kan konstatera att artikel 15 på ett mycket detaljerat sätt försöker reglera hur medlemsstaterna ska hantera och agera efter den information som kommer lägesmässigt.

I och med att vi anser att den delen bryter mot subsidiaritetsprincipen har vi också valt att lägga in synpunkter vad gäller proportionaliteten i förslaget. Vi pekar på att det är viktigt att kommissionen vid den fortsatta behandlingen utgår från de faktiska behov som finns för att lösa problemen. Det gäller att inte ta i för mycket för att lösa ett problem som kanske inte är så stort.

Det är viktigt att systemet blir rättssäkert. Ett informationsutbytesystem innebär också att man måste ta hänsyn till och respektera människors integritet. Systemen måste vara utformade så.

Dataskyddet är oerhört viktigt, inte minst när det gäller behandlingen av personuppgifter. Mänskliga rättigheter måste respekteras, och inte minst måste man titta på kostnadsaspekterna.

Även om vi i utskottet inte har nämnt det i texten kan vi konstatera att vi tidigare har haft problem, inte minst vad gäller systemet SIS II, som har kostat unionen och medlemsstaterna väsentliga medel, fast vi ännu inte har sett någon produkt. Vi anser att det är viktigt att det finns en kostnadskontroll.

Jag anser, fru talman, att det är viktigt att vi folkvalda i Sveriges riksdag, som representerar svenska folket, lämnar yttranden när vi anser att det är befogat. Men det är också viktigt att våra yttranden är utformade så att man tar hänsyn till dem och de väcker respekt. De måste vara väl genomarbetade. Vi måste bygga på faktisk och korrekt kritik. Vi kan inte komma med felaktigheter i yttrandena, för då kommer Sveriges riksdag inte att uppfattas på ett positivt sätt.

Det är viktigt att komma ihåg detta. Det är gentemot kommissionen vi arbetar. När vi har gemensamma uppfattningar mellan partierna i Sveriges riksdag tror jag det är bra att vi försöker arbeta tillsammans för att som *en* riksdag lämna in yttrande gentemot *en* kommission.

I det här läget handlar det inte om inrikespolitik, utan det handlar om att göra en subsidiaritetsprövning av ett kommissionsförslag. Så småningom kommer förslagen kanske att bli inrikespolitik. Därför är det viktigt att vi ser till att ha genomarbetade yttranden som man de facto får respekt för och som gör att vi kan påverka de fortsatta förhandlingarna.

I det här fallet kan jag tyvärr – det kan vara lite grann ovanans makt – konstatera att det har funnits en ovilja från tre i oppositionen att arbeta ihop. Det har mycket handlat om teknikaliteter. Jag kan bara beklaga detta.

I det här läget väljer jag att yrka bifall till reservation 1 och ser fram emot att kammaren bifaller den i morgon.
(Applåder)

I detta anförande instämde Carl-Oskar Bohlin, Pia Hallström och Patrick Reslow (alla M).

Anf. 124 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! I dag diskuterar vi justitieutskottets utlåtande om inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem, kallat Eurosur. I korthet är det ett gemensamt regelverk för informationsutbyte mellan medlemsstaterna och Frontex för att förbättra kunskapen om situationen vid EU:s yttre gränser och förbättra förmågan att hantera uppkomna situationer vid dessa gränser.

Det handlar om att använda satellit- och fartygssystem och sensorer på plattformar samt upprätta överblickbara kartor med riskzoner och annat. Syftet är att förhindra illegala invandrare och gränsöverskridande organiserad brottslighet.

Jag ska först berätta varför Sverigedemokraterna i ett av få fall inte motsätter sig den här prövningen. Därefter ska jag redogöra för några synpunkter på de övriga sju partiernas ställningstagande i frågan.

Dagens situation är sådan att Sveriges förmåga och vilja att bevaka och kontrollera våra gränser har försvunnit. För det första är vi med i Schengen, vilket gör att alla ska få röra sig helt fritt inom det området, där det är hög prioritet på att kontroller inte ska existera. För det andra är Sveriges vilja att upprätthålla en förmåga och dessutom viljan att använda denna förmåga – i den utsträckning den nu finns kvar – begränsad.

Detta gör sammantaget att vi har en situation där kontrollen över våra gränser på sin höjd är svag. Vår medverkan i det okontrollerade EU har också medverkat till att den organiserade brottsligheten har fått fäste och brottsligheten ökat, vilket till och med regeringen har erkänt i proposition 63 i år. Där skriver man:

”De kriminella nätverken breder ut sig och blir allt fler. Brottsligheten har också blivit mer internationell, bl.a. till följd av Sveriges medlemskap i EU och inträde i Schengensamarbetet.”

Det är alltså vad regeringen själv säger i propositionen.

Som man brukar säga: Kedjan är bara så stark som dess svagaste länk. Schengen har i dag över 42 000 kilometer sjögränser och 9 000 kilometer landgränser. Det blir många länkar som måste vara lika starka. När man väl har tagit sig in i Schengen är det alltså fritt fram att röra sig.

Varje år fångas omkring 100 000 människor som försöker ta sig in illegalt till EU. Under särskilda situationer till och med ökar detta tryck från dessa illegala. Detta kan överraska enskilda medlemsstater som inte är förberedda, vilket bidrar till ohållbara situationer.

I oktober 2010 försökte till exempel dagligen 350 illegala invandrare korsa över från Turkiet till Grekland bara vid staden Orestiada. För första gången någonsin begärde Grekland hjälp av Frontex för att problemet skulle kunna avhjälpas.

Under den arabiska vintern – som alla kallar våren – ökade antalet illegala invandrare till EU med 50 procent, trots Frontex punktinsatser, Hermes och Poseidon. I februari 2011 deklarerade Italien en humanitär katastrof på ön Lampedusa. 25 000 beräknades ha anlänt till ön, som har en befolkning på 5 000 invånare.

Hur många som inte fångas in vet vi inte, men mörkertalet för antalet personer som tar sig in anses vara stort. Det är personer som genom asyl-shopping söker sig till det mest naiva landet och utnyttjar dess välfärdstjänster. Det är personer som uppehåller sig illegalt, urholkar medborgarskapet och bidrar till en svart ekonomi i värdlandet som slår ut seriösa företag och dumpar lönerna för hederliga arbetare. Det är personer som visar att det är lönsamt för organiserad brottslighet att bedriva människosmuggling och trafficking.

Det är inte bara människor som tar sig in illegalt, utan även vapen och narkotika kommer in. Våldet i Malmö möjliggörs av alla illegala vapen som har smugglats in. På Tullverket uppger man att majoriteten av dessa skjutvapen kommer från östeuropeiska länder utanför EU.

Narkotika, som heroin och kokain, tillverkas utanför EU och förs in samma vägar som illegala invandrare, det vill säga där Europas gränsskydd för tillfället är svagast.

Utöver detta kan det vara bra att påminna om tullens situation. År 2000 hade man 2 600 anställda. Förra året hade man 2 100. Det är alltså en minskning med nästan 500 på ungefär tio år. År 2000 kontrollerades ungefär 144 000 sökande. Förra året var det 35 000. Det är en minskning med 76 procent. I ljuset av den situation som andra politiker än sverigedemokratiska politiker har fattat beslut om för Sveriges räkning verkar det tyvärr endast vara Frontex som har en ambition att stoppa dessa typer av gränsöverskridande problem.

Sett i relation till denna och tidigare regeringars agerande, inte minst deras syn på illegala invandrare men även hanteringen av importerad och organiserad brottslighet, ser vi det som det mindre dåliga av de båda alternativen att i detta specifika fall ställa oss bakom någon form av gränskontroll i stället för ingen alls. Därför menar vi att Eurosur för tillfället är acceptabelt.

Men det ska även sägas att den dag vi har makten i Sverige kommer detta att rivas upp, liksom många andra saker för den delen, i den meningen att vi själva kommer att införa fullgott gränsskydd även om vi givetvis kommer att eftersträva fortsatt samarbete inom Europa.

Vad har man då för argument på den andra sidan, alltså hos de andra sju partierna? Jo, deras argument vilar huvudsakligen på två saker: dels att förslaget är vad de kallar otydligt, dels att de menar att det är för detaljerat och inskränker det nationella självbestämmandet.

Låt mig börja med detta med otydlighet. Utskottstexten, som i detta fall härrör från S, V och MP, säger bland annat att förslaget är ”oklart och ofullständigt”. M, FP och KD – tillsammans med Centern, antar jag, även om de inte var närvarande vid beslutet – använde exakt samma formulering, det vill säga att det var ”oklart och ofullständigt”.

Jag har svårt att förstå vad som skulle vara otydligt i förslaget. Vi kan ta frågan om PNR som ett jämförande exempel. Efter att ha tittat på båda dokumenten, alltså både PNR och Eurosur, kan man relativt snabbt konstatera att otydligheten, eller tydligheten, i båda förslagen är snarlik. Det

finns för PNR, liksom i fallet med Eurosur, en lista med krav som medlemsstaterna ska leva upp till. Båda dokumenten anger syfte, tillämpningsområde, definitioner och så vidare på jämförbar detaljnivå, och så fortsätter det. Både i PNR och Eurosur anges att en medlemsstat ska inrätta nationella myndigheter. I båda anges hur de ska agera med informationen och så vidare. Tydligheten, eller vad man nu vill kalla det, i förslagen är på jämförbar nivå.

När PNR subsidiaritetsprövades ställde sig allianspartierna och Socialdemokraterna ändå bakom det, trots avsaknad av stora, uppenbara skillnader i tydlighet. Som jag ser det är invändningen rörande tydlighet mycket svag sett i ljuset av vad vi ständigt matas med från EU och som regeringen och de andra partierna ständigt accepterar.

Den andra motiveringen, nämligen sjuklövernens prat om nationellt självbestämmande och att förslaget är för långtgående, är intressant – som om de någonsin skulle ha brytt sig om det!

S, V och MP skriver: ”Detta är enligt utskottet en alltför långtgående utökning av Frontex befogenheter, och det är inte acceptabelt ur subsidiaritetssynpunkt.”

Alliansen skriver i sin tur: ”Målen med dessa åtgärder kan uppnås lika bra om medlemsstaterna ges större utrymme att (...) själva bestämma de närmare åtgärder som ska vidtas.”

Först och främst kan vi notera att detaljerade regler för hur kontrollen av externa gränser ska ske har funnits sedan i vart fall 2002. I det fallet var det Schengenkommittén som bestämde. Kraven ser liknande ut i de nu aktuella artiklarna 13–15. Sedan 2006 finns det även en förordning om gränspassager som i sin artikel 12 fastställer åtgärder och nivå på den nationella gränsbevakningen. Detta är alltså förslag som har accepterats av tidigare regeringar och denna regering. Det står till exempel att kontrollen ska hindra och avskräcka från illegal invandring. Man reglerar antalet tjänstemän och att metoder ska anpassas till hotbilden, att stationära och rörliga enheter ska användas och så vidare. Det är ungefär som Eurosur säger nu.

När det gäller den nationella kompetensen kan man bara konstatera att de andra partierna inte ofta lyfter fram det som något särskilt viktigt. Så är det till exempel med EBA, som de andra partierna uppenbarligen inte haft så mycket emot. I det fallet kan en EU-myndighet till och med gå in och köra över ett beslut från en nationell myndighet och meddela bindande beslut som rör enskilda och så vidare i artiklarna 17–19. Det har regeringen uppenbarligen inga problem med.

Det hela blir ju lite komiskt. Om allianspartierna eller Socialdemokraterna nu hade brytt sig om vårt självbestämmande, varför röstade de då ja till Lissabonfördraget? De som tittar på denna debatt har kanske inte hört om Lissabonfördraget, vilket inte vore så konstigt eftersom regeringen tillsammans med Socialdemokraterna klubbade igenom det utan att fråga folket. I korthet är det den största maktöverföringen från Sverige och svenska folket någonsin.

Alliansen tillsammans med Socialdemokraterna har alltså för så sent som ungefär tre och ett halvt år sedan fört över Sveriges självbestämmande, och därmed svenska folkets, till EU. Genom detta bröts många av de löften om vetorätt, alliansfrihet och mellanstatlighet som ja-sidan förde fram i folkomröstningen 1994 om medlemskap i EU.

Att i ljuset av detta komma och prata om för långtgående utökning av EU:s befogenheter eller att nationalstaterna själva ska få bestämma blir närmast komiskt om det inte hade varit så tragiskt.

Vad som framgår efter allt detta är alltså dels att gränsbevakning och gränskontroller behövs, dels att Sverige inte har vare sig vilja eller förmåga att utföra det ordentligt. Utöver det framstår sjuklöverns motivering om otydlighet som väldigt svag. Deras nyupptäckta, och jag antar mycket kortvariga, vurm för nationellt självbestämmande, eller hur de nu vill uttrycka det, är bara tomma ord med tanke på all makt de gladeligen för över till EU så snart tillfälle ges. Där var EU:s grundlag, Lissabonfördraget, pricken över i.

Nej, vad det givetvis handlar om är att de egentligen är oroliga att vi kanske får minskad illegal invandring till det här landet. De är alltså oroliga över att vi får färre brottslingar i Sverige. Dessa brottslingar belönas, vilket borde vara känt vid det här laget, tyvärr med medborgarskap, gratis skola och fri sjukvård som kostar miljarder och åter miljarder av svenska skattepengar, alltmedan man känner sig nödgad att exempelvis höja takbeloppen för såväl läkarbesök som mediciner. Prioriteringarna hos Alliansen och de rödgröna är som vanligt helt felaktiga. Dessutom innebär det att verkliga flyktingar i Sverige och utomlands drabbas när resurser förs över till några som de facto är brottslingar och illegala i det här landet.

I ljuset av allt detta motsätter sig vi oss inte detta förslag i nuläget. Vi menar att det kommer att hjälpa Sverige att upprätthålla gränserna bättre än vad vi gör i dag. Men för att vara helt på det klara med förutsättningarna är vår ambition givetvis att detta EU-förslag inte ska behövas i framtiden när Sverigedemokraterna har sett till att vi faktiskt har kontroll på våra gränser.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 125 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Det är inte alltid lätt att upprätthålla en linje, men det finns åtminstone en linje som Kent Ekeröth och Sverigedemokraterna håller, och den är att man är främlingsfientlig. I övrigt, när det gäller EU-kritik och annat, får jag ta fasta på det Kent Ekeröth säger: Det är tomma ord.

På något sätt gäller det att flirta med en liten opinion som kanske är negativ mot Europeiska unionen och det samarbete som vi har i Europa. Vi är positiva till det samarbetet, men vi skiljer oss på ett sätt i dag: Vi köper inte grisen i säcken. Vi lämnar ett motiverat yttrande när vi ser att det finns en fara för att de förslag som kommissionen lägger fram kan bli felaktiga, bryta mot subsidiaritetsprincipen och inte vara proportionella.

Det du, Kent Ekeröth, väljer att göra i dag är att säga att riksdagen över huvud taget inte ska ha någon synpunkt och att förslaget är bra. Jag vill då informera dig om att vi är i början av ett förhandlingsskede. Detta är inte ett färdigt förslag.

Jag ska påminna dig om några andra subsidiaritetsprövningar som vi har haft. Du har en väldigt dualistisk linje nu. Du kommer med EU-kritik samtidigt som du håller hyllningstal till en EU-institution, gränsövervakningssystemet Frontex. Då passar det. Jag har aldrig hört någon hålla ett

sådant hyllningstal till gemensamma EU-regler som det du har hållit just i dag när det handlar om gränsövervakningssystem.

Jag ska påminna dig om den subsidiaritetsprövning vi hade när det handlade om att föra kontanter mellan länder. Då ansåg ni i Sverigedemokraterna att vi inte skulle ha ett gemensamt system. Då skulle alla 27 länder sluta bilaterala avtal med varandra. Varför anser ni inte i dag att man kan ha bilaterala beslut när det gäller gränsövervakningssystem? Det hänger ju inte ihop.

Anf. 126 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag klargjorde detta i mitt ganska långa anförande. Tyvärr har vi och har haft regeringar som har uppvisat en enastående ovilja att just kontrollera Sveriges gränser. Så är det i dag, och så har det varit tidigare när det gäller allt möjligt: både illegal invandring och legal invandring, även om det här ärendet inte handlar om just detta.

Man har sett hur nedskärningen på tullen har pågått sedan 90-talet. Tullen säger själv: Vi kan inte kontrollera våra gränser och ha fler kontroller. Vi vill kunna kontrollera mer.

När illegala invandrare väl kommer till Sverige har vi sett att de belönas med allt möjligt som kostar miljarder och åter miljarder.

Vi har alltså sett en total ovilja från den här regeringen och andra regeringar att kontrollera gränser och att förhindra framför allt illegal invandring.

När vi står inför detta fullbordade faktum, som vi tyvärr har levt med under alltför lång tid i det här landet, måste man fråga sig: Hur kan man förbättra situationen temporärt? Ska man lita på att svenska regeringen eller kommande regeringar för den delen, till dess att vi sitter i den, kommer att göra det? Ska man hoppas på det? Nej, det kan man inte hoppas på.

Det finns inget annat parti i den här riksdagen som vill ha skärpta kontroller när det gäller både människor och varor. Ska man stå och hoppas på att det skulle bli bättre bara utifrån Sveriges egen förmåga i det här fallet? Det kommer inte att hända.

Då återstår någonting annat. Då återstår frågan: Vad kan EU, som vi har blivit satta i, göra? Vi valde inte att vara med i Schengen. Vi blev satta där av era politiska beslut. Det är ett fullbordat faktum att vi är i denna situation. Då menar vi att någon måste göra det här. Om man ger de här befogenheterna till Frontex, att upprätthålla våra gränser, menar vi att det blir ett mycket bättre skydd än det skydd som uppenbarligen denna och tidigare regeringar misslyckats med.

Jag har även kollat med andra partier ute i Europa som har en något nyktrare syn på invandring och nationalstater. Även de ser fördelarna med Eurosur. Det är inget konstigt, och det är väldigt lätt att motivera varför vi vill att någon ska kontrollera, snarare än ingen.

Anf. 127 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Kent Ekeroth inte tror på Sveriges förmåga. Jag har en annan uppfattning. Jag vet att Sverige har en mycket god förmåga. Jag noterar också att Kent Ekeroth i dag sätter hoppet till Europeiska unionen. Det är det som jag uppfattar som lite vingligt.

Jag ska återigen påminna dig om den där subsidiaritetsprövningen, för du valde att inte svara på min fråga. När ni varje gång tidigare har sagt att man ska lösa det här mellan länderna med bilaterala avtal undrar jag: Varför skulle man inte kunna göra det i det här fallet? Politiken hänger inte riktigt ihop. Det är en vinglig färd. Är du helt säker på att de väljare ni trots allt har verkligen står bakom det här?

Är det främlingsfientlighet som gäller eller allmän EU-skepticism, eller kan ni byta fot i olika lägen? Jag är rädd att ni inte kommer att byta fot när det gäller främlingsfientligheten.

Jag kan dess värre notera att en stor del av den upprördhet du visade i dag gällde att människor hade fått sjukvård och medicin i Sverige. Jag tycker att det är humanitärt, och jag tycker att det är bra. Jag tror att de flesta svenskar är stolta över det.

Men red gärna ut varför man ska ha bilaterala avtal ibland när det gäller att arbeta mot organiserad brottslighet, när det gäller att göra livet lättare i gränspassagen och när man över huvud taget ska pröva om EU-systemen fungerar men inte ha det i just det här fallet! Jag förstår fortfarande inte hur politiken hänger ihop.

Anf. 128 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Hammarbergh nämner att han litar på Sverige men att vi inte gör det. Det var inte det jag sade. Jag sade att jag inte litar på er förmåga att hantera det. Jag litar inte på allianspartierna. Jag litar inte på de rödgrönas förmåga att hantera det. Ni har bevisat att ni inte kan eller vill hantera det.

Det är er jag inte litar på. Sveriges förmåga finns. Det var också det jag sade. Skulle vi sitta i regeringsställning skulle vi minsann visa att vi har all förmåga. Det handlar om viljan, och ni har visat att viljan inte finns. Det är det som det handlar om.

När det gäller tullens förmåga kan jag bara nämna vad Tullverket självt säger. Vi har till exempel Tull-Kust. Det är alltså fackliga företrädare som säger att de inte har tillräckliga resurser för att bevaka våra gränser. Björn Hartvigsson, som är förbundsordförande för Tull-Kust, säger att de inte har tillräckligt med resurser. Jan Martinsson säger samma sak. De vill se en ökad styrka ute vid gränserna. De vill se fler tullare med vapenkompetens. De har inte proportionella resurser och så vidare. Jag har en lång lista här när det gäller hur tullen klagat på att de inte kan upprätthålla våra gränser.

Förmågan har successivt monterats ned sedan mitten av 90-talet, om inte tidigare. De har halverat personalstyrkan. Dessutom ersätts de inte med nyanställda vid pensionsavgångar – det tar de också upp.

Denna politik har denna regering och tidigare regeringar bedrivit. Det är en politik som har bedrivits i säkert över 15 år.

Jag tror på Sveriges förmåga, men jag litar inte på er förmåga.

När det gäller Eurosur och varför vi går med på det nu vill jag säga att detta är en väldigt aktuell och akut fråga, enligt vårt sätt att se på det. Man har en regering som uppvisar en total ovilja mot att kontrollera våra gränser och dessutom belönar brottslingar med sjukvård, möjlighet att starta företag och allt möjligt. Då belönar man brottslingar för att de fullständigt struntar i svenska regler och lagar.

Ni har alltså bevisat att ni är helt opålitliga när det gäller detta. Då måste vi göra något åt det i den akuta situationen. Så fort vi har makten, precis som jag sade, kommer vi också att ta tillbaka det här till svensk kompetens och svenskt självbestämmande. Men vi är det enda parti som vill göra det. Vi gick trots allt inte med på Lissabonfördraget. Det var ni som gjorde det, inte vi.

Anf. 129 CAROLINE SZYBER (KD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utskottets utlåtande över kommissionens förslag om inrättande av ett europeiskt övervakningssystem, Eurosur.

Bakgrunden till förslaget är att man vill få ett gemensamt regelverk för informationsutbyte för att förbättra kunskapen om situationer vid EU:s gränser och för att förbättra reaktionsförmågan när det gäller att hantera situationer som uppkommer vid gränserna. Detta ska också leda till förbättrade resursfördelningar i medlemsstaterna.

Det är inom ramen för en politisk förhandskontroll som subsidiaritetsprincipen har sitt främsta användningsområde. Det är medlemsstaternas möjlighet att utöva inflytande över EU:s lagstiftning.

Vi i Kristdemokraterna och övriga Alliansen har i vår reservation varit tydliga med att det behövs mer underlag. Vår ingång är att förslaget från kommissionen inte är klart och att vi anser att det är för tidigt att säga nej. Vi vill inte stänga dörren, vilket Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern gör. Det finns alla möjligheter för oss att göra det framöver.

Alliansen har, som sagt, en reservation. Vi anser att kommissionens förslag innehåller flera delar som behöver analyseras ytterligare och att det inte riktigt går att ta ställning till om förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

Det framgick inte tillräckligt tydligt att målen inte kan nås på nationell nivå. Vi anser dock inte heller att det är tydligt om de kan göra det. Vi efterlyser en mer utförlig och en mer tydlig motivering när det gäller hur kommissionen har kommit fram till förslagen och huruvida de är förenliga med subsidiaritets- respektive proportionalitetsprincipen.

Kristdemokraterna vill i sammanhanget framhålla att möjligheten att söka asyl inte får försvåras. Jag kan bara säga att jag efter att ha lyssnat på Sverigedemokraterna undrar om vi har läst samma underlag, för den här debatten handlar inte om kontroll av invandring. Men Sverigedemokraterna är ju ett enfrågeparti.

Fru talman! Det finns delar i förslaget som vi säger är för detaljerade. Det gäller de åtgärder som medlemsstaterna ska vidta vid olika effektivitetsnivåer.

Jag tror också att vi framöver kommer att få större kunskap om hur våra subsidiaritetsförslag kommer att tas emot av kommissionen. Jag tror att det kommer att hjälpa oss när det gäller hur vi ska formulera våra förslag. Likaså tror jag att det ibland finns ett missförstånd i fråga om det språkbruk som regeringen använder.

Avslutningsvis skulle jag vilja framföra att jag tror att det är viktigt med en tydlig gemensam signal från utskottet till kommissionen. Vi vill att det ska komma från utskottet men också från regeringen att kommissionen skickar ut alltför ofärdiga förslag.

Jag kommer också att vara tydlig mot regeringen, som mitt parti är en del av, när det gäller att man de facto tydligare måste plädera för ett ja eller ett nej. Jag kan dock instämma i att det inte var lätt utifrån det här underlaget.

Att likt Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern säga nej tror vi dock inte på. Vi säger att problemet i det här fallet inte är att regeringen inte har sagt ja eller nej. Problemet är att kommissionen har skickat ut ett alltför ofärdigt förslag. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 130 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Det blir en kort replik för mig. Caroline Szyber sade att det inte handlar om invandring. Men ett av de uttalade syftena med det här är att förhindra illegala invandrare, vilket gör att det handlar om invandrare. Hur kommenterar du det?

Anf. 131 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Det är möjligt att det kan vara en av delarna som det här informationsutbytet handlar om, men det kan också handla om en osäkerhet som kan uppstå vid olika gränser. Den osäkerheten behöver inte alltid härröra från illegal invandring. Det kan vara andra invandringsströmmar.

Det är inte illegal invandring som det här gränsövervakningssystemet har som sitt huvudfokus. Det är viktigt. Att det ska handla om vissa strömningar är en sak, men jag vänder mig starkt mot att du hela tiden pratar om en illegal invandring.

Anf. 132 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Det var intressant. Kristdemokraterna går upp och påstår att det här inte handlar om invandringen, men när jag ställer frågan erkänner man att det de facto handlar om invandring – inte bara, men delvis.

Precis som jag tog upp handlar det om allt möjligt, till exempel illegala vapen, narkotika och illegal invandring. Jag får tacka Kristdemokraterna för att de erkänner att det visst handlar om invandring.

Anf. 133 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Fru talman! Återigen, jag tror att man hör det man vill höra.

Det jag sade var att det inte enbart handlar om kontrollen av kriminell invandring. Jag säger det igen: Det handlar inte enbart om kontrollen av invandring. Bakgrunden till det här förslaget är att förbättra ett informationssystem och att förbättra kunskapen.

För oss är det hela tiden väldigt viktigt att framhålla att det här inte på något sätt får försvåra att man ska kunna söka asyl. Vi verkar ha tolkat det här underlaget lite olika. Jag vänder mig framför allt starkt emot begreppet den illegala invandringen. Vi vet ju inte huruvida den är illegal eller inte.

Anf. 134 KERSTIN HAGLÖ (S):

Fru talman! Som tidigare har sagts här handlar debatten om justitieutskottets utlåtande av kommissionens förslag om inrättandet av det euro-

peiska gränsövervakningssystemet Eurosur och subsidiaritetsprövning av förslaget. Jag tänker inte gå närmare in på det, för jag tycker att det klart och tydligt har framkommit av Krister Hammarberg och Caroline Szybers inlägg vad innehållet i detta är. Jag börjar därför med att yrka bifall till förslaget i utlåtandet.

Vi socialdemokrater anser tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att förslaget i dess helhet strider mot subsidiaritetsprincipen. Vi föreslår därför att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

I Lissabonfördraget, artikel 5, vad gäller subsidiaritetsprövning, står bland annat att kommissionen ska, för det första, i utkastet göra en tydlig, klar motivering vad avser både proportionalitetsprincipen och subsidiaritetsprincipen.

För det andra står där också att innehållet ska göra det möjligt att se om subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen följs så att vi som parlamentariker kan bedöma detta.

För det tredje står där att de finansiella kostnaderna för medlemsstaterna måste framgå.

Till sist står där om unionens mål med förslaget, alltså vad det är som skulle göra detta bättre på EU-nivå. Där bör man också tillägga att titta på vilka kvalitativa indikationer och, om det är möjligt, även vilka kvantitativa indikationer som finns.

Vidare i Lissabonfördraget under artikel 5 – artikel 6 i protokollet om tillämpningen – står det att läsa att det är det aktuella utkastet som prövas och att ett motiverat yttrande med skälen till att man anser att ett utkast till lagstiftning *inte* är förenligt med subsidiaritetsprincipen får lämnas.

Med andra ord säger man ja, detta är förenligt med subsidiaritetsprincipen eller nej, detta är inte förenligt med subsidiaritetsprincipen. Man kan också säga att vissa delar strider mot subsidiaritetsprincipen, precis som Alliansen har gjort, men det finns inte utrymme för ett tredje alternativ, det vill säga att inta någon skeptisk ingång och föra ett allmänt resonemang kring subsidiaritetsprincipen. Det är det aktuella utkastet som ska prövas, inget som komma skall. Det är detta utkast som ska analyseras, och det är så vi har sett det.

Det är också väldigt tydligt i yttrandet från konstitutionsutskottet och, som jag tidigare har sagt, i Lissabonfördraget vad förslaget ska innehålla och vad det är man lämnar ett motiverat yttrande över.

Vårt ställningstagande att kommissionens förslag om att inrätta Eurosur strider mot subsidiaritetsprincipen i sin helhet bygger på att förslaget är så oklart och ofullständigt att det inte med tillräcklig tydlighet framgår att målet för åtgärderna inte kan nås på nationell nivå. Det framgår inte heller att målen för åtgärderna bättre kan uppnås genom att åtgärder vidtas på unionsnivå. Förslaget måste därför, som vi ser det med vår huvudingång och när jag då har redogjort för vad som står i artikel 6, anses strida mot subsidiaritetsprincipen eftersom kommissionen inte har lagt fram ett förslag som är tydligt och klart.

Sedan bidrar det faktum att regeringen inte klart har uttalat en bedömning i subsidiaritetsfrågan ytterligare till oklarheten.

Fru talman! Avslutningsvis ska jag säga några ord om kommissionens förslag som bland annat innebär att medlemsstaterna ska fördela sina gränsövervakningsresurser i enlighet med effektnivåer som fastställs av Frontex. Det blir således Frontex som ytterst ska avgöra hur medlemsstaterna ska fördela övervakningsresurserna. Detta är en alltför långtgående utökning av Frontex befogenheter och inte acceptabelt ur subsidiaritets-synpunkt.

När det gäller den del som avser de åtgärder som medlemsstaterna ska vidta vid olika effektnivåer delar vi Alliansens syn att de är alldeles för detaljerade. Målet med dessa åtgärder kan uppnås lika bra om medlemsstaterna ges större utrymme att inom en något vidare ram själva bestämma de närmare åtgärder som ska vidtas.

När det i övrigt i kommissionens förslag till EU-parlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem, Eurosur, är så oklart och ofullständigt och att det inte harmoniserar med artikel 5 i Lissabonfördraget, som jag tidigare har redogjort för, finns bara en väg att gå som vi ser det, och det är därför vi har tagit den vägen. Det är att säga att detta förslag i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen.

Anf. 135 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Fru talman! En stor del av justitieutskottets arbetsbelastning upptas av subsidiaritetsprövningar. Dagens ärende är en sådan som handlar om gränskontroll och det som benämns Eurosur, ett inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem.

Men framför allt sätter just den här subsidiaritetsprövningen väldigt stort fokus på hur riksdag och regering ska och bör jobba med dessa prövningar. Hela grundtanken är ju att göra en bedömning om frågan ska avgöras inom EU eller i de nationella församlingarna. Det enda vi i de nationella församlingarna kan ta ställning till är det förslag vi har fått på papper för att pröva och inte något eventuellt tänkt framtida papper som ännu inte är skrivet.

När det gäller just detta papper är egentligen utskottsmajoriteten och företrädare för allianspartierna ganska överens. Vi anser att som förslaget är skrivet är det för många detaljer och samtidigt för otydligt formulerat.

Men trots att det är små skillnader i vår syn på hur och i vilken grad vi ska säga nej till den här subsidiaritetsprövningen är det viktiga skillnader eftersom vi samtidigt jobbar fram hur vi ska hantera dessa frågor i framtiden. Genom att välja den mjukare linjen, som regeringspartierna föreslår, tror jag att vi öppnar för ännu fler ofärdiga subsidiaritetsprövningar och förslag från kommissionen. Genom att vara tydligare och svara på det vi har blivit ombedda att svara på kan det ändå bli en tydligare signal till kommissionen om att de inte bör belasta de nationella parlamenten med ofärdiga förslag.

Jag tänker inte gå in så mycket på dessa detaljer. Det har de tidigare talarna gjort, och jag instämmer där i mycket av det som Kerstin Haglö anför. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och motiveringen i bil. 3.

Anf. 136 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag får väl ta möjligheten att replikera Miljöpartiet, även om det inte var syftet från början.

Vi hamnar i mycket teknikaliteter. Lite tråkigt, kan jag tycka, därför att vi, precis som Agneta Börjesson säger, i grunden har samma uppfattning. Vi tycker inte om ofärdiga förslag. Vi vill inte köpa grisen i säcken, till skillnad från någon annan. Men vi är bundna av en form som finns i Sveriges riksdag, som regleras i riksdagsordningen och där det finns en praxisbild. Därför borde det finnas ett gemensamt intresse att hitta lösningar för att ta sig ur det här. Vår strävan har varit att vi ska följa det regelverket, åtminstone tills praxis har förändrats.

Det är också därför vi har ett förslag där vi direkt kan se att artikel 15 bryter mot subsidiaritetsprincipen. Däremot är detta svårt att följa i det som nu är majoritetstext. Det blir inte korrekt. Det går inte att direkt hävda att det strider mot subsidiaritetsprincipen, och vår oro i det fallet är att man inte kommer att ta Sveriges yttrande på fullt allvar om man kan peka på att det är felaktigt.

Min fråga utgår egentligen från att Agneta Börjesson pekar på någonting väldigt viktigt när vi yttrar oss gentemot kommissionen. Det handlar lite grann om vårt arbetssätt, att vi ska försöka hitta bra arbetsformer för samtal med varandra i utskottet när det egentligen handlar om små tekniska problem. Processen den här gången har varit märklig. Den har varit märklig i det avseendet att det största oppositionspartiet över huvud taget inte har velat diskutera detaljerna, inte har svarat i telefon eller tagit emot telefonmeddelanden. Då blir det svårt att hitta de gemensamma lösningarna.

Det kan också vara så att ett annat oppositionsparti har fått lämna synpunkter. Det har tagits hänsyn till synpunkterna, men sedan väljer man att sluta diskutera. Då är frågan: Hur ser Agneta Börjesson på det arbetssättet? Kommer vi att lämna bra yttranden gentemot kommissionen om vi inte pratar med varandra?

Anf. 137 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Fru talman! Krister Hammarbergh ställer en fråga om telefonvanorna hos Socialdemokraterna. Jag har lite svårt att svara på just den frågan. Jag är helt övertygad om att vi svarar på alla frågor och att i alla fall inte jag har blivit kontaktad i de frågorna.

Jag är också helt övertygad om att det finns en stor öppenhet kring att faktiskt skriva ihop sig när det gäller en text för att säga nej till det här förslaget. Jag har väldigt svårt att se att det på något sätt skulle vara svårt. Jag tycker också att vi i det här fallet står ganska nära varandra. Det borde inte ha varit särskilt svårt att göra.

Att däremot se vem det är som bär ansvaret för att göra det vill inte jag lägga mig i. Jag vet väldigt väl att jag inte har blivit kontaktad för sådana diskussioner.

Anf. 138 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt bra att Agneta Börjesson säger det, för vi kommer att ha ett antal subsidiaritetsprövningar. Många gånger uppfattar vi det som svår materia att tränga igenom och att det finns anledning att prata med varandra och hitta lösningar när vi känner att vi står nära varandra och ska yttra oss gentemot kommissionen. Sedan kan vi fortsätta processen och ha olika uppfattningar när det gäller de förhandlingar som kommer att bedrivas. Vi kommer säkerligen att kunna

ha olika uppfattningar också när det väl ska bli svensk lagstiftning. Det är relativt naturligt mellan oppositionspartier och majoritet.

Jag ser fram emot att vi när det gäller den här typen av prövningar kan försöka anstränga oss att ha en god diskussion så att vi på ett så bra sätt som möjligt kan föra fram Sveriges riksdags och svenska folkets röst i de tidiga skeden som en subsidiaritetsprövning faktiskt är. Jag kan bara beklaga att det inte har funnits så stort intresse från i synnerhet vissa delar av oppositionspartierna.

Anf. 139 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Fru talman! Jag har som sagt inga mer synpunkter när det gäller hur andra delar av oppositionen förhåller sig till samtal. Vi brukar alltid delta i de samtal som vi blir inbjudna till.

Anf. 140 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Vi debatterar här i kvällningen återigen en subsidiaritetsprövning. Det har varit många sådana, även i utskottet, och de verkar inte bli färre. Vad det handlar om behöver jag inte dra eftersom jag är sist på talarlistan. Jag tror att man har förstått det här nu.

Jag vill yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag.

När det gäller det som Krister Hammarbergh har varit inne på i kväll, när han beklagar att vi inte kan komma överens i den här frågan, kan jag säga att när vi ligger så nära varandra kan jag beklaga lika mycket att inte Alliansen tycker att det här strider mot subsidiaritetsprincipen och att vi gemensamt ska skicka den motiveringen till kommissionen.

Om jag är rätt underrättad är det så att kommissionen tittar på de motiverade yttranden som man får, där det uttryckligen står att det här strider mot subsidiaritetsprincipen. Det är det yttrandet som tas upp, och när kommissionen har tittat på det och det blir omröstning i parlamentet går man på just det som i sin helhet säger att det strider mot subsidiaritetsprincipen. Om då kommissionen ska ompröva det här ska man också ta hänsyn till vad det motiverade yttrandet handlar om. Då kan kommissionen antingen vidhålla förslaget, ändra på det eller också kan man dra tillbaka det. Men då måste kommissionen motivera varför man har fattat det beslutet.

Visst är det så att vi står ganska nära varandra. Du beklagar å din sida och jag beklagar å min sida.

Sedan vill jag i den här debatten återkomma till Sverigedemokraterna. Kent Ekeröth har under en lång tid framhållit att man i varje sammanhang ska hävda de bilaterala avtalen. Vi har haft uppe någon fråga som har handlat om subsidiaritetsprövning eller EU-frågor över huvud taget. Jag tycker att det är väldigt beklämmande att man kallar människor som flyr från krig, från politiskt förtryck och från naturkatastrofer för brottslingar. Jag kan inte med ord förklara hur upprörd jag blir av det.

Sedan står han här och håller ett försvarstal om hur mycket man är emot EU. Ni hyllar Frontex. Ni hyllar kommissionen. Ni har ju ändrat inriktning. Så fort det passar er har kommissionen gjort rätt. Här kritiserar vi från Alliansens sida, vi kritiserar också från Vänsterns sida och från regeringens sida, men Sverigedemokraterna hyllar kommissionen och de hyllar Frontex.

Det är mycket, mycket märkligt att ge sig på människor som är på flykt från krig och förtryck, att påstå att det här är en bra bedömning och bara ta upp illegal invandring, inte vidröra någonting annat som finns i förslaget.
(Applåder)

Anf. 141 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Även om Lena Olsson och jag samtalar väl och bra är det inte så ofta som vi har anledning att säga att vi håller med varandra, som jag tror att vi har gjort i det här fallet. Det är sällan när det gäller EU-frågor. Vi vet att Lena Olssons parti är ett EU-kritiskt parti. Det får vi respektera. Vi har olika uppfattningar. I det här fallet känner vi en gemensam oro och vill gärna lämna ett motiverat yttrande. Då väljer Lena Olsson att beklaga.

Problemet just nu är att med den process som har rått försvagas Sveriges röst. Det blir inte den riktigt starka majoriteten från Sveriges riksdag som lämnar ett motiverat yttrande. Det hade kunnat förhindras om intresset hade funnits. Längre än så står vi inte mot varandra utan det handlar mer om teknikaliteter. Det fanns ingen möjlighet för oss att diskutera texten över huvud taget. Den lades på bordet. Det är vad jag vill beklaga. Sveriges röst har blivit svagare.

Jag ser fram emot att vi har ett bra samarbete och konstruktiva diskussioner framöver.

Anf. 142 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Vi har från Vänsterpartiets sida inget emot att komma överens.

I Alliansens reservation framgår det att man anser att förslaget är oklart och otydligt, och man kan inte fatta beslut.

Vi har att ta ställning till hela paketet. Vi hade diskussionen även i går i utskottet. Vi kan inte ta ställning till delar. Antingen svarar vi att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen eller att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Det är så läget ser ut.

Jag tycker gott att Alliansens företrädare kunde ha hakat på. Jag tror att kommissionen mer skulle ta till vara på uttalandet att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen om vi tillsammans skriver att det är oklart och otydligt och vi specifikt inriktar oss på artikel 15. I den artikeln talar kommissionen om med hela handen vad medlemsstaterna ska göra.

Anf. 143 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag ser fram emot ett konstruktivt samarbete i fortsättningen. Det innebär att vi ska diskutera texterna gemensamt. Att vi i det här fallet inte använder möjligheten innebär att förslaget är fel i sak. Vi måste hänga upp ett motiverat yttrande på någon artikel som bryter mot subsidiaritetsprincipen. Artikel 15 gör det definitivt. Det går inte att hävda något sådant i ett så pass långt gången förslag från kommissionen. Det innebär att det blir fel i sak, och att lämna ett sådant yttrande skulle göra Sveriges röst än svagare.

Anf. 144 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tror inte alls att Sveriges röst blir försvagat i det läget. Jag tror precis tvärtom, nämligen att rösten skulle stärkas. Krister Hammarbergh tar ofta tillfället i akt och talar om att Sverige har en stark röst i EU sedan tidigare. Det skulle bli besynnerligt om EU inte skulle lyssna just då.

Man ska alltid vara villig att diskutera och vara öppen. Men då är det arbetsformerna man måste titta på. Om vi ska börja ha subsidiaritetsprövningar – om det nu blir så, vilket jag inte hoppas – i vissa delar, anser jag att det kommer att bli begränsad tid för övriga förslag och propositioner som ska lämnas.

Anf. 145 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Lena Olsson kommenterade hur upprörd hon blev för att illegala invandrare kallas för vad de är, nämligen brottslingar.

De som kommer till EU, eller till Sverige för den delen, utan tillstånd, antingen för att de inte söker tillstånd eller för att de struntar i tillstånden när de väl har fått dem, bryter mot lagar och regler som finns i Sverige eller, för den delen, i Europa. Det gör dem de facto till brottslingar.

Jag vet att ni i Vänsterpartiet brukar gilla att belöna brottslingar med medborgarskap, sjukvård och så vidare. Det kanske har att göra med att ni vill släppa ut brottslingar efter halva tiden, kanske mer om ni hade fått bestämma – vem vet. Med er politik skulle förmodligen ingen vara illegal, utan alla skulle bara forsa in över Europa. Då skulle vi ha fler Malmö som vi kan ha aktuella debatter om när det gäller organiserad brottslighet eller annat.

Hur kan ni försvara den politik ni själva har drivit fram? Varför måste det ges flyktingamnesti om flyktingarna inte är illegala? Hela poängen med en amnesti är att ge dem amnesti på grund av begångna regelbrott. De finns i Sverige men de får inte vara här – vi ska ge dem amnesti. Varför skulle man ha gett dem amnesti annars? Det är för att de är illegala. Kalla dem för vad de är! Om ni vill ha fri invandring så att de kan forsa in över gränsen måste ni vara tydliga mot alla väljare.

Det är intressant att belöna illegala invandrare. Vad säger det till de legala invandrare som har kommit hit, de som har sökt tillstånd och har fått tillstånd på legala grunder? De har gjort allt så som det ska göras. Sedan kommer Vänsterpartiet och säger att det är strunt samma, att de illegala kan få samma sak.

Justitiekommittén handlar om justitia, det vill säga rättvisa, men Vänsterpartiets politik på området har uppenbarligen ingenting med rättvisa att göra.

Anf. 146 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiets politik och Vänsterpartiets politik. Jag är medveten om vad vi har för politik. Vi är humanister. Kent Ekeroth tycker att människor som flyr från krig, politiskt förtryck eller som inte kan vistas i sitt land ska skickas tillbaka för att bli våldtagna eller mördade.

Kent Ekeroth hävdar att han vet precis varför dessa människor har flytt. Det vet du inte alls. Du benämner dem som kriminella. Är man kriminell om man flyr från ett inbördeskrig där man hotas att bli förföljd för att man tycker en sak eller för att man som kvinna blir våldtagen gång på gång? Flyktvägen kan vara konstig innan man kommer hit, men då ska den personen inte få söka asyl.

Denna människosyn är absurd! Kent Ekeroth hävdar att dessa människor kommer hit för att utnyttja systemet och att de är brottslingar.

Vi har i det här landet råd att hjälpa människor. Jo, det har vi. Vi har absolut råd att hjälpa människor som flyr. Kent Ekeroth kan passa på att tala om huruvida det är riktigt att skicka tillbaka dem dit där de riskerar att bli mördade eller våldtagna. Är det den politiken du vill ha? Så tala om det i klartext och stå inte och linda in saker och ting.

Anf. 147 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Om man är flykting enligt konventionen om flyktingstatus får man uppehållstillstånd. De som inte får uppehållstillstånd är inte flyktingar. Om de inte ens söker är de i en helt annan liga. De försöker inte ens. Om man är flykting vet man att man får uppehållstillstånd. Om man inte söker är det misstänksamt.

Men om de som söker får avslag är de inte flyktingar. Då skulle de ha fått uppehållstillstånd. Den situation som beskrivs här så att alla ska börja gråta stämmer inte för 95 procent av alla dem som kommer hit.

Av alla som har kommit till Sverige sedan 1980 är det färre än 5 procent som är flyktingar. 60–70 procent är anhöriginvandring. Det har ingenting med flyktingar att göra. Prata inte om flyktingar när det inte har med flyktingar att göra. Det är bara ett spel för galleriet för att vinna lite sympatiröster. Det handlar inte om det. Erkänn det!

I det första anförandet sade Lena Olsson att vi sverigedemokrater hylar kommissionen och en mängd annat. Men vi vill lägga ned kommissionen mest av alla. Vi vill lägga ned EU också om vi får tillfälle. Vi vill att Sverige ska gå ut ur EU, definitivt den politiska unionen, men vi vill fortfarande ha frihandel. Det finns länder som klarar sig alldeles utmärkt utan EU.

Vi är de som tydligast i det här landet driver att Sverige ska gå ut ur den överstatliga, byråkratiska och odemokratiska kolossen som EU är. Jag vill mer än gärna göra alla i kommissionen, EU-parlamentet och alla EU-byråkrater arbetslösa. Det är klart.

Någon måste göra något åt den situation ni har skapat åt oss med mer eller mindre öppna gränser, med illegal invandring – brottslingar – som ni belönar med allt möjligt. Nu vill vi att EU för en gångs skull ska göra någon nytta och införa det här systemet så att vi har någon form av kontroll. Jag vet att Vänsterpartiet inte vill ha det, men jag är ganska säker på att svenska folket vill.

Anf. 148 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är ganska säker på vad svenska folket vill. Det såg vi 2010. De utgjorde kanske 6 procent, och det är ingen majoritet av svenska folket.

Det går upp en talgdank för mig. Kent Ekeroth hyllar Frontex och hyllar kommissionen.

Här ser vi en vändning mot vad vi har sett förut. För mig och för många andra betyder det här: Jo, men EU är nog ganska bra, för man har satt upp murar runt hela EU så att människor inte ska komma in från till exempel tredje världen. Kent Ekeroth står och hyllar Frontex, som vi vet har varit med och förhindrat att båtar tar sig i land så att människor kan söka asyl.

Jag har till och med läst någonstans att Kent Ekeroth kanske ska ställa upp som EU-parlamentariker. Det är ju så att man inte tror sina öron – med ett sådant EU-motstånd. Eller hur, Kent Ekeroth?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 mars.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2011/12:81 Förtydligande av arbetsgivares ansvar för sjuklön

EU-dokument

KOM(2012)85 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om frysning och förverkande av vinning av brott i Europeiska unionen

KOM(2012)93 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om bokföringsregler och handlingsplaner för utsläpp och upptag av växthusgaser till följd av verksamheter i samband med markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk

Motion

Särskilda åtgärder mot organiserad brottslighet av Jimmie Åkesson m.fl.
(SD)

Motionen väcktes med åberopande av 3 kap. 13 § riksdagsordningen om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt.

Frågan om hänvisning av motionen till utskott skulle behandlas vid sammanträdet torsdagen den 15 mars.

Motionen hade följande lydelse:

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en ny lag om Deltagande i Kriminell Organisation (DIKO).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Rikskriminalpolisen utökade befogenheter att använda hemliga tvångsmedel i DIKO-fall, det vill säga, fall som rör organiserad brottslighet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Rikskriminalpolisen bör få huvudansvaret för att bekämpa organiserad brottslighet nationellt sett. De bör även få möjlighet att delegera sina befogenheter till lokala polismyndigheter eller motsvarande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Rikskriminalpolisen bör få ett eget anslag under utgiftsområde 4 i statsbudgeten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sekretessbestämmelser för information från andra myndigheter ej ska gälla när Rikskriminalpolisen eftersöker information vid DIKO-brott.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en domstol vid DIKO-brott ska ha möjlighet att åtala och fälla en person utan att denne behöver bindas vid ett specifikt brott.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgat förverkande vid DIKO-brott.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen ska få rätt att beslagta tillgångar utan krav på att gripa och frihetsberöva personen i fråga, om denna innehar skulder till Kronofogden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att polisen ska kunna beslagta tillgångar som är misstänkta på så sätt att de indikerar en kriminell livsstil snarare än en icke-kriminell livsstil för en person i samma ekonomiska livssituation.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa kronvitnesssystem.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nolltolerans mot övergrepp i rättsak.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra det möjligt att fälla en person, kopplad till organiserad brottslighet eller motsvarande, för olaga hot även vid förtäckta hot om det utifrån sammanhanget framgår att personen avsåg att skapa fruktan eller oro.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att straffvärdet vid fällande dom för olaga hot i fall som är kopplade till organiserad brottslighet alltid ska vara så högt att fängelse utdöms som påföljd.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrat vittnes- och brottsoffskydd.

Motivering

Med anledning av händelser i Malmö specifikt och utvecklingen i Sverige generellt hölls en aktuell debatt i Riksdagen gällande organiserad brottslighet. Aktualiteten i denna fråga understryks även av Rikspolisstyrelsen som tagit beslut om att dagens situation är en ”särskild nationell angelägenhet”.

I den aktuella debatten presenterade vi ett program för att bekämpa den organiserade brottsligheten, Särskilda Metoder mot Organiserad Kriminalitet. Syftet med programmet är att kraftfullt slå ned mot den organiserade brottsligheten nu, innan den fått sådan utbredning att den blivit ett landsomfattande hot snarare än främst koncentrerad till vissa städer och områden. Det är också vår förhoppning att detta program inte bara ska förhindra framtida samhällsutbredning utan även att eliminera flertalet av de kriminella nätverk och organisationer som redan är verk-samma idag. Med anledning av denna händelse av större vikt presenterar vi härmed till Riksdagen denna motion med åtgärder mot den organise-rade brottsligheten.

Inledning

Vi föreslår med detta förslag att en ny lag införs som kriminaliserar delaktighet i organiserad brottslighet, kriminellt nätverk eller organisat-ion; Deltagande i Kriminell Organisation (DIKO). Vid polisens arbete med denna sorts brottslighet ska Rikskriminalpolisen (RKP) ges tillgång till utökade befogenheter. Bedömningen om huruvida dessa utökade befogenheter ska tillåtas ska brådskande göras av domstol där det efter ansökan av RKP ska intas en generös inställning. Rikskriminalpolisen ska kunna fatta interimistiska beslut. Vid rättegång ges domstolarna utökade möjligheter att fälla ledande eller nyckelpersoner i organiserad brottslighet samtidigt som konsekvenserna vid fällande dom blir mer långtgående än idag.

Särskilda Metoder mot Organiserad Kriminalitet

Utökade befogenheter för hemliga tvångsmedel

Hemliga tvångsmedel är ett nödvändigt och effektivt verktyg för brottsbekämpande myndigheter att komma åt grov brottslighet i allmän-het och organiserad brottslighet i synnerhet¹. Av olika skäl, inte minst integritetsaspekten, är användningen starkt reglerad. Även användning av information som tillkommer genom hemliga tvångsmedel regleras, bl.a. med avseende på överskottsinformation om andra brott än det tvångs-medlet beviljats för. Tyvärr är dessa brottsbekämpande verktyg alldeles för snävt reglerade för att kunna användas effektivt mot just organiserad brottslighet. Detta kommer till uttryck genom att effektiva tvångsmedel huvudsakligen beviljas för att utreda narkotikabrott eftersom det inte krävs en särskilt omfattande narkotikahantering för att uppfylla domsto-lens krav för användning².

Vid misstanke om DIKO-brott behöver lagstiftningen modifieras så att tvångsmedlen kan användas mer effektivt genom en angreppyta som slår mot hela den organiserade brottslighetens verksamheter.

Nya alternativa rekvisit bör tilläggas i de lagrum som reglerar samt-liga hemliga tvångsmedel. Dessa rekvisit bör ha innebörden att hemliga tvångsmedel får användas utan villkor rörande straff, straffvärde, miss-tankesgrad och vikt för utredningen för att utreda DIKO-brott. Vidare bör alternativa rekvisit tilläggas i de lagrum som reglerar användning av överskottsinformation. Dessa bör ha innebörden att all överskottsinforma-tion om samtliga brott som kan kopplas till DIKO får användas för

utredning och bevisning. RKP ska även här kunna fatta interimistiska beslut.

Genom att underlätta användningen av dessa tvångsmedel ges rättsväsendet större möjligheter att komma åt organiserad brottslighet.

Rikskriminalpolisen huvudansvarig

Vi föreslår att Rikskriminalpolisen får fortsatt ansvar och tillhörande resurser för att bekämpa den organiserade brottsligheten i hela landet. Det är därmed även rikskriminalpolisen som ska ha tillgång till de utökade befogenheterna enligt detta förslag och ska kunna delegera dessa till den lokala polismyndigheten eller motsvarande. För att underlätta och effektivisera ska den sekretess som ibland finns mellan myndigheter ej gälla när RKP efterfrågar information i fall kopplade till organiserad brottslighet. Vi förordar även att Rikskriminalpolisen får ett eget anslagsområde för att tydliggöra deras särställning.

Deltagande i Kriminell Organisation (DIKO)

Ny brottskategori

En ny lagstiftning mot ”Deltagande i kriminell organisation” (DIKO) bör införas. Denna ska innefatta deltagande i kriminell organisation eller nätverk samt uppvisande av kriminellt mönster. Minimivån på straffvärdet ska vara högt och maxstraffet för grovt DIKO ska kunna ge riktigt livstidsstraff. Vidare ska inte villkorlig frigivning tillämpas. Utvisning efter avtjänat straff ska göras obligatoriskt om den dömda är utländsk medborgare eller innehar uppehållstillstånd och ska gälla på livstid.

Inför möjlighet att åtala och fälla för organiserad brottslighet utan att binda vid specifikt brott

Det centrala i vårt förslag handlar om att införa möjligheten att åtala och fälla en person utan att denna behöver bindas vid ett specifikt brott. Istället ska det, i fall av organiserad brottslighet, kunna räcka med att personen i fråga uppvisar ett kriminellt mönster av deltagande i en kriminell organisation eller nätverk (DIKO-brott).

Idag är det nämligen det så kallade ”fotfolket” som fälls i domstol medan de drivande bakom ett kriminellt nätverk slipper undan då domstolen inte kan binda personerna vid något specifikt brott. För att ta krafttag mot den organiserade brottsligheten behöver vi införa nya möjligheter att komma åt ledande och nyckelpersoner i den kriminella världen och ovanstående åtgärd är ett led i detta.

Med vårt förslag blir det således olagligt att vara medlem i en kriminell organisation såväl som att vara en del av dess verksamhet eller aktiv i ett kriminellt nätverk. Denna typ av lagstiftning finns sedan 70-talet i bland annat USA och går där under beteckningen Racketeer Influenced and Corrupt Organizations (RICO). RICO-lagar har bland annat används effektivt för att bekämpa de kriminella nätverk som tidigare härjade i New York. Enligt uppgifter som framkommit från den amerikanska kongressens utredningstjänst utgör RICO den enskilt viktigaste lagen i USA rörande bekämpande av organiserad brottslighet.

Förslaget måste utredas och på vilket sätt mönstret av deltagande i organiserad kriminalitet ska definieras måste nogta framgå av lagstiftningen.

Prot. 2011/12:82
14 mars

Utvidgat förverkande vid DIKO

Lagstiftningen om förverkande är idag alldeles för snäv. Tillgångar som är utbyte av en icke närmare specificerad brottslig verksamhet får endast förverkas om någon döms för ett brott för vilket är föreskrivet sex års straffvärde eller för ett fåtal specificerade brott med endast en aning sänkt bevisbörda (36 kap 1 b § BrB).

Vi föreslår att när någon fälls för DIKO ska dennes samtliga tillgångar beslagtas och undersökas. Om den dömden inte kan ge en kontrollerbar förklaring, styrkt med handlingar eller motsvarande till hur tillgången förvärvats lagligt kommer de beslagtagna tillgångarna att förverkas. Även tillgångar som är skrivna på någon annan, men nyttjas av den dömda, ska sättas under samma kontroll. Om rätten finner det troligt att den som tillgångarna är skrivna på agerar så kallad "målvalt" åt den dömden, ska tillgången förverkas. Även legala företag som har sitt ursprung från illegala pengar ska kunna förverkas.

Dessa förslag är nödvändiga för att rättsväsendet ska kunna agera mot grovt kriminella som flagrant gör stora vinster på sin kriminella livsstil men i nuläget ligger steget före rättvisan. De utökade befogenheterna är inte tänkta att drabba vanliga medborgare som vare sig är grovt kriminella eller befattar sig med tillgångar från grov kriminell verksamhet. De är dock menade att drabba grova brottslingar kraftfullt och markera att det inte ska löna sig att ägna sig åt brott.

Övrigt förverkande

Utöver de utvidgade möjligheterna till förverkande enligt ovan behöver rättsväsendet ytterligare möjligheter att slå mot den organiserade brottslighetens tillgångar.

Idag kan polisen vid exempelvis en rutinkontroll av en gängkriminell med skulder beslagta tillgångarna. Beslagtagandet kan endast ske om det finns misstanke om att tillgångarna tillkommit genom brottslig verksamhet. Utmätning kan ske så länge personen i fråga har skulder hos Kronofogden. Gemensamt för båda dessa fall är emellertid att personen måste frihetsberövas. Det krävs med andra ord att den gängkriminella är påverkad av alkohol eller droger eller att polisen misstänker brott för att på så sätt kunna gripa personen. Är situationen inte sådan kan polisen inte ta tillgången i sin besittning och därmed kan den gängkriminella åka därifrån med stora mängder pengar, trots nolltaxering och stora skulder. Både polis och kronofogden har efterfrågat en förändring på detta område.

Vi föreslår således att polisen vid denna typ av kontroll ska ges rätt att beslagta tillgångarna utan kravet på att gripa och frihetsberöva personen i fråga, om denne innehar skulder. På så sätt kan kriminellas tillgångar utmätas mycket oftare och rättsväsendet ges därmed ytterligare möjligheter att slå mot den organiserade brottslighetens tillgångar.

Ett annat fall handlar om organiserade brottslingar som har stora tillgångar men ej innehar skulder. Två verkliga exempel på detta presenteras nedan:

En kvinna som förtidspensionerats på grund av ryggsproblem agerade spritförsäljare av smuggelsprit och tjänade stora pengar. Vid ett tillslag hade hon närmare en miljon i kontanter i hemmet från försäljning av alkohol. Kvinnan bodde flera våningar upp utan hiss. I lägenheten fanns tusentals liter öl/vin/cider/sprit. Resultatet blev trots detta både att åklagaren gav tillbaka de pengar som beslagtogs och att kvinnan fick behålla sin förtidspension. Anledningen var att åklagaren menade att polisen endast bevittnat försäljning för omkring 500 kronor och att det därmed inte gick att bevisa bortom allt rimligt tvivel att alla pengarna var från spritförsäljning.

En man, 35 år gammal, fullt frisk och utan skulder, med känt Black Cobra engagemang, ertappades vid en poliskontroll med två miljoner kronor i baskulden på den bil han körde runt med. Mannen hade inget jobb och sade att han fick socialbidrag. Trots detta fick han behålla pengarna då han inte hade några skulder. Han fick dessutom fortsatt socialbidrag.

Situationen är inte rimlig. Vi vill att en utredning ska tillsättas för att ge förslag på hur polisen ska kunna beslagta tillgångar som är misstänkta på så sätt att de indikerar en kriminell livsstil snarare än en icke-kriminell livsstil för en person i samma ekonomiska livssituation. Erhålles inte en kontrollerbar förklaring styrkt med handlingar eller dylikt ska tillgångarna kunna förverkas. Personens inblandning i organiserad brottslighet tas i beaktande när förklaringen värderas. Har personen vars tillgångar förverkas dessutom fått bidrag eller dylikt ska denna åtalas för bedrägeri, där engagemanget i organiserad brottslighet ska ses som en försvårande omständighet. Även här ska användandet av så kallade "målvakter" tas i beaktande.

Inför kronvitnesssystem

Ett kronvitnesssystem bör upprättas för tillämpning vid misstanke om organiserad brottslighet. Kronvitnesssystem används av många europeiska länder, närmast oss Danmark, Norge och även till viss del Finland, och medger straff lindring beträffande kronvittnets egna brott. En av systemets största fördelar är att det ökar incitament för brottsbelastade uppgiftshållare att träda fram och bidra till att lösa svårutredd organiserad brottslighet. Mot kronvitnesssystem kan invändas att bevisvärdet och i förlängningen också systemets effektivitet minskar vid angivelser av andra eftersom detta kommer att bli ett incitament till att tillskansa sig fördelar genom falska vittnesmål³.

Vi menar dock att kronvittnet samtidigt tar en mycket stor risk i form av en påtaglig hotbild från den kriminella organisationen och att eventuellt aldrig mer kunna leva ett normalt liv. Vittnet kan även bidra till att uppdaga sin egen brottslighet. Invändningen kan därför inte helt godtas.

Vidare vill vi se ett restriktivt kronvitnesssystem som endast får nyttjas för att utreda organiserad brottslighet. Systemet ska främst användas vid konkreta kontrollerbara bevis såsom uppgifter om t.ex. var ett mordvapen gömmts eller när en narkotikaaffär kommer att ske.

Kronvittnet ska åtnjuta två fördelar. För det första ska strafflindring ges. Strafflindringen bör dock inte medges vid vålds- och sexualbrott på grund av vikten av upprättelse för brottsoffret. För det andra ska kronvittnet uppgå i polisens personskyddsprogram och inom rimliga gränser få ekonomisk ersättning för kostnader för nyetablering vid ny ort samt för inkomstbortfall till följd av hot och risker som samarbetet med rättsväsendet har medfört.

Nolltolerans mot övergrepp i rättssak

Antalet anmälda övergrepp i rättssak har ökat markant under 2000-talet⁴. Samtidigt, såsom Åklagarmyndigheten framhållit⁵, är det en grundläggande förutsättning för en effektiv brottsbekämpning och lagföring att målsägande och vittnen inte drar sig för att infinna sig till förhandling.

Övergrepp i rättssak bör när det handlar om organiserad brottslighet i ännu högre utsträckning klassas som allvarligt än vad som nu är fallet. Detta eftersom kriminella nätverk och organisationer har, eller kan uppfattas ha, större möjligheter att sätta sina hot i verket och därmed också större möjlighet att påverka viljan att polisanmäla brott, avlägga vittnesmål och liknande.

I nuläget kan övergrepp i rättssak, om det anses ringa, endast föranleda böter eller fängelse i högst sex månader. För att öka tryggheten för brottsoffer och vittnen, samt för att markera skarpt mot dem som överväger att begå övergrepp i rättssak, bör lagstiftningen modifieras angående straffpåföljden.

Lagändringens betydelse bör göra gällande att övergrepp i rättssak som rör organiserad brottslighet eller begås av personer delaktiga i en kriminell organisation eller kriminellt nätverk, aldrig får anses betraktas som ringa och därmed alltid ska leda till fängelsestraff. Detta för att även fånga upp perifera personer som utsänds att meddela hotelser samt för att personer som tillhör kriminella nätverk och organisationer inte ska kunna utöva påverkan vid brott i allmänhet.

Olaga hot

Idag utnyttjas en lucka i Brottsbalken om olaga hot genom att grovt kriminella använder sig av förtäckta hot. Det kan handla om yttranden som inte explicit hotar om straffbelagd gärning men som utifrån sitt sammanhang inte kan uppfattas som annat än hot mot den personliga säkerheten eller egendomen eftersom den som yttrar sig tillhör kriminella nätverk eller organisationer⁶. På så sätt kan kriminella utöva makt i sin omgivning, utan att behöva oroas över rättsliga påföljder, genom handlingar och uttalanden som inte hade uppfattas som hot om de kommit från vanliga medborgare.

Vi vill ändra lagen för att göra det möjligt att fälla en person för olaga hot utan att en straffbelagd gärning specifikt omnämns. Gärningsmannen ska med lagändringen kunna fällas om det utifrån sammanhanget framgår att den grovt kriminella avsåg att skapa fruktan eller oro.

Vidare vill vi att det för olaga hot utdelade av personer delaktiga i kriminell organisation eller kriminellt nätverk alltid ska utdömas fängelsestraff.

Utökat vittnes- och brottsofferskydd

Det finns en utbredd vilja inom rättsväsendet att kraftigt förbättra omhändertagandet av vittnen och offer. Detta är av särskild vikt i fall där man ska bekämpa organiserad brottslighet, eftersom ett vittne i sådana fall är ännu mer utsatt.

För att bättre komma tillrätta med de brister som bland annat Advokatsamfundet gett uttryck för bör Rikskriminalpolisen få ansvar för uppgiften att hantera hela processen för vittnen rörande DIKO-fall. Detta ska innefatta personskydd, transport till och från rättegång, vittnesskyddsprogram och bemötande i allmänhet. Det blir då Rikskriminalpolisens uppgift att ta hand om vittnet under hela processen och också, i de fall det behövs, efter avslutad rättegång.

¹ Se ex. BRÅ, Rapport 2011:20, s. 9 & 51 & Regeringsskrivelse 2011/12:39

² Se ex. BRÅ, Rapport 2011:20, s. 9 & 51 & Regeringsskrivelse 2011/12:39

³ För en analyserande sammanfattning se Löf, Annie (2011) Ett svenskt kronvitnesssystem? Billighetsskäl och en ny strafflindringsgrund. Examensarbete JURIDISKA FAKULTETEN, Lunds universitet. ss. 38–49

⁴ SOU 2009:78, ss. 97–98

⁵ Regeringens proposition 2011/12:63, s. 12

⁶ Jämför ex. BrB 4 kap. 5 § första stycket med beskrivningar i SOU 2000:88, ss. 248–251

Stockholm den 6 mars 2012

Jimmie Åkesson (SD)

Kent Ekeröth (SD)

Erik Almqvist (SD)

Carina Herrstedt (SD)

Mikael Jansson (SD)

Mattias Karlsson (SD)

David Lång (SD)

Margareta Sandstedt (SD)

Sven-Olof Sällström (SD)

Tony Wiklander (SD)

Thoralf Alfsson (SD)

Josef Fransson (SD)

Lars Isovaara (SD)

Richard Jomshof (SD)

Julia Kronlid (SD)

Per Ramhorn (SD)

Johnny Skalin (SD)

Björn Söder (SD)

Jonas Åkerlund (SD)

18 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 14 mars

2011/12:467 Skatteavtalet rörande norska pensionärer boende i Sverige

av *Ann-Kristine Johansson* (S)

till finansminister *Anders Borg* (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 mars

2011/12:446 Medlingsinstitutets uppdrag

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:447 Jävsförhållande vid rådgivning till regeringen

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2011/12:448 Körkortstest på andra språk

av *Åsa Lindestam* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:450 Uppföljning av avvisade personer

av *Anita Brodén* (FP)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:452 Riksansvar för Ekobrottsmyndigheten

av *Hans Olsson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:454 Börsintroduktion av Postnord

av *Hans Olsson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:458 Neutralitet i Valfärdsutvecklingsrådet

av *Agneta Luttröpp* (MP)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:460 Förbud mot industriellt framställt transfett

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2011/12:461 Bisfenol A i matförpackningar

av *Johan Löfstrand* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:462 Tydligare direktiv för Finansinspektionen avseende analyser av stora affärer

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:463 Markmålsbekämpning med JAS Gripen

av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2011/12:464 Samarbetsländerna och JAS förmågelyft

av *Allan Widman* (FP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 31 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 54 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 92 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 109 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
2 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning	2
5 § Bemyndigande om krav på och kontroll av vissa elmätare.....	2
Näringsutskottets betänkande 2011/12:NU11	2
(Beslut fattades under 14 §).....	2
6 § Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU6.....	2
Anf. 1 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	2
Anf. 2 GUNVOR G ERICSON (MP).....	5
Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	8
Anf. 4 JOSEFIN BRINK (V)	11
Anf. 5 JENNY PETERSSON (M).....	14
Anf. 6 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	17
Anf. 7 JENNY PETERSSON (M) replik	17
Anf. 8 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	18
Anf. 9 JENNY PETERSSON (M) replik	18
Anf. 10 JOSEFIN BRINK (V) replik	19
Anf. 11 JENNY PETERSSON (M) replik	19
Anf. 12 JOSEFIN BRINK (V) replik	19
Anf. 13 JENNY PETERSSON (M) replik	20
Anf. 14 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	20
Anf. 15 JENNY PETERSSON (M) replik	21
Anf. 16 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	21
Anf. 17 JENNY PETERSSON (M) replik	21
Anf. 18 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	22
Anf. 19 JENNY PETERSSON (M) replik	22
Anf. 20 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	22
Anf. 21 JENNY PETERSSON (M) replik	23
Anf. 22 TINA ACKETOFT (FP)	23
Anf. 23 JOSEFIN BRINK (V) replik	26
Anf. 24 TINA ACKETOFT (FP) replik	26
Anf. 25 JOSEFIN BRINK (V) replik	27
Anf. 26 TINA ACKETOFT (FP) replik	27
Anf. 27 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	28
Anf. 28 TINA ACKETOFT (FP) replik	28
Anf. 29 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	29
Anf. 30 TINA ACKETOFT (FP) replik	29
Anf. 31 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	30
Anf. 32 TINA ACKETOFT (FP) replik	30
Anf. 33 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	31
Anf. 34 TINA ACKETOFT (FP) replik	31
Anf. 35 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	32

Anf. 36	TINA ACKETOFT (FP) replik	32
Anf. 37	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	33
Anf. 38	TINA ACKETOFT (FP) replik	33
Anf. 39	ANNIKA QARLSSON (C)	34
Anf. 40	PENILLA GUNTHER (KD)	38
Anf. 41	TINA ACKETOFT (FP)	41
	(Beslut fattades under 14 §.)	41
7 §	Barns möjlighet att få vård	41
	Civilutskottets betänkande 2011/12:CU12	41
Anf. 42	JONAS GUNNARSSON (S)	41
Anf. 43	JAN LINDHOLM (MP)	42
Anf. 44	THOMAS FINNBORG (M)	42
Anf. 45	ANNA STEELE (FP)	44
Anf. 46	OLA JOHANSSON (C)	44
Anf. 47	MARIANNE BERG (V)	46
Anf. 48	YVONNE ANDERSSON (KD)	47
	(Beslut fattades under 14 §.)	48
8 §	Hyresrätt m.m.	48
	Civilutskottets betänkande 2011/12:CU13	48
Anf. 49	HILLEVI LARSSON (S)	48
Anf. 50	JAN LINDHOLM (MP)	51
Anf. 51	CARINA HERRSTEDT (SD)	54
Anf. 52	AMINEH KAKABAVEH (V)	55
Anf. 53	EVA BENGTON SKOGSBERG (M)	58
Anf. 54	HILLEVI LARSSON (S) replik	59
Anf. 55	EVA BENGTON SKOGSBERG (M) replik	60
Anf. 56	HILLEVI LARSSON (S) replik	60
Anf. 57	EVA BENGTON SKOGSBERG (M) replik	61
Anf. 58	LARS TYSKLIND (FP)	61
Anf. 59	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	63
Anf. 60	LARS TYSKLIND (FP) replik	64
Anf. 61	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	64
Anf. 62	LARS TYSKLIND (FP) replik	65
Anf. 63	HILLEVI LARSSON (S) replik	65
Anf. 64	LARS TYSKLIND (FP) replik	66
Anf. 65	HILLEVI LARSSON (S) replik	66
Anf. 66	LARS TYSKLIND (FP) replik	67
Anf. 67	JAN LINDHOLM (MP) replik	67
Anf. 68	LARS TYSKLIND (FP) replik	68
Anf. 69	JAN LINDHOLM (MP) replik	68
Anf. 70	LARS TYSKLIND (FP) replik	69
Anf. 71	OLA JOHANSSON (C)	69
Anf. 72	JAN LINDHOLM (MP) replik	72
Anf. 73	OLA JOHANSSON (C) replik	73
Anf. 74	JAN LINDHOLM (MP) replik	73
Anf. 75	OLA JOHANSSON (C) replik	74
Anf. 76	YVONNE ANDERSSON (KD)	74
Anf. 77	KATARINA KÖHLER (S)	76

(Beslut fattades under 14 §.).....	76	Prot. 2011/12:82
9 § Vissa frågor om fristående skolor	77	14 mars
Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU10	77	
Anf. 78 RICHARD JOMSHOF (SD).....	77	
Anf. 79 YVONNE ANDERSSON (KD).....	77	
(Beslut fattades under 14 §.).....	77	
10 § Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning	78	
Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU8	78	
Anf. 80 RICHARD JOMSHOF (SD).....	78	
Anf. 81 YVONNE ANDERSSON (KD).....	78	
(Beslut fattades under 14 §.).....	78	
11 § Livsmedelskontroll	79	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2011/12:MJU10	79	
Anf. 82 PYRY NIEMI (S).....	79	
Anf. 83 KEW NORDQVIST (MP)	81	
Anf. 84 JOSEF FRANSSON (SD).....	82	
Anf. 85 JENS HOLM (V)	84	
Anf. 86 ÅSA COENRAADS (M)	85	
Anf. 87 PYRY NIEMI (S) replik.....	89	
Anf. 88 ÅSA COENRAADS (M) replik	89	
Anf. 89 PYRY NIEMI (S) replik.....	89	
Anf. 90 ÅSA COENRAADS (M) replik	90	
Anf. 91 JENS HOLM (V) replik	90	
Anf. 92 ÅSA COENRAADS (M) replik	90	
Anf. 93 JENS HOLM (V) replik	91	
Anf. 94 ÅSA COENRAADS (M) replik	91	
Anf. 95 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	92	
Anf. 96 ROGER TIEFENSEE (C)	94	
Anf. 97 JENS HOLM (V) replik	96	
Anf. 98 ROGER TIEFENSEE (C) replik.....	96	
Anf. 99 JENS HOLM (V) replik	97	
Anf. 100 ROGER TIEFENSEE (C) replik	97	
Anf. 101 PYRY NIEMI (S) replik.....	98	
Anf. 102 ROGER TIEFENSEE (C) replik	98	
Anf. 103 PYRY NIEMI (S) replik.....	99	
Anf. 104 ROGER TIEFENSEE (C) replik	99	
Anf. 105 IRENE OSKARSSON (KD).....	100	
Anf. 106 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	102	
(Beslut fattades under 14 §.).....	103	
12 § Botniabanan och järnvägen längs Norrlandskusten.....	104	
Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU7	104	
(Beslut fattades under 14 §.).....	104	
Ajournering.....	104	
Återupptagna förhandlingar	104	
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 1 mars	104	
NU14 Mineralpolitiska frågor	104	

MJU5 Eftersök av vilt vid sammanstötning med spårbundna fordon.....	106
SoU11 Riktlinjer för bemanning inom äldreomsorgen	106
SoU12 Folkhälsofrågor	106
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
NU11 Bemyndigande om krav på och kontroll av vissa elmätare	107
AU6 Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014	107
CU12 Barns möjlighet att få vård.....	109
CU13 Hyresrätt m.m.	110
UbU10 Vissa frågor om fristående skolor.....	112
UbU8 Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning	112
MJU10 Livsmedelskontroll.....	112
TU7 Botniabanan och järnvägen längs Norrlandskusten	114
15 § Nedrustning, icke-spridning och konventionell rustningskontroll samt Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition	114
Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU7.....	114
Anf. 107 OLLE THORELL (S)	114
Anf. 108 BODIL CEBALLOS (MP)	116
Anf. 109 JULIA KRONLID (SD).....	119
Anf. 110 HANS LINDE (V)	122
Anf. 111 KARIN ENSTRÖM (M).....	125
Anf. 112 BODIL CEBALLOS (MP) replik	126
Anf. 113 KARIN ENSTRÖM (M) replik	127
Anf. 114 BODIL CEBALLOS (MP) replik	127
Anf. 115 KARIN ENSTRÖM (M) replik	128
Anf. 116 HANS LINDE (V) replik	128
Anf. 117 KARIN ENSTRÖM (M) replik	129
Anf. 118 HANS LINDE (V) replik	129
Anf. 119 KARIN ENSTRÖM (M) replik	130
Anf. 120 CHRISTER WINBÄCK (FP)	130
Anf. 121 KERSTIN LUNDGREN (C).....	133
Anf. 122 DÉsirÉE PETHRUS (KD).....	135
(Beslut skulle fattas den 15 mars.)	138
16 § Subsidiaritetsprövning av förslaget om inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem (Eurosur).....	138
Justitieutskottets utlåtande 2011/12:JuU29	138
Anf. 123 KRISTER HAMMARBERGH (M)	138
Anf. 124 KENT EKEROTH (SD).....	141
Anf. 125 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	144
Anf. 126 KENT EKEROTH (SD) replik	145
Anf. 127 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	145
Anf. 128 KENT EKEROTH (SD) replik	146
Anf. 129 CAROLINE SZYBER (KD).....	147
Anf. 130 KENT EKEROTH (SD) replik	148

Anf. 131	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	148	Prot. 2011/12:82
Anf. 132	KENT EKEROTH (SD) replik.....	148	14 mars
Anf. 133	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	148	<hr/>
Anf. 134	KERSTIN HAGLÖ (S)	148	
Anf. 135	AGNETA BÖRJESSON (MP).....	150	
Anf. 136	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	150	
Anf. 137	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik.....	151	
Anf. 138	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	151	
Anf. 139	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik.....	152	
Anf. 140	LENA OLSSON (V)	152	
Anf. 141	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	153	
Anf. 142	LENA OLSSON (V) replik	153	
Anf. 143	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	153	
Anf. 144	LENA OLSSON (V) replik	154	
Anf. 145	KENT EKEROTH (SD) replik.....	154	
Anf. 146	LENA OLSSON (V) replik	154	
Anf. 147	KENT EKEROTH (SD) replik.....	155	
Anf. 148	LENA OLSSON (V) replik	155	
	(Beslut skulle fattas den 15 mars.).....	156	
17 §	Bordläggning.....	156	
18 §	Anmälan om fråga för skriftligt svar	163	
19 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	164	
20 §	Kammaren åtskildes kl. 19.11.....	165	

Tryck: Elanders, Vällingby 2012